Lei 7,50

PAUL ŞTEFĂNESCU

ENIGME ALE RĂZBOIULUI SECRET

EDITURA MILITARĂ

Paul Ștefănescu

ENIGME ALE RĂZBOIULUI SECRET

EDITURA MILITARĂ – BUCUREȘTI – 1983

Coperta : VICTOR ILIE

În loc de prefață

Paris. Hotelul „Meridien". Etajul I, camera 108. Pe la orele 10 dimineața, femeia de serviciu a venit să facă ordine în cameră. Cînd a deschis ușa a scos un țipăt puternic și s-a retras îngrozită. În mijlocul camerei, pe covorul de culoare albastră, zăcea un om într-un lac de sînge. La țipetele femeii, care avusese un șoc nervos, au venit administratorul și cîțiva oameni din personalul hotelului. Locatarul camerei era mort. Identificarea nu a fost dificilă : cel asasinat fusese un om de știință, dintr-o țară în curs de dezvoltare, și venise pentru a trata cumpărarea unui reactor atomic.

Crimă obișnuită ? Un asasinat cu alte mobiluri ? S-au emis diferite ipoteze. Putea fi o răfuială personală, specifică în anumite medii, sau un mijloc de a împiedica realizarea unei tranzacții economice. Un lucru era evident : în elegantul hotel parizian operase o mînă de profesionist. Ancheta a fost deschisă de Brigada criminalistică a Poliției Judiciare de pe Quai des Orfèvres. Dar, la scurt timp, dosarul a fost preluat de un organ superior. Misterul morții a început, treptat, să se clarifice. Primele indicii se refereau la faptul că acest asasinat putea reprezenta o acțiune a unui serviciu secret. Această ipoteză a prins să se contureze atunci cînd un post de radio străin a anunțat prompt, și cu oarecare satisfacție nedisimulată, știrea privind moartea fizicianului. Cum s-a aflat atît de repede ?

În ziarele franceze nu se scrisese nimic pînă la cele transmise de postul de radio străin.

Peste cîteva zile se puteau citi în ziarele franceze relatări despre crima comisă. Se făceau referiri şi la o altă acţiune executată într-o manieră identică cu uciderea savantului. Cu un an în urmă, tot în Franţa, agenţii unui serviciu de spionaj au deteriorat containerele metalice a doi reactori nucleari, pe care o firmă franceză le pregătise pentru a fi expediate într-o ţară din Orientul Mijlociu.

Cele de mai sus constituie doar o secvenţă caracteristică „războiului secret", una din denumirile mai puţin pudice sub care este cunoscut spionajul. Episodul este strict autentic. Dealtfel, nimic din cele ce vor fi relatate în paginile acestei lucrări nu sînt ficţiuni. Totul s-a întîmplat cu adevărat. Nu am dorit să scriu o carte de aventuri, deşi episoadele descrise îl vor solicita pe cititor tot atît de mult cît o lucrare cu acţiune poliţistă.

Lucrarea de faţă se doreşte a fi un mijloc de a face cunoscute cititorilor cîteva aspecte ale activităţii spionajului, pentru a contribui astfel la stimularea unei opinii de masă combative împotriva acelor atitudini care, într-un fel sau altul, pot facilita divulgarea secretului de stat şi de serviciu. În ultimă instanţă, autorul doreşte, prin această carte, să contribuie la dezvoltarea conştiinţei socialiste şi modelarea profilului etic al cetăţenilor, crearea climatului politic partinic care să se materializeze în fapte şi acţiuni demne pe linia respectării neabătute a cerinţelor vigilenţei revoluţionare.

*

Spionajul are o istorie veche, tot atît de veche ca şi lumea, după cum caută să ne convingă unii autori „competenţi", cum ar fi Allen Dulles şi John Edgar Hoover. În cărţile apărute în Occident, autorii se întrec în a oferi o imagine cît mai doctă a spionajului. Pentru aceasta apelează, pe de o parte, la istoria bogată în exemple, iar pe de altă parte, la afirmaţiile unor „profesionişti", care au avut şansa să ajungă la pensie.

Sînt citate şi fragmente din Biblie pentru justificarea „istorică" a activităţii de spionaj. De pildă, în capitolul

13 din „Numerii" se povesteşte că „...i-a trimis Moise pe ei să iscodească ţara Canaanului... ca să vă daţi seama de ţară : mănoasă sau rea... cum este pămîntul : gras ori slab, dacă se află pomi sau nu...". Cu alte cuvinte, o adevărată instruire pentru activitatea de spionaj economic.

Exemplele continuă din mitologie. Se consideră că şi Prometeu a fost spion deoarece, după cum scrie Eschil, titanul a răpit de pe Olimp focul şi l-a dăruit oamenilor. Ca pedeapsă, Prometeu a fost ţintuit de o stîncă, pe malul mării. Şi expediţia argonauţilor în Cholhida, în căutarea „lînii de aur", este prezentată ca o intenţie de spionaj pentru aflarea secretului unei mari bogăţii.

Începînd cu antichitatea, exemplele de spionaj sînt tot mai numeroase şi evidente. Istoria descoperirilor ştiinţifice şi tehnice este confundată, uneori, cu istoria spionajului. Aproape că nu există descoperire importantă care să nu fie însoţită de o mică poveste privind modul cum au fost sustrase şi răspîndite patente, reţete de fabricaţie sau proiecte.

Fără îndoială că, odată cu schimbările din societatea omenească, s-au folosit forme şi metode de spionaj din cele mai evoluate, ajungîndu-se, în prezent, datorită dezvoltării ştiinţei şi tehnicii, la performanţe ieşite din comun. Există o diversificare a acestei activităţi : spionaj militar, politic, economic, ştiinţific, industrial, comercial, financiar ş.a. Orice încercare de tratare separată a unei categorii de spionaj sau alta este hazardată, deoarece, în ultimă instanţă, atît spionajul militar, cît şi cel politic sau economic au ca scop final subminarea puterii de apărare a adversarului.

*

În această lucrare ne-am propus să oferim cititorilor fapte din zilele noastre. Şi aceasta pentru simplul motiv că despre spionaj s-a scris mult, foarte mult, iar majoritatea lucrărilor se referă la evenimente ce au avut loc pînă la sfîrşitul celui de-al doilea război mondial. Autorii, care au tratat diverse aspecte din această perioadă, au beneficiat de unele avantaje, dintre care am menţiona

existența unui bogat material documentar, posibilitatea de a comenta și de a analiza faptele și întîmplările pe baza documentelor, deoarece, după scurgerea unei perioade de peste 30 de ani acestea pot fi aduse din arhive, la lumina tiparului, fără inconveniente. Cititorul trăiește acum mai ancorat ca oricînd în prezent, participă activ la evenimente și dorește să fie informat despre întîmplări care se petrec în zilele noastre. Așa am ajuns la necesitatea de a selecta cazurile pe care le prezentăm în lucrare. Încercarea este dificilă și susceptibilă de numeroase critici. Sîntem conștienți de aceasta și, mai ales, de faptul că nu putem să-i conferim o „patină" științifică, prea multe argumente. Impetuozitatea tentativei noastre are și ea limite, deoarece mulți din eroii despre care scriem trăiesc încă, iar acțiunilor lor — în mare parte necunoscute — pot avea continuitate.

În paginile pe care le-am scris nu înseamnă însă că nu am ținut seamă și de evenimente mai vechi. Confruntarea ne-a permis să tragem unele concluzii, să facem comparații asupra „fenomenului spionaj". După cum am mai spus, odată cu dezvoltarea societății se schimbă și tipurile și genurile de spioni și agenți secreți, se modifică mijloacele, procedeele spionajului, volumul și proporțiile activității serviciilor secrete.

Încă din primele decenii ale secolului al XX-lea, dintr-o activitate individuală, spionajul s-a transformat într-o „știință" dependentă nu numai de militari, ci și de savanți, de specialiști cu o înaltă calificare și de cercetători. În aceste condiții, figura centrală a spionajului și a serviciului secret a devenit acum organizatorul rețelei de agenți. Bilanțul de durată al unui serviciu de informații depinde, în principal, de calitatea agenților de a depune o muncă sistematică și tenace, de a planifica meticulos și din timp operațiile următoare, de a prelucra și interpreta corect informațiile, de a reacționa cu promptitudine, atunci cînd condițiile se modifică, de a valorifica datele obținute, de a cunoaște psihologia adversarului și modul său de viață, de a face, la nevoie, dovada unor infinite calități și cunoștințe.

Pînă la cel de-al doilea război mondial se poate spune, fără a greși, că spionajul nu s-a remarcat prin modificări

calitative notabile. Am putea zice, chiar, că a rămas tributar unor concepții și scheme promovate încă de la începutul secolului, în care inițiativa personală și specularea unor vicii și slăbiciuni omenești constituiau elementele de bază. Este sfîrșitul perioadei „romantice" a spionajului.

Prima inovație în materie au adus-o spionii japonezi și hitleriști. În primul rînd, prin rolul pe care l-au acordat serviciilor secrete (și acțiunilor legate de acestea, cum ar fi, de exemplu, războiul psihologic și sabotajul în pregătirea si ducerea unui conflict armat). În al doilea rînd, prin înzestrarea acestor servicii (fonduri, personal, pregătire). Și, în al treilea rînd, prin concepțiile care au fost puse la baza activității acestor servicii : spionajul total și supravegherea reciprocă.

Cea de-a doua conflagrație mondială, după prima fază de regrupare a forțelor, a oferit un teren propice verificării noilor principii și metode ale spionajului. După război, unele puteri occidentale s-au grăbit să recupereze arhivele și agenții naziști. Întreaga experiență a lui Canaris și Schellenberg a fost preluată, reconsiderată și adaptată noilor condiții și raporturi de forță. Atunci cînd războiul s-a terminat, în țările occidentale a început un alt război, un război al serviciilor secrete. Era, într-un anumit fel, o revoluție în spionaj, un conflict interior al organismelor de informații, între vechi și nou, între *statu quo* și modernizare.

Iată, de pildă, ce spune, referindu-se la acest moment, unul dintre foștii conducători ai C.I.A. : „Țara noastră s-a lansat în cel de-al doilea război mondial cu o concepție puerilă a spionajului tot atît de «subtilă» ca aceea a unui copil de patru ani. Aveam un pumn de agenți, fără echipament și un dezgust congenital al meseriei de spion. Dar, la sfîrșitul ostilităților nu numai că ne-am format singuri propria pregătire, dar am fost în măsură de a schimba complet regulile stabilite în acest domeniu de mai bine de 50 de ani. Necesitatea ne-a ajutat să-i pregătim în serie pe spionii noștri".

Experiența celui de-al doilea război mondial, și nu numai din acești ani, ci și din perioada următoare, a fost

bogată în concluzii pentru serviciile de spionaj. S-a constatat că agenții secreți au nevoie de o pregătire și camuflare îndelungate. În general, aceștia nu sînt străini de țara în care activează. Sînt „investiții pe termen lung", cu avantajele și dezavantajele inerente. „Amatorismul" — valoros în unele ocazii — nu poate fi perpetuat. S-a făcut simțită nevoia formării de cadre permanente și temeinic pregătite. După anul 1950 au apărut agenți secreți foarte bine pregătiți, mai ales sub aspectul cunoașterii limbilor străine și posedării unui grad de cultură superior, care să permită disimularea lor într-o serie de funcții : ziariști, agenți comerciali, consilieri, oameni de afaceri și diplomați. Specialiștii americani în acest domeniu au considerat ca o necesitate recrutarea viitorilor agenți din rîndul studenților și cadrelor didactice ale facultăților. Soluția a fost sortită eșecului, soldîndu-se cu scandaluri de mare răsunet, astfel încît, pînă la urmă, ideea a fost abandonată.

Imediat după 1945, rețeaua de informații a Germaniei hitleriste a fost preluată și înglobată de serviciile secrete ale unor țări occidentale, mai ales rețeaua „cenușie" a lui Gehlen a furnizat mulți „specialiști". Au fost recrutați agenți și din lagărele de transfugi, din rîndurile unor partide politice de dreapta din țările capitaliste.

Revoluția tehnico-științifică a avut consecințe din cele mai benefice asupra spionajului. A început să fie folosită tehnica de vîrf, de la avionul supersonic, înzestrat cu o aparatură ce face posibilă fotografierea de obiecte de mărimea unui muc de țigară, și pînă la miniaturizarea aparatelor de înregistrare și transmitere de dimensiunea unui bob de orez. Au apărut în circuitul informațiilor computerele pentru codificarea și descifrarea mesajelor, perfecționarea „detectorului de minciuni" și punerea la punct a unui dispozitiv de „citire" a gîndurilor.

Fondurile alocate spionajului au căpătat o dimensiune nebănuită. Agenția americană „United Press International" dezvăluia că bugetele serviciilor de informații ale Statelor Unite se ridică anual la 17 miliarde de dolari și chiar mai mult. Numai cheltuielile Agenției Naționale

de Securitate sînt evaluate la circa 5 miliarde dolari anual. Această agenție interceptează comunicațiile cu străinătatea, descifrează codurile străine și protejează integritatea codurilor secrete americane. Pentru aceasta utilizează tot felul de mijloace, de la submarine la sateliți. Se pare, după aprecierile agenției „United Press International", că pentru agenție lucrează aproximativ 30 000 militari și civili dintre care 2 000 în afara S.U.A., la diferite „posturi de observație". Așa cum a declarat unul din cunoscătorii activității C.I.A., William Casey, o mare parte din banii rezervați serviciilor secrete sînt folosiți pentru achiziționarea de noi mijloace și dispozitive — sateliți, avioane-spion, aparate de fotografiat și receptoare ultrasensibile și ultraminiaturizate. „Agenții noștri nu trebuie să-și petreacă timpul spionînd în baruri sau fotografiind documente secrete — afirma un alt factor de conducere din C.I.A. Sarcina lor principală va trebui să fie aceea de a menține contactul cu persoane ce ocupă posturi-cheie în diferite guverne, în diferite partide, cu acei ce pot ajuta să cunoască tot ce se întîmplă într-o anumită țară".

O trăsătură importantă a spionajului de astăzi o constituie extinderea activității de pe pămînt în spațiul aerian și extraterestru. Spionajul de la mare distanță a devenit elementul central, mai ales pe plan militar. O caracteristică a sa o constituie însă faptul că nu este accesibil decît marilor puteri. Spionajul se contopește tot mai mult cu activitatea propriu-zisă de subminare a independenței țărilor în curs de dezvoltare, pentru acapararea de noi piețe de desfacere, pentru acumularea de materii prime, în folosul marilor trusturi și monopoluri din țările imperialiste.

Creionînd cîteva laturi și aspecte ale activității serviciilor secrete de spionaj am oferit o imagine asupra amploarei și complexității „războiului secret" din ultimele decenii. Pentru concretizarea acestui tablou ne vom referi în continuare la cîteva situații autentice.

Folosind date și informații din publicațiile străine vom reda cîteva fapte concludente pentru abilitatea, formele și misiunile spionajului modern.

Furtul planurilor avionului „Mirage"

În 1976, la începutul verii, cerul era limpede și soarele ardea puternic. În ciuda căldurii toride, pe aeroportul din Tel Aviv era un continuu du-te-vino. Foarte mulți oameni priveau la un avion. Nu era vorba de plecarea sau de venirea unei personalități. Și totuși avea loc un eveniment deosebit : era expus un model al avionului militar de vînătoare și bombardament produs în Israel. L-au botezat „Kfir" (în traducere, „Tînărul leu"). Experții veniți să asiste la acest eveniment au apreciat că Israelul dispune de un avion din cele mai reușite.

Cîțiva tineri îmbrăcați în salopete albastre, cu mînecile suflecate, împing avionul către capătul pistei unde așteaptă un tractor. Avionul este remorcat și dus spre mijlocul aeroportului. Din jeep-ul militar, care a oprit brusc, venind în viteză, se ivește o siluetă îmbrăcată într-un costum de piele și purtînd pe cap o cască asemănătoare cu cele ale astronauților. Este pilotul ; cu agilitate se urcă în carlingă și cei rămași se îndepărtează. Avionul își aprinde motoarele și într-un timp foarte scurt a și decolat. Într-un vuiet ascuțit, supersonicul trece pe deasupra capetelor spectatorilor. După datele puse la dispoziția presei, avionul putea atinge viteza de 2,2 Mach și era echipat cu un sistem de ghidaj electronic și de navigație foarte complex. Dispunea, de asemenea, de rachete și alt armament.

Printre experții în aeronautică care asistau la acea demonstrație se găsea și un om ce privea cu atenție deosebită și satisfacție noul avion. Era un bărbat potrivit de statură, solid, palid la față și tuns scurt. Alături, o femeie tînără se sprijinea de brațul său. Puțini din cei aflați pe aeroport știau cine este bărbatul cu figura bolnăvicioasă, dar cu ochi ageri. Era inginerul Alfred Frauenknecht, cel care a realizat o operațiune rămasă unică în analele spionajului : furtul planurilor avionului francez „Mirage V."

Frauenknecht a venit în Israel cu o zi în urmă. Și-a plătit biletul cu banii dați de un cetățean israelian, care l-a invitat să viziteze țara. Nu știa că va avea loc lansarea

noului avion. A fost o surpriză. Trebuia să fie vesel și totuși fața sa exprima o adîncă preocupare. În întîmpinarea lui nu a venit nimeni din partea oficialităților. Să fie un semn de nerecunoștință ? Era afectat, însă știa foarte bine că gestul său nu putea fi elogiat public de guvernul israelian.

*

Firma „Sulzer Brothers" încheiase, cu ani în urmă, prin intermediul guvernului elvețian, un contract cu uzinele franceze pentru cumpărarea licenței ultimului tip al avionului „Mirage". Conform înțelegerii intervenite, firma elvețiană avea la dispoziție toate schițele și planurile pentru fabricarea avionului francez.

Imobilul modern, cu aspect masiv, care adăpostește sediul firmei „Sulzer Brothers" se găsește în centrul unui cochet orășel elvețian, Winterthur. La restaurantul firmei, la o gustare, se mai vorbește încă, cu vocea scăzută, despre „cea mai serioasă afacere de spionaj din Elveția noastră", cuvinte care au fost rostite pentru prima oară de procurorul general în cursul procesului lui Frauenknecht.

Directorul cu relațiile publice în instituția unde a lucrat și Frauenknecht, la întrebările ce i s-au pus despre acest caz, răspundea invariabil : „era un funcționar de condiție modestă", iar cînd i se cer amănunte, adaugă scurt și hotărît : „preferăm să nu mai vorbim niciodată despre această afacere".

Inginerul Frauenknecht nu era totuși un funcționar oarecare. Se găsea în fruntea ierarhiei firmei „Sulzer Brothers". În 1967, el avea sarcina să supervizeze ansamblul programului de construcție a avionului „Mirage". În această calitate făcea călătorii dese la Paris pentru a lămuri diverse aspecte ale programului cu reprezentanții societății „Dassault". Cu acest prilej a făcut cunoștință cu cîțiva ingineri israelieni interesați în problema aprovizionării cu piese de schimb necesare avioanelor pe care le achiziționase Israelul.

Primele contacte cu israelienii au fost rezervate și pur protocolare. Era o lume pe care nu o cunoștea, însă încetul cu încetul s-a atașat de unul dintre ei, și, după

un timp, au ajuns să-şi spună pe numele mic. Acesta a fost începutul „acţiunii".

În 1967, preşedintele Franţei a impus un embargo pentru materialele de război destinate Israelului. Aceasta a însemnat, printre altele, şi oprirea livrării celor 50 de avioane „Mirage" şi a pieselor de schimb cumpărate de guvernul israelian. „Din proprie iniţiativă", Frauenknecht s-a hotărît să „spargă" acest embargo. Şi-a alcătuit un plan, la care a început să lucreze cu perseverenţă. Lunile treceau. Încet, cu grijă, îşi pregătea operaţiunea. În cele din urmă ajunse la concluzia că momentul de a acţiona a venit.

Era la începutul verii lui 1968. Într-o dimineaţă, în timp ce lua micul dejun împreună cu directorul general la restaurantul societăţii, Frauenknecht îi spuse :

— Herr doktor Schmidt, m-am gîndit la ceva care ar putea să ne facă să economisim cel puţin 100 000 franci anual !

Directorul general a deschis ochii mari. Nimic nu poate provoca o descărcare de adrenalină în sîngele unui om de afaceri decît perspectiva de a economisi bani.

— După cum ştiţi foarte bine, seifurile ce conţin planurile „Mirage"-ului ocupă mult spaţiu. Programul de construcţie a fost oprit şi nu mai avem nevoie de el. Vă propun să reproducem dosarele pe microfilme. Atunci, documentele originale vor putea fi distruse, sub un control strict. Spaţiul eliberat va putea fi mai bine utilizat şi am calculat că aceasta ne va permite să economisim circa 100 000 franci anual.

Consiliul de direcţie al firmei a găsit ideea excelentă. Societatea plătea sume importante pentru chiria spaţiului de depozitare în seifuri speciale. După ce au acceptat propunerea, l-au însărcinat pe Frauenknecht să se ocupe personal de bunul mers al operaţiunii. I s-a atras atenţia să ia măsurile de securitate pe care le va crede de cuviinţă ca să nu se producă nici o „fisură" în manipularea preţioaselor planuri. Trebuie să spunem că firma „Sulzer" era angajată în executarea unor lucrări secrete avînd ca beneficiar guvernul elveţian şi, ca atare, era supusă controlului serviciilor secrete ale ţării.

Partea cea mai delicată, distrugerea planurilor într-un cuptor al oraşului, care servea pentru arderea deşeurilor menajere, a fost analizată minuţios şi pusă la punct conform unui grafic. Serviciile de securitate au acceptat, stipulînd totuşi că operaţiile de microfotografiere vor trebui executate în prezenţa şi sub supravegherea unui reprezentant oficial, desemnat de securitatea militară. Trebuia făcută doar cîte o singură fotografie după fiecare document, au convenit agenţii, alegînd, în acelaşi timp, aparatul de fotografiat şi camera special destinată în acest scop. Aceasta se găsea într-o clădire izolată, la care nu avea acces personalul firmei.

Într-adevăr, instalarea aparatului de microfilmare a planurilor şi operaţiunea în sine s-au făcut sub supravegherea atentă a agenţilor secreţi, care au ales apoi o camionetă să servească la transportul documentelor către crematoriu. Transportarea trebuia să fie efectuată în fiecare joi, la orele 14,00 ; drumul nu dura decît 15 minute.

Frauenknecht a solicitat ca doi gardieni înarmaţi să vegheze la încărcarea şi descărcarea documentelor : unul să se găsească la locul de fotografiere, iar al doilea, la crematoriu. Documentele, după fotografiere, erau introduse în cutii de lemn acoperite cu o foaie subţire de oţel, de dimensiunile 120×80×50 cm, prevăzute cu închizători speciale. Conducerea autovehiculului a fost încredinţată unui om de încredere : era văr cu Frauenknecht. Operaţiunea decurgea, cum se spune în Elveţia, cu precizia unui ceasornic.

Firma „Sulzer", care achiziţionase pentru guvernul elveţian licenţa avionului „Mirage", era în posesia tuturor planurilor şi schiţelor aparatului, cît şi a utilajelor necesare confecţionării fiecărei piese. Pe lîngă acestea, firma deţinea instrucţiunile de montare şi folosire a avioanelor. Pentru a ne face o idee de volumul mare de scheme existente, vom spune că una din maşinile-unelte necesita... 45 000 scheme ! Cît priveşte volumul total al documentelor, acesta depăşea spaţiul unui vagon.

Fotograful de încredere ales pentru efectuarea microfilmelor şi-a început lucrul cu migală. Desfăcea planşele mari, cît un perete, le prindea pe o planşetă, regla luminile şi alegea cea mai potrivită expunere. Măsurile

de pază mergeau pînă acolo încît după terminarea lucrului era obligat să-și schimbe hainele cu altele de oraș, sub privirea a doi agenți ai securității militare. Era o operație care mergea încet. În fiecare săptămînă erau fotografiate nu mai mult de 50 kg de planuri și documente. Seara, după o zi de muncă, materialul lucrat era ambalat cu grijă în cutiile ce urmau să-l transporte la incinerator. De la o săptămînă la alta se umpleau cutiile și erau urcate în camionetă de către doi agenți anume destinați. Pentru a fi sigur că totul decurge conform dispozițiilor, Frauenknecht supraveghea personal încărcarea, apoi urca și el în camionetă, lîngă vărul său, șoferul, și plecau la crematoriu.

La sosirea în clădirea unde se afla cuptorul, un agent lua în primire cutiile, asista la deschiderea lor și verifica că este într-adevăr vorba de planuri și aștepta pînă le vedea arse. Numai după ce se făceau scrum, semna recipisa, în dublu exemplar, așa cum recomandase Frauenknecht autorităților militare elveține.

Trebuie să spunem că întreg sistemul de pază și control al fotografierii, transportului și incinerării documentelor fusese aprobat și verificat de serviciul de securitate al unei mari bănci din Zürich.

Ajuns în acest punct al întreprinderii sale, Frauenknecht a mers la Zürich și, dintr-o cabină telefonică, a cerut ambasada Israelului din Paris :

— Cu colonelul Zvi Allon, vă rog, domnișoară !

— Persoana pe care o căutați tocmai a plecat acasă, răspunse centralista ambasadei.

La insistențele lui, a primit legătura cu locuința acestuia aflată în cartierul rezidențial din Paris. Convorbirea a fost foarte scurtă :

— La aparat inginerul Alfred Frauenknecht. Trebuie să ne vedem neîntîrziat. Vă aștept mîine în holul hotelului „Ambasador" din Zürich. Și închise telefonul.

Colonelul Zvi Allon știa cine este inginerul Frauenknecht. Dat fiind importanța acțiunii, și-a alertat, printr-o telegramă cifrată, omologul său din Roma, convocîndu-l în Elveția. Colonelul Nechemiah Kain a venit cu primul avion pentru a-l întîlni. La rîndul său, Zvi Allon a sosit la timp la întîlnirea fixată.

Nu au schimbat decît cîteva cuvinte și elveţianul i-a poftit în mașina sa, îndreptîndu-se spre un cartier mărginaș al orașului. Au oprit în fața unui local, după care au luat loc la o masă. Inginerul le-a explicat că era singurul loc unde, după părerea sa, puteau vorbi nestingheriți.

După ce au fost serviți, Frauenknecht a intrat direct în subiect :

— Cunosc greutățile pe care le aveți cu avioanele „Mirage" și piesele de schimb cumpărate de la francezi. Vă pierdeți timpul bătînd la uși după ele. Eu sînt în măsură să vă ofer un „Mirage" întreg.

— Este imposibil, răspunse colonelul Allon. Cum am putea să furăm „Mirage"-urile elveține ? Știm foarte bine că sînt păzite în tuneluri săpate în Alpi și protejate cu obloane de oțel, ce pot rezista chiar la un bombardament atomic. Și chiar dacă am putea ajunge la ele, prin absurd, nu sîntem piraţi.

Inginerul Frauenknecht a ridicat mîna și l-a oprit să mai continue. Cei doi interlocutori se priviră în tăcere.

— Eu mă refer la planurile avionului „Mirage". Numai acestea vă vor permite să construiți singuri avionul. Știu că dispuneți de o uzină, „Israel Aircraft Industries", capabilă să ducă la bun sfîrșit o asemenea afacere. Dar singuri nu puteți proiecta un asemenea avion. Aceasta necesită ani de studii. În schimb, dacă vă ofer planurile și nu numai pe cele care se referă la avionul propriu-zis, ci și ale mașinilor-unelte necesare fabricării pieselor avionului, problema va fi nespus de mult ușurată. În cîteva luni ați putea dispune mai întîi de piesele de schimb și apoi să asamblați primele avioane.

Elveţianul făcu o pauză ștergîndu-și cîteva fire invizibile de praf de pe mîneca hainei. Apoi adăugă :

— Nu pretind o sumă prea mare. Dacă voi fi prins, vă rog să dați soției mele un ajutor. Îmi va fi imposibil să-mi întreţin familia.

Cei doi israelieni s-au privit surprinși. La o asemenea propunere nu se așteptaseră. Colonelul Nechemiah, care pînă atunci nu deschisese gura, spuse :

— Domnule inginer, cred că știți mai bine ca mine că planurile de care vorbiți nu încap într-o servietă... ele ocupă un volum cît încăperea în care ne aflăm !

Elveţianul încuviinţă din cap.

— Aţi apreciat cu exactitate, deşi nu sînteţi specialist. Cam atît reprezintă volumul acestor documente. Şi greutatea lor, domnii mei, echivalează cu cea în aur...

Cei trei au căzut de acord, deşi israelienii nu întrezăreau încă cum ar putea fi realizată o asemenea operaţie de anvergură. S-au despărţit rămînînd ca inginerul să-i anunţe pe cei doi cînd va sosi momentul oportun.

*

Frauenknecht, după cum s-a mai spus, nu era agent secret, nu a urmat nici o pregătire în acest scop şi, mai ales, nu a beneficiat de nici un ajutor sau sfat pe tot parcursul operaţiunii pe care a imaginat-o şi a dus-o la bun sfîrşit singur. Astfel, el a înscris în istoria spionajului din toate timpurile o pagină din cele mai extraordinare.

Planul de sustragere a documentelor era de o simplitate incredibilă şi se baza pe cunoaşterea la perfecţie a mentalităţii concetăţenilor săi, care nu puteau să se îndoiască o clipă de valabilitatea sistemului lor de securitate.

Frauenknecht a început prin a închiria, sub un nume fals, un garaj în Winterthur. Garajul se afla pe o străduţă laterală, în imediata vecinătate a drumului pe care-l făcea camioneta cu documente la incinerator. După ce părăsea uzina, camioneta mergea în viteză şi se oprea la garaj, cîştigînd din timpul cronometrat de poliţişti. După ce trăgea obloanele, lăzile cu planuri erau înlocuite cu altele asemănătoare. În prealabil, Frauenknecht comandase un număr de cutii identice pe care le depozitase în garajul închiriat. De la Oficiul Federal de Brevete din Berna a cumpărat o mare cantitate de scheme şi schiţe care erau vîndute la kilogram. Era vorba de brevete vechi de peste 50 ani, cu termenul de valabilitate expirat, şi care erau ştampilate cu menţiunea „Strict secret".

Timp de mai multe săptămîni, înainte de începerea operaţiunii, inginerul şi vărul său, şoferul, s-au antrenat pentru a face schimbarea lăzilor în cît mai scurt timp : au reuşit ca această mişcare să nu dureze mai mult de cinci minute.

Cunoscînd mentalitatea funcţionarilor elveţieni, Frauenknecht era sigur că inspectorul care asista la descărcarea cutiilor şi la introducerea conţinutului acestora în cuptorul de incinerare nu se va gîndi să verifice ce fel de documente sînt acelea. De ce ? Pentru simplul motiv că pe ele era menţionat „Strict secret". Inspectorul se rezuma să verifice dacă dosarele respective luau drumul cuptorului şi dacă ele erau arse. Cu aceasta misiunea sa lua sfîrşit.

Operaţia de incinerare avea loc în fiecare joi. Sîmbătă dimineaţa, fiind zi liberă, inginerul, ajutat de vărul său, scotea planurile avionului „Mirage" din lăzi şi le încărcau într-o camionetă. Apoi le transportau, cale de 50 km, într-un orăşel de frontieră, Kaiseraugust, pe Rin. Acesta era un punct turistic, cunoscut pentru ruinele unor vechi aşezări romane conservate perfect. Resturile cetăţii lui Cezar, construită pentru a proteja Imperiul roman de atacurile triburilor germanice se profila pe decorul de basm al munţilor. Prezenţa celor doi străini care veneau săptămînal trecea neobservată în afluxul permanent de vizitatori.

Camioneta intra pe porţile depozitului aparţinînd unei societăţi elveţiene „Rotzinger and Co.", situată la periferia oraşului. Cheile depozitului fuseseră încredinţate lui Frauenknecht de către un prieten al colonelului Kain, care se prezentase sub numele de Hans Strecker. Avea să se afle mai tîrziu că acesta era un nume fals. Strecker era angajat la firma „Rotzinger" de numai un an şi reuşise să-şi cîştige simpatia şi încrederea şefilor săi. El era cunoscut de vameşii elveţieni şi vest-germani de la punctul de frontieră datorită serviciului său : expedia mărfurile firmei pe Rin şi, în această calitate, întocmea documentele necesare. Cu acest prilej era „atent" cu vameşii.

Inginerul şi vărul său îşi lăsau coletele sîmbătă dimineaţa în depozitul firmei „Rotzinger", după care se duceau la restaurantul „Hirscher", din centrul oraşului, pentru a bea o bere. În celălalt capăt al sălii se afla Strecker. Un semn uşor cu capul însemna că operaţiunea avusese loc. Strecker se urca în maşină şi pleca la depozit. Ridica coletele cu planurile avionului „Mirage", traversa din nou oraşul şi trecea frontiera în R. F. Germa-

nia. Mașina sa, cu numărul SAK W 702, era cunoscută de vameși și la punctul de control nu era nevoie decît să coboare parbrizul pentru a primi aprobarea de trecere.

Ajuns în R. F. Germania, automobilul condus de Strecker se îndrepta pe autostrada ce ducea la Stuttgart. Cu puțin înainte de intrarea în oraș, părăsea șoseaua principală și se îndrepta pe un drum lăturalnic către un mic aeroport civil folosit de oameni de afaceri. Mașina trăgea la scara unui bimotor „Cessna", înmatriculat în Italia ; Strecker, împreună cu pilotul avionului, transbordau lăzile și, după cîteva minute, avionul decola în direcția Brindisi, localitate situată în sudul Italiei. Aici avea loc o nouă operațiune de transbordare a documentelor : din bimotor într-un avion al liniei „El-AL", cu direcția Israel.

Primul transport, urmînd ruta pe care am descris-o, a avut loc la data de 5 octombrie 1968. Toată operația imaginată și pusă la punct de Alfred Frauenknecht a decurs cu precizia unui ceasornic. Săptămînă după săptămînă, camioneta elvețianului putea fi văzută staționînd în fața Oficiului Federal de Brevete. Aici erau cumpărate patente vechi a căror alegere se făcea după o regulă foarte simplă : să conțină cît mai multe schițe. Joia urma oprirea de cinci minute în garajul de la periferia Winterthur-ului, iar sîmbăta dimineața, o scurtă incursiune la depozitul din Kaiseraugust. Partea a doua a operației era asigurată de agenți ai serviciului secret israelian.

Microfotografierea planurilor avionului „Mirage" a durat 12 luni. Tot atîta timp a durat și transportarea lor de către inginerul Alfred Frauenknecht. Ajunși la ultimul transport, inginerul și vărul său se aflau acum în restaurantul „Hirscher". Pentru prima oară elvețianul a comandat coniac în loc de bere. Misiunea pe care și-au propus-o se apropia de sfîrșit. Aveau de ce să fie mulțumiți. Dar, cum se spune, să nu zici hop pînă nu sari !

Cei doi proprietari ai firmei, Karl și Hans Rotzinger, fuseseră alertați de un trecător, care a declarat că, în timp ce-și plimba cîinele, a văzut cum în fiecare sîmbătă, aproape la aceeași oră, o elegantă mașină particulară încărca niște cutii de carton din depozitul firmei și apoi dispărea în viteză.

Patronii nu știau despre ce este vorba. Cînd s-au dus la fața locului, spre marea lor surprindere au văzut că necunoscutul nu era altcineva decît propriul lor funcționar, Strecker. Acesta, văzîndu-se descoperit s-a pregătit să plece în mare grabă, uitînd un colet în depozit. Frații Rotzinger au inspectat depozitul și, în cele din urmă, privirea le-a căzut pe coletul pe care în grabă Strecker l-a uitat. S-au decis să-l deschidă. Cutia de carton conținea planuri ciudate ce purtau toate o ștampilă mare, roșie : „Strict-secret", „Proprietatea departamentului militar elvețian".

Au încărcat, la rîndul lor, coletul în mașină și au dat fuga la cel mai apropiat comisariat de poliție. Nu a fost greu să se stabilească că era vorba de planurile avionului militar francez. S-a dat alarma pe întreg teritoriul elvețian pentru arestarea numitului Hans Strecker. Dar acesta trecuse prin punctul de frontieră și gonea spre Stuttgart. Bimotorul și-a luat zborul ducînd prețioasa sa încărcătură. Era ultima.

Poliția elvețiană a început să-l caute pe Strecker, dar nu l-a prins ; a putut doar să descopere că era un agent al serviciilor secrete israeliene. După 72 ore de cercetări minuțioase au ajuns la capătul firului : Alfred Frauenknecht. Dar acesta fusese deja prevenit în aceeași seară. Un telefon îl anunță că Strecker fusese descoperit și că a fost nevoit să se refugieze în Israel odată cu ultima încărcătură.

Alfred Frauenknecht nu și-a pierdut firea. Foarte calm, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat, luni de dimineață s-a dus la serviciu. A doua zi s-a deplasat la aeroportul Dubendorf, aflat în apropierea Zürich-ului. Aici trebuia să se întîlnească cu mai mulți ofițeri superiori ai armatei elvețiene pentru a-și spune părerea în privința unor armamente necesare înzestrării armatei. Era socotit un bun specialist și însuși ministrul apărării ținea seama de opiniile sale.

La aeroport îl așteptau cinci bărbați : a fost arestat imediat și închis. Cînd a avut loc primul interogatoriu, spre surprinderea celor care îl anchetau, inginerul a făcut o propunere neobișnuită :

— Sînt gata să fiu judecat și închis, dar trebuie să țineți seama de unele aspecte. În schimbul libertății mele sînt gata să nu suflu un cuvînt despre soarta planurilor avionului „Mirage". Dacă francezii vor afla este posibilă o criză politică gravă. Și, bine înțeles, relațiile dintre țările noastre vor suferi considerabil. În orice caz, Elveția este în posesia planurilor microfilmate. Aceste planuri, în realitate, nu au nici un interes pentru ea, pentru că nu mai dorește să construiască acest avion.

Alfred Frauenknecht recunoștea că, pe plan legal, a comis o crimă, dar nu și pe plan moral. Țara sa nu a suferit direct de pe urma faptei sale.

Dar propunerea lui Frauenknecht nu putea fi luată în seamă. Meticulosul inginer greșea.

La 23 aprilie 1971, Alfred Frauenknecht a fost judecat sub acuzația de spionaj industrial și violarea secretului militar. A primit totuși o condamnare blîndă : patru ani și șase luni muncă silnică.

*

Rămînînd tot în domeniul aviației, vom reda, în continuare, un scurt episod, întrucîtva asemănător cu cel relatat mai înainte. Conflictul arabo-israelian din 1967 a dus, printre altele, la confruntarea aeriană a aviației celor două părți beligerante. Statele arabe dispuneau de avioane „Mig-21". În acea vreme, avioanele „Mig-21", de fabricație sovietică, reprezentau ultima expresie a tehnicii, fiind superioare altor avioane utilizate în același scop și aflate în dotarea armatelor din țările occidentale și a aliaților acestora.

Fapt surprinzător, în conflictul menționat, avioanele „Mirage" au reușit, pilotate fiind de israelieni, să dobîndească supremația aerului, deși avioanele erau considerate inferioare ca performanțe lui „Mig-21". Acest lucru a șocat pe specialiștii, care nu puteau să pună la îndoială calitățile și performanțele avioanelor de concepție și fabricație sovietică. Și totuși... tîrziu s-a aflat că această schimbare de roluri s-a datorat unui act cu totul neobișnuit.

Iată faptele : în luna august 1966, ziarele din întreaga lume au informat opinia publică că un avion „Mig-21",

aparținînd armatei irakiene, a aterizat în zorii zilei... la o bază israeliană aflată undeva în sudul țării. Plecat de la un aerodrom situat în apropiere de Bagdad, pilotul a survolat Iordania, fără ca apărarea antiaeriană să se fi sesizat, și a aterizat în Israel cu rezervoarele aproape goale, după ce a prevenit prin radio turnurile de control israeliene.

Faptul a constituit o surpriză în multe capitale și este lesne de imaginat motivele care au determinat stările de spirit ce au urmat. Țările arabe erau îngrijorate de ideea că un prototip al celui mai bun avion de vînătoare din dotarea lor se găsea acum în mîinile israelienilor, iar marile puteri occidentale sperau, în sfîrșit, că vor putea avea acces la această „pasăre rară", cunoscută doar din descrierile superficiale apărute în reviste de specialitate. Ziariștii își puneau aceeași problemă : pilotul irakian acționase din proprie inițiativă — după cum declarase la aterizare — sau era vorba de o operațiune montată de serviciile secrete israeliene ? Israelul nu a dat un răspuns oficial la întrebare. Se știe doar că pe acest avion au fost vopsite, alături de însemnele aviației israeliene, cifra „007" care, de fapt, era indicativul unui celebru spion (James Bond) născut în imaginația scriitorului britanic Jan Flemming (și el, la rîndul său, agent al „Secret Intelligence Service"). Să fi fost acesta un răspuns sau un simplu motiv de a ascunde realitatea ?

Un lucru a fost sigur : sosirea acestui „Mig-21" pe un aerodrom israelian a avut urmări pentru piloți și mai ales pentru industria aeronautică din Israel. Căci „Mig-21", care aterizase în perfectă stare, a început să fie pilotat și analizat pentru a-i cunoaște toate performanțele, calitățile și mai ales servituțile.

Avionul cu cifra „007" a fost păzit și întreținut de israelieni ca pe o comoară. Aparatul era folosit cu extremă prudență și numai cît era necesar. La bordul avionului, alături de pilotul irakian s-a urcat și un pilot de încercare israelian. După zbor, la coborîre, acesta avea să declare : „Aparatul zboară minunat și este mult mai ușor de condus decît complicatele Mirage".

Deși cîteva țări occidentale, printre care S.U.A. și Franța, s-au adresat Israelului pentru a obține permisiunea să vadă avionul capturat și să-l supună examenului spe-

cialiștilor, nici o altă putere străină nu a avut acces la „Mig-21".

Cît privește pilotul irakian, la puțin timp după aterizarea sa în Israel, a fost prezentat, în cadrul unei conferințe de presă, ziariștilor. Ulterior s-a evitat de a-l mai pune în contact cu străinii din motive de securitate. El trăiește și în prezent în Israel.

Bucălatul

În jurul secretelor fabricării bombelor atomice s-a dus, încă cu mulți ani înainte ca popoarele să afle de existența acestei arme ucigătoare, o luptă acerbă, de culise, între serviciile de spionaj. De-a lungul anilor supravegherea reciprocă a marilor puteri, deținătoare a secretelor bombei atomice, a luat uneori forme dramatice. Unul din cei implicați, atît în procesul de fabricație, cît și în disputa pentru aflarea informațiilor privind bomba atomică a fost și Klaus Fuchs. Fizician strălucit, doctorul Klaus Fuchs s-a numărat printre oamenii de știință care, în timpul celui de-al doilea război mondial, au lucrat, sub conducerea generalului Groves, la faimosul proiect „Manhattan".

S-a născut într-o mică localitate, Russelsheim, situată în apropiere de Frankfurt pe Main, în Germania. Acolo, în familia pastorului luteran Emil Fuchs, alături de cei patru frați și surori, a dus o viață austeră. Tatăl lui era considerat printre concetățenii cu idei avansate. A fost „quaker" * și milita pentru pacifism și antimilitarism. Era un om sever în educația copiilor săi.

* Așa se numeau cei ce făceau parte din „Societatea prietenilor".

Micul Klaus Fuchs, încă din primii ani de școală, s-a dovedit a fi un revoltat împotriva dogmelor religioase în care a fost educat în familie. Se manifesta împotriva disciplinei severe, refuza însușirea și învățarea a tot ce era considerat de el fără sens. Poate de aceea s-a simțit atras mai mult de studiul științelor naturii.

În 1927, adolescentul, elev silitor, a plecat la Leipzig, pentru a se înscrie la Universitate. În acea perioadă, orașul era frămîntat de lupte politice, ca dealtfel toate orașele din Republica de la Weimar. Fiul pastorului nu va întîrzia să se arunce în vîltoarea înfruntărilor. A devenit membru al Partidului Social-Democrat. În același timp s-a înscris în „Reichsbauker", organizație de stînga, de autoapărare. Studiile universitare nu erau neglijate. Era un student sîrguincios, pasionat de fizică și matematică, materii în care excela, uimindu-și profesorii.

Tensiunile politice sporeau. Partidul lui Adolf Hitler făcea din ce în ce mai mult „zgomot" pe străzi, în localuri publice și în universități. Nazismul era în plin avînt, dar nu reușea să convingă pe toți germanii. Printre aceștia din urmă se afla și Klaus. El avea altfel de idei, pentru care înțelegea să lupte. Renunțarea, în 1932, a Partidului Social-Democrat de a-și prezenta candidatul la președinția statului a fost considerată drept o trădare. Klaus nu a putut accepta o asemenea idee și s-a opus public acestei hotărîri a conducerii partidului. Drept rezultat a fost exclus din Partidul Social-Democrat. Dar curajosul luptător a aderat la partidul comunist, singurul partid care nu înțelegea să facă compromisuri și repudia ferm nazismul în rapidă ascensiune.

Familia pastorului Fuchs mutîndu-se la Kiel, Klaus a urmat aici cursurile universității. În 1933, teroarea nazistă s-a dezlănțuit, devenind sîngeroasă. În felul acesta, Hitler încerca să-și extermine adversarii. Klaus a simțit pe propria-i piele „argumentele hitleriste". Cunoscut pentru vederile sale democratice a fost bătut și aruncat în apa mocirloasă a unui canal. A fost salvat de prieteni și a scăpat cu viață, dar momentul nu va fi uitat, și va marca o cotitură decisivă în viața sa.

În familia pastorului, Klaus nu era singurul care se opunea procesului de fascizare a Germaniei. Fratele mai

mare, Gerhard, era și el comunist și, de teama arestării, a fost nevoit să se refugieze în Elveția. Sora sa, Kristel, la rîndul ei, a fugit în Statele Unite. O altă soră, Elisabeta, era căsătorită cu Karl Kottowski, un om cu vederi democrate. Ambii au fost arestați și închiși. Karl a reușit să evadeze și a fugit în Cehoslovacia. Elisabeta, rămasă singură, și-a pierdut mințile. Soția pastorului a fost puternic șocată de soarta copiilor și, datorită persecuțiilor care nu mai conteneau, și-a pus capăt zilelor. Elisabeta, deși grav bolnavă de nervi, a continuat să lupte din răsputeri pentru a supraviețui, fiind singura care mai rămăsese în preajma bătrînului său tată. Dar nu va mai rezista nici ea prea mult : în 1939 își găsește sfîrșitul sub roțile metroului din Berlin.

Pentru Klaus, acele zile au fost dramatice. Se ascundea de teama urmăritorilor hitlerişti și, pentru a scăpa de temniță nu a avut de ales decît o singură soluție : să fugă. A trecut clandestin granița în Franța și a ajuns la Paris. Acolo nu avea bani, suferea de foame și ducea o viață de mizerie. Disperat și-a amintit de prietenii tatălui său, quakerii. A scris unei familii stabilite în Anglia, descriindu-și situația. Peste puțin timp a fost invitat la ei. I s-a oferit găzduire și posibilitatea de a-și continua studiile. Klaus nu avea de ales și a dat curs invitației. La 23 septembrie 1934 a păşit pe pămîntul britanic „înfometat, palid și avînd drept bagaj un pachet cu rufe murdare și zdrențuite", cum avea să-și amintească peste ani.

La biroul de imigrație, Klaus a fost îndelung chestionat. Tînărul de 22 de ani, care abia se putea ține pe picioare, a declarat că este refugiat politic. Și-a exprimat dorința de a continua studiile. După ce i s-a eliberat pașaportul a răsuflat ușurat. Nu știa limba și, timp de un an de zile, gazdele s-au străduit să-l învețe. În 1935 vorbea suficient de bine engleza, încît a putut să se înscrie la Universitatea din Bristol, unde a beneficiat de o bursă. Rezultatele la învățătură au fost, și de această dată, ieșite din comun. Profesorul Nevill Mott l-a apreciat în mod deosebit, acordîndu-i protecția sa.

În timpul studiilor a fost în măsură să-și rezolve problemele materiale grație sprijinului financiar acordat de Comitetul de ajutor al Academiei engleze și al Societății pentru protecția științei. Cei care l-au cunoscut din această perioadă îl descriau ca pe un tînăr rezervat și taciturn. Vorbea limba engleză cu un puternic accent germanic. În numai doi ani a obținut doctoratul în fizică pentru lucrarea : „Cîteva probleme de condensare a dinamicii cuantelor și stabilitatea nucleară". În 1939 i s-a acordat o bursă pentru cercetările sale. A început să publice în revistele de specialitate și astfel să fie cunoscut în cercurile oamenilor de știință britanici.

Cît privește convingerile sale politice a păstrat o tăcere totală. Și totuși englezii aflaseră ceva : consulul german la Bristol semnalase poliției britanice că Klaus Fuchs era un comunist fanatic. Dar autoritățile nu au dat importanță denunțului, pe considerentul că naziștii aveau obiceiul să-și eticheteze adversarii drept... comuniști.

În ziua de 19 iunie 1939 a depus la Ministerul de Interne cererea de a i se acorda cetățenia britanică. Dar formalitățile nu au fost încheiate și, între timp, a izbucnit războiul mondial. Klaus Fuchs a fost arestat, ca și alți refugiați germani, dealtfel, internat într-un lagăr pe insula Man, în Marea Irlandei și, ulterior, transferat în Canada. Aici a rămas pînă în ianuarie 1941. Despre această perioadă va păstra o amintire amară. Cînd au fost debarcați pe solul canadian, populația i-a întîmpinat cu o atitudine ostilă. În lagăr, Fuchs purta o uniformă, cu un număr matricol pe spate.

A fost eliberat în urma unor demersuri făcute de colegii săi britanici. Revine în Anglia și își reia lucrările întrerupte, de astă dată sub conducerea primului său îndrumător, fizicianul Max Born. Nu trece mult timp și primește o scrisoare de la profesorul Rudolf Peierls, și el refugiat german. Acesta îi scria : „Te rog să vii la Birmingham. Am nevoie de tine pentru o cercetare deosebită, în legătură cu războiul, dar despre care nu pot să-ți spun mai mult. Este foarte urgent".

Era într-adevăr o problemă ce comporta urgență. Marea cursă pentru stăpînirea și folosirea atomului începuse. Înaintea celui de-al doilea război mondial, oamenii de știință din cîteva țări posedau suficiente elemente pentru a avea posibilitatea construirii bombei atomice. Se știa că și cercetătorii germani se aflau cu lucrările într-un stadiu destul de avansat în acest domeniu.

Marea Britanie, supusă la grea încercare de numeroasele raiduri ale aviației hitleriste, a fost prima care și-a dat seama de perspectivele folosirii bombei atomice. Și guvernul britanic a hotărît să mobilizeze oamenii de știință aflați în țară în acest scop. Printre aceștia se afla și Fuchs, a cărui origine și antecedente nu au fost luate în seamă.

Profesorul Peierls, care l-a recomandat autorităților pe Klaus Fuchs, avea să-l inițieze în vastul proiect abordat de marile puteri occidentale. Lucrările au început paralel în Anglia și Statele Unite. În Anglia s-a elaborat un plan în acest scop ce purta numele de cod „Tub Alloys" (Aliaje pentru țevi). Fuchs devenise adjunctul profesorului Peierls. Cei doi se ocupau de studierea procedeului termodifuziei gazoase de separare a celor doi izotopi de uraniu : 235 exploziv și 238 inert.

Așa cum foarte bine remarca un gazetar : o mînă de germani lucrau, alături de alți cercetători, la proiectul unei arme de distrugere a Germaniei. Fuchs și-a continuat demersurile pentru primirea cetățeniei britanice. La 7 august 1942 a devenit cetățean englez și a depus jurămîntul prevăzut pentru o astfel de împrejurare.

În perioada cînd a început să lucreze la proiectul „Tub Alloys", Fuchs a fost recrutat de serviciile secrete dintr-o țară străină. Primul său contact a fost cu un agent numit Kremer. Între octombrie 1941 și decembrie 1942, Fuchs s-a întîlnit cu acesta de patru ori. Discuțiile între cei doi aveau loc într-o străduță pustie de la periferia Londrei sau în metro. Materialele erau introduse între paginile unei gazete sau microfilmate și ascunse într-o țigară pe care Fuchs o oferea lui Kremer. La sfîrșitul anului 1942, Kremer a fost înlocuit cu un alt agent, o femeie. Întîlnirile conspirative au devenit mai dese. La fiecare două-trei luni, Fuchs preda o copie a rapoartelor despre cercetările sale.

În 1943 s-a produs un eveniment care poate fi considerat o cotitură în viața lui Klaus Fuchs. A fost desemnat printre savanții britanici care trebuiau să se alăture colegilor lor americani, în Statele Unite, pentru a lucra împreună la fabricarea primei bombe atomice. Numirea nu a surprins pe nimeni deoarece Klaus Fuchs era considerat unul dintre cei mai remarcabili atomiști englezi. Împreună

cu profesorul Peierls și colegii săi, Fuchs a păşit pe pămîntul american la 3 decembrie 1943. După primele impresii culese și-a dat seama că pentru a reuși să fabrice bomba atomică, americanii au întreprins un efort tehnologic, industrial și financiar deosebit. În această perioadă, patru centre de cercetări funcționau la New York, Chicago, Berkeley și Los Alamos. Aproape două sute de mii de tehnicieni și oameni de știință lucrau pentru punerea la punct a acestei arme.

Îndată după sosirea sa în Statele Unite, Klaus Fuchs a fost condus, împreună cu colegii săi, la Washington. Acolo, toți oamenii de știință britanici au semnat un document prin care jurau să păstreze secretul lucrărilor la care participau. După aceea, Fuchs a fost repartizat la proiectul „Manhattan".

Înainte de a pleca din Anglia, Fuchs și-a anunțat agentul de legătură, prin femeia căreia îi preda materialele, că urmează să plece în Statele Unite. I s-a dat dispoziția ca, la New York, să intre în legătură cu un agent cu numele de Raymond. Ca semn de recunoaștere, Fuchs trebuia să ducă în mînă o minge de tenis. Din precauție, scrupulosul Fuchs cumpărase mingea de tenis înainte de a pleca din Anglia.

Lipsa datelor nu ne permite o reconstituire amănunțită a faptelor așa cum au decurs ele în realitate. Însăși relatările autorilor străini sînt destul de sărace în date. Cert este că firele din dosarul doctorului Klaus Fuchs s-au înnodat acum cu cele ale unui spion, Harry Gold. Activitatea acestora avea să se extindă în timpul ultimilor ani ai celui de-al doilea război mondial și, mai ales, în anii imediat următori comițînd împreună, ceea ce presa occidentală a denumit „crima secolului". După cele afirmate de J. Edgar Hoover „nu a existat niciodată o afacere mai importantă în analele F.B.I.-ului, o sustragere de secrete de o asemenea manieră care să solicite activitatea multora din agenții instituției noastre".

Dar să revenim la cei doi „eroi". Luați în „colimatorul" F.B.I.-ului, aceștia au fost supuși unei supravegheri stricte. Prima telefotografie introdusă la dosar a fost realizată în ziua de sîmbătă 5 februarie 1944. Iarna era aspră la New York și vîntul sufla în rafale, accentuînd gerul uscat. Trecătorii mergeau zgribuliți, cu gulerele ridicate, cu pași grăbiți. În East Side, la cîteva case de intersecție, în fața unui

gang, la adăpost de vînt, un om de statură mică, grăsuț și bucălat, se plimba agitat, căutînd să se încălzească. Deodată, un trecător și-a încetinit pasul și s-a apropiat de el. Ținea în mînă o minge de tenis, care constituia, după cum s-a arătat, semnul de recunoaștere. Grăsunul, la rîndul său, se folosea drept parolă de o pereche de mînuși și o carte cu coperțile verzi. Cu tot frigul de afară, mînușile le ținea așezate una lîngă cealaltă, în palma stîngă.

Privirile celor doi bărbați s-au întîlnit o clipă, s-au uitat la obiectele ce le țineau în mînă fiecare și au schițat un scurt salut. Tînărul avea ochi căprui și neliniștiți, ce căutau scrutător în toate părțile din spatele unor ochelari cu lentile groase. Cine erau cei doi bărbați care au făcut cunoștință în împrejurări puțin obișnuite ? Bărbatul rotofei ce ținea în mînă perechea de mînuși și o carte cu coperțile verzi era Harry Gold ; cît privește pe omul cu mingea de tenis în mînă, după cum ați ghicit nu era altcineva decît doctorul Klaus Fuchs.

Imediat după recunoaștere, bucălatul a ridicat mîna dreaptă făcînd semn unui taxi ce tocmai trecea. Șoferul, după cum avea să declare mai tîrziu, i-a condus pe cei doi la un restaurant, situat pe strada a treia. Harry Gold s-a prezentat noului venit sub numele de Raymond, în timp ce Fuchs și-a dat numele său adevărat. Gold a comandat un prînz abundent și, după ce au fost serviți și chelnerul s-a retras, era gata să-și asculte invitatul. Fuchs a început să povestească ce se ascundea sub denumirea proiectului „Manhattan", intrînd apoi în detaliile amănunțite de specialitate. Bucălatul nu era un necunoscător în materie, lucru de care avea să-și dea seama imediat și Fuchs.

Gold trăia împreună cu părinții săi în Philadelphia. Se născuse în 1907 la Berna, în Elveția. Numele său era Heinrich Goldnitsky. Venise în S.U.A. în ajunul războiului și își schimbase numele în Harry Gold, astfel încît nu mai atrăgea atenția nimănui. Proaspătul cetățean american ducea o viață solitară. După ce a urmat colegiul din Philadelphia s-a înscris la universitate și apoi la Institutul Drexel. Tot timpul liber și-l petrecea citind. Nu-i plăcea să lege prietenii cu nimeni. Mereu era văzut singur. Puținii oameni care-l cunoșteau îl caracterizau drept un om mereu

frămîntat de situația sa materială, avînd complexe de inferioritate. A ales drumul plin de riscuri și neprevăzut al spionajului pe cînd avea 29 de ani.

Mai tîrziu, cînd a fost arestat, Harry Gold, pentru a explica activitatea lui de spion, a declarat plin de orgoliu, răspunzînd la întrebarea :

— În timpul celor unsprezece ani de spionaj, ce acțiune vi se pare mai importantă :

— De a fi „cules" și transmis secretele lui „Eastman Color".

Într-adevăr, acest procedeu, proprietate a firmei „Kodak", a fost mult timp foarte bine protejat și, totuși, spionul a reușit să ajungă la el.

Recrutarea sa de către serviciile secrete ale unei puteri străine a avut loc în 1936. Primul contact a fost cu un oarecare Troy Niles ; acesta s-a ocpuat de „modelarea" sa, găsind un teren propice pentru insuflarea unor concepții care să netezească drumul către obținerea într-un mod cît mai ușor a banilor. Pregătirea sa în noua profesie a fost făcută de Paul Smith, un alt agent secret.

În această perioadă Gold lucra în laboratorul unei fabrici de zahăr din Pensylvania și Smith i-a cerut să-i procure secretele unei noi metode de fabricare a alcoolului etilic. S-a întîmplat însă ca Gold să nu aibă posibilitatea să-i transmită informațiile solicitate. În schimb i-a furnizat o serie de date importante în ceea ce privește fabricarea săpunului și a lanolinei. Ulterior i-a înmînat acestuia tehnologia de recuperare a acidului carbonic și o serie de procedee de obținere a solvenților industriali.

Rezultatele obținute de Gold în activitatea sa de agent secret au satisfăcut pe șefii săi, care i-au oferit mijloace materiale pentru a putea să-și desăvîrșească cunoștințele în domeniul chimiei. Așa a ajuns Gold să urmeze cursurile unei facultăți de specialitate. Începînd cu anul 1944, i s-a încredințat o misiune prin care trebuia să-și valorifice cunoștințele însușite și să răsplătească sumele care fuseseră investite în instruirea sa. Pe primul plan figurau secretele atomice. Cel de-al doilea război mondial era pe sfîrșite, dar cursa înarmărilor începuse să capete noi aspecte.

Gold a primit misiunea să-l contacteze pe Fuchs, necunoscutul cu mingea de tenis în mînă. Semnul de recu-

noaștere fusese stabilit, încît lui Gold nu-i revenea decît misiunea să preia și să retransmită informațiile. Bineînțeles că acest lucru nu-l putea face un agent de rînd, care nu ar fi avut cunoștințe avansate de fizică și chimie. Lui Gold îi era ușor și, mai ales, era în măsură să pună întrebări suplimentare și să transmită corect și cît mai complet datele respective.

În decurs de șase luni, Gold s-a întîlnit cu regularitate cu Fuchs și, de fiecare dată, acesta din urmă i-a transmis date tehnice privitoare la cercetările atomice la care lucra. Gold, la rîndul său, le transmitea, pe filieră, mai departe. Întîlnirile celor doi decurgeau conform regulilor celei mai stricte conspirativități, iar discuțiile nu se purtau decît în jurul problemelor de „afaceri".

Într-o zi, însă, s-a produs o „fisură" : Fuchs a făcut o greșeală cu urmări imprevizibile pentru activitatea de spionaj. Din întîmplare, într-un moment de neatenție, i-a mărturisit lui Gold că se grăbea, căci urma să primească în apartamentul său din New York, pe sora sa numită Kristel Heinemann, ce locuia în Cambridge, statul Massachusetts.

Brusc, fără nici un avertisment, Fuchs nu a mai venit la întîlniri. S-a dat alarma și întreaga rețea de agenți a intrat în panică. Fuchs fusese transferat cu întreaga echipă la Los Alamos, în Noul Mexic, pentru a continua aici lucrările la bomba atomică. Neliniștea lui Gold, totuși, a continuat. Prevăzuse că, în caz de imposibilitate a unei întîlniri, să urmeze automat, la un anumit interval, alta. Fuchs nu s-a prezentat nici la cea prevăzută în consemn. Fusese prins ? Trădase ? Gold, luîndu-și toate precauțiile posibile, s-a deplasat la apartamentul lui Fuchs. Portarul i-a spus că locatarul plecase pe neașteptate, fără să lase vreo adresă. Gold s-a dus apoi la sora lui Fuchs. Aceasta i-a relatat că fratele său a părăsit New York-ul și a plecat „undeva în Sud-Est".

De fapt, fusese, după cum știm, trimis la Los Alamos.

A trecut un an pînă Gold a reușit să restabilească legătura cu Fuchs. Întîlnirea a fost fixată în prima duminică a lunii iunie a anului 1945 ; locul : podul de pe strada Castillo, din Santa Fe. Fuchs nu avea permisiunea să se deplaseze la New York.

Gold a călătorit cu trenul de la Chicago pînă la Albuquerque, de aici a luat un autobuz ce făcea curse pînă la Santa Fe. Pentru a evita să atragă atenția asupra sa — străinii erau priviți cu suspiciune în regiunea în care se lucra la cel mai extraordinar proiect al secolului — și ca să nu întrebe pe trecători de adresa pe care o căuta, Gold și-a procurat de la Camera de Comerț un plan al orașului, pe care a trasat cu creionul roșu traseul ce-l avea de urmat. L-a învățat apoi pe dinafară, și iată-l ajuns pe podul de pe strada Castillo. Fuchs era punctual : la orele patru după amiază, conform înțelegerii, s-a apropiat la volanul unui automobil. A deschis portiera și bucălatul s-a aruncat pe canapeaua din spate. Mașina a pornit apoi într-o plimbare, fără țintă, pe străzile periferice ale orașului. Fuchs l-a anunțat că proiectul de la Alamos progresa normal. Gold i-a fixat detaliile pentru o nouă întîlnire, ce urma să aibă loc peste trei luni. La plecare, Fuchs i-a încredințat lui Gold un pachet cu documente și schițe sustrase de el.

Cei doi agenți s-au întîlnit din nou, conform planului, la 19 septembrie 1945. La acea dată, războiul era terminat. Avusese loc explozia primei bombe atomice experimentale și, mai mult, fuseseră aruncate două asupra orașelor japoneze, Hiroshima și Nagasaki.

Întîlnirea a decurs în condiții deosebite. Fuchs s-a dovedit extrem de agitat. A vorbit tot timpul, subiectul principal constituindu-l puterea noii arme. În momentul plecării i-a înmînat un plic lui Gold, după care a făcut un semn prietenos cu mîna și mașina sa a dispărut pe o străduță. A fost ultima întîlnire între cei doi.

Echipa de cercetători britanici, printre care se afla și Fuchs, și-a încheiat misiunea pentru care fusese deplasată în Statele Unite. Rechemați în Marea Britanie și-au continuat aici cercetările în domeniul atomic. Întors în Anglia, Fuchs a încetat orice activitate de spionaj. Dar era prea tîrziu. Asupra sa începuseră să planeze bănuieli grave.

Între timp, F.B.I.-ul a intrat în posesia cîtorva informații privitoare la scurgerea unor secrete privind fuziunea nucleară și, drept consecință, guvernul american a dispus efectuarea de cercetări minuțioase. În primăvara lui

1949, un mesaj ultrasecret fusese expediat din New York la Londra : „Atenție : scurgeri grave de secrete atomice au avut loc în timpul ședерii delegației britanice. Posedăm dovada că autorul este un membru important al delegației britanice".

Cu anchetarea cazului a fost însărcinat colonelul Henry Arnold, un vechi ofițer de securitate detașat la Centrul atomic din Harwell. Colonelul a procedat prin eliminare și, printre cei care ridicau semne de întrebare, datorită convingerilor lor politice din trecut, a fost inclus și Fuchs. Ofițerul, bazîndu-se pe flerul său, s-a oprit asupra acestuia din urmă. Trebuia procedat cu maximă discreție. A început filajul, dar operațiunea nu s-a soldat cu nici un rezultat concret, pentru că, după cum am menționat, la acea epocă Fuchs nu transmitea informații, rupînd orice legătură cu agenții străini.

Colonelul Arnold nu mai știa ce să facă. În acest moment a intrat în scenă un nou personaj : William Skardon. Era inspector al serviciilor secrete de contrainformații, specializat în anchetarea cazurilor de trădare. Skardon, pus la curent, era convins că Klaus Fuchs era vinovat. Dar lipseau dovezi și Klaus Fuchs, prin poziția sa, nu putea fi tratat ca un om de rînd. Pentru a putea fi arestat trebuia să-și recunoască singur faptele.

Acesta a început prin a-i cîștiga prietenia, fără să-și ascundă funcția pe care o avea. Tatăl lui Fuchs, bătrînul pastor, se stabilise în Republica Democrată Germană, la Leipzig. Într-o zi, Fuchs i s-a adresat deschis lui Skardon, spunîndu-i că vrea să-și revadă tatăl.

— Considerați că dacă i-aș face o vizită, gestul ar putea avea repercusiuni asupra mea ? l-a întrebat Fuchs.

— Nu, în mod cert că nu !

De fapt, acesta era momentul pe care-l aștepta Skardon pentru a-l „sparge" pe Fuchs. A urmat o discuție prietenească, aproape intimă, condusă cu măiestrie de abilul agent. Fuchs a vorbit mult, deschizîndu-și sufletul. Și-a descris copilăria, convingerile sale politice și viața de cercetător. Dar s-a ferit să menționeze ceva despre transmiterea de informații. O nouă întrevedere a avut loc la 30 decembrie 1949 și o alta la 13 ianuarie 1950. Atunci,

Skardon considerînd că a sosit momentul, s-a decis să atace pe neașteptate. S-a adresat lui Fuchs :

— Doctore Fuchs, în Statele Unite nu ai avut prilejul să cunoști reprezentanți ai unei puteri străine ? Nu cumva ai predat unele informații asupra activității științifice desfășurate acolo ?

Fuchs fusese luat prin surprindere. Pe fața sa i se citea o imensă stupoare. Începu să se bîlbîie :

— Nu, nu cred că am făcut așa ceva !

— Ei bine, îi replică cît se poate de natural Skardon, dețin dovezi sigure că ai transmis informații secrete. Doctore, nu mi-ai răspuns sincer !

Fuchs s-a ridicat de pe fotoliu schimbat la față. Era dezorientat. Încet, abia șoptit, a răspuns :

— De fapt, nu pot să-mi explic cine a putut să spună așa ceva despre mine. Cine mă acuză ?

Discuția s-a oprit aici. Skardon nu a vrut să forțeze lucrurile. Au mai trecut cîteva zile, fără să survină vreun progres.

Duminică 22 ianuarie, Fuchs a întîlnit „din întîmplare" pe colonelul Arnold. I-a spus că ar vrea să stea de vorbă cu Skardon, că ar vrea ceva să-i spună. La 24 ianuarie, Skardon a sunat la ușa apartamentului lui Fuchs.

— Ați dorit să mă vedeți, domnule doctor ?

— Da, este acum rîndul meu... îi răpunse Fuchs. Poftiți înăuntru.

Skardon își scoase paltonul, îl agăță în cuierul din hol și apoi păși în cameră și se așeză într-un fotoliu. Aștepță, privindu-l cu un aer binevoitor. Din nou Fuchs vorbi îndelung despre viața sa. A vorbit timp de două ore. Părea încordat, nervos. Atunci Skardon interveni :

— Mi-ați relatat o poveste lungă pentru a motiva faptele dumneavoastră, dar despre acestea nu ați pomenit un cuvînt.

— Nu mă veți face niciodată să vorbesc !

— Foarte bine, îi răspunse surîzător Skardon. Vă invit să facem altceva. Sînteți oaspetele meu la masă. Vă rog să nu mă refuzați. Să mergem la Abington.

Cei doi au luat loc în automobilul lui Fuchs. Acesta s-a așezat la volan, demarînd puternic. În timpul drumu-

lui a condus extrem de nervos, riscînd mai multe accidentări. Cu o frînă violentă a oprit în fața restaurantului unde urmau să ia dejunul.

În timpul mesei, Fuchs nu a vorbit nimic despre sine. După masă, l-a invitat pe Skardon la el. S-au urcat din nou în mașină. De această dată a condus mai liniștit. Mașina s-a oprit în fața domiciliului savantului. Cei doi oameni au intrat în casă. După cîteva minute de tăcere, Fuchs spuse :

— Acum vreau să vă spun totul. Întrebați-mă.

— Cînd ați început ? i se adresă surîzător Skardon.

— În 1942, la Londra. Totul a durat pînă anul trecut. Și a început să explice, timp de două ore.

*

Așa cum s-a menționat la început, datele publicate în diverse lucrări nu permit să conchidem dacă Fuchs a făcut sau nu mărturisiri complete. Descrierea pe care a schițat-o asupra agentului secret care l-a contactat pentru prima oară este foarte vagă și se potrivește foarte bine oricui. De pildă, Fuchs afirma că este vorba de un bărbat de aproximativ 40 de ani, de 1,77 m înălțime, solid și cu fața rotundă. Cum putea fi găsit un bărbat cu asemenea semnalmente printre americani ? Fuchs nu cunoștea numele celui căruia îi transmitea informațiile și nici alte date care să permită identificarea sa. Totuși, aceste date sumare au intrat în posesia F.B.I.-ului.

Ne aducem aminte că Fuchs a mărturisit lui Gold, fără să-și dea seama, că are o soră, Heinemann, care locuia în Cambridge. Agenții contraspionajului american s-au prezentat neîntîrziat la aceasta și au abordat-o cu multă îndemînare și prudență. Doamna Heinemann și-a adus aminte că fratele ei fusese căutat odată de un vizitator, un bărbat grăsuț, de profesie chimist și care i-a vorbit de soția și copiii săi ce locuiau la Philadelphia.

De acum exista un fir, destul de șubred și vag, dar în orice caz mai conturat decît în cele relatate de Fuchs. Agenții din Washington, împreună cu colegii lor din celelalte orașe americane au început cercetările asupra chimiștilor care răspundeau semnalmentelor necunoscutului

descris de sora lui Fuchs. Era o treabă complicată. Dar nu trebuie să uităm că cele mai vagi indicii pot duce la descoperiri neașteptate. Într-o astfel de operație se cere răbdare și multă perseverență.

Au fost depistate circa 1 500 de persoane, chimiști de profesie, care corespundeau semnalmentelor. Aceștia au fost fotografiați și portretele lor au fost expediate în Anglia pentru a fi examinate de Fuchs. Zile întregi acesta privea fotografiile, sub supravegherea atentă a doi agenți. Adeseori unele detalii îi păreau familiare. Aceleași fotografii au fost prezentate și sorei lui Fuchs. Nici una din fotografii nu a fost identificată ca aparținînd agentului pe care-l căutau. Se părea că ar fi părăsit țara sau se ascundea sub o nouă înfățișare și o nouă identitate. Fapt foarte probabil și des uzitat în domeniul spionajului. Se știe doar că agenților secreți, atunci cînd sînt strecurați peste graniță într-o țară, li se înmînează mai multe acte de identitate, astfel încît, la nevoie, și mai ales la întoarcere, să folosească o altă înfățișare.

S-a recurs la o nouă metodă : au fost supuși unui interogatoriu sistematic toți vecinii de apartament și de stradă ai lui Fuchs, pe timpul cînd acesta locuia la New York. Mai mult, cercetările au fost extinse și asupra foștilor colaboratori britanici și americani de la proiectul „Manhattan". Au fost examinate pînă și registrele hotelurilor din Santa Fe, au fost chestionați funcționari de la ghișeurile companiilor aeriene, liniilor feroviare și de autobuze, salariați ai firmelor chimice și farmaceutice. Vînătoarea „agentului X", după cum avea să mărturisească Hoover, a fost de o anvergură neobișnuită. Această desfășurare de forțe, ce nu cunoscuse pînă atunci Statele Unite, se explica prin importanța deosebită a secretelor aflate în pericol. Era vorba, mai ales, de a ști cu precizie ce s-a sustras și, în al doilea rînd, de a se acționa pentru neutralizarea rețelei existente pe teritoriul S.U.A.

Din cei 1 500 suspecți au fost reținuți un număr de circa 20 și printre aceștia se afla un individ care semăna mult descrierii făcute de Fuchs și sora acestuia. Omul din fotografie se numea Harry Gold. Unele indicii păreau că se raportează la el, dar nu toate. De exemplu, el nu era

căsătorit, în timp ce doamna Heinemann pretindea că vizitatorul său îi spussee că avea doi copii. Agenții și-au concentrat atenția asupra lui, mai ales că, între timp, îi regăsise numele figurînd pe o fișă a F.B.I.-ului întocmită în anul 1947.

Gold a fost fotografiat fără ca el să știe și imaginea a fost expediată în Anglia, unde Fuchs a examinat-o în celula sa din închisoarea din Wormwood Scrubbs. El a declarat că cel din fotografie nu era omul cu care întreținuse legăturile. Britanicii au făcut cunoscut colegilor lor americani rezultatul. Dar F.B.I.-ul nu a ținut seama de aceasta și și-au continuat cercetările. La un moment dat, probele au început să se adune cu repeziciune. Elizabeth Bentley, fiind cercetată a declarat că-l cunoaște pe Harry Gold. Și agenții F.B.I.-ului au început să strîngă cercul împrejurul acesteia. Au fost interogați toți cunoscuții ei. Dintre aceștia, cineva a declarat că îl cunoscuse pe cel din fotografie sub numele de Frank Kessler. Existența unei duble identități a confirmat suspiciunile care pluteau asupra celui suspectat. Harry Gold, între timp, își schimbase mai multe locuri de muncă, precum și domiciliul. Acum ocupa un post de biochimist într-un laborator medical. Conducerea F.B.I.-ului, pe baza probelor existente, s-a decis să treacă la acțiune.

La 15 mai 1950, doi agenți ai F.B.I.-ului s-au prezentat la Spitalul municipal din Philadelphia și au cerut să-l vadă pe chimistul Harry Gold, șeful laboratorului de chimie. Gold a transmis prin telefonul interior că este ocupat și că va sta la dispoziția vizitatorilor ceva mai tîrziu. Întîlnirea a avut loc în seara aceleiași zile. De la primele fraze schimbate, Gold a adoptat atitudinea unui cetățean onest, care dorește sincer să vină în ajutorul agenților guvernamentali, dar este intrigat peste măsură de aluziile ce se făceau la adresa lui.

Unul dintre agenți a scos din buzunar fotografia doctorului Fuchs. Gold nu a negat că-i este cunoscută figura celui din imagine, dar s-a grăbit să adauge că aceasta i-a rămas în memorie din ziare. Într-adevăr, cu puțin timp mai înainte, în presa britanică apăruseră o serie de articole însoțite de fotografia lui Fuchs. Comentariile se refereau la activitatea de spionaj pe care o dusese acesta.

Gold susținea că nu-l cunoaște personal nici pe Fuchs și nici pe sora acestuia, Heinemann. Agenții nu s-au dat bătuți. Ei l-au întrebat pe Gold asupra motivului călătoriilor pe care le-a făcut în 1945 la Santa Fe. Răspunsul său a fost tot atît de categoric : nu a fost niciodată la vest de Mississipi. Agenții și-au luat rămas bun, lăsîndu-l să înțeleagă că vor reveni.

În zilele următoare au avut loc noi discuții. Gold a încercat să lase impresia că duce o viață cenușie, tristă și demnă de compătimit. Lucra mult în schimbul unui salariu mai mult decît modest și nu-și permite nici un fel de distracție. Pentru a dovedi nevinovăția sa, el a consimțit să dea o declarație scrisă prin care era de acord ca apartamentul său să fie percheziționat. În timpul verificărilor la locuința lui Gold, pe un raft al bibliotecii, s-a găsit un plan al orașului Santa Fe, pe care era trasat itinerarul de la intrarea în oraș și pînă la podul Castillo.

— Aceasta ce-i ? îl întrebă agentul pe Gold.

A urmat o tăcere drept răspuns. Harry Gold a fost arestat. Timp de patru zile a urmat un interogatoriu neîntrerupt, care i-a înfrînt, în cele din urmă, rezistența fizică și psihică. La început, Gold a încercat să nu dezvăluie decît o parte din faptele sale, însă, epuizat, a sfîrșit prin a face mărturisiri complete. În declarațiile sale se amestecau fapte din activitatea sa de spion cu episoade imaginare din lumea fantastică pe care și-o plăsmuise și-n care se refugia.

La 20 iulie a fost trimis în fața tribunalului. La 9 decembrie 1950, procesul a luat sfîrșit : Harry Gold a fost condamnat la 30 ani închisoare.

*

Printre declarațiile făcute de Gold exista și mențiunea privind numele unuia dintre informatorii săi : David Greenglass, un tînăr sergent în vîrstă de 23 ani care și-a făcut serviciul la baza de cercetări de la Los Alamos. Mecanic de profesie în viața civilă, după ce a intrat în armată a fost transferat în deșertul Noul Mexic, unde lucra la confecționarea unor piese de înaltă precizie pe baza planurilor ce i le încredințau oamenii de știință. Știa că unitatea la

care lucra era ultrasecretă, dar nu avea cunoștință că se pregătea ceva cu totul deosebit. În condiții care pînă în prezent nu au fost date publicității, Greenglass a început să furnizeze, în schimbul unor sume de bani — la început pentru 150 dolari — date secrete privind piesele confecționate de el și de alți tehnicieni, numărul savanților și alte date despre ei.

Într-o duminică dimineață, un bărbat rotofei s-a prezentat în apartamentul familiei Greenglass, din 209 North High street, în Albuquerque. Necunoscutul, care se prezentase sub numele de Dave din Pittsburg, era în realitate Harry Gold. După ce a arătat discret semnul de recunoaștere — o jumătate de ambalaj al unei cutii de conserve — i-a remis lui Greenglass 500 dolari. În schimb a primit o serie de informații scrise. Și astfel a transmis bucălatului cîteva seturi de informații.

În 1945, Greenglass a părăsit armata și s-a reîntors la New York. A intervenit, după cîte știm, arestarea lui Fuchs. Greenglass nu s-a întîlnit niciodată cu savantul britanic, dar, citind ziarele, și-a dat seama, cu groază, că a făcut parte din acea rețea de spionaj. Inevitabilul s-a produs. A primit o comunicare telefonică din partea F.B.I.-ului. Greenglass se arată dispus să-l primească pe un reprezentant al Biroului Federal de Investigații în locuința sa. După un schimb de cuvinte, agentul a intrat direct în subiect și l-a întrebat dacă îl cunoscuse pe doctorul Fuchs. Fostul sergent a răspuns că numele îi era cunoscut și știa că este un savant britanic. Agentul s-a retras la scurt timp după venirea sa.

Greenglass a primit instrucțiuni de la Harry Gold să părăsească în mod neîntîrziat țara și să plece în Mexic. Nu se știe dacă ar fi dat sau nu urmare acestui îndemn, însă a doua zi soția lui, Ruth, s-a accidentat grav în timp ce prepara micul dejun. A fost internată în spital unde a rămas pînă la nașterea celui de-al treilea copil.

La două zile după reîntoarcerea din spital a soției, Greenglass a fost din nou avertizat să părăsească S.U.A. cu destinația Mexic și i s-a înmînat suma de 3 000 dolari.

Ruth Greenglass își privi soțul :

— Nu vom pleca nicăieri, spuse ea calm.

— Nu ! a fost de acord soțul.

La 15 iunie, patru agenți ai F.B.I.-ului au intrat în apartamentul familiei Greenglass.

— Vă rog să luați, loc, le spuse gazda. Fostul sergent era perfect stăpîn pe sine. Vă stau îndată la dispoziție, scuzați-mă numai cîteva momente pînă prepar biberonul copilului.

Greenglass a fost arestat și judecat. Pentru faptul că a făcut declarații complete a primit o condamnare relativ ușoară. În ziua de 29 martie, după o deliberare de 19 ore, juriul a făcut cunoscută sentința : 15 ani închisoare.

O poveste de dragoste

Astăzi, în cărțile care descriu fapte de spionaj, se întîlnesc din ce în ce mai rar intrigi în care eroul sau eroina se pretează acestui „joc periculos" sub impulsul unui puternic sentiment de... iubire. În zilele noastre aceasta pare prozaic, pentru mulți banalizat și, în orice caz, insuficient pentru a motiva că cineva să comită acte de spionaj. Și totuși, din cele ce vă vom relata în rîndurile de mai jos se poate deduce că firea omenească nu s-a schimbat prea mult.

Sîntem la începutul anului 1948, la New York. Judy Coplon, o femeie atrăgătoare, mică de statură, părul negru, ochii mari, visători. Avea 27 de ani. Se îmbrăca elegant, cu gust, bucurîndu-se de un serviciu bine plătit. Avea două pasiuni : adora muzica și artele plastice. Era nelipsită din sălile de concerte și numeroase ore și le petrecea admirînd pînzele expuse în expoziții.

Într-una din zile își plimba pașii prin sălile Galeriilor naționale de artă din Washington. Obosită, s-a așezat pentru o clipă pe bancheta cu pluș roșu, neputînd să-și dezlipească privirea de pe o pînză ce reda un peisaj din California. La un moment dat a observat că, la o mică distanță de ea, un bărbat prezentabil privea îndelung același tablou, de la care ea abia își luase ochii. Cînd privirile lor s-au întîlnit, instantaneu, amîndoi au simțit nevoia să schimbe cîteva cuvinte, să-și spună impresiile despre arta pictorului. Așa a început idila lui Judy Coplon cu cel pe care-l vom numi cu inițialele V. G.

Între Judy și V.G., inginer, care lucra la Departamentul de arhitectură de pe lîngă Națiunile Unite, s-a înfiripat o strînsă prietenie. Întîlnirile, la început mai rare, au devenit tot mai numeroase. Într-una din zile, V. G. i-a mărturisit prietenei că nu vrea să-și ascundă sentimentele, că o iubește nespus de mult, dar de teamă să n-o piardă, nu i-a mărturisit că este... căsătorit ! Într-o asemenea situație, oricare altă femeie în locul lui Judy ar fi rupt legătura ; ea nu a procedat astfel, fiind convinsă că iubitul își va părăsi soția și se va căsători cu ea. Nutrind asemenea himere a căzut pradă tot mai mult subjugării pe care o exercita asupra ei V. G.

Sub diferite pretexte (că era căsătorit și mai apoi cînd a „aflat" că Judy avea serviciul la Ministerul de Justiție, Departamentul siguranței interne și externe), pentru a evita eventuale neplăceri, V. G. a imprimat întîlnirilor lor un caracter de-a dreptul conspirativ. Nici aceasta nu a trezit bănuieli naivei femei. Mai mult, i-a declarat că este gata de orice sacrificii și este capabilă să-l urmeze pînă la capătul pămîntului.

Ca dovadă că-l iubește, i-a cerut lui Judy să-i aducă copii de pe documentele pe care le mînuia la serviciu. Cum și-a motivat această neobișnuită pretenție ? Într-un mod foarte simplu : avea nevoie de bani pentru a putea clădi „viitorul". „Care viitor ? Bineînțeles, al lor ! Divorțul necesita bani mulți, și în plus mai avea ceva datorii făcute pentru ca ei doi să trăiască fericiți". Și Judy a crezut tot ce i s-a spus. Astfel a început activitatea de spionaj a acestei femei, antrenată de „iubitul" ei, agent secret cu experiență îndelungată.

Judy Coplon devenise astfel veriga slabă găsită de serviciile secrete străine dornice să obțină informații privitor la măsurile pe care guvernul S.U.A. le intenționa în materie de informații și contrainformații, cu privire la stadiul urmăririi și depistării unor agenți străini. Și Judy lucra tocmai într-un birou de unde se puteau sustrage date necesare agenților străini. Pentru ea era ceva foarte simplu : bătea la mașină copii de pe documentele pe care, călcînd regulamentul, le aducea apoi acasă, iubitului ei.

În biroul ce purta numărul 2 200, o cameră elegant mobilată, cu clasoare fichet, ce îmbrăcau pereții pînă sus, aproape de tavan, Judy se dovedea, în continuare, o funcționară model, îndeplinindu-și cu zel și punctualitate sarcinile. Pentru conștiinciozitatea ei, Tom Clark, procurorul general, avea să-i trimită o scrisoare de mulțumire și felicitări. Și totuși inevitabilul s-a întîmplat.

Descoperirea activității lui Judy Coplon a avut ca punct de pornire o scrisoare care a sosit la jumătatea lunii decembrie a anului 1948 la sediul F.B.I. din Washington. Anonimul menționa în scrisoare că documentele ultrasecrete, aparținînd F.B.I-ului și Ministerului de Justiție, erau puse cu regularitate la dispoziția unei puteri străine. Este drept că informatorul nu menționa nimic precis. Însă scrisoarea nu a trecut neobservată și i s-a acordat toată atenția.

J. Edgar Hoover, șeful F.B.I-ului a decis să se ocupe personal de rezolvarea afacerii. In acest scop a convocat pe principalii colaboratori într-o ședință extraordinară și a hotărît măsurile care trebuie luate. Dosarul a fost încredințat unui agent special al F.B.I., Kenneth Delavigne, recunoscut pentru abilitatea sa în materie.

Capătul firului era greu de găsit. La început se bănuia că informațiile erau transmise de o persoană care lucrase la Ministerul de Justiție din New York și între timp se transferase la Washington în cadrul aceluiași minister.

Ancheta trebuia să fie discretă, în ciuda faptului că elementele de care se dispunea erau extrem de sărace. Primele cercetări au fost îndreptate asupra funcționarilor Ministerului de Justiție. S-a stabilit că în ultimii ani doar trei femei puteau fi în măsură să sustragă copii de pe

documentele secrete. Mergîndu-se cu ancheta mai departe, două au fost scoase din cauză, rămînînd una singură ca fiind cea care lucrase anterior într-un serviciu din cadrul aceluiași minister, de la New York. Se numea Judy Coplon, avea 27 ani și îndeplinea funcția de analist în Departamentul siguranței interne și externe. Asupra acesteia a fost organizată o supraveghere strînsă, nefiind slăbită din ochi nici-o clipă și neprecupețindu-se nici-un efort, chiar cu riscul de a fi încălcate anumite drepturi cetățenești.

Într-o primă etapă au fost identificate domiciliile anterioare ale urmăritei și interogați colocatarii. S-a stabilit, de exemplu, că Judy locuise într-un apartament aparținînd unui imobil situat pe Tunlaw Road, la Washington. Informațiile culese de la proprietar și foștii vecini semănau între ele : domnișoara Coplon era o tînără serioasă, bună colocatară, ordonată, nu primea în vizită bărbați, citea enorm și lucra mult acasă, fiind auzită cum bătea la mașină chiar și în zilele de sărbătoare. Dar în acest loc, după cum a reieșit, nu locuise prea mult timp, căci se mutase într-un alt apartament la Jefferson Hall, în McLean Gardens, un cartier mult mai apropiat de serviciul său.

În ce privește familia din care provenea, nici din această direcție nu au fost obținute amănunte revelatoare : tatăl, Samuel Coplon, proprietar al unei mici făbricuțe, era un cetățean respectabil căruia nu i se putea reproșa ceva. Mama se remarcase prin operele de binefacere pe care le patrona cu fervoare.

Au trecut cîteva săptămîni de cercetare și filaj și pe masa inspectorului Kenneth Delavigne nu poposise nimic care să ofere cel mai mic indiciu. La un moment dat exista impresia că se afla pe o pistă falsă. Singurul lucru pe care agenții reușiseră să-l descopere, și care putea prezenta un oarecare interes, era faptul că, totuși, existau bărbați în viața lui Judy. Față de vecini și colegii de serviciu, căutase să apară într-o anumită postură. În realitate, Judy avea mulți prieteni, dar pe nici unul nu-l aducea acasă. Pe unul dintre ei, agenții aveau să-l remarce în ziua de 7 ianuarie 1949. Era vineri. Spre seară, Judy a fost văzută urcînd într-un automobil, la volanul căruia se afla un bărbat tînăr și plăcut la înfățișare. Cei doi au plecat la

Baltimore, unde au descins la „Southern Hotel." Li s-a oferit găzduire în camera nr. 412. Agenții care îi urmăreau au putut citi în registru de înscriere următoarele : „Domnul și doamna H.P. Shapiro, domiciliați în 122 Burnside Avenue, Hartford, la Connecticut". Fără a pierde timp, agenții au adus în grabă aparatura de supraveghere disimulată în mai multe valize : aparate de fotografiat cu raze X, aparate de ascultare și înregistrare extrasensibile.

În noaptea care a urmat, Judy și însoțitorul ei au discutat multe, numai de spionaj sau de politică nu a fost vorba. Prin radio a fost anunțat ofițerul de serviciu. Cîțiva agenți au plecat să verifice identitatea bărbatului care o însoțea pe Judy. Dimineața, cînd au sosit telexurile, s-a aflat că identitatea nu era falsă și Shapiro era un avocat care lucra în același Departament cu Judy.

Urmărirea a continuat. A doua zi, după amiază, perechea a plecat mai departe, poposind la Philadelphia. Echipa F.B.I.-ului a urmat-o. Cei doi s-au oprit la „Bellevue Stratford Hotel", unde au semnat cu același nume și și-au dat aceeași adresă. Au ocupat camera 1 523. Cît privește pe agenți, aceștia s-au instalat pentru o noapte albă într-o cameră alăturată. Aparatura de supraveghere nu a scos la iveală nimic ieșit din comun.

Spre dimineață, urmăritorii obosiți și nedormiți, în urma celor două nopți albe, se întrebau dacă nu cumva se aflau pe o pistă greșită : urmăreau o pereche de îndrăgostiți. Nici vorbă de spionaj. Raportul agenților care o urmăriseră pe Judy, cît și informațiile culese despre domnul Shapiro nu permiteau F.B.I.-ului să întrezărească dezlegarea misterului. Agitația sporea. Fiecare agent se întreba ce va raporta șefului ierarhic. Oamenii răspundeau monosilabic la numeroasele apeluri ale telefoanelor. Totuși supravegherea lui Judy nu a fost slăbită nici-o clipă.

J. Edgar Hoover, pus la curent cu ultimele evenimente, și-a dat seama că oamenii săi fuseseră incapabili să găsească cel mai slab indiciu care s-o acuze pe Judy. După cum mergeau lucrurile înclinau chiar să-i propună clasarea dosarului. Dar el știa că agentul care-i trimisese informația

își cunoștea meseria și niciodată nu se înșelase. Trebuia cercetat în continuare.

Începuse o nouă săptămînă, cînd de la serviciul unde lucra Judy a parvenit o informație care avea să dea noi speranțe urmăritorilor. Informația se referea la faptul că Judy Coplon a intervenit pe lîngă șeful serviciului de care aparținea să-i pună la dispoziție raportul ultra-secret privitor la agenții străini aflați pe teritoriul S.U.A., motivîndu-și cererea că aceasta i-ar fi necesar lucrării pe care o întocmea.

Șeful ei, William Foley, încunoștiințat, între timp, de F.B.I. despre suspiciunea ce plana asupra subordonatei sale, a căutat să cîștige timp, pentru a afla părerea F.B.I.-ului. Ca atare i-a dat un răspuns evaziv, amînînd accesul pentru cîteva zile, sub motiv că dosarul în cauză era indisponibil pentru moment.

Cîteva ore mai tîrziu, J. Edgar Hoover a venit personal în biroul lui Foley. Acesta i-a repetat scurta discuție avută cu domnișoara Coplon. Hoover s-a așezat greoi în fotoliul din fața biroului, a scos o țigară de foi și a început să se joace distrat cu ea. Trebuia găsit neîntîrziat o soluție. Era o chestiune de ore și dacă va apuca capătul cel bun al firului — gîndea Hoover, morfolind capătul rece al trabucului — ghemul se va desface cu repeziciune. Da, așa va proceda ! Brusc, în ciuda greutății corpului său, se ridică vioi din fotoliu, și-i spuse cîteva cuvinte interlocutorului său, neobișnuit cu comportarea unui asemenea musafir :

— Așteaptă. Am să revin în cîteva ore. Fără să salute, „marele boos" a trecut prin fața celor două secretare și s-a îndreptat spre liftul rezervat conducerii.

În mai puțin de trei ore, Edgar Hoover a revenit, după cum promisese. El aducea cu sine o scrisoare adresată lui Foley și care purta mențiunea „strict-secret". Prin aceasta i se făcea cunoscut numele a trei agenți, disimulați în funcții deținute la o anumită firmă. Aceștia, se menționa în scrisoare, erau de fapt agenți secreți ai F.B.I.-ului și urmau să fie supuși unui nou test de loialitate față de guvernul american, în vederea asigurării unor sarcini de extremă importanță. Hoover îi predă scrisoarea lui

Foley cu recomandarea ca, sub un pretext oarecare, ea să ajungă în mîinile lui Judy.

— Lăsați-o să citească cele scrise. Dacă Judy este într-adevăr un agent secret, se va simți obligată să-și prevină „prietenii", căci este genul de informații care-i interesează, în primul rînd.

După plecarea lui Hoover, Foley o chemă prin interfon pe Judy. Îi înmînă scrisoarea și mimînd o stare de surescitare o rugă să studieze hîrtia și să-i aducă toate dosarele ce priveau pe oamenii menționați în ea.

S-au scurs cîteva zile și, vineri 14 ianuarie 1949, Judy Coplon se prezentă la șeful ei cerîndu-i o învoire pentru după amiaza zilei. Pretextul : vroia să plece la New York mai devreme pentru a-și petrece acolo sfîrșitul de săptămînă. Foley nu avea nici un consemn pentru o asemenea cerere și, ca atare, îi aprobă învoirea. După ce Judy părăsi biroul, Foley dădu un telefon la F.B.I. și, în cîteva cuvinte, le expuse cele petrecute.

La orele 13, Judy intră în Union Station și se urcă în trenul de New York. Patru agenți ai F.B.I.-ului o urmăreau. Cîteva ore mai tîrziu, trenul intra în Pennsylvania Station din New York. Aici li se alăturară alți doisprezece agenți și patru mașini, fiecare fiind prevăzut cu aparate de emisie-recepție extrem de puternice. După coborîrea din tren, Judy s-a dus direct la toaletă, unde a rămas timp de trei sferturi de oră. Agenții se întrebau dacă nu cumva le scăpase, deghizîndu-se și trecînd pe sub nasul lor sub o altă înfățișare. Dar nu, iat-o. Și-a introdus bagajele de mînă într-o casetă, și-a notat cifrul, după care a intrat într-o librărie. De aici, fără să se grăbească, a traversat strada și a intrat într-un local, unde a mîncat un sandwich și a băut o sticlă mică de coca-cola. Cînd a terminat, a aruncat o privire împrejur, a plătit și a ieșit, îndreptîndu-se spre stația cea mai apropiată de metrou. A coborît scara rulantă și s-a urcat în vagon cu cîteva secunde înainte de a se închide ușile. Era un truc vechi, folosit de toți cei care se simt filați și vor să-și „piardă" urmăritorii. Garnitura mergea în direcția Manhattan-ului și agenții au văzut-o coborînd la stația străzii 191. Pe această stradă a mers circa zece minute. Începuse să se înnopteze și vitri-

nele își aprindeau luminile multicolore. Judy mergea grăbită și mereu întorcea capul.

După ce a traversat mai multe străduțe, mergînd aproape în cerc cu reveniri mai mici sau mai mari pentru a se încredința că n-o paște nici-o primejdie, s-a oprit, în cele din urmă, în fața vitrinei unei bijuterii. Privirea i s-a fixat îndelung asupra unei oglinzi, fiind evident că urmărea ceea ce se petrecea în spatele ei, pe stradă.

Schimbîndu-și greutatea corpului de pe un picior pe altul, Judy a rămas neclintită timp de șapte minute, pînă cînd un bărbat brunet, bine legat și elegant îmbrăcat și-a făcut apariția în colțul străzii. Părea pentru o clipă nehotărît și ezita să vină direct la ea. S-a oprit în dreptul unei vitrine și apoi s-a apropiat de Judy. A privit-o și fără să schimbe un cuvînt, au început să se îndepărteze împreună. Au intrat într-un mic restaurant. Aici s-au instalat la o masă de două persoane, într-un separeu. Agenții, la rîndul lor au luat loc la trei mese distanță, dar nu au reușit să intercepteze conversația, datorită gălăgiei infernale pe care o făcea orchestra.

Perechea a petrecut mai bine de o oră în restaurant, timp în care Judy a vorbit mult ; la plecare părea extrem de surescitată. Au luat metroul care se îndrepta spre centrul orașului ; agenții F.B.I.-ului se urcară în același vagon. În momentul în care ușile erau pe punctul de a se închide, însoțitorul lui Judy țîșni printre oameni și sări pe peron. Un singur agent reuși să-l urmeze.

Timp de o jumătate de oră, necunoscutul făcu încercări vădite de a scăpa de urmăritor. Schimbă mai multe taxiuri, autobuze și metrouri în toate direcțiile, sărind dintr-unul în altul. Sforțările sale fură, în cele din urmă, încununate de succes și agentul îl pierdu din vedere. Furios se înapoie la birou și raportă cele întîmplate. După descrierea făcută se ajunse la concluzia că necunoscutul era salariatul unei ambasade.

A doua zi de dimineață, agenții F.B.I.-ului se instalară în fața imobilului ocupat de ambasada unei țări. Omul urmărit sosi puțin mai înainte de orele 10. Fu recunoscut de îndată. Era calm și avea aerul că nu bănuiește că este supravegheat. Rămase în interiorul clădirii circa o oră, după care se ivi din nou. După o scurtă călă-

torie cu metroul și autobuzul pînă în dreptul străzii 110, parcurse încă o mică distanță, în care timp făcu cîteva mici cumpărături și intră într-un bloc.

Agenții F.B.I. contactară portarul, descriindu-l pe cel ce tocmai intrase. Identificarea nu a constituit o problemă : individul se numea V.G., era inginer și lucra la Departamentul de arhitectură de pe lîngă Națiunile Unite.

Cînd toate acestea îi fură aduse la cunoștință lui Hoover, acesta își frecă mulțumit mîinile. Își dovedi încă odată că avusese dreptate continuînd supravegherea lui Judy Coplon.

Pe la sfîrșitul lunii ianuarie, Foley fu încunoștințat să ridice dreptul de acces al domnișoarei Coplon la documentele ultra-secrete. Tînăra primi știrea ca pe o lovitură neașteptată. Din întreaga sa atitudine se ghicea lesne faptul că era vădit contrariată și nu se aștepta la așa ceva. Îi ceru șefului explicații. Nu însemna oare această interdicție un mod de apreciere negativă a activității sale ? Dar scrisoarea elogioasă pe care o primise cu puțin timp în urmă ? Furioasă, cu lacrimi șiroind pe obraz, Judy era în pragul unei crize de nervi. Foley încercă s-o convingă că va primi un nou post și că salariul nu-i va fi diminuat.

Dar Judy nu înțelegea să se dea bătută. Deși mutată în alt birou, continua să-și facă zilnic apariția la fostul post de muncă. Locul i-l luase o veche cunoștință, doamna R. căreia i se oferi să-i arate ce are de făcut. Judy era astfel în măsură să aibă mai departe acces la documentele ultra-secrete ale F.B.I.-ului depuse pe biroul doamnei R. Ea a citit chiar și raportul pe care Foley i-l refuzase să-i arate cu cîteva săptămîni mai înainte. (Cu prilejul procesului, în depoziția sa ca martoră, doamna R. a declarat că i-a permis lui Judy să consulte circa 60 documente importante).

Activitatea lui Judy nu a scăpat vigilenței agenților F.B.I. Aceștia erau la curent cu vizitele zilnice pe care tînăra le făcea în fostul ei birou. Dar lucrurile se opreau aici și nu exista nici o probă palpabilă de acuzare. Trebuia prinsă în flagrant delict. Se cerea mult tact și mai ales răbdare și discreție. Judy continua întîlnirile cu Shapiro.

În dimineața zilei de 18 februarie 1949, Judy ceru lui Foley o învoire pentru o după-amiază. Ea luă trenul de

ora 14,00 spre New York. F.B.I-ul și-a mobilizat o echipă numeroasă care s-o „escorteze". Printre agenții care o așteptau pe peronul gării la New York se afla și o tînără și frumoasă femeie, Sappho Manos. Aceasta din urmă se ținu ca o umbră de Judy și o zări predîndu-și bagajele la biroul de păstrare. Urmă apoi traseul cunoscut : călătoria cu metroul în direcția Manhattan-ului. Vagonul era arhiplin, iar în jurul lui Judy se aflau numai agenți. Cînd și-a deschis geanta pentru a-și scoate o batistă, agentul aflat în spatele ei a zărit că ea conținea și numeroase foi de hîrtie dactilografiate.

Judy coborî la stația străzii 191, lăsînd impresia că așteaptă pe cineva. A rămas ultima care a urcat în ascensorul ce ducea către ieșire. Dar domnișoara Manos, însoțită de un agent, nu a slăbit-o nici o clipă. A urmat o urmărire strînsă pînă cînd, ajunși într-o fundătură, Judy își dădu seama că perechea o urmărea. Intră într-un mic atelier și rugă să i se repare o bridă care i se rupsese la pantof. După aceea continuă să meargă pe străzi timp de mai multe minute. Părea neliniștită. Din Broadway o luă pe o stradă laterală, mult mai liniștită și întunecoasă. Din portalul unui magazin se ivi V.G. Pentru o persoană neavizată, întîlnirea celor doi ar fi trecut neobservată : ea a durat doar cîteva secunde. Întunericul nu a permis urmăritorilor să zărească dacă a fost predat vreun material. Bărbatul se îndepărtă cu pași mari, opri un taxi și se urcă aproape din mers. Judy făcu cale întoarsă în direcția stației Pennsylvania.

Era mai mult ca sigur, gîndeau polițiștii, că bărbatului îi fuseseră predate unele documente, dar nu o puteau dovedi, căci și de data aceasta, grație abilității sale, îi pierdură urma.

La 28 februarie 1949, birourile F.B.I.-ului din Washington fură prevenite de agenții din New York că Judy vorbise la telefon cu mama sa și urma să-și petreacă sfîrșitul săptămînii în cadrul familiei. În dimineața zilei de 3 martie, Judy îi ceru șefului o nouă învoire pentru după-amiază. Permisiunea îi fu acordată. Apoi, sub pretextul efectuării unor verificări, ea solicită cîteva documente ultra-secrete. Foley, instruit de Hoover, simțind că Judy „mușcă din momeală", în timp ce-i preda documen-

tele cerute, o întrebă, în treacăt, dacă își mai amintește de ancheta privitoare la cei trei oameni care lucrau pentru firma străină „A.T. Corporation", căci primise date noi privitor la acest dosar. Era vorba, mai ales, de o scrisoare trimisă de conducerea F.B.I. privind activitatea a doi directori ai firmei care erau agenți informatori americani. Dar, avea să adauge Foley, unul dintre aceștia, anume Gibby Needleman, nu prezintă siguranță, căci informațiile pe care le transmitea păreau false. Mai mult, era problema raporturilor pe care „A.T. Corporation" le întreținea cu firmele americane, în special cu cele care fabricau accesorii destinate instalațiilor nucleare ale S.U.A. Se bănuia că, prin intermediul acestei firme, se scurgeau în afara granițelor nu numai informații privind secretele de fabricație, ci și eșantioane ale produselor finite.

Judy ascultă cu luare aminte cele spuse de șeful ei și nu putu să-și ascundă un surîs de satisfacție. A fost al treilea și ultimul voiaj pe care-l făcea la New York pentru a-l contacta pe agentul străin.

Din nou agenții F.B.I.-ului fură mobilizați ; itinerarul a fost același : stația Pennsylvania, apoi cu metroul pînă la strada 191, o scurtă plimbare pe străzi, întîlnirea pe o străduță dosnică, restaurant, cofetărie și magazinul de bijuterii. Judy privea adesea în urmă pentru a se încredința că nu este urmărită. Din nou metrouri și autobuze, apoi un mers rapid cu treceri prin pasaje și magazine cu mai multe intrări și, în sfîrșit, întîlnirea.

Perechea, aflată pe o stradă dreaptă și puțin circulată, și-a dat seama că este urmărită. Agenții nici nu mai încercau să se ascundă. Bărbatul fu tentat să încerce a scăpa de urmăritori. Judy, la rîndul ei, se folosi de metrou și mai multe taxiuri. Urmărirea a fost palpitantă. În cîteva rînduri, agenții erau să le piardă urma. Au fost ajunși abia către orele 21,35, la intersecția străzii a treia cu a 16-a. Aici a avut loc arestarea.

Au urmat proteste vehemente, iar femeia a izbucnit în hohote de plîns. Au fost conduși la secția de poliție și supuși unei percheziții de rutină. Judy nu avea ascuns nimic asupra ei. Agenții au căutat-o în poșetă : aceasta nu conținea decît lucrurile pe care orice femeie le poartă

cu sine. Totuși după o cercetare atentă s-a găsit un pliant — reclamă pentru ciorapi. Era îndoit și lipit cu un capăt de bandă adezivă. Cînd a fost deschis s-a constatat că ascundea 34 copii și rezumate după diferite documente guvernamentale ultra-secrete. Printre acestea nu lipsea nici scrisoarea imaginată de Hoover cu privire la agenții și activitatea firmei „A. T. Corporation". Toate documentele găsite în posesia lui Judy, după părerea locotenent-colonelului Richard Hirsch, unul dintre principalii experți în spionaj, se refereau la o serie de agenți străini ce operau sub diferite nume pe teritoriul S.U.A.

La numai două zile, o cauțiune în valoare de 10 000 dolari a fost vărsată pe numele lui Judy Coplon, aceasta fiind pusă în libertate provizorie. Contra ei au fost emise două inculpații : una la Washington pentru furt de documente secrete, și alta la New York pentru spionaj în asociere cu V. G.

Procesul de la Washington, început la 25 aprilie 1949, a durat șase săptămîni. La acuzațiile aduse, ea a declarat că este nevinovată și a pretins că documentele care i-au fost găsite în poșetă le luase pentru a le studia și a-și lua note în vederea unui roman pe care avea de gînd să-l scrie. Juriul nu a admis motivările prezentate de acuzată și, la 9 iunie, a condamnat-o la o pedeapsă de zece ani închisoare. Înaintînd o cerere la Curtea de Apel, Judy a fost pusă în libertate în schimbul unei cauțiuni de 20 000 dolari.

Cel de-al doilea proces, de la New York, a început în februarie 1950. Pe banca acuzării au luat loc Judy Coplon alături de V. G. Dezbaterile s-au purtat în jurul a mai multor aspecte. De pildă, relațiile pe care le întreținea cu Shapiro și cu V. G. Jurații nu au putut admite că i-a iubit pe cei doi, în același timp. Ea nu a recunoscut nimic, încercînd să adopte aceeași tactică de la Washington Totuși a recunoscut că pe omul numit V. G. l-a întîlnit la Muzeul de artă modernă, deoarece era un mare amator de frumos. Este adevărat că s-au reîntîlnit în Parcul central. Atunci, el i-a mărturisit că este căsătorit. Ea a nutrit tot timpul gîndul că va divorța și se vor căsători.

La proces, deși erau la o mică distanță unul de celălalt, nici măcar nu s-au salutat. Acuzarea consta în sustragerea documentelor secrete pentru a le furniza bărbatului care se afla alături de ea în boxă. Răspunsul era invariabil : vroia să scrie un roman. Materialele urmau să-i servească ca fond documentar. Explicațiile sale nu au fost luate în seamă.

Cît privește pe V. G. s-a găsit asupra sa un plic conținînd 125 dolari. Întrebat asupra destinației acestora, a declarat că era vorba de bani destinați cheltuielilor gospodăriei, dar spusele sale nu au fost crezute.

La 7 martie a fost dat verdictul. În timp de război, cei doi acuzați ar fi fost executați, acum pedeapsa s-a rezumat la 15 ani închisoare pentru tînăra femeie, în timp ce bărbatul a fost expulzat, la 20 martie, și a părăsit S.U.A.

Judy Coplon a făcut apel și a depus o cauțiune de 40 000 dolari, fiind pusă în libertate. Ea s-a căsătorit apoi cu avocatul care a încercat s-o apere la proces.

Sentința a fost anulată de Curtea de Apel în noiembrie 1950.

O crimă misterioasă

Inspectorul George Jennings de la Scotland Yard era de serviciu. Începînd de la orele 20, așezat la biroul său, Jennings își ridica, din cînd în cînd, capul pentru a privi ceasul electric fixat deasupra ușii. Era mai comod decît să consulte ceasul brățară. La 21 fără 10 minute, semnă ultima hîrtie, își împinse fotoliul, ezită între cele cinci pipe care se găseau rînduite frumos în rastel pe birou,

pe care le fumase fără să-şi dea silinţa să le mai cureţe, şi apăsă un buton de pe masă. Ştergîndu-se cu o batistă mare, desfăcută, mormăi :

— Intră !

Era sergentul Kraig, care, ca şi inspectorul, îşi scosese haina, însă îşi păstrase cravata, în timp ce Jennings se debarasase de a sa.

— Te rog să dai mîine dimineaţă acestea la maşină. Să mi se aducă la semnat îndată ce vor fi gata. Şeful trebuie să le primească neîntîrziat.

Era în 15 iunie 1952. Ca şi în întreaga Europă, vara se instalase de timpuriu la Londra. Ferestrele larg deschise nu aduceau răcoare ; în cameră pătrundea un aer cald ce emana de la bitumul înmuiat, de la clădirile de beton încinse. Taxiurile, autobuzele mergeau mai puţin repede ca de obicei ; păreau că lenevesc.

La un moment dat sună telefonul. Sergentul Kraig, văzînd că inspectorul priveşte pe fereastră, ridică receptorul, ascultă şi murmură ceva neinteligibil. Se întoarse către Jennings şi îi întinse receptorul :

— Este sergentul Faller care vă cere ceva. Spune că este urgent.

Faller era o veche cunoştinţă. Se cunoscuseră de mult. Acesta îşi alesese un alt drum, mai puţin aspru, de poliţist de stradă. Această funcţie îi dădea avantajul de a se ocupa de mărunţişurile cartierului, de delicte de circulaţie. Se vedeau din cînd în cînd, la un păhărel, cînd evocau zilele petrecute împreună.

— Alo ?

— Alo ? Tu eşti Jennings ;

Era o voce încordată, desigur a lui Faller, dar greu de recunoscut. Trebuia să fie ceva deosebit care să-l fi tulburat într-o asemenea măsură.

— Despre ce este vorba ?

— O afacere delicată, inspectore, îi răspunse celălalt la capătul firului. O afacere care s-a lăsat cu un omor... O tînără femeie a fost asasinată în cartierul meu. Este neapărat nevoie să vii... Ne este teamă de complicaţii, atît mie cît şi oamenilor mei. Nu intră în ocupaţiile noastre obişnuite, sper să mă înţelegi...

— Nu te nelinişti, sosesc îndată... dar ai uitat să-mi spui unde te afli ?

— Shelbourne Hotel.

— Ai grijă ca oamenii tăi să nu facă vreo prostie, nu vă atingeţi de ceva. Nu lăsaţi pe nimeni să se apropie. Ai înţeles ?

Inspectorul Jennings puse receptorul în furcă şi i se adresă sergentului :

— Kraig, cheamă maşina de serviciu. Mergem împreună. Să vină şi fotograful. În două minute să fiţi amîndoi jos.

Jennings întinse mîna spre rastelul cu pipe şi apucă, la întîmplare, una. O umplu cu tutun gălbui şi culese fiecare firicel ce se răspîndise pe cristalul biroului. Se gîndea la cel care-i telefonase.

Faller părea totdeauna că e plictisit de meseria pe care şi-a ales-o. Avea darul de a-şi „pasa" problemele de serviciu şi de a-şi tracasa colegii. Chiar cînd erau simpli aspiranţi, dacă avea un caz dificil, un beţiv care făcea gălăgie în timpul nopţii sau scandal pe drumul public, apela la cel mai apropiat coleg cedîndu-i cu dragă inimă conducerea cazului. Faller era neîntrecut în a se văita şi a solicita ajutor. „Şi de această dată, gîndi Jennings, mi-a făcut bucata ! Iar eu m-am lăsat dus de nas ca un copil, parcă nu aş fi ştiut cu cine am de-a face !"

Jennings reuşi să-şi aprindă pipa, mai făcu cîţiva paşi în birou şi apoi porni hotărît spre lift. În faţa treptelor, afară, maşina de serviciu, cu motorul duduind, aştepta cu portiera din faţă întredeschisă.

— Să mergem ! Sergentul Faller ne aşteaptă în faţa „Hotelului Shelbourne".

Au parcurs drumul în tăcere, fiecare cu propriile sale gînduri. Pe scări, în faţa intrării hotelului, o siluetă atletică şi subţire : sergentul Faller. Înalt, totdeauna bine îmbrăcat, chiar elegant. Deşi trecut de prima tinereţe, îşi păstrase silueta, în ciuda tîmplelor complet argintii.

La vederea inspectorului, Faller îl întîmpină şi-i strînsă mîna.

— Ce bine îmi pare că s-a nimerit să fii de serviciu ! Nu mă simţeam capabil să duc la bun sfîrşit afacerea care mi-a picat pe cap. Cunoşti doar foarte bine cartierul,

unde rareori poate fi vorba de acest gen de probleme. Aici sînt contravenții de circulație sau cîteodată un scandal nocturn și minori nesupravegheați de părinți, care fură din mașini obiecte pe care le-au uitat proprietarii. Dar acum...

Făcu o strîmbătură și strînse mîinile celor doi care-l însoțeau pe inspector.

— Despre ce este vorba ?

— Am să povestesc în timp ce vom merge la fața locului.

Jennings aruncă o privire împrejur. Cunoștea locul. Era unul din cartierele selecte ale Londrei. Locuit și frecventat de oameni bogați, era un colțișor protejat de ochi indiscreți și departe de tumultul vieții cotidiene.

Faller își pusese în joc toate relațiile pentru a obține acest post rîvnit de orice polițist din Londra care se apropia de pensionare. Grație protecției fusese numit aici. Aceasta o știa și Jennings tot atît de bine. Dar Faller s-a străduit întotdeauna să facă cîte un serviciu oamenilor de afaceri și, mai ales, politicienilor aflați la putere sau în opoziție. Cine știe...

Holul spațios al hotelului, de obicei pustiu la acea oră, era plin de curioși. Primul lucru pe care-l făcu inspectorul Jennings fu să ceară evacuarea celor prezenți. Pe mocheta de culoare bej închis, ce acoperea parchetul, zăcea trupul însîngerat al unei femei. Fusese înjunghiată. Numele victimei : Christine Granville.

Primele mărturii, asupra celor întîmplate, le-a făcut portarul de noapte.

— Era ora 22 și un sfert, începu el, cînd am zărit-o pe domnișoara Christine intrînd surîzătoare în holul hotelului. Am salutat-o și mi-a răspuns amabil. S-a îndreptat apoi către scară, începînd să urce primele trepte. Deodată, un bărbat și-a făcut apariția pe ușa principală și a traversat holul, aproape alergînd. M-am întors și l-am privit, gata să-l întreb pe cine caută la ora aceasta.

— Christina, strigă necunoscutul, aș putea să te reții puțin ?

Femeia s-a oprit, s-a întors și s-a apropiat de bărbat. Au început să discute în șoaptă, îndreptîndu-se către un

colț mai discret, unde erau mai multe fotolii cu spătar înalt. Din acest moment nu le-am mai acordat atenție și mi-am văzut de treburile mele. Dar, nu au trecut decît cîteva momente, cînd i-am auzit vocea Christinei :

— Lasă-mă în pace... du-te ! Ajutor ! strigă ea cu tărie.

Doi îngrijitori au intrat în acel moment pe o ușă de serviciu și împreună am alergat deîndată spre clienta care strigase după ajutor. Din păcate am sosit prea tîrziu. Christina Granville zăcea la pămînt, într-un lac de sînge și din piept i se zărea mînerul unui pumnal implîntat pînă la plăsele. A mai zvîcnit de cîteva ori și a murit sub ochii noștri, fără ca să-i putem fi cu ceva de ajutor.

Necunoscutul care o ucisese nu a încercat să fugă. Stătea alături și a privit-o cum se stinge. L-am imobilizat, fără să schițeze nici cel mai mic gest de opunere. Nu știam ce să credem. În timp ce-l țineam strîns de mîini, ne-a spus calm :

— Am iubit-o, pentru aceasta am omorît-o. Chemați poliția să se termine totul mai repede !

Fără să-mi dau seama l-am percheziționat. În buzunarul hainei am găsit ascunsă o măciucă. L-am închis într-o cămăruță, în care ținem de obicei lucrurile pentru curățenie, și am telefonat la poliție. Aceasta este tot, domnule inspector.

A urmat apoi „bucătăria" de rigoare. Camera Christinei a fost pusă sub sigiliu, asasinul a fost scos și dus imediat la Scotland Yard, unde a fost supus unui interogatoriu.

Asasinul era un bărbat mic de statură, cu ochi căprui, părul negru și o frunte înaltă. Era bine îmbrăcat. Purta un costum de culoare maro închis. A declarat, pe un ton ușor agitat, că se numește Dennis George Muldowney. La început s-a arătat dispus să răspundă la întrebări.

— Mărturisesc că am ucis-o pe Christine Granville. Am iubit-o mult și acesta este motivul pentru care am omorît-o. Acum nimeni nu o va mai putea avea. Sînt gata să plătesc pentru ceea ce am făcut. Vă rog să terminați cît mai repede !

Muldowney a fost condus într-o celulă. A primit un costum de deținut și la ușa camerei sale, în care ardea zi

și noapte un bec, a fost postat un gardian pentru a-l supraveghea. Era o măsură de prevedere contra unei eventuale tentative de sinucidere.

A doua zi dis-de-dimineață, inspectorul Jennings, însoțit de cîțiva polițiști și-a început cercetările. Primul anchetat a fost directorul hotelului, Edgar Wells. El le-a declarat că Christine locuia la hotel din 1945, imediat după încetarea războiului.

— Era o femeie liniștită, distinsă și foarte cultă ; extrem de simpatică și, din cîte cunosc, nu avea dușmani.

Declarația directorului hotelului a fost completată și cu relatările altor martori care o cunoșteau. S-a aflat, de pildă, că ea nu locuia în permanență la „Hotelul Shelbourne". Lipsea, adeseori, timp de mai multe luni pe an, motivînd că merge în străinătate pentru a-și vedea părinții, sau pentru a voiaja.

Atît membrii personalului hotelului, cît și directorul aveau numai cuvinte frumoase la adresa clientei lor. Cu toate acestea au fost nevoiți să recunoască că Christine se comporta uneori într-un anumit mod ciudat. De pildă, nimeni nu era în măsură să furnizeze nici cea mai mică informație asupra trecutului ei, de unde venea, pentru ce ducea o viață care părea „bizară" (au pronunțat chiar acest cuvînt). Se întrebaseră, fără să găsească răspuns, de ce această tînără femeie, care se vedea de departe că primise o educație deosebită, se complăcea în a-și cîștiga existența ca vînzătoare, de exemplu, într-un mare magazin sau garderobieră în hotelurile de lux. Era știut că cunoștea la perfecție mai multe limbi, ceea ce i-ar fi permis să ocupe un serviciu mai deosebit. Cu un an înainte se angajase ca stewardesă la clasa turist, pe diverse vapoare ce făceau curse între Africa de Sud și Mediterana. În timpul escalelor în Anglia, debarca la Southampton și venea direct la „Hotelul Shelbourne" din Londra. Ancheta polițiștilor avea să dezvăluie că tocmai în urmă cu două zile se reîntorsese dintr-o astfel de călătorie, venind din Africa de Sud.

Polițiștii au început să acționeze sistematic, neacordînd un credit prea mare spuselor asasinului. Mărturisirea venise prea repede și „ceva" nu mergea. Anchetatorii

au supus unei percheziții temeinice camera de hotel a Christinei. În valiza abia desfăcută se aflau documentele ce specificau funcția de stewardesă. O hîrtie a atras atenția : ea menționa ca rudă mai apropiată a dispărutei pe maiorul Andrew Kennedy, domiciliat la Bonn, în R. F. Germania, pe Alexanderstrasse, nr. 23. Era o urmă ce se impunea a fi verificată neîntîrziat. Inspectorul Jennings a dispus trimiterea unei telegrame : el îl înștiința pe major de cele întîmplate și-l convoca de urgență la sediul Scotland Yard-ului.

În geanta de mînă se afla un bilet de avion : a doua zi, 16 iunie, Christine trebuia să plece la 10 și 15 minute de la Londra la Bruxelles.

Căutară mai departe și surprizele se țineau lanț : într-o casetă, alături de o serie de hîrtii, găsiră o colecție întreagă de decorații : ordine și medalii de război. Crucea de război franceză (care nu era acordată decît pentru servicii excepționale), medalia Regele George, atribuită pentru acte de bravură, Ordinul Imperiului Britanic, decorație care, de regulă este rezervată șefilor militari, și multe alte decorații. Nu era vorba de o simplă colecție, cum părea la prima vedere, căci alături se aflau și brevetele respective ce purtau numele Christinei. Stupefacția agenților a fost enormă.

Cum se făcea oare, se întreba inspectorul șef Jennings, că o simplă vînzătoare de magazin și stewardesă de vapor să fie posesoarea unor ordine și medalii care nu se acordă decît generalilor ? Anchetatorii au rămas pur și simplu înmărmuriți. Desigur, era vorba de un caz care le depășea competența și capacitatea de înțelegere. Și, pe măsură ce căutau în lucrurile misterioasei dispărute, surprizele continuau. Într-o elegantă mapă de piele de crocodil au găsit un teanc de citații și scrisori de mulțumire pe hîrtii cu *en tète* al unor cancelarii guvernamentale. Cu alte cuvinte, Christine adusese servicii multor țări, încît reprezentanți și conducători îi prezentaseră întreaga lor recunoștință. Era vorba, în aceste hîrtii, despre un cuvînt care se întîlnea des : eroism. Christine dăduse dovadă de un eroism deosebit.

În poșetă, alături de biletul de avion pentru Bruxelles, se afla o agendă. În ea erau diverse însemnări, scrise

laconic, cu prescurtări pe care numai posesoarea le putea descifra. Unele puteau fi însă uşor citite. De pildă, în dreptul zilei de 15 iunie, ziua morţii sale, era scris cu creion negru : dineu cu L. Popiel şi Sonya.

Cine erau oare aceştia ? Inspectorul Jennings s-a hotărît să-i descopere cît mai neîntîrziat. A ales calea cea mai simplă, care dacă s-ar fi dovedit ineficientă, lucrurile s-ar fi complicat. Iată cum a raţionat inspectorul : este foarte probabil ca Popiel să fie un londonez, sau tot atît de bine poate fi un cunoscut în trecere prin Londra. În prima ipoteză, el ar trebui să figureze în cartea de telefon, iar dacă era un călător, i se putea da de urmă căutîndu-se registrele hotelurilor. Cea mai simplă ipoteză era prima şi, în caz de eşec, se trecea la a doua ipoteză, care, este drept, nu era tocmai simplă : zeci de hoteluri se aflau răspîndite în întreaga Londră.

Din fericire, problema a fost rezolvată mai uşor : L. Popiel figura în cartea de telefon, fiind decorator de meserie. Inspectorul a luat imediat legătura cu el. Convocat la Scotland Yard, declaraţiile sale s-au dovedit a fi sincere şi deschise. În aceeaşi seară luaseră masa la restaurantul italian „Speranza" din Soho. Fusese de faţă şi Sonya Masters, o bună cunoştinţă comună. Popiel o cunoscuse în urmă cu aproape doi ani, şi-şi făcuse din primele clipe o impresie excelentă despre ea :

— Nu pot să înţeleg cum i s-a putut întîmpla aşa ceva. Cred că nu există pe pămînt — a continuat Popiel — o femeie mai fermecătoare, mai bravă şi mai curajoasă decît Christine.

Arborînd o mină nedumerită, inspectorul Jennings încercă o tatonare a interlocutorului său :

— Pentru ce „bravă şi curajoasă" ? Ce vă determină să caracterizaţi astfel o femeie fermecătoare, cum a fost dealtfel prietena dumneavoastră ? La ce v-aţi gîndit de fapt ?

Popiel părea puţin stînjenit. A lăsat să se înţeleagă că nu ştie mare lucru, aflase doar că Christine activase în timpul celui de-al doilea război mondial în mişcarea de rezistenţă de pe continent, fusese agent secret cu grad de ofiţer şi cunoştea la perfecţie peste zece limbi străine. Era o persoană extrem de modestă şi nu-i plăcea să facă

caz de faptele sale sau să-şi amintească de trecut. Era ceva care o frămînta.

Jennings întrebă din nou :

— Christine mai practica meseria de agent secret ?

— Nu ştiu, dar nu ar fi fost exclus !

— Gîndiţi, reluă inspectorul, că între uciderea sa şi activitatea de agent secret poate să fie vreo legătură ? Îl cunoaşteţi pe asasin ?

Numele de Mulobwney nu-i spunea nimic lui Popiel şi în discuţiile anterioare avute cu Christine aceasta nu-l pomenise niciodată.

— Domnule Popiel, cunoaşteţi că victima intenţiona să plece în Belgia ?

— Nu, nu mi-a spus nimic la masă, nici mie şi nici lui Sonya. Ceea ce ştiu este doar că Christine ne-a vorbit în treacăt că va pleca peste cîteva zile la bordul vasului „Winchester Castle".

— Vă rugăm să ne daţi adresa doamnei Sonya Masters.

Agenţii Scotland Yard-ului au convocat-o de îndată şi pe aceasta. Ca şi Popiel, ea era şocată şi puternic afectată de moartea Christinei ; se vedea acest lucru. O cunoscuse cu şase luni în urmă, cu prilejul unei călătorii. Christine era stewardeză şi se împrietenise. Spre deosebire de Popiel, Sonya şi-a adus aminte de un incident survenit în seara cînd au fost la restaurantul din Soho.

Îşi dăduseră toţi trei întîlnire acolo, la orele şapte seara. Sonya şi cu Christine sosiseră în acelaşi timp şi luaseră loc la masă. Popiel, întîrziase cîteva minute, din cauza circulaţiei. Cele două femei ocupaseră masa ce li se rezervase. Sonya avea locul cu vederea spre fereastră. Şi-a aruncat privirea spre geam şi a zărit, în spatele acestuia, un individ care o privea fix pe Christine. Îşi amintea că i-a atras atenţia prietenei sale de prezenţa necunoscutului care o supraveghea. Christine s-a mulţumit să ridice din umeri şi să-i răspundă : „Cînd aveam 12 sau 13 ani, tatăl meu mi-a făcut cadou o puşcă şi m-a luat cu el la vînătoare de lupi. Pe vremea aceea în Polonia erau extrem de mulţi lupi. Am fost atacaţi de o haită înfometată de lupi. Disperată, am pus puşca la umăr şi

am tras ; am ucis cîțiva, restul au fugit. De atunci, nu îmi mai este frică nici de lupi și nici de oameni" !

— Nu am prea înțeles ce-a vrut să spună, încheie Sonya. Între timp, a apărut și Popiel. Sonya, neliniștită și-a aruncat din nou privirea spre fereastră ; necunoscutul dispăruse.

Scotland Yard-ul a decis să continue ancheta, căci clasarea dosarului cu concluzia că este vorba de o crimă datorită răzbunării unui dezechilibrat mintal nu era cîtuși de puțin concludentă și nu putea rezista unei analize mai atente. Dificultățile se conturau. Victima nu era o persoană obișnuită și tocmai din această cauză cercetările întîmpinau dificultăți. Ulterior s-a constatat că Christine Granville nu era înregistrată în nici unul din fișierele poliției britanice. Mai mult, deși era străină — de origină poloneză — nu s-a găsit nici un document, oricît de neînsemnat, despre ea. Situația a început să intrige tot mai mult pe anchetatori, cu atît mai mult cu cît se vedeau în dificultate de a rezolva cazul. Iar crima nu putea fi trecută cu vederea.

S-a căutat în fișiere numele lui Muldowney ; existau unele mențiuni, dar neînsemnate. De exemplu, cu cîteva luni mai înainte, „Clubul Reformei" solicitase poliției informații asupra cazierului lui Muldowney. Acesta din urmă intenționa să se angajeze la Club. A și fost, de fapt, angajat pe baza bunelor referințe ale poliției, care în răspunsul dat menționa că numitul nu suferise nici o condamnare.

Inspectorul Jennings trimise doi agenți să efectueze o percheziție la locuința criminalului. El ocupa o garsonieră modestă în incinta Clubului, situat pe Pall Mall. Percheziția nu a condus la nici un rezultat. S-a găsit o simplă carte de membru al sindicatului marinarilor. Dar acest lucru nu constituia un indiciu. Tot ce se putea presupune era că atît Muldowney cît și Christine, probabil, se întîlniseră fie în vreun port sau pe un vapor.

Moartea Christinei nu putea să treacă neobservată, mai ales în anumite cercuri direct interesate în activitatea acesteia. Într-una din zile, la inspectorul Jennings s-au anunțat doi vizitatori. S-au recomandat ca fiind agenți

trimiși de Sir Percy Sillitoe, de la biroul britanic de contraspionaj M.I.5. Au început prin a spune că nu aveau împuternicirea să facă nici cea mai mică declarație, dar că doreau să primească un raport detaliat, zilnic, asupra evoluției și stadiului cercetărilor întreprinse de Scotland Yard asupra afacerii Granville, întrucît Christine fusese un agent secret ce aparținuse acestui serviciu.

Agenții Scotland Yard-ului și-au îndreptat ancheta asupra companiilor de navigație unde lucrase Christine și în special la „Castle Line" și „Winchester Castle". Muldowney a fost supus unor noi interogatorii. Dar criminalul nu vroia, sub nici un motiv, să spună mare lucru.

— Dați-mi pedeapsa pe care o merit. Am făcut-o din dragoste și nu există nici un alt motiv, repeta acuzatul.

Agenții Scotland Yard-ului au fost informați că în rîndurile sindicatului marinarilor se infiltraseră diverse elemente străine. Interogat asupra acestui punct, asasinul a răspuns că nu știe nimic și că acesta este un lucru care nu-l interesează cîtuși de puțin.

— De ce nu mă spînzurați mai repede ; nu veți obține nimic de la mine și tot acolo veți ajunge ! Ce mai așteptați ! Acestea erau cuvintele pe care le spunea la fiecare întrebare ce-i era pusă de agenții care-l interogau.

Pentru agenții Scotland Yard-ului era limpede că povestea ce le-o servea Muldowney era cusută cu ață albă. Trebuia însă să se stabilească cu precizie cine se află în spatele criminalului. S-a dedus că Christine se găsea pe un vapor ce naviga spre Africa orientală în același timp cu Muldowney. După aceasta, ea a evitat să se angajeze în cursele pe care se afla și acesta. De exemplu, a anulat un voiaj în ultimul moment și s-a îmbarcat pe un alt vapor de călători, „New Australia", în timp ce Muldowney lucra pe vasul „Dunnotar Castle".

Agenții au așteptat să se reîntoarcă în port vasul pe care lucrase Muldowney și au interogat pe membrii echipajului în privința relațiilor ce existau între cei doi. Toți au declarat că nu au remarcat cîtuși de puțin faptul că Muldowney să fi fost îndrăgostit de Christine și nici măcar să fi dat dovadă de un atașament aparte pentru această femeie.

Muldowney a fost supus din nou unor interogatorii. După multe insistențe a acceptat să spună și altceva. Declarația sa finală cuprindea, printre altele, următoarele :

— Nu am știut că Christine era contesă. Paznicii de aici mi-au spus că ziarele au scris despre acest lucru. Tot ei mi-au spus că ziarele au scris că a fost foarte curajoasă în timpul războiului și că a fost răsplătită cu mai multe decorații importante. Am ucis-o pe Christine pentru că în trei ocazii ea m-a sfidat cînd i-am declarat că o iubesc. Prima dată a fost în cursul unei curse spre Australia. A doua a fost la Southampton și ultima oară la Londra, în aprilie, anul trecut. Atunci m-am decis s-o ucid. Ea mi-a băgat această idee în minte. O iubeam. La început și ea mi-a spus că mă iubește. Dar, după un timp, mi-am dat seama că nu o făcuse decît ca să se distreze. Eram gelos pe bărbatul cu care mergea la cinema. M-am hotărît să-mi iau serviciul la „Clubul Reformei" pentru a fi la Londra ori de cîte ori ea ar fi revenit din curse.

Într-o seară am așteptat-o la hotelul unde locuia. Cînd a sosit, era însoțită de un bărbat. Am oprit-o. Mi-a declarat că nu are nimic să-mi spună și mi-a închis ușa în nas. A doua zi am cumpărat un cuțit și o măciucă. Cînd am telefonat la hotelul unde locuia, pentru a-i da o întîlnire, mi s-a răspuns că era plecată cu un vapor. Nu mi s-a precizat cu care.

Într-una din după-amiezi, în momentul cînd ieșeam de la cinematograful „Carlton", m-am întîlnit cu un prieten, marinar. Mi-a spus că tocmai se întorsese dintr-o cursă făcută în Africa de Sud, la bordul vasului „Winchester Castle". Mi-a vorbit de o stewardesă foarte frumoasă. L-am rugat să mi-o descrie și mi-am dat seama că nu putea fi decît Christine. M-am înfuriat.

M-am dus imediat în camera mea de la „Clubul Reformei", pentru a-mi lua cuțitul și măciuca. Nu știam ce voi face, dacă o voi înjunghia, o voi lovi în cap sau mă voi rezuma s-o sperii. Am urmărit-o plecînd de la hotel la restaurantul „Speranza", am privit-o cum lua masa cu un bărbat și o femeie și după aceea am urmărit-o din nou pînă la hotel. Am intrat după ea în holul hotelului și i-am cerut să-mi înapoieze scrisorile pe care i le trimisesem. În acel moment am scos cuțitul și am înjunghiat-o.

Aceasta a fost declarația lui Muldowney. Destul de bizară. Ea nu ar fi putut fi verosimilă decît în cazul unui psihopat. Și mai ciudat era faptul că fiind întrebat de numele marinarului cu care se întîlnise la ieșirea de la cinematograf nu a fost capabil să și-l amintească.

A mai rămas o soluție, și agenții s-au hotărît să apeleze la ea. Polițiștii au interogat pe fiecare din membrii echipajului de pe „Winchester Castle". Dar nici unul nu a fost în măsură să ofere informații concludente.

Cercetările nu s-au oprit aici. Au fost reluate pe alte piste. Maiorul Kennedy, imediat ce a primit vestea a venit în Anglia cu un avion militar. Andrew Kennedy, ca și Christine Granville, se număra printre agenții secreți ai lui M.I.5. De la aeroport s-a dus direct la morgă. A rămas un timp nemișcat în fața corpului neînsuflețit. S-a întors brusc într-o parte, se simțea neputincios și trist. A adresat Christinei un ultim salut militar și a plecat, pierzîndu-se în furnicarul mulțimii londoneze, pentru a se duce imediat la Scotland Yard.

Maiorul Andrew s-a prezentat la inspectorul Jennings. A început prin a-și cere scuze pentru întîrziere arătînd că de la aeroport a mers direct la morgă unde era depus corpul Christinei. Celor de față nu le-a fost greu să-și dea seama că bărbatul pe care îl aveau înaintea ochilor era profund șocat și afectat. Era o tragedie personală și nimeni nu a îndrăznit să-i tulbure sentimentele cu întrebarea dacă a iubit-o pe Christine. Cert este că dispariția acesteia a constituit o grea pierdere pentru maior.

Întrebat dacă îi spune ceva numele de Muldowney, maiorul a făcut declarația următoare :

— L-am întîlnit în luna februarie la Londra. Fusese șeful Christinei pe bordul vaporului „Dunatar Castle". Știu că s-a arătat foarte gentil față de ea și că făcea tot posibilul să-i ușureze munca. Christine m-a întrebat dacă într-o seară nu aș fi dispus să mă duc la cinema cu acest cunoscut care se simțea foarte singur și nu avea prieteni

la Londra. Muldowney a acceptat invitația mea și chiar a părut foarte recunoscător. Era ceva în atitudinea sa care făcea să mă gîndesc la singurătatea omului. Știu că Christine a făcut tot ceea ce a putut pentru ca acest Muldowney să se simtă bine. Mi-a produs cu adevărat impresia a fi genul de om incapabil de a omorî măcar o muscă.

Eu și Christine eram foarte buni amici... și această prietenie data de pe vremea cînd am fost parașutați împreună în Ungaria. Dacă ar fi existat ceva între ei, cred că ea mi-ar fi spus-o.

Inspectorul Jennings scoase din sertar biletul de avion găsit în poșeta Christinei. L-a arătat maiorului Kennedy, întrebîndu-l dacă știe ceva în legătură cu proiectata călătorie a Christinei la Bruxelles.

Maiorul i-a făcut cunoscut că stabiliseră să se întîlnească în acest oraș ; nu a menționat motivul acestei întîlniri. A adăugat însă că, în ultimul moment, a primit o telegramă de la Christine prin care aceasta amîna cu o zi întîlnirea. Nu știa motivul ce o îndemnase pe prietena sa să procedeze astfel.

Inspectorul Jennings a cerut să i se dea legătura cu compania aeriană și a întrebat dacă biletul eliberat pentru Christine Granville pentru zborul Londra-Bruxelles la data de 16 iunie suferise modificări.

— Da, a răspuns funcționarul de la dispeceratul companiei ; pasagera a solicitat telefonic decalarea voiajului cu 24 ore, motivînd că este foarte obosită și dorește să se odihnească puțin.

Maiorul Kennedy, care era de față, a obiectat însă următoarele :

— Din cîte o cunosc pe Christine, ea nu a fost niciodată obosită. Nu obișnuia să se plîngă și era plină de energie. Cum nu avea decît cîteva zile de concediu, nu pot să cred că era obosită !

Sperînd să afle vreun indiciu care să-l îndrepte spre rezolvarea cazului, inspectorul Jennings l-a întrebat pe maior, în măsura limitelor pe care le oferă natura serviciului, ce poate spune în legătură cu Christine. Din

relatările acestuia a rezultat că Kennedy o întîlnise pentru prima oară pe Christine în 1939. Aparținea aceluiași serviciu și, după cum a mai spus, fuseseră parașutați împreună în Ungaria. Serviciul de contra-spionaj anglo-polonez însărcinase pe Christine cu o serie de misiuni de-a lungul frontierei poloneze.

— Într-o zi, continuă maiorul Kennedy, ea a plecat singură în misiune. Trebuia să parcurgă peste 150 km cu skiurile și apoi, sub înfățișarea unei țărănci, să ajungă la Varșovia. Nu am mai știut nimic despre ea timp de un an și jumătate, pierdusem orice speranță s-o mai revăd în viață și la Centru se bănuia același lucru, cu atît mai mult cu cît Ungaria intrase în război. Au început să circule apoi zvonuri despre înființarea unei rețele de rezistență contra hitleriștilor. După o vreme, de la ambasada britanică din Ankara a parvenit o veste : Christine își îndeplinise misiunea și acum se afla nevătămată în Capitala Turciei, gata să plece într-o nouă direcție.

Au trecut anii grei ai războiului și nu am mai revăzut-o pe Christine decît în 1945, în Italia. Săvîrșise un act de o îndrăzneală greu de imaginat. În timp ce activa în spatele frontului, pe teritoriul dușman, ea și un om din rezistența italiană au fost surprinși de o grupă de militari hitleriști. Și atunci, Christine s-a comportat eroic : ridicînd mîinile, cînd fusese somată, a apucat o grenadă și i-a scos siguranța : „Plecați, li s-a adresat ea hitleriștilor, altfel vă fac bucăți". Și nemții au fugit, abandonîndu-i pe cei doi.

După război am rămas prieteni, menținînd legătura. În urmă cu cîțiva ani m-a întrebat dacă poate să mă desemneze ca cea mai apropiată rudă. A adăugat că nu mai avea familie și nici un prieten mai apropiat, deși trebuie să vă spun că avea multe cunoștințe. Era de o modestie ieșită din comun : nu-i plăcea să fie flatată, să i se vorbească de faptele sale sau de decorațiile primite.

Atît a reușit să afle inspectorul Jennings de la maiorul Kennedy. Erau lucruri surprinzătoare despre personalitatea dispărutei, dar nu ajutau cu nimic la progresul anchetei. Intuiția îi spunea bătrînului polițist că motivul supri-

mărei agentei trebuia căutat undeva în trecutul acesteia, în activitatea sa.

A fost audiat un alt ofiţer al serviciului militar de informaţii : colonelul Cammaerts. Păstrînd rezerva impusă de natura serviciului, acesta a declarat că a cunoscut-o pe Christine în 1941, în Franţa. Purta pe atunci numele de Jacqueline Armand. Paraşutată în spatele frontului inamic a făcut numeroase fapte de vitejie, printre care se număra şi salvarea vieţii sale (a colonelului). Ultima oară a întîlnit-o pe Christine cu cîteva luni în urmă într-un club elegant şi au petrecut cîteva ore agreabile. Colonelul Cammaerts a mai arătat că adevăratul nume al Christinei era Krystyna Skarbeck, fiind contesă, de origină poloneză. Se născuse în 1915 în localitatea Piotrkow, în estul Poloniei. Numele de fată era Gyziska. S-a căsătorit cu contele Skarbeck, un jurnalist cunoscut. Tînăra pereche se afla în Kenya în momentul invaziei Poloniei. S-au reîntors de îndată în ţară pentru a lupta contra cotropitorilor. La scurt timp, soţul a fost ucis. Christine a plecat apoi în Franţa şi de aici în Anglia. A intrat în Serviciul secret britanic, îndeplinind operaţiuni riscante în spatele frontului în timpul celui de-al doilea război mondial. Graţie ei au fost demascaţi, arestaţi şi executaţi agenţi inamici. Inspectorul Jennings a mai stabilit că Christine a continuat şi în ultima vreme să efectueze misiuni în ţările europene.

Cine erau duşmanii ei ? Foştii nazişti ? Agenţi secreţi ai altor servicii ? Nu ducea oare o activitate dublă ? Acestea erau întrebările care-l frămîntau pe inspector. Ancheta întreprinsă în jurul lui Muldowney a fost trecută sub tăcere. Condamnat la moarte, acesta a fost executat la Londra în 1952.

Desigur, cititorul, la rîndul său, îşi pune întrebarea cine s-a aflat în spatele ucigaşului. Misterul nu a fost încă dezlegat.

Un sfîrşit banal pentru un agent secret care dovedise o temeritate ieşită din comun.

„Trandafirul din Tokio"

În toamna anului 1945 s-a judecat, de către un tribunal din San Francisco, cazul lui Iva Toguri, în vîrstă de 33 ani, cetăţeancă americană. Acuzaţia adusă : trădare în timp de război. Verdictul : 10 ani închisoare şi o amendă de 10 000 dolari.

Iva Toguri a ajuns agentă secretă printr-un concurs de împrejurări. Iată cum s-au petrecut lucrurile.

Iva s-a născut în Statele Unite, la Chicago, din părinţi japonezi, era deci o „nisei", adică o japoneză din a doua generaţie. Multe din rudele sale trăiau în Japonia. Deşi cetăţeancă americană, Iva nutrea, fapt perfect explicabil, o mare dragoste pentru rudele sale. Aşa se face că în 1941, Iva primeşte o scrisoare din Tokio. Îi scria mătuşa sa, care, bolnavă, o implora să vină s-o vadă. La încheierea scrisorii erau adăugate şi cîteva rînduri de către unchiul său. Rugăminţile celor doi bătrîni, cît şi dorinţa de a-şi cunoaşte patria strămoşilor, îi deşteptară dorinţa de a pleca în Japonia.

Dar, momentul nu era cîtuşi de puţin favorabil proiectului său. Statele Unite ale Americii, deşi nu erau în război cu Japonia, luaseră o serie de măsuri de prevedere. Printre altele, autorităţile interziseseră cetăţenilor americani de a călători în Japonia. În acest scop, organele de stat refuzau să elibereze paşapoarte. Dar au fost oameni care nu au ţinut seamă de avertismentele date şi au părăsit clandestin ţara. Printre aceştia se număra şi Iva.

După o scurtă şedere în Japonia, în momentul cînd a intenţionat să se reîntoarcă a constatat că îi este imposibil s-o facă. Şi-a pierdut orice şansă ; cu amărăciune a văzut plecînd şi ultimul vapor către Statele Unite. Au început alergăturile în căutarea unei relaţii care să-i aducă soluţia salvatoare. Dar lucrurile s-au precipitat de la o zi la alta ; a avut loc atacul de la Pearl Harbor şi declararea războiului dintre Japonia şi S.U.A. Pentru Iva, care pînă atunci nu o interesau evenimentele politice, războiul a căzut ca un trăznet, lăsînd-o pradă deznădejdei.

— Nu-mi venea să cred, a declarat ea. Timp de mai multe zile am rămas năucă. Apoi japonezii m-au arestat

ca fiind cetățeancă a unei națiuni inamice, dar m-au pus în libertate la scurt timp.

Declarația Ivei pare simplă și zguduitoare, la prima vedere. Care a fost realitatea ? În schimbul libertății, ea a plătit un preț foarte scump : și-a trădat patria.

Fosta studentă și-a schimbat identitatea și a devenit crainic la un post de radio japonez care emitea în limba engleză. Emisiunile, destinate combatanților americani de pe frontul din Pacific, se înscriau în programul de propagandă destinat să slăbească moralul și să creeze o anumită opinie ; într-un cuvînt, participa la' „războiul undelor" împotriva S.U.A. Și vocea caldă, melodioasă a Ivei Toguri a căpătat un renume în rîndurile ascultătorilor, devenind „Trandafirul din Tokio".

La început s-a prezentat singură sub numele de Ann, iar apoi de Annie Orfelina și așa cum îi plăcea să spună „prietena dumneavoastră de joc". Obișnuia să-și înceapă emisiunile cu cuvintele : „Din nou bunăseara, oameni uitați, luptători americani...", după care urma propaganda întocmită de patronii săi, intercalată cu muzică americană.

Pentru serviciile aduse era plătită cu o sumă derizorie — la început 100 yeni pe lună și apoi 147.

Cu prilejul procesului avea să declare că a fost obligată să facă această muncă. Mai mult, a adăugat o serie de detalii arhicunoscute și care se repetă aidoma în asemenea situații : bărbatul care a împins-o pe acest drum fusese iubitul ei și nu îndrăznea să-l refuze pentru a nu fi abandonată. Iva a declarat că nu a fost decît o simplă prezentatoare de muzică ușoară americană. Ea punea discurile care i se dădeau, și citea texte pe care i le înmîna un oarecare Charles, un căpitan australian, căzut prizonier la Singapore, și un căpitan american, numit Ince.

Cînd japonezii au luat hotărîrea începerii transmiterii emisiunilor respective erau perfect edificați de un lucru : posturile de radio americane de pe continent nu aveau suficientă tărie să acopere întreaga zonă a Pacificului. Or, soldații erau dornici să se destindă puțin în clipele de răgaz. Emițătoarele din Tokio erau singurele care puteau fi captate.

„Trandafirul din Tokio" le oferea și muzică de dans și muzică populară, timp de 24 ore. Dar în același timp

strecura propaganda și lozincile demoralizatoare pregătite și concepute de experți japonezi în războiul psihologic. Astfel, într-o zi, cînd soldații americani se pregăteau pentru luptă la o bază aeriană din insulele Marshall, „Trandafirul din Tokio" li se adresă direct, spunîndu-le, pe calea undelor, că insula lor va fi bombardată în scurt timp, iar aerodromul la care lucrau va dispare. Și crainica își termină emisiunea din acea seară cu un rîs cinic. La 14 iunie 1944, ea a vorbit în fața microfonului prezentîndu-se militarilor americani drept : „inamica voastră favorită, Annie Orfelina". „Salutare băieți ! Aici vechea voastră prietenă, anunță ea. Posed informații senzaționale pentru voi ; ele mi-au parvenit din Statele Unite. Veți face bine dacă veți profita de ultimele ore de viață pentru că mîine dimineață la orele 6 veți debarca la Saypou... și bineînțeles că vă așteptăm bine pregătiți" etc. etc.

Au urmat și alte emisiuni, toate concepute în mod asemănător. Într-una din ele, de exemplu, crainica declara, puțin după miezul nopții : „Bandă de nătărăi din Pacific, dacă mai sperați să vă întoarceți acasă, ați face bine să începeți de pe acuma. Nu ați auzit că nu a mai rămas nimic din flota voastră ? Mă întreb cu cine au ieșit la plimbare în seara aceasta soțiile și prietenele voastre ? Poate cu unul sau altul dintre cei care au reușit să rămînă acasă... Americanii și-au pierdut toate navele în golful Leyta și acum nu știu cum să facă să se reîntoarcă acasă".

Iva Toguri nu a crezut nici-o clipă că va putea fi vreodată descoperită identitatea sa. În serviciul postului japonez de propagandă se aflau și alți trădători americani și canadieni.

Dar istoria și-a urmat cursul, și evenimentele au evoluat așa cum știm. Imediat după capitularea Germaniei, Japonia, la rîndul ei, a pierdut războiul. Guvernul nipon spera în obținerea unor condiții de pace cît mai avantajoase. La 28 iulie 1945, el a respins ultimatumul ce i s-a adresat, în care se menționa capitularea fără condiții. Dar, la 6 august și apoi la 9 august, două bombe atomice americane au distrus orașele Hiroșima și Nagasaki. La 8 august, Uniunea Sovietică a declarat război Japoniei și armata roșie a pătruns în Manciuria, Coreea și în insula Sahalin. La 10 august, prin intermediul Elveției, guvernul japonez

a făcut cunoscut că este dispus să capituleze. Actul de capitulare a fost semnat la 2 septembrie 1945.

Japonia a fost pusă, practic, sub controlul exclusiv al trupelor americane, aflate în subordinea generalului Mac Arthur. Serviciul de contra-informații a început depistarea spionilor și trădătorilor aflați pe teritoriul Japoniei. Aceștia încercau să se ascundă, pentru a scăpa de pedeapsă. Nu au fost omiși nici cei șapte trădători, printre care se afla și Iva Toguri, care colaboraseră cu posturile de radio japoneze. Noua lor identitate cît și adresele le-au fost descoperite mai curînd decît se așteptau.

Într-o zi, în marele salon al restaurantului „Bund Hotel" din Tokio, trei militari americani și-au făcut apariția și, cu pași siguri, s-au îndreptat către o masă. Au salutat scurt și unul dintre ei s-a adresat în englezește unei tinere japoneze ce lua masa în compania a trei bărbați :

— Sînteți arestată ; vă rog să ne urmați !

Tînăra, fără să se ridice, s-a întors pe jumătate, arătîndu-și trăsăturile de adolescentă. Era îmbrăcată într-o rochie simplă, ce-i conferea un aer copilăresc. Surîzătoare și calmă, ea a privit cu ochi mirați pe cei trei militari americani ce stăteau amenințători lîngă masă :

— Sînt nevinovată. Nu am făcut nimic rău, le spuse tînăra.

— Vă rugăm, pentru ultima oară, să ne urmați. Contrar vom fi nevoiți să utilizăm forța.

Mai tîrziu, unul dintre militari avea să spună despre ea :

— Nimănui nu i-ar fi trecut prin cap, privind pe tînăra japoneză pe care am arestat-o atunci, că este una și aceiași persoană cu crainica de la radio-ul japonez care ne sfida cu cinism.

Clerk Lee, un vechi corespondent de război, a mărturisit că i-a luat un interviu lui Iva Toguri în septembrie 1945. Cu acest prilej i-a pus și întrebarea dacă nu a simțit că-i vinovată pentru participarea sa la propaganda inamicului. Femeia i-a răspuns : „Nu am simțit nimic deosebit". Și a adăugat : „Aveam o mare nevoie de acei o sută de yeni cu care mă răsplăteau".

Iva Toguri a fost transportată în Statele Unite și deferită Tribunalului militar. Așa cum arătam la început, i s-a adus acuzația de trădare pe timp de război, fapt pentru care putea fi pedepsită cu condamnarea la moarte. Procesul a durat trei luni. Temeinicia acuzațiilor care i-au fost aduse putem s-o apreciem după volumul probelor : două milioane de cuvinte de mărturii. Au fost aduși 19 martori din Japonia, printre aceștia numărîndu-se și ofițeri superiori japonezi care o cunoscuseră pe timpul cînd colabora la emisiunile de radio. Dovezile erau mai mult decît evidente, mai ales cînd au fost aduse de la arhivă înregistrările făcute în timpul emisiunilor.

În ciuda tuturor acestora, Iva a susținut că se consideră nevinovată și că ea a fost constrînsă să procedeze astfel. „Ea nu era o trădătoare, dacă ar fi urmărit acest lucru, ar fi putut foarte ușor să obțină cetățenia japoneză". Spre stupefacția celor aflați în sală, acuzata a menționat că nu a încercat niciodată să submineze moralul soldaților americani care luptau în Pacific, că nu a participat la difuzarea de materiale codificate și că a făcut propagandă antiamericană.

Apărarea a încercat să folosească un subterfugiu : a arătat că Iva s-a căsătorit în 1945, înainte de a fi descoperită și arestată, cu un portughez, deci era cetățeancă portugheză. Ca atare, fiind străină, nu putea fi acuzată că ar fi trădat Statele Unite. Dar apărarea s-a dovedit a fi confuză, ca și tentativa Ivei de a juca rolul unei adolescente neștiutoare, antrenată, contrar voinței ei, pe calea trădării.

Acuzarea a dispus ascultarea înregistrărilor emisiunilor transmise de Toguri. Apărarea a fost luată prin surprindere, neașteptîndu-se la aceste dovezi de netăgăduit. În sală se făcuse liniște și o ambianță de război plutea în aer. După ce Iva declarase cu puțin mai înainte că nu se simțea vinovată și că nu a făcut niciodată rău, înregistrările i-au făcut auzite cuvintele ; „Orfani din Pacific... cum să vă reîntoarceți acasă... acum cînd toate navele voastre sînt scufundate ?" Aceste cuvinte, precum și multe altele, rîsul ei cinic cu care se încheiau emisiunile au impresionat tribunalul și pe cei aflați în sală. Înregistrările

au fost ascultate pe rînd, fiecare adăugînd o probă în plus vinovăției acuzatei.

În ciuda probelor zdrobitoare care reînviaseră, pentru cîteva momente, anii grei de război, Iva a păstrat o atitudine imperturbabilă. Cu acest prilej, judecătorul a făcut precizarea că au existat și alte cazuri analoage și că Iva fusese ajutată în acest joc de alte șase femei. S-a mai arătat că Axis Sally și Mildred Elizabeth Gillars au procedat într-un mod asemănător în Germania nazistă.

Dovezile pledau destul de elocvent că faptele acuzatei constituiau o trădare și că pentru aceasta trebuia judecată. În cele din urmă s-a căzut de acord ca jurații să fie cei care vor decide. Deliberarea a durat mult. În boxă, Iva Toguri, „Trandafirul din Tokio" își aștepta sentința, sperînd într-o reabilitare. Cînd jurații au revenit în sală, ea i-a privit neliniștită.

Verdictul îl cunoaștem. Și atunci, cea care păruse stăpînă pe sine și imperturbabilă, a clacat. Nervii i-au cedat și pradă unei crize a trebuit să fie purtată pe brațe pentru a fi scoasă din sală.

— Nu ! Este imposibil ! striga ea, amestecînd limba engleză cu cea japoneză. Nu mă trimiteți la închisoare !

Dar și-a primit pedeapsa.

Agentul secolului douăzeci

Istoricii serviciilor secrete consideră, pe bună dreptate, că lui Richard Sorge i se poate atribui titlul de cel mai mare agent secret al timpurilor. Într-adevăr, prin valoarea sa excepțională acest om s-a ridicat cu mult peste

realizările altora în ceea ce privește temeritatea, pregătirea și, nu mai puțin, prin spiritul de sacrificiu pus în slujba unei cauze drepte, calități care îl deosebesc de ceilalți luptători aflați în marea încleștare a frontului din umbră.

În rîndurile ce urmează dorim să scoatem în evidență faptul că, totuși, a existat un om care a reușit să atingă o asemenea performanță în zilele noastre : Harold Adrian Russel Kim Philby. Slujind aceeași cauză ca și Sorge — și faptul nu este întîmplător — el a dovedit cu prisosință resursele ascunse ce pot fi mobilizate, oferindu-ne o frescă incredibilă despre activitatea informativă.

Tatăl lui, pe nume Saint John Philby, a avut o viață extrem de aventuroasă, trăsături care, sub o anumită formă, s-au transmis și fiului. Familia din care se trage Philby poate fi urmărită de-a lungul mai multor generații și la toți se remarcă aceleași caractere. Urmași ai temerarilor wikingi, strămoșii săi au trăit în actuala regiune Norfolk, fiind cei care au întemeiat așezarea cunoscută și astăzi sub numele de Philby. Generații după generații, au crescut și s-au îndeletnicit cu diverse meserii. Unii au fost negustori, alții au îmbrățișat meseria armelor, intrînd în serviciul regelui, mulți dintre urmași s-au risipit în cele patru zări, cutreierînd lumea ca și străbunii lor în căutarea unei vieți mai tihnite, mai îndestulate, sub un alt cer decît cețosul orizont scoțian.

Unul dintre aceștia a ajuns pînă în India. Cu banii pe care i-a avut de pe urma negoțului și-a cumpărat o bucată de pămînt și a cultivat ceai. Acesta a fost bunicul lui Philby. Afacerile i-au mers bine și a reușit ca, în scurt timp, să cîștige stima și aprecierea celor din jur. S-a căsătorit cu fiica unui general ; a avut mulți copii, dar despre unul singur avea să se vorbească : Harry Saint John Bridger Philby, tatăl lui Kim.

La începutul secolului, Saint John este dat la internatul unei școli particulare din Westminster. Curînd avea să se facă remarcat, mai puțin prin rezultatele la studii, dar mai ales prin aptitudinile manifestate pentru sport : devenise căpitanul echipei de crichet a școlii. Nu se poate spune că băiatul nu avea înclinații pentru anumite discipline, dar vădind o fire independentă, precoce, învăța numai

ceea ce îi plăcea. Părinții nu duceau lipsă de bani și își continuă studiile superioare înscriindu-se la cursurile Universității din Cambridge. Dovedește o ușurință extraordinară în însușirea limbilor străine, a istoriei și geografiei. Pe neașteptate, în mod surprinzător, se concentrează asupra învățăturii, mai ales către sfîrșitul facultății, pe care o absolvă în mod strălucit. Este remarcat, și guvernul îi oferă un post în administrația colonială din India.

Saint John era o fire ciudată ; citea mult și, după moda timpului, atras mai ales de inedit, se înscrie în mai multe asociații secrete francmasonice. Deși făcea parte din pătura avută a coloniștilor nu ezită să-și facă cunoscute gîndurile și concepțiile progresiste, socialiste, opuse celor ale Imperiului britanic.

Cînd a început prima conflagrație mondială, Saint John a fost mobilizat și repartizat la Serviciul secret britanic. Misiunile primite i-au oferit prilejul să ajungă în preajma regelui Ibn Saoud. Aici se implică într-o rețea de intrigi și mașinațiuni. Devine prieten și admirator al lui Ibn Saoud, pe care îl proclamă drept conducătorul legitim al lumii arabe. Activitatea lui Saint John a fost atît de prodigioasă încît, după unii autori, nu era afacere sau eveniment politic în lumea arabă în care să nu fie amestecat. Mai mult, se spune că Saint John Philby a avut o mare cotribuție la crearea Arabiei Saudite.

În 1925, datorită încrederii și reputației de care se bucura, este numit consilier politic al lui Ibn Saoud. Acesta îi încredințează responsabilitatea unor importante afaceri comerciale, mai ales legate de petrol. Bogăția sa sporește de la o zi la alta și-și permite chiar să treacă la islamism. Harry Saint John Bridger Philby se numește acum Abdullah Philby (adică servitor al lui Dumnezeu) și are o nouă înfățișare : și-a lăsat o barbă roșcovană, sandale pe piciorul gol, era îmbrăcat cu un burnuz și pe cap purta un fes. Mai mult, merge în pelerinaj la Mecca și se întoarce hagi. Departe de restul familiei — soția și copilul trăiesc la Londra — înțelege să respecte cu sfințenie litera Coranului și să-și întemeieze un hărem.

Între timp, se apleacă cu respect și curiozitate asupra vieții popoarelor arabe, studiindu-le obiceiurile și modul

de viață. Pe cămilă străbate în lung și-n lat Peninsula Arabă, descoperind locuri noi. Dar principala sa ocupație rămîne comerțul și... politica. Vădește o adevărată înclinare și pasiune pentru lupta de culise. Și un prilej mai nimerit nu-și poate visa : în Orientul Mijlociu izbucnește conflictul dintre magnații americani și britanici pentru obținerea petrolului. Grupuri înarmate de beduini, conduse din umbră de Saint John, atacă instalațiile petroliere americane, aruncă în aer și incendiază sonde și conducte.

Îmbătrînește și, obosit, în 1939 pleacă în Anglia lăsînd impresia că a revenit la viața normală. Candidează fără succes în alegerile parlamentare. Dar roata norocului pare că s-a întors în defavoarea sa : este internat într-un lagăr, suspectat că a avut legături cu naziștii. Din cîte se pare, acuzația a fost neîntemeiată. Cu ani în urmă, cînd i s-a propus o funcție importantă în Mesopotamia a refuzat oferta guvernului englez spunînd : „Sînt împotriva oricăror forme de imperialism, inclusiv împotriva celui englez".

Și acum să ne referim la fiul lui Saint John, Kim Philby. S-a născut în anul 1912. Copilăria și-a petrecut-o la Londra, unde locuia împreună cu mama sa. După ce a terminat liceul, în 1929, s-a înscris la Trinity, una din cele mai vestite universități din Cambridge.

În 1930, un alt tînăr va intra, de asemenea, la Trinity Colege pentru a studia istoria : Guy de Burges, fiul unui ofițer al lui Royal Navy. Era mai mare decît Kim, și mai înainte studiase la Eton, o altă universitate vestită. Înalt și brunet, Burges i-a produs lui Kim o impresie deosebită : era dotat cu o „frumusețe remarcabilă", poseda o inteligență sclipitoare, dublată de un extraordinar spirit de interlocutor. Veritabilă forță a naturii, de îndată ce intra undeva stîrnea buna dispoziție și făcea să zguduie geamurile cu rîsul său tonifiant și molipsitor. Nu se sfia să afirme că avea concepții marxiste. Muzician, desena cu o îndemînare neobișnuită, practica fotbalul, crichetul și era campion la înnot. Despre el, profesorul de istorie nu s-a sfiit să declare că „era cel mai bun elev din cîți avusese". Interesul pentru istorie, pe care-l avea și Kim, și mai ales farmecul pe care-l răspîndea, a făcut ca cei doi tineri

să se împrietenească și să devină nedespărțiți. În curînd și-au descoperit reciproc o altă afinitate comună : aveau aceleași vederi politice.

La Cambridge, în anii 1929 și 1930, principalul subiect de conversație al cercurilor intelectuale era literatura, mai bine-zis poezia. Dar curînd, lucrurile aveau să ia o întorsătură neașteptată : are loc marea criză economică din anii '30. Peste două milioane de șomeri erau în căutare de lucru. Și Kim avea să vadă la Cambridge un spectacol inedit : un marș al foamei străbătînd străzile orașului. Studenții, în general, copii de oameni avuți, au fost surprinși la vederea figurilor palide și răvășite ale șomerilor, cu îmbrăcămintea zdrențuită și peticită.

Mulți studenți din Cambridge au început să fie preocupați de problemele sociale. În acele zile s-a creat la Cambridge prima celulă a Partidului Comunist din Marea Britanie. Un mare număr de studenți entuziaști s-au înscris în partid, în timp ce alții, s-au mulțumit să se declare că au convingeri marxiste. În acea epocă, studenții de la Oxford jurau „că nu se vor bate pentru rege și țară". Aceasta definea un climat. Răsfoind colecția revistei studențești „Trinity Review" pot fi citite adevărate proclamații comuniste semnate de studenții de odinioară, deveniți peste ani miliardari — ca lordul Rotschild, de pildă —, clerici sau parlamentari ai Partidului conservator. Burges se declarase de pe atunci comunist, în timp ce Kim mai reflecta încă.

Pentru cei care se ocupă de istoria spionajului contemporan a fost un mare semn de întrebare în privința motivelor și împrejurărilor ce l-au determinat pe Kim să devină spion. Este adevărat că Kim moștenise de la tatăl său firea aventuroasă și o înclinație de a aborda de pe poziții democratice marile probleme ce frămîntau omenirea. Mediul studențesc propice de la Trinity pe fundalul crizei din '30, și, mai ales, prietenii apropiați au desăvîrșit opțiunea sa.

În amintirile sale, Kim menționează că în acei ani a fost contactat, propunîndu-i-se să devină agent secret : „A fost pentru mine o propunere ce mi-a trezit o mare mîndrie". A mai adăugat : „Voi spune simplu că, atunci cînd propunerea mi-a fost făcută, eu nu am ezitat. Nu aștepți

să fii invitat de două ori atunci cînd ți se oferă să fii înrolat într-o formație de elită". După ani, Kim Philby a declarat la Moscova că a optat pentru progres și pace înainte de iunie 1933. În memoriile sale, a mărturisit că el este cel care l-a recrutat apoi pe Guy Burgess pentru serviciile secrete sovietice. „Am menționat numele său ca un candidat posibil pentru serviciul secret sovietic".

În toamna anului 1931 a sosit la „Trinity College" un nou student. El se numea Donald Maclean. Era un tînăr molîu, și cu un aer bolnăvicios. Tatăl lui, sir Donald Maclean, era șeful Partidului Liberal Britanic. Fiul, în ciuda educației primite, s-a rupt de tradiția familiei sale preocupîndu-se de problemele sociale. De o precocitate ieșită din comun, la 12 ani, de exemplu, a scris o dizertație contra pedepsei cu moartea. La „Trinity" îi cunoaște pe Kim și Burgess și li se alătură, devenind prieteni nedespărțiți.

Din timpul studenției, Kim Philby, în afară de pasiunea pentru istorie și ideile marxiste, a căutat să cunoască lumea și să învețe limbi străine. Această înclinare o dovedise încă din copilărie, cînd Kim vorbea și citea în arabă și hindi. Mai apoi avea să-și însușească limbile europene : germana, franceza, spaniola, rusa și turca. În vacanță cutreiera Europa și își perfecționează pronunția. Trebuie să amintim faptul că, încă de la vîrsta de patru ani, suferea de bîlbîială, maladie de care nu a reușit niciodată să scape.

În 1934, Kim își termină studiile universitare și părăsește Cambridge-ul. Cei trei, Kim, Burgess și Donald rămîn însă prieteni și vor păstra legături strînse tot restul vieții.

Ca și Sorge, Kim Philby îmbrățișează cariera de ziarist. Anii premergători celui de-al doilea război mondial sînt plini de evenimente și-i oferă un material imens. În toamna anului anului 1933, Philby este la Viena. El mai vizitase Austria, atunci cînd, student fiind, pe o veche motocicletă străbătuse în lung și-n lat bătrîna Europă. Pretutindeni își făcuse relații, prieteni. La Viena a închiriat o cameră în locuința unui funcționar, care locuia împreună cu soția și fiica sa, Litze.

În vîrstă de 23 ani, Litze fusese căsătorită cu Karl Friedmann, redactorul şef al revistei comuniste „Die Rote Fahne". Kim a fost cucerit de farmecul tinerei femei. S-a îndrăgostit de ea. Litze a militat în rîndurile Partidului Comunist Austriac, chiar şi după interzicerea acestuia, şi va exercita asupra lui Kim o mare influenţă.

Este perioada în care Viena devine teatrul unor evenimente neobişnuite : în februarie, muncitorii se răscoală împotriva guvernului dictatorial al lui Dollfuss. Reacţia este însă promptă : în numai patru zile, 1500 de muncitori cad jertfă, udînd cu sîngele lor zăpada de pe străzile din suburbiile Vienei. Începe prigoana împotriva conducătorilor şi activiştilor Partidului social-democrat. Kim devine un revoluţionar militant şi nu precupeţeşte nici un efort, cum o va face dealtfel şi mai tîrziu, pentru cauza revoluţiei proletare.

Kim şi Litze iau parte directă la lupta pe baricadele Vienei. Într-una din zile salvează şase muncitori ce se refugiaseră într-o gură de canal. Le procură veşminte şi îi ajută să fugă. Se pare că, lansat pentru prima oară în viaţa sa într-o astfel de luptă, Kim are sentimentul copleşitor al ţelului pe care-l slujea. Cînd lupta se înteţeşte, un val de arestări se abate asupra Capitalei. Se creează grupuri clandestine, din care fac parte Kim şi Litze. Aceştia organizează fuga din Austria a socialiştilor şi comuniştilor urmăriţi. Kim, fiind străin, este mai puţin vizat de poliţie, în schimb Litze este ameninţată în fiecare moment. Pentru a o salva exista o singură soluţie : la 24 februarie 1934 se căsătoreşte cu Litze la primăria din Viena, apoi pleacă în grabă în Anglia.

*

Philby, împreună cu soţia sa, se instalară la Londra, închiriind o locuinţă, în cartierul Saint Johns Wood. Aici, încercă să-şi creeze o înfăţişare nouă, străduindu-se să ofere imaginea unui bun englez, ferindu-se să-şi mai afişeze vechile convingeri. Cu sprijinul prietenilor tatălui său reuşeşte să ocupe un post modest în redacţia publicaţiei liberale „Review of Reviews". Salariul este mic, iar pentru a putea trăi decent, soţia sa se angajează ca educatoare.

Existenţa lui Kim este obscură, străduindu-se să nu deranjeze pe cineva, evitîndu-şi vechii prieteni, afară doar de Guy Burgess şi Donald Maclean. Toţi trei militau pentru acelaşi scop şi se înţeleseseră să ofere o imagine care să le camufleze activitatea de spioni. Au considerat că ar fi nimerit dacă ar activa în partidele reacţionare, care începuseră să apară ca ciupercile.

În 1934, toţi trei şi-au schimbat brusc atitudinile politice şi au demisionat din rîndurile partidului comunist. Cei din jur nu au constatat altceva decît faptul că cele trei vlăstare ale aristocraţiei britanice, mai mici sau mai mari, s-au decis să-şi reia fiecare locul care le revenea prin tradiţie. Atitudinea lor a fost privită cu simpatie şi toţi s-au grăbit să se întreacă în a le acorda sprijinul necesar.

Într-una din seri, cu prilejul unei recepţii, Burgess a întîlnit pe lady Rotschild, căreia îi făcu o impresie favorabilă. Ea îl angajă în calitate de consilier financiar. Înalta societate britanică număra mulţi membri care, plecîndu-şi urechea la sloganele lui Hitler, au găsit unele pe placul lor, mai ales pe cele cu caracter antisemit. Nu a trecut mult şi „coloana a 5-a" din Marea Britanie, cu un substanţial sprijin din afară, a fost în măsură să constate cu satisfacţie înfiinţarea unor formaţiuni cu caracter fascist, purtînd diferite denumiri, mai mult sau mai puţin camuflate.

Burgess nu a lăsat să-i scape prilejul, şi a început să vorbească foarte favorabil despre naziştii. Mai mult, s-a înscris în „Anglo-German Fellowship", o asociaţie de prietenie anglo-germană. Aceasta număra abia o mie de membri, dar printre aceştia se aflau şi personalităţi marcante ale vieţii politice şi a marii nobilimi. Burgess a călătorit de mai multe ori în Germania nazistă şi la întoarcere şi-a manifestat zgomotos, de fiecare dată, sentimentele sale de simpatie faţă de hitleriştii instalaţi la putere.

În 1936, Burgess se angajează la B.B.C. şi devine... agent secret britanic ! Zelos, îşi satisface superiorii, furnizîndu-le informaţii din mediul pe care-l frecventează. În scurt timp, datorită unui concurs de împrejurări, reuşeşte să se facă confidentul unor importanţi oameni de stat şi politicieni francezi. Devine o adevărată personalitate la radio-ul britanic. Natura sarcinilor sale îl ajută

să-şi lărgească cercul cunoştinţelor. La sfîrşitul lui 1938, i se propune un post în secţia „propagandă şi subversiune" nou creată, viitoarea secţie a V-a. Acceptă, după ezitările de circumstanţă, şi îşi ia serviciul în primire în ianuarie 1939. Acum se poate spune că unul din cei trei agenţi şi-a atins scopul : a intrat în centrala serviciului secret britanic !

*

În ce-l priveşte pe celălalt protagonist al trio-ului, Maclean, acesta a terminat Universitatea „Trinity" în 1934, promovîndu-şi examenele de limba franceză şi germană cu menţiunea „foarte bine". Reuşeşte la concursul organizat în 1935 de Ministerul de Externe. A devenit un funcţionar respectabil, bine apreciat din toate punctele de vedere. În 1938 este numit la ambasada britanică din Paris, marcînd o reuşită fulgerătoare atît pe plan diplomatic cît şi al scopului pe linie conspirativă. Capacitatea de muncă a lui Maclean este neobişnuită şi superiorii săi sînt mulţumiţi de el. Frecventează corpul diplomatic, cît şi cartierul protipendadei. Putea fi văzut zilnic în colţul său favorit, la unul din cele două localuri de lux „Deux Magots" şi „Flore". A legat prietenie cu sculptorul Giacometi şi cu poetul Tristan Tzara. Într-una din zile face cunoştinţă cu o tînără studentă americană : Melinda Marling. Şi Maclean se îndrăgosteşte.

*

Să revenim acum la Kim Philby. După cum s-a arătat, se angajase la „Review of Review". Între timp, în decurs de doi ani, a păstrat contactul săptămînal cu agenţii care-l recrutaseră. Nu dispunea de informaţii care să-i intereseze, dar aceasta nu constituia un inconvenient, căci şefii săi nu se grăbeau. Se perfecţiona în limba arabă şi aştepta. „Primele misiuni care mi-au fost încredinţate de serviciul de informaţii sovietic — va scrie mai tîrziu în memoriile sale Kim Philby — au însemnat pentru mine o mare dezamăgire. Îmi făcusem o idee mult mai romantică despre munca unui agent de informaţii. Sarcinile primite erau de mică

importanţă, dar mi-au servit drept şcoală. Pe atunci aveam mai mult entuziasm decît experienţă. Nu mi se puteau încredinţa operaţiuni mai importante. Făccam ce mi se cerea şi am fost încîntat să aflu că m-au înscris printre cadrele permanente ale serviciului de informaţii sovietic".

După Burgess, la puţin timp, Philby, se înscrie, la rîndul său, în „Anglo-German Fellowship". Aşa se face că la 14 iulie 1936 ia parte la marele dineu oferit în onoarea fiicei Kaiserului. Sala era ornată cu zvastici şi se putea remarca prezenţa a o parte din aristocraţia britanică, admiratoare a fascismului. Prietenii lui Philby îl considerau pe acesta drept membru al aripei drepte conservatoare.

În 1936 începe războiul civil din Spania. Serviciile sovietice se decid să-i încredinţeze prima misiune importantă lui Philby : să facă în aşa fel încît să fie trimis corespondent de război al unui ziar englez pe frontul din Spania.

Ofiţerul de legătură sovietic i-a indicat să se apropie cît mai mult de cartierul general al lui Franco şi să culeagă informaţii în legătură cu intenţiile statului-major al acestuia. După ce a studiat cu atenţie obiectivele misiunii primite, Philby şi-a imaginat un plan extrem de ingenios pentru atingerea obiectivelor propuse. El l-a expus şefilor săi, care l-au aprobat întru totul. Kim a solicitat o audienţă proprietarului agenţiei „General Press", David Towers. I-a explicat editorului că doreşte că fie trimis în calitate de corespondent de război pe frontul din Spania. Motivele care-l determină să facă aceasta, a spus el, sînt multiple şi a enumerat cîteva ; argumentul cu care a reuşit să-l convingă pe editor au fost pretenţiile financiare : Philby nu dorea onorariu, rezumîndu-se doar la plata articolelor. Propunerea a fost acceptată.

Iată-l, deci, trimis special al ziarului „Times" pe frontul din Spania. În articolele sale, Philby se străduieşte să-l proslăvească pe Franco, reuşind în acest fel să ofere despre sine o imagine de om cu vederi de dreapta, fapt care îi va servi de „acoperire" pentru activitatea sa de agent secret. Philby şi-a găsit adăpost în imediata apropiere de cartierul general franchist, la Burgos, mascîndu-şi inte-

resul pentru anumite informații îndărătul curiozității profesionale. Zilnic reușea să afle cîte ceva nou, unele materiale nemaiavînd nici timp să le codifice. Convenise cu agentul de legătură ca să transmită cea mai mare parte a informațiilor prin Franța și Anglia.

Activitatea sa era însă plină de primejdii și risca să fie descoperit în orice moment. Într-o zi, în timp ce avea asupra sa un raport, cu date secrete, a fost oprit la Cordoba de poliția franchistă. Abia a avut timp să rupă în bucățele hîrtiile și să le înghită. A scăpat ca prin minune de întîlnirea cu plutonul de execuție.

Philby își cîștigase din partea franchiștilor încrederea și se mișca nestingherit de-a lungul frontului. Articolele și reportajele sale erau apreciate pentru că descriau tocmai ceea ce fasciștii doreau să citească. Într-una din zile, la cartierul general franchist aflat la Saragossa, parvine știrea : „Pe frontul de la Teruel, roșii au reușit să facă o breșă importantă". Generalul Arandu a primit ordin să se deplaseze urgent la fața locului. Philby nu scapă prilejul și, la 31 decembrie 1937, împreună cu alți trei colegi, se urcă într-o mașină și se alătură escortei generalului franchist, îndreptîndu-se spre front. Convoiul pătrunde într-un sat părăsit : peisajul era dezolant : în șanțurile șoselei zăceau mașini distruse, iar vaetele răniților se auzeau din toate părțile.

Deodată, zgomotul de afară fu acoperit de un țiuit sinistru și urmă o explozie asurzitoare. Mașina în care se aflau cei patru ziariști a fost făcută țăndări. Kim o luă la fugă și, ca prin minune, reușește să se adăpostească lîngă un grup de soldați, ascunși în tranșee. La cap are o rană ce sîngerează ; este pansat. Peste cîteva zile află de soarta colegilor săi : toți trei au murit, unul pe loc, iar ceilalți doi în spital, la interval de o zi. Philby, cu mîna stîngă rănită și capul bandajat, scrie, în camera de gardă a spitalului unde era internat, reportajul în care descrie zguduitoarea tragedie. Ziarul londonez „Times" îl publică la 2 ianuarie.

Kim devine un ziarist talentat, articolele și reportajele sale fiind citite cu plăcere de un anumit public. Kim elogiază în articolele sale pe Franco și regimul său, astfel încît

ofițerii din secția de presă a comandamentului general îl apreciază. La 2 martie, Franco în persoană îl decorează pe Kim Philby cu „Crucea Meritului Militar".

După sfîrșitul războiului, Philby se reîntoarce la Londra. Drept recompensă pentru activitatea sa i se oferă un post de corespondent permanent în străinătate.

Redactorul șef al ziarului „Times" îi propune lui Kim să plece la Berlin în calitate de corespondent special. Acesta acceptă bucuros și iată-l în Germania. Poziția pe care o are îi oferă posibilitatea să culeagă informații extrem de utile, dar în același timp își dă seama că ochii serviciilor secrete naziste îl urmăresc cu insistență. Pericolul este mult mai mare decît la Londra.

Cînd izbucnește războiul, Philby se întoarce acasă și însoțește primele unități britanice trimise pe continent. Trimite reportaje asupra înfrîngerii de la Dunkerque și se retrage cu ultimele trupe britanice de pe coasta franceză.

*

Ce s-a întîmplat, între timp, cu destinele celorlalți doi prieteni de colegiu de la Cambridge ? Maclean a ajuns diplomat la Paris și s-a căsătorit cu o studentă de origine americană : Melinda Marling. După intrarea armatelor germane în Paris, tînăra pereche se retrage la Londra, fugind prin Bordeaux. Revine la Foreign Office unde va rămîne timp de patru ani. Începe să capete patima băuturii.

În cel privește pe Burgess, acesta a făcut o carieră prodigioasă în cadrul serviciului secret britanic. Așa cum avea să mărturisească Philby, acum a venit rîndul lui Burgess să-l introducă pe Kim în... S.I.S. El îl recrutase pe Burgess pentru serviciile secrete sovietice. Burgess acum îl angajase în serviciile secrete britanice. Astfel că, în august 1940, Philby devine agent secret britanic.

Cîteva cuvinte despre serviciile secrete britanice. În același timp erau două servicii : Secret Intelligence Service (S.I.S.), cunoscut și sub numele de M.I.6 (Military Intelligence) și Security Service sau M.I.5 Sarcinile lui M.I.5 erau mărginite la teritoriul național, spre deosebire de M.I.6 sau S.I.S. care se ocupa de spionaj și contra-spi-

onaj pe teritoriul străin. Pe la sfîrșitul anului 1918, S.I.S. a creat o secțiune de subversiune și sabotaj pe teritoriile ocupate de inamic : Secțiunea D. Aceasta a fost înlocuită, în iulie 1940, de S.O.E. (Special Operations Executive). În cadrul acestei secțiuni a fost angajat Kim Philby.

La scurt timp după recrutarea lui Philby ca agent secret, în urma recomandării și sprijinului lui Burgess, lucrurile aveau să ia o întorsătură neașteptată. La conducerea S.O.E. a fost numit Gladwyn Jebb cu misiunea de a proceda neîntîrziat la curățirea rapidă și eficientă a serviciului. Cu acest prilej, Burgess, care ca și Maclean căpătase pasiunea băuturii, a fost exclus din serviciul secret. A fost nevoit să se reangajeze la B.B.C.

Kim este trimis, mai întîi, să urmeze o școală de sabotaj : aici învață să lupte în situații diferite, să folosească întreaga panoplie a unui agent secret. Termină școala cu aprecieri elogioase la toate materiile și este reținut ca instructor pentru seriile următoare. Prin atitudinea și comportarea sa, creează un anumit tip de gentlmen : cu pipă, cu pantalon de flanelă și cu vestă veche de tweed. Nu se despărțea niciodată de frumoasa sa decorație franchistă. Deși se remarcase prin calități deosebite, faptul că avea un ușor defect de vorbire și putea fi recunoscut pe continent, unde mai fusese, a determinat pe șefii săi să stea în cumpănă dacă să-l trimită sau nu în vreo misiune.

La începutul verii anului 1941 l-au avansat, oferindu-i un post în Secțiunea a V-a a S.I.S. Iată-l ajuns în inima organizației secrete britanice. După ani de zile, mulți s-au întrebat cum a fost posibil ca trecutul lui Kim Philby să nu fi atras atenția celor din Serviciul Secret Britanic, care l-au recrutat și promovat într-un post atît de important. După cum s-a aflat mai tîrziu, verificarea lui Kim Philby pentru Secret Intelligence Service a fost făcută de colonelul Vivian. Anchetat, acesta nu a negat faptul că a știut că Philby a fost comunist și mai ales că s-a afișat la scurt timp ca un simpatizant nazist, lucruri care au fost trecute cu vederea. Ceea ce a contat, avea să mărturisească colonelul, au fost antecedentele sale sociale. El aparținea unei familii avute și era absolvent al unui colegiu excepțional din Cambridge. Faptul că a lucrat la „Times" și că fusese

pe frontul din Spania constituia o notă bună. Fiind considerat ca un cunoscător al problemelor spaniole a fost numit șeful sectorului iberic al secției a V-a din S.S.I. Aici avea să întîlnească vechi cunoștințe de pe vremea studenției : Jan Fleming (scriitor și „părintele" lui James Bond), Graham Green (reputat scriitor) și Malcolm Muggeridge (și el scriitor). Colaborarea dintre ei a decurs în condițiuni excepționale. Dealtfel, Kim se bucura de respect din partea subordonaților, iar conducerea lui Secret Intelligence Service îl considera drept unul dintre cei mai buni oameni pe care-i avea.

În cadrul secțiunii a V-a, în timpul războiului, Philby s-a dovedit un as în arta contraspionajului. Sub conducerea sa nemijlocită au fost identificați un mare număr de agenți secreți germani care acționau în Spania. Cei care l-au cunoscut pe Philby din această perioadă povestesc că el cunoștea în cele mai mici amănunte datele aflate în dosare, avea o imaginație ieșită din comun și un fler excepțional.

Philby a divorțat și, la scurt timp, se recăsătorește cu Ailen Furse. A avut cinci copii. Se spune că a fost un tată bun, se juca cu copiii și era plin de atenție, în buzunarele sale găsindu-se totdeauna ceva pentru cei mici. În societate era considerat un interlocutor plăcut, bîlbîiala sa nefiind un defect dezagreabil. Este greu de imaginat tensiunea nervoasă la care era supus, în viața sa amestecîndu-se în fiecare moment activități duble. Vigilența-i era permanent trează.

La serviciu dovedea o mare putere de concentrare ; nu se ridica de la birou pînă la orele zece seara. Nimeni nu se mira de ce rămînea așa tîrziu, obișnuindu-se cu programul său. De fapt, cînd rămînea singur, putea fotografia netulburat documentele ce trebuia să le predea agenților sovietici.

Odată terminat al doilea război mondial au început să se accentueze divergențele dintre Marea Britanie, S.U.A. pe de o parte și Uniunea Sovietică, pe de altă parte. A fost creată Secția a IX-a avînd ca scop studierea activității sovietice și comuniste. Viața lui Philby va marca o cotitură importantă, după cum avea el însuși să relateze în amintirile sale. „În timpul săptămînilor următoare practic

toate discuțiile cu agentul de legătură s-au purtat asupra viitorului Secției IX".

De la Moscova au sosit imediat instrucțiuni : „Philby să facă totul pentru a ajunge conducătorul acestei secții". Într-adevăr, Philby este numit șeful secției V-a, iar Secția IX este contopită cu Secția V-a. El le va conduce, deci, pe ambele din același fotoliu. Iată deci că s-a produs un eveniment remarcabil în analele serviciilor secrete : ofițerul sovietic Philby conduce contra-spionajul britanic ! La sfîrșitul războiului, serviciile secrete sovietice dispuneau de trei informatori de mîna întîi în Marea Britanie : Burgess care activa în mediul oamenilor politici, Maclean care cunoștea secretele de la Foreign Office și Philby, șeful principalei secțiuni a Secret Intelligence Service.

Desigur, perioada „războiului rece", care a debutat la puțin timp după încetarea celui de-al doilea război mondial, s-a dovedit extrem de fertilă activității lui Philby. Grație lui, sovieticii au cunoscut în orice moment activitatea întreprinsă împotriva lor de către serviciile britanice. Tot ceea ce privea Uniunea Sovietică trecea prin mîinile lui Philby Kim. Dar, în noua sa funcție va cunoaște și clipe de înaltă încordare, cînd soarta sa va atîrna de un fir de păr.

Totul a început într-o zi din august 1945. Șeful Secret Intelligence Service, sir Stewart Menzies, avea un orar propriu de lucru care nu corespundea cu cel al subordonaților săi. În acea zi, însă, a făcut excepție de la program și a venit la serviciu la ora 9°°. Automobilul său, un vechi „Rolls Royce", de culoarea oțelului, a trecut încet prin aleea principală ce despărțea parcul Saint James și a oprit la intrarea rezervată sediului S.I.S., de pe strada Queen Anne's Gate. A intrat în birou și l-a convocat urgent pe Philby în cabinetul său. Lui Kim i-au trebuit exact nouă minute din Ryder Street ca să ajungă la centrală.

Menzies i-a întins lui Philby cîteva foi de hîrtie. Era un raport strict secret ; din cuprinsul acestuia rezulta că la Istanbul, un diplomat sovietic, pe nume Volkov, s-a prezentat la ambasada britanică pentru a oferi informații secrete. Printre altele afirma că ar putea indica numele a trei ofițeri sovietici : unul avînd o funcție importantă

în contra-spionajul britanic, iar ceilalți doi lucrînd în Foreign Office. Volkov a spus că va aștepta răspunsul exact trei săptămîni, timp după care va considera că oferta sa nu a fost acceptată. A mai menționat, fapt surprinzător, să nu se folosească telegraful sau radio-ul, întrucît sovieticii cunosc codul britanic. Raportul întocmit de ambasadorul britanic, sir Maurice Peterson, privitor la propunerea ciudatului vizitator a fost trimis la Londra cu un curier special. Curierul a făcut o săptămînă pe drum.

Cînd a sfîrșit de citit raportul, Philby a avut senzația că se sufocă. Cei trei ofițeri sovietici care urmau să fie divulgați erau desigur Maclean, Burgess și... el însuși. Ce era de făcut ? Trebuia acționat neîntîrziat și eficient.

Philby i-a propus lui Menzies să plece el la Istanbul pentru a' trata cu Volkov. Dar șeful S.I.S. nu acceptă și decise să plece altcineva. Abia în ultimul moment, fiindcă timpul presa și termenul convenit se apropia, s-a aprobat să plece Philby. Acesta mai rămăsese trei zile la Londra pentru a-și pregăti misiunea și apoi cu un avion special plecă în Turcia. În acest timp și-a avertizat colaboratorii. Odată ajuns, direct de la aeroport se duce la ambasadă și se prezintă la un funcționar ; acesta îi comunică că este imposibil să-l întîlnească pe Volkov fără acordul ambasadorului. Dar ambasadorul este plecat. Fiind vorba de o problemă excepțională, unde ar putea fi găsit domnul ambasador ? I se răspunse : pe iachtul său.

Într-adevăr, duminică dimineața, Philby pășește pe puntea luxoasei ambarcațiuni a ambasadorului. Acesta, după o clipă de ezitare, își dă acordul. Philby, de la sediul consulatului britanic dă telefon lui Volkov. Nu răspunde nimeni. A doua zi, în urma apelurilor telefonice repetate, răspunde o voce de femeie : Volkov a „plecat" urgent la Moscova. Afacerea este închisă și Philby poate respira ușurat.

Activitatea lui Philby în fruntea Secției a V-a este tot mai mult apreciată de cercurile conducătoare britanice. Astfel se explică faptul că la începutul anului 1946, însuși regele George al VI-lea îi înmînează o înaltă distincție drept recompensă.

La începutul verii lui 1946, Philby va fi numit prim-secretar al ambasadei engleze din Turcia. Aici, la Istanbul, datorită poziției geografice se țese contra-spionajul împotriva Uniunii Sovietice. Philby ca și la Londra, duce o viață discretă. Caută să facă tot ce este posibil să treacă cît mai neobservat.

La Istanbul, el a avut contacte cu agenții sovietici. Superiorii săi englezi știau acest lucru. Dar, bineînțeles, îi acordau un cu totul alt sens.

În anul 1949, Philby primește o nouă misiune : este trimis la Washington, la ambasada Marii Britanii. Acolo, avînd funcția de prim-secretar, va fi însărcinat să mențină legătura cu directorul C.I.A. Cei care l-au solicitat au fost chiar americanii, fiind considerat unul dintre oamenii cu experiență, capabil să colaboreze cu C.I.A. Biografii lui Philby consideră că din activitatea sa, perioada petrecută la Washington marchează apogeul agentului secret sovietic.

Este lesne de imaginat bucuria lui Philby cînd a aflat despre noua sa numire. În acest post el a reușit să obțină informații de interes capital pentru Uniunea Sovietică. Grație funcției sale era la curent cu toate operațiile pe care le plănuia C.I.A. și S.I.S. Poziția sa este unică în analele spionajului. Nici astăzi Uniunea Sovietică nu a dezvăluit serviciile aduse de Philby. O singură operațiune a putut fi reconstituită, și aceasta datorită eșecului răsunător cu care s-a soldat.

Timp de 17 ani afacerea cunoscută sub numele codificat „Dezastrul albanez" nu a reușit să fie dezlegată. Numai după ce Philby a făcut la Moscova o serie de declarații, taina a fost dezvăluită, atît pentru specialiști cît și pentru marele public care au urmărit evenimentele din ziare. Operațiunea imaginată și realizată de C.I.A., în colaborare cu S.I.S., avea ca scop crearea în 1951 a unei mari diversiuni în Albania. Se preconiza parașutarea și debarcarea a mai multe sute de reacționari albanezi pregătiți și înarmați în S.U.A.

Cînd agenții au fost trimiși în Albania, în mici grupuri separate, au fost arestați pînă la unul. Se părea că erau așteptați și că securitatea era la curent cu locurile de para-

șutare sau debarcare. Mulți au fost împușcați pe loc. Mărturisirile făcute după 17 ani de Philby au lămurit acest mister.

*

După cum cititorul poate să constate, povestea lui Philby se împletește cu a celorlalți doi prieteni din timpul studenției, deveniți grație convingerilor lor politice, toți trei agenți secreți sovietici. Maclean, lucru surprinzător, ajunge și el, aproape în același timp cu Philby, în Statele Unite. De fapt l-a precedat pe Kim ; Maclean fiind numit, în primăvara anului 1944, la ambasada britanică din Washington. În 1947 a devenit secretar pentru Marea Britanie la comitetul de coordonare a problemelor atomice. În această calitate, Maclean a avut acces la un imens număr de informații de prim ordin, în special în ceea ce privește aprovizionarea cu minereu și aspecte tehnologice. Birourile Comisiei de energie atomică americane sînt deschise pentru Maclean ; grație permisului său special poate intra peste tot și circula fără a fi însoțit.

Maclean este supus unei puternice tensiuni nervoase. A continuat să bea și mai zdravăn. Relațiile cu soția sa, Melinda, au început să se deterioreze tot mai mult. În octombrie 1948, Maclean este transferat în Egipt, fiind numit prim-secretar la ambasada din Cairo. Soția sa cunoaște pentru o scurtă perioadă clipe de liniște. Dar Maclean clachează tot mai mult și stările de ebrietate se succed. În 1950, de pildă, se îmbată cumplit și nu se mai trezește timp de 48 ore. La 11 iunie 1950 este trimis urgent în țară pentru un tratament special. Foreign Office îi acordă un concediu medical de șase luni ca să se poată îngriji într-un sanatoriu.

Din cele relatate pînă acum, s-ar părea crede că patima alcoolismului lui Maclean s-ar datora unor motive care au depins de el. Adevărul avea să fie dezvăluit, în 1968, de Kim Philby în memoriile sale : „Nimeni nu cunoaște cauza alcoolismului lui Maclean. Primise ordin să bea. Ordinul acesta a venit de la Centru. Șefii mei de la Moscova m-au sfătuit să încerc să spulber cumva aureola de modestie care înconjura viața lui Donald Maclean, întrucît sobrie-

tatea lui ar fi putut atrage atenţia şi trezi bănuiala serviciului secret englez. Serviciile de informaţii, care-şi urmăresc reprezentanţii diplomatici, uneori se tem cel mai mult de agenţii, lipsiţi de vicii şi liniştiţi, căci consideră perfecţiunea lor ca un rezultat al unei autodisciplini riguroase şi al unui anumit interes de a se camufla fără greş. Pe cînd cel care lasă din cînd în cînd să se vadă unele slăbiciuni ale caracterului său nu este în stare să ducă o viaţă dublă. Este o interpretare romantică a lucrurilor, dar veridică atunci cînd este vorba de serviciul de informaţii. Am vorbit despre toate acestea cu Maclean şi am ajuns la concluzia că ar fi bine ca despre dînsul să se spună şi ceva neplăcut, dar simpatic. Şi aşa a primit Maclean prima lecţie de alcoolism [...] Cînd Maclean a fugit la Moscova, serviciul de informaţii englez a răspîndit zvonul că este homosexual. Interesant este că serviciul de spionaj englez a crezut această poveste, pe care am lansat-o intenţionat, noi".

*

În august 1950, Burgess este, la rîndul său, numit prim-secretar al ambasadei din Washington. Printr-o ciudată împrejurare, cei trei prieteni au fost pe rînd la Washington. Philby îl primeşte pe Burgess cu braţele deschise şi, amîndoi, transmit informaţii sovieticilor. Dar Burgess începuse să fie luat în colimatorul serviciului de contra-spionaj englez. În perioada anilor 1938, Burgess fusese însărcinat cu legătura mesajelor între preşedintele Consiliul de Miniştri francez, Deladier, şi premierul englez, Chamberlain. Cu acest prilej, Burgess, din motive rămase necunoscute, a omis să predea o scrisoare trimisă de Daladier lui Chamberlain. Agenţii nu i-au reproşat nimic lui Burgess şi s-au comportat astfel ca acesta să nu bănuiască că este suspectat. În schimb au început să-l urmărească şi să-i reconstituie întreaga sa activitate. S-a ajuns astfel să se descopere că de fiecare dată cînd venea de la Paris la Londra, Burgess trecea mai întîi pe la hotelul „Saint Ermins" din Westminster, unde ar fi locuit un individ rămas neidentificat dar, probabil, de profesie fotograf. Această descoperire a fost deajuns pentru ca Burgess să

fie trecut pe lista suspecţilor şi să nu i se mai acorde nici o muncă de încredere. A rămas în diplomaţie în virtutea respectului pe care îl oferea familia tatălui său şi a rudelor.

În februarie 1951, Philby, foarte alarmat, îi face cunoscut lui Burgess că a primit un raport : pe scurt în acesta se menţionează că este bănuit de spionaj un funcţionar al Foreign-Office-ului. După cum am mai menţionat, Kim Philby îndeplinea la Washington, în cadrul ambasadei Marii Britanii, funcţia de ofiţer de legătură între serviciul secret american şi cel englez. În această calitate a luat cunoştinţă de o comunicare trimisă de F.B.I. în care se menţiona limpede că diplomaţii Maclean şi Burgess sînt suspecţi de a face spionaj în favoarea Uniunii Sovietice. Se ajunsese la această concluzie într-un mod neobişnuit. Datorită informaţiilor furnizate de o serie de transfugi se bănuia existenţa unui canal prin care sînt transmise informaţii privind cercetările nucleare direct în U.R.S.S. Londra procedează la o anchetă discretă şi cercul celor bănuiţi este restrîns la un număr de patru persoane. Philby îşi dă seama că, mai devreme sau mai tîrziu, Maclean va fi descoperit. Se pune problema să-l salveze pe Maclean şi Burgess şi în acelaşi timp să se asigure şi pe sine. Singura modalitate ca cei doi să scape era să plece în U.R.S.S.

Philby nu pierde timp ; ştie că trebuie acţionat cu repeziciune. La 1 mai 1951 îi cumpără un bilet lui Burgess la transatlanticul „Queen Mary" şi-l trimite la Londra, fără ştirea ambasadei. La 7 mai, Burgess debarcă şi se face nevăzut, ascunzîndu-se în locuinţa unui prieten, pe New Bond Street.

Întocmai cum a prevăzut Philby, cercetările se fac acum în jurul lui Maclean. Burgess se întîlneşte cu Maclean şi amîndoi discută posibilităţile de a face faţă situaţiei extrem de delicate. În dimineaţa zilei de 25 mai s-a luat hotărîrea interogării lui Maclean. Se fixează data primului interogatoriu : luni 28 mai.

Maclean şi Burgess ştiau foarte bine că ancheta odată începută va face să iasă adevărul la iveală, orice ar face. Două zile mai înainte de data fatală, Burgess a reţinut o cabină cu două cuşete pe vasul „Falaise", ce făcea cursa

Southampton—Saint Malo. Vorbise cu un prieten, Bernard Miller, să-şi petreacă împreună sfîrşitul de săptămînă în Franţa. Dar, în dimineaţa de 25 mai, în ultimul moment, Burgess îl avertizează pe Bernard Miller că a intervenit ceva şi nu mai poate pleca cu el.

Închiriază un automobil, se duce la Maclean şi iau masa împreună cu soţia acestuia, Melinda. După masă cei doi bărbaţi pleacă cu maşina la Southampton. Sosesc doar cu cîteva minute mai înainte ca vaporul să ridice ancora. Cei doi se urcă ultimii pe bord şi vaporul porneşte în larg. Ulterior s-a aflat că au ajuns la Moscova.

Scandalul izbucneşte şi este imens. Imediat privirile anchetatorilor sînt îndreptate către cel de-al treilea membru al trioului : Philby.

Pentru prima dată, dosarul său este analizat cu minuţiozitate. Abia acum se remarcă existenţa unor stranii şi inexplicabile coincidenţe : episodul Volkov, afacerea albaneză etc. Philby este convocat la Londra în vederea unei anchete. Dezinvolt, se prezintă în faţa superiorilor. Timp de mai multe săptămîni interogatoriile continuă, cu mici intervale necesare unor verificări. Philby dă dovadă de un calm ieşit din comun. Conducerea lui M.I.5 este convinsă că Philby este trădător. Serviciul secret american îl suspecta pe Philby. F.B.I.-ul informează neîntîrziat C.I.A. despre dovezile pe care le avea, şi şeful C.I.A. trimite la Foreign Office, în Anglia, o scrisoare scurtă prin care solicită, în termeni categorici, înlăturarea lui Philby din funcţia de ofiţer de legătură.

Se poate spune că în timpul verii anului 1952, Philby a făcut obiectul unui adevărat proces judecat cu uşile închise. Or, cît ar părea de incredibil reuşeşte să se apere cu abilitate şi nu i se poate imputa nici cea mai mică probă concretă. Este lăsat liber, dar scos din cadrele Foreign Office-ului. La începutul lunii iunie a fost rechemat oficial de la Washington.

În ciuda dispoziţiunilor ministrului afacerilor externe, şeful lui Secret Intelligence Service îl păstrează mai departe pe Philby în serviciul secret. Datorită unor intervenţii obţine funcţia de corespondent al revistelor „Observer“ şi „Economist“ precum şi cea de funcţionar la o

firmă de import-export şi reprezentant la o fabrică de pastă de dinţi.

În 1952 îl găsim pe Philby în Cipru, ca agent secret. Este instalat în clădirea unei staţii de cercetări agricole în satul Athalassa şi se ocupă cu... spionajul. Cazul lui Philby totuşi nu s-a încheiat. În septembrie 1955 este publicată o Carte albă privind afacerea Burgess-Maclean. În Camera Comunelor, unul din deputaţi, colonelul Marcus Lipton, pune o întrebare :

— Guvernul are intenţia de a descoperi pe cel de-al treilea agent, domnul Philby ?

Această interpelare provoacă mult zgomot. Ziarele fac caz şi Philby revine din nou în actualitate. Ministrul afacerilor externe, Harold MacMillan, consideră că trebuie să ia atitudine :

— Nu am nici un motiv să cred — declară acesta — că domnul Philby a trădat vreodată interesele acestei ţări sau că ar fi fost al treilea, dacă a existat cu adevărat.

Kim Philby se arată a fi sigur de sine ; mai mult, ţine o conferinţă de presă, la 10 noiembrie 1955. El explică, bîlbîindu-se, ca de obicei, că este victima unei calomnii şi că pe viitor va continua să-şi servească ţara.

În septembrie 1956 pleacă la Beirut, de această dată în calitate de corespondent al revistelor sus-numite. Între timp soţia sa, Aileen, a murit. În Capitala Libanului cunoaşte pe Eleanor, soţia unui „confrate“ american, Pope Brever, cu care se împrietenise în timpul războiului din Spania. Eleanor divorţează şi se recăsătoreşte cu Philby.

În 1961, poliţia britanică arestează pe Georges Blake, ofiţer al S.I.S. sub acuzaţia de a fi lucrat pentru Uniunea Sovietică. În cursul procesului lui Blake se vorbeşte din nou despre Philby. Pentru serviciile secrete britanice indiciile se transformă, de astă dată, în probe zdrobitoare. Un ofiţer al S.I.S. vine de la Londra la Beirut. Îl întîlneşte pe Philby şi are o convorbire cu acesta. Îi declară, fără ocol, că deţine dovezi sigure în privinţa activităţii sale de spion. Philby nu recunoaşte nimic, dar îşi dă seama că va fi tot mai greu să facă faţă situaţiei. În 1962 un alt ofiţer al S.I.S. se deplasează la Beirut. Nu se ştie ce au

discutat, dar Philby este convins că de astă dată, într-adevăr, îl paște un mare pericol.

În Beirut, pe strada Kantari, o străduță liniștită, la nr. 16 se afla o clădire cu un singur etaj. La parter locuiește familia unui canadian, mai tot timpul plecat, și casa stă încuiată. În schimb, la etaj, apartamentul de patru camere și terasa ce dă spre oraș, aparține lui Kim Philby. Locuiește împreună cu soția sa, Eleanor și trei copii. La 23 ianuarie 1963, membrii familiei Philby sînt toți acasă. Cerul s-a întunecat brusc și dintr-un moment în altul se pare că se va dezlănțui furtuna. Soții Philby sînt invitați, la opt și jumătate seara, la o familie prietenă : Glen și Marny. Pe la orele patru, Kim se îmbracă pe neașteptate, își sărută soția și spune că și-a adus aminte de o treabă urgentă. În orice caz va reveni pe la șase.

Orele s-au scurs, a trecut de șase și Kim nu s-a ivit. Eleanor servește copiilor cina. Sună telefonul : este Kim. O anunță monosilabic că va mai întîrzia puțin și o roagă să plece ea înainte la soții Balfour. Va veni și el direct acolo, pe la opt. Își mai cere încă odată scuze și închide aparatul. Comportarea lui Kim o intrigă din cale afară pe Eleanor, mai ales din cauza faptului că soțul ei s-a schimbat mult în ultimele zile, devenind aproape de nerecunoscut : absent, preocupat, abătut.

Philby a plecat pe jos, așa că Eleanor ia mașina și pleacă la soții Balfour. Petrecerea și-a pierdut din farmec : Kim nu a venit nici la opt și nici mai tîrziu. L-au așteptat cu toții în zadar. Aproape de miezul nopții, Eleanor s-a întors acasă. Femeia este tot mai neliniștită : ce s-a putut întîmpla cu soțul ei ? Telefonează în miez de noapte la ambasadă și abia a pus receptorul în furcă cînd la ușă și-au făcut apariția doi polițiști îmbrăcați în civil. Cînd au venit așa de repede ? Nu cumva ?... Doamna Philby le povestește cele petrecute. Cei doi o ascultă impasibili în timp ce privirile scormonitoare li se îndreaptă în toate părțile.

A doua zi, spre prînz, poștașul a vîrît un plic în cutia de scrisori : era de la Philby. În scrisoare, acesta comunica soției că a fost nevoit să plece pe neașteptate, în interes de serviciu, într-o deplasare de lungă durată.

Doamna Philby telefonează la ambasadă și repetă cele scrise de soțul său. Dar se pare că ceva nu este în regulă : nimeni nu știa despre „misiunea" neașteptată pe care o primise pe linie de serviciu Philby. Și apoi, ceea ce o neliniștea cel mai mult era graba în care plecase.

După aproape două săptămîni i-a mai parvenit o știre de la Philby ; acesta o încredința că este bine și o ruga să nu dea atenție clevetirilor și zvonurilor. Îi pare rău că a plecat în grabă, se simte excelent, a început chiar să se îngrașe (Eleanor îi făcea adeseori observații pentru apetitul său, temperîndu-l de la mîncare). Și încheia cu cuvintele : „Vei afla foarte curînd amănunte în legătură cu planurile mele de viitor. Așa că, sus capul ! Sărută din partea mea pe toate prietenele tale și transmite salutări restului de inventar viu, ființe umane și neumane".

În scurt timp, în presă au început să apară tot felul de știri fanteziste despre dispariția lui Philby. De la soțul ei nu a mai primit nici un semn de viață. S-a hotărît să plece la Londra. I s-au eliberat pașapoartele, a cumpărat biletele de avion și în dimineața zilei de 31 mai a plecat. La Londra avea s-o aștepte o surpriză : un funcționar superior al serviciului secret i-a adus la cunoștință, pe un ton neutru, că soțul său a lucrat de mai mulți ani pentru sovietici și că, după toate probabilitățile, s-ar găsi în prezent la Moscova.

Evenimentele s-au succedat cu repeziciune. La 1 iulie 1963, Edward Heath a declarat în Camera Comunelor că cel de-al treilea „om" în afacerea Burgess-Maclean este Kim Philby. În ziare a mai apărut știrea că fostul diplomat trăiește la Moscova.

La sfîrșitul lunii, ziarul „Izvestia" a publicat următoarea știre : „Cetățeanul englez H.A.R. Philby, care în trecut a ocupat o poziție importantă în serviciul secret englez, s-a adresat oficialităților sovietice solicitînd azil politic și cetățenie sovietică. Sovietul Suprem al U.R.S.S. a aprobat cererea lui H.A.R. Philby".

*

După o lungă perioadă de tăcere, Philby a început să-i scrie Eleanorei, aproape zilnic. Pe plic figura urmă-

toarea adresă : Kim Philby, cutia poştală 509, poşta centrală, Moscova. Îi scria că o aşteaptă şi că de detaliile călătoriei se vor ocupa prietenii săi.

Doamna Philby locuia la Londra, în apartamentul unei bune prietene, situat în Saint John's Wood. Era permanent supravegheată de agenţii de la Secret Intelligence Service. Se hotărăşte să-şi regăsească soţul. La 25 septembrie se sustrage urmăririi şi se duce la consulatul sovietic. Peste două zile, dimineaţa, ia un taxi şi merge la aeroportul din Londra.

Este orele 11°°. Un bărbat înalt, cu ochii albaştri se apropie de doamna Philby şi o salută respectuos. Shimbă cîteva cuvinte, apoi femeia îi dă bagajele şi paşaportul, după care se îndreaptă spre bar. Simte că are emoţie şi comandă un gin tonic. Necunoscutul revine, îi înmînează paşaportul cu vizele necesare şi biletul de avion. O asigură că totul este în regulă şi că nu are decît să se urce în avion.

După ceva mai mult de trei ore, avionul aterizează la Moscova. La ieşirea din sala aeroportului o aşteaptă soţul. Philby o conduce la locuinţa lor, un apartament cu patru camere, frumos mobilate.

În primul an, cei doi s-au înţeles bine, dar curînd au început să apară divergenţe, ca apoi, în 1965, Eleanor îşi părăseşte soţul şi se întoarce la Londra.

Să ne amintim şi de ceilalţi doi prieteni. Melinda a venit şi ea în 1953 la soţul său, Maclean. Acesta lucra la Ministerul de Externe. Se pare însă că s-a prins în jocul periculos cu băutura şi acum nu se mai poate dezobişnui. În 1965, Melinda se desparte de Maclean * şi se căsătoreşte cu Philby. Cît priveşte pe Burgess, acesta a murit în 1963, fără să mai fi avut prilejul să-l revadă pe Philby.

La Moscova, Kim Philby îşi cîştigă existenţa practicînd meseria de ziarist. Duce o viaţă liniştită şi, seara tîrziu, poate fi văzută lumina aprinsă la fereastra camerei de lucru de la apartamentul său. Îşi scrie memoriile.

Acesta a fost cel pe care biografii şi ziariştii l-au numit agentul secolului douăzeci.

* Maclean a decedat la 6 martie 1983, la Moscova, în urma unei boli necruţătoare.

Destine paralele

Curtea interioară a fortului de la Vincennes. Cu o voce morocănoasă, grefierul citi grăbit textul sentinţei. Se apropie apoi un gardian ca s-o lege la ochi pe Mata Hari, numele sub care se făcuse cunoscută artista Margaretha Gertruida Zelle. Ea refuză... Pastorul mai stătu de vorbă cu ea încă odată, mult, chiar prea mult, după părerea celor de faţă. După aceea se îndepărtă.

— La ochi, arm' ! se auzi comanda ofiţerului.

Mata Hari zîmbi... Zîmbetul era adresat celor care aveau permisiunea să asiste la executarea ei.

— Foc !

Răsună o detunătură. Trupul însîngerat s-a prăbuşit la pămînt. Comandantul plutonului de execuţie se apropie de condamnată şi, cu pistoletul, trăsese încă un foc de armă.

Totul se sfîrşise. Nu mai rămăsese nimic din Mata Hari, în afară de o legendă şi un corp neînsufleţit, ciuruit de gloanţe.

Era o dimineaţă rece, 15 octombrie 1917...

*

Episodul următor s-a petrecut după 33 ani, tot într-o dimineaţă mohorîtă şi rece, la o distanţă de mii de kilometri de Paris, aproape de paralela 38, la 25 decembrie 1950.

În marginea oraşului coreean Maengsong se întindea cîmpul răscolit de bombe şi obuze în urma bombardamentelor agresorilor americani. Cîteva barăci, în care se adăpostea o mică subunitate militară. La uşa uneia din barăci stătea de pază o santinelă.

La un moment dat şi-a făcut apariţia, sub comanda unui ofiţer, o grupă de soldaţi avînd pistoale automate.

— Scoateţi-o pe arestată ! ordonă ofiţerul.

Dinlăuntrul barăcii s-a auzit un amestec de voci. Cu ochii înroşiţi şi tremurînd s-a ivit o femeie trecută de prima tinereţe. Era îmbrăcată bizar : un amestec de haine de casă şi de veşminte de seară, ca şi cum ar fi venit de la

o recepție. Împiedicîndu-se de o cutie de conserve, era gata să cadă, dar unul dintre soldații care o încadrau interveni la timp, susținînd-o.

Comandantul i se adresă prizonierei :

— Mergi în direcția șanțului din față !

După ce se îndepărtă cîțiva pași, se auzi o comandă scurtă. Soldații își descărcară automatele. Un fuior de fum albastru pluti o clipă în aerul înghețat. Femeia căzu, încercă să se ridice și apoi se întinse. Terenul fiind în pantă, corpul i se rostogoli în șanț. Era fiica lui Mata Hari.

*

Cele două secvențe reproduse mai sus au ceva comun : celebra dansatoare Mata Hari a fost acuzată de spionaj în favoarea Germaniei, condamnată la moarte și executată de către francezi, în timpul primului război mondial. Fiica acesteia a împărtășit o soartă asemănătoare cu cea a mamei sale, la un interval de 33 ani, două luni și 10 zile.

Dacă despre „cazul Mata Hari" s-au scris nenumărate articole și cărți, în schimb despre fiica acesteia se știu foarte puține amănunte. Acesta a fost motivul pentru care ne-am oprit asupra ei. Iată faptele.

Sîntem în luna mai a anului 1943. Batavia, Capitala insulei Iava, este scăldată de razele unui soare torid. Totuși, străzile cunosc un aflux destul de mare de trecători, automobile și turiști. Japonezii ocupaseră insulele și drapelul lor flutura pe clădirile instituțiilor centrale. Țara se aflase mai înainte sub dominația olandeză ; acum, din foștii coloniști fugiseră o mare parte, iar o altă parte din cei care rămăseseră erau închiși în lagăre de concentrare.

Comandantul japonez al trupelor de ocupație emisese un decret, afișat pe toate clădirile, prin care se interzicea orice fraternizare între militarii japonezi și eurasieni, adică acei metiși proveniți din căsătoriile europenilor și a indonezienilor. Populația insulelor era formată din indonezieni și eurasieni. Japonezii, evident, nu vroiau, în calitate de ocupanți ai insulelor să rupă relațiile cu indonezienii. Ei își dădeau perfect de bine seama cît de utilă era colaborarea cu indigenii. Ei constituiau mîna de lucru ieftină, fiind folosiți pe plantațiile de cauciuc, la construcția auto-

străzilor, în minele de cositor, într-un cuvînt, peste tot. Indonezienii erau plătiți cu salarii de mizerie și noii ocupanți erau convinși că vor reuși repede să fie stăpîni pe situație. Dar eurasienii, spre deosebire de indigeni, erau considerați primejdioși pentru securitatea trupelor de ocupație.

Oamenii de afaceri din Batavia nu realizaseră prea bine ce urmări și, de fapt, ce înseamnă această „interdicție de a fraterniza". Industria cît și comerțul insulei Iava continuaseră să existe în ciuda ocupației japoneze. Faptul era cu atît mai primejdios cu cît recentul ordin al comandantului japonez crease o stare de nesiguranță, iar soldații niponi se considerau încurajați în poziția lor de ocupanți.

Într-una din numeroasele vile, pierdute printre palmieri și arbori tropicali, în living-room, pe un divan acoperit cu mătase chinezească, o femeie extrem de frumoasă și tînără, Banda MacLeod, se gîndea la semnificația ultimului decret. Stăpîna casei era una din doamnele cunoscute din Batavia și ocupa o poziție privilegiată. La recepțiile organizate în casa ei puteau fi văzuți diplomați, politicieni, scriitori, artiști, oameni bogați, într-un cuvînt, toate personalitățile orașului își dădeau întîlnire aici. În perioada cînd olandezii stăpîneau totul, ei erau nelipsiți în vila Bandei MacLeod, în ciuda faptului că era o eurasiană.

Starea sufletească în care se găsea femeia nu era una din cele mai strălucite. Crezuse că se va descurca destul de bine în noua situație care se ivise, dar acum avea senzația că lucrurile luaseră o turnură primejdioasă. Începuse chiar să fie cuprinsă de deznădejde. Succesele pe care le repurtaseră japonezii pe frontul din Pacific erau din ce în ce mai răsunătoare și dacă la început nutrea încă o speranță intimă în victoria aliaților, acuma, pe zi ce trecea, această speranță părea că se topește, aidoma fuiorului subțire ce se ridica din esențele ce ardeau în numeroasele cățui răspîndite în apartament. Pentru a prinde puțin curaj, se dădu jos de pe sofa și deschise micul bar japonez. Luă sticla cu rachiu de orez și își turnă un păhărel.

Pierdută în gîndurile sale, tresări speriată auzind o ciocănitură în ușă. Servitorul intră și îi spuse că are un vizitator care... Dar nu apucă să termine, cînd ușa fu izbită de perete și în cameră își făcu apariția un necunoscut.

— Aș putea s-o văd pe stăpîna casei ? întrebă individul care intrase fără ca să mai aștepte să fie invitat. Sper că nu m-am înșelat, adăugă el, este vorba de casa doamnei Banda MacLeod ?

— Da, aceasta este domnule, îi răspunse servitorul care se exprima cu greutate în limba olandeză. Acum puteți intra.

Banda, își înfășură în grabă kimonoul de mătase neagră și coborî treptele de marmoră ce separau cele două părți ale camerei.

Musafirul se așeză pe un fotoliu fără să aștepte să fie invitat.

— Ce doriți domnule ? îl întrebă gazda cu un ton aspru.

— Stimată doamnă, dați-mi voie să mă prezint : mă numesc Zelle !

— Aveți ceva să-mi comunicați ? întrebă Banda cu o voce rece. Omul încercă să zîmbească.

— Pentru ce să fim atît de solemni, stimată doamnă ? Mai înainte de toate aș dori să vă întreb : numele meu nu vă spune nimic ? De fapt trebuie să știți că... sîntem rude !

— Rude ? Și femeia își schimbă brusc atitudinea. Dacă sîntem rude, cum se face că atît de tîrziu a-ți luat legătura cu mine și, de fapt, ca să fiu sinceră, care este motivul care vă aduce acum la mine ?

Între timp, bărbatul își aprinse o țigară, fără să ceară voie, și aruncă neglijent chibritul într-una din farfuriile de argint care se aflau la îndemînă pe o măsuță. Trase adînc un fum și spuse :

— Doamnă de fapt... mama dumneavoastră este una din mătușele mele, ceea ce înseamnă că îmi sînteți verișoară.

Banda simți cum sîngele o părăsește. Genunchii începură să-i tremure. A întîlnit în viața ei mai mulți Zelle, dar nu s-a gîndit niciodată că ar putea fi rudă cu vreunul. Inima începuse să-i bată cu putere în piept. O cuprinse

o slăbiciune. Nu vizita acestui necunoscut, care se purta puțin obraznic o neliniștea, ci altceva : era vorba de o rană mai veche, veche de 25 ani. Acum se redeschisese brusc.

— Ei bine, verișoară, așa se primește o rudă ? i se adresă omul scund și gras, a cărui haină era murdară și udă de transpirație. Am multe să-ți spun, continuă apoi, ștergîndu-și fruntea cu o batistă mare și viu colorată.

Femeia aduse încă un păhărut din bar, le umplu pe amîndouă și își servi musafirul.

— Da, este mai bine așa !

Banda fu cuprinsă de fiori, gîndindu-se la conversația pe care trebuia s-o ducă cu acest individ care se pretindea a-i fi rudă.

— Acum să vorbim de afacerile noastre, spuse bărbatul după ce dădu pe gît conținutul paharului. Știți, continuă el, cum este în viață, unii, care sînt bogați, uită de rudele mai nevoiașe. Acum, cînd situația dumitale este dintre cele mai strălucite, cerul mi-a îndreptat pașii aici.

— Vă înșelați domnule ! Mă găsesc într-o situație deosebit de grea, îl întrerupse femeia cu un ton ridicat. Apoi, se grăbi să adauge pentru a îndulci oarecum atmosfera. Dar asta nu înseamnă că nu doresc să vă ajut cu ceva.

— Eu am venit să discutăm despre recentul decret dat de japonezi.

— Bine, dar... fraternizarea cu japonezii nu are nici o legătură cu mine.

— Ba da ! scumpă verișoară. Aveți toate motivele ca să fraternizați cu ei... este chiar imperios s-o faceți !

Banda își privi musafirul, care începuse să rîdă zgomotos, făcînd să-i tremure abdomenul imens.

— Nu mă puteți obliga să fac ceea ce bănuiesc că gîndiți dumneavoastră, îi răspunse ea pe un ton furios.

— Și dacă totuși așa va fi ! îi replică bărbatul puțin răstit.

Banda găsi situația de-a dreptul amuzantă și începu să rîdă.

— Nu mă puteți obliga să fac ceea ce nu doresc, replică ea pe un ton ridicat, schimbîndu-și brusc atitudinea.

— Vom vedea, spuse „vărul", ridicîndu-și la rîndul lui tonul.

Banda reuși să-și revină după primul șoc. Dar acum, cînd află despre ce este vorba, inima-i bătea cu putere în piept și abia mai putea să respire.

— De ce nu aș putea să evit contactul cu japonezii, îl întrebă ea repede.

— Pentru că te numești... MacLeod și ești o Zelle și pentru că, nu din vina dumitale, mama ta s-a numit Mata Hari, chiar dacă numele ei adevărat era Gertruida Zelle !

— Se știe aceasta ? întrebă Banda simțind că nu mai avea nici un pic de putere.

— Serviciul secret japonez, care m-a trimis aici, o știe.

— Dar am trăit tot timpul la Batavia și nu m-am mișcat de aici. Pe mama nu am văzut-o de cînd aveam doi ani. Nu-i știu chipul decît din fotografii. Nimeni de aici nu știe nimic. De unde au aflat japonezii ?

— Poate că nu ar fi știut-o, dacă nu le-aș fi spus-o eu, adăugă Zelle.

— Și pentru ce ați făcut-o dacă pretindeți că sînteți văr cu mine ?

— Este o poveste prea lungă ca să v-o spun acum. Pe scurt, trebuie să vă mulțumiți că am venit eu să v-o spun și că nu a făcut-o un ofițer japonez al serviciului de contrainformații.

— Și, de fapt, ce îmi cer japonezii ? Ce aș putea să fac eu pentru ei ? întrebă Banda.

— Va trebui să intrați în serviciul Japoniei, să deveniți agent secret în slujba guvernului nipon.

— Dar bine, eu sînt o eurasiană și tocmai decretul care a fost publicat interzice categoric fraternizarea cu japonezii...

— Decretul are și excepții. Aveți un răgaz de 24 ore pentru a reflecta. De fapt hotărîrea trebuie luată acuma ; altă soluție nu există. Soarta a fost hotărîtă de Mata Hari. Ea a făcut spionaj pentru germani, iar japonezii sînt astăzi aliații germanilor. Ocupanții de aici consideră comportarea pe care a avut-o Mata Hari drept un act de eroism.

Urmă o pauză. Cei doi se priviră reciproc. Fiecare ar fi dat mult să știe ce se află în mintea celuilalt.

— Mulțumesc pentru găzduire ; pe mîine la aceiași oră. Și omul, cu o mișcare vioaie se ridică din fotoliu, făcu o plecăciune și dispăru brusc, tot așa cum a apărut. Dacă nu ar fi fost mirosul neplăcut de transpirație care persista în încăpere și paharul gol pe măsuță, ar fi zis că a avut o halucinație aidoma unui vis urît. Banda își dădea seama că se afla acum în mîna japonezilor, că era pur și simplu la discreția acestora. Timp de 20 de ani a fost lăsată în pace. „Acum a venit momentul scadenței, cînd trebuie să plătesc păcatele mamei mele", se gîndi ea.

Îi trecu prin fața ochilor întreaga ei existență. Știa că era fata unei dansatoare renumită într-o anumită perioadă. Aceasta o părăsise pe cînd avea doi ani și plecase în Europa. Fusese dată în grija unor părinți adoptivi și nu ducea lipsă de nimic. Mama ei, îi trimitea din îndepărtata Europă pachete cu hăinuțe frumoase, păpuși și alte jucării. Adeseori, printre lucruri găsea cîte o fotografie a mamei sale. Era extrem de frumoasă ; îmbrăcată în toalete elegante, părea o adevărată artistă de cinema. Dar despre tatăl ei nu știa nimic, avea să afle mult mai tîrziu și în împrejurări deosebite. Oamenii care o înfiaseră, sau mai bine zis care aveau grijă de ea, erau indonezieni. Aceștia nu i-au vorbit niciodată de tatăl ei. Și nici ea nu s-a gîndit să-i întrebe. Tatăl adoptiv era un om extrem de bun și lucra într-un restaurant ca chelner. Cu toată condiția modestă a părinților ei adoptivi, Banda a avut tot ce-și dorea. Cînd împlinise 14 ani, pe stradă atrăgea privirile trecătorilor care întorceau capul după ea.

Deși era o metisă, i s-a permis să se înscrie și să urmeze un colegiu destinat numai europenilor. Aici a primit o educație aleasă astfel încît era admisă în societatea coloniștilor olandezi și avea aerul unei adevărate europene.

Se gîndea tot timpul la mama sa. După ce începuse primul război mondial, mama i-a mai trimis, un timp, bani, dar la un moment dat nu a mai primit nici bani, nici pachete și nici scrisori. Într-una din zile, cînd s-a întors acasă, Banda și-a găsit părinții adoptivi extrem de triști. I-a întrebat ce s-a întîmplat, dar au refuzat să-i spună.

Au mai trecut ani și Banda trebuia să se mulțumească cu puținul ce putea fi procurat de pe piața locală. Mama a uitat de ea ? De ce nu-i mai trimite nimic ? Nici măcar

cîteva rînduri ? Aceste gînduri nu-i dădeau pace şi, din cînd în cînd, o obsedau mereu.

Într-o bună zi, Banda a venit veselă acasă. Bătrînii au privit-o surprinşi. Fără nici o introducere, fata i-a pus în faţa unui fapt împlinit :

— Ştiţi, sau mai bine zis bănuiţi, ce doresc să vă spun ? Este vorba de Wilhelm Van Deeren. Am hotărît amîndoi să ne căsătorim. Am credinţa că voi fi fericită în viaţă alături de el.

— Da, trebuia să vină şi clipa aceasta, îi răspunse tatăl adoptiv, plecîndu-şi emoţionat capul. Ne bucură vestea ta, dar credem că a venit momentul să-ţi spunem şi noi ceva important pentru tine.

— Despre ce este vorba ? întrebă surîzătoare Banda, gîndind că poate o aşteaptă o surpriză legată de căsătoria ei.

— Am să-ţi spun eu, i se adresă cu jumătate de voce mama sa adoptivă. Femeia veni lîngă tînără, se aşeză alături şi o cuprinse drăgăstos după umeri. Să te ţii tare, fetiţa mea, continuă bătrîna. Îţi aminteşti de ziua cînd te-ai întors acasă şi ne-ai găsit trişti şi deprimaţi ? A fost ziua în care am primit vestea că mama ta, scumpa noastră Gretha, a fost împuşcată de către francezi în fortul Vincennes, de lîngă Paris.

Şi atunci Banda a aflat adevărul. Mama ei, Margaretha Zelle (Gretha cum o numeau cei apropiaţi) se născuse la Leeuwarden, capitala provinciei Friza (Olanda) la 7 august 1876. Tatăl ei, Adam Zelle, era proprietarul unei mici prăvălii de şepci. Afacerile erau slabe, încît Adam dăduse faliment. Micuţa Gretha a crescut într-un climat de certuri familiare şi de greutăţi financiare. La cincisprezece ani şi-a pierdut mama. Tatălui, pe care îl detesta, i s-au retras drepturile de părinte, fiind incapabil să-şi întreţină familia. Gretha, împreună cu cei trei fraţi ai ei au fost încredinţaţi unui unchi, desemnat ca tutore. Fetiţa a intrat la şcoala normală de institutoare din Leiden. Era tare frumoasă, înaltă, subţire, felină. Avea o figură stranie, cu ochi catifelaţi şi migdalaţi.

Mama adoptivă făcu o pauză şi aduse o casetă pe care Banda nu o mai văzuse pînă atunci. Cu mîna tremurîndă,

bătrîna scoase un teanc de fotografii şi scrisori îngălbenite. Banda îşi privi portretele mamei, care atunci ar fi avut aceeaşi vîrstă cu a ei. Avea un cap frumos, un păr întunecat, foarte bogat, şaten închis, cu reflexe aurii. Atunci cînd zîmbea, se vedeau nişte dinţi strălucitori.

Graţie unui concurs de împrejurări a cunoscut pe căpitanul John MacLeod, care servea în Indiile Olandeze şi care îşi petrecea un concediu în Olanda. A fost o dragoste fulgerătoare, la prima vedere. La 11 iulie 1895 s-au căsătorit, şi tînăra pereche a plecat în Iava. La numai şase luni după căsătorie, Gretha a adus pe lume un băieţel, Norman. În 1903 a născut-o pe ea : Louise. Banda abia acum avea să-şi afle numele adevărat : Louise MacLeod.

— A urmat apoi pentru mama ta o perioadă grea. Tatăl tău a căzut în patima beţiei şi zilnic o bătea pe mama. Într-o zi, aceasta nu mai putu răbda. Te-a încredinţat mie — eu îţi fusesem doică — şi a plecat în Europa. La scurt timp am aflat din ziare că a ajuns o dansatoare renumită. Ne trimitea bani, pachete şi în toate scrisorile îşi exprima dorul de tine. Te-a iubit nespus. Aceasta a fost pînă într-o zi, cînd nu am mai primit nimic. Tot din ziare am aflat că a fost acuzată de spionaj şi au împuşcat-o. Acum că eşti pe punctul de a te căsători, am crezut de cuviinţă că este de datoria noastră să-ţi spunem care a fost soarta sărmanei tale mame. Iată scrisoarea şi ultimele bunuri pe care ni le-a lăsat. Au fost oameni care au disprețuit-o. Dar şi mai mulţi au fost acei care au iubit-o. Tu, Banda, trebuie să-ţi iubeşti mama. Ea s-a gîndit la tine pînă în ultimul moment. Cît ne priveşte pe noi, ne-am făcut datoria după puterile noastre şi te iubim ca pe propriul nostru copil, o ştii prea bine.

Trei luni mai tîrziu, Banda MacLeod a îmbrăcat rochia albă de mireasă, avînd presărate pe păr flori exotice. Era tot atît de frumoasă cum fusese şi mama ei în ziua în care cucerise inima Parisului. Banda nu a dezvăluit nimănui secretul pe care i-l împărtăşiseră părinţii ei adoptivi.

După căsătorie se angajase ca învăţătoare, aceiaşi profesiune pentru care, cu ani în urmă, se pregătise şi Mata Hari. Soţul ei, ocupa o funcţie înaltă în aparatul administrativ. În afara unor venituri mari, dispunea de o avere

importantă. Au urmat doi ani fericiți. Soțul îi satisfăcea orice capriciu și se înțelegeau de minune. La rîndul ei, Banda își adora soțul. Într-una din după-amiezi, Wilhelm, sprijinindu-se de Banda, abia s-a tîrît în casă și s-a prăbușit pe pat. Alarmată, Banda chemă la căpătîiul bolnavului pe cel mai renumit specialist din Batavia. Acesta a dat neputincios din umeri : era vorba de o febră tropicală al cărui agent patogen nu fusese descoperit. Nu se putea face nimic. Și, a doua zi, spre seară, Wilhelm a murit.

Lovitura a fost dureroasă pentru Banda. Deși moștenise o avere imensă și cea mai frumoasă locuință din Batavia, ducea o viață retrasă. Treptat se înconjură de oameni de artă și litere și la întîlnirile organizate de ea se reunea elita intelectualității orașului. Nu este mai puțin adevărat că, datorită extraordinarei sale frumuseți, în jurul ei roiau numeroși admiratori.

A început cel de-al doilea război mondial și Iava a fost ocupată de japonezi. Pentru Banda această situație avea să determine o schimbare în situația ei, imprimîndu-i o nouă existență. Am văzut cum, servindu-se de un șiretlic, așa-zisul văr, a recrutat-o pentru serviciul de informații nipon.

Recepțiile pe care le dădea Banda erau un mediu cît se poate de prielnic pentru culegerea de informații. Patronii japonezi îi recompensau din plin serviciile aduse. Treptat, treptat, Banda a alunecat în cea mai groaznică mocirlă ; își trăda proprii compatrioți și luptătorii curajoși contra ocupanților japonezi. În urma denunțurilor ei, japonezii asasinaseră pe Gallatti, un bun prieten al familiei ; pe Lundquist, care, îndrăgostit de Banda, îi mărturisea într-o zi că făcea spionaj în favoarea englezilor. Urmase apoi un grec, Haimos, care, sub acoperămîntul de arheolog, lucra pentru Biroul doi francez ; Hermano Wolff, venezuelean, folosit de serviciul secret american. Dar oare numai aceștia fuseseră suprimați datorită ei ? Nu a mai putut rezista. A încercat să se sinucidă, înghițînd conținutul unui tub de somnifere. Constituția-i robustă a învins. Cînd s-a restabilit a luat o hotărîre neașteptată. „Mă voi răzbuna ! Am să vă răzbun pe toți, sărmanii mei prieteni, indiferent de prețul pe care va trebui să-l plă-

tesc ! A fost din vina mea și numai a mea ! Iată unde m-a dus lașitatea" !

Încet uitarea și vîrsta au început să-i vindece rănile lui Banda, dar nu și hotărîrile. Insula Iava, ca și alte teritorii ocupate de japonezi, se resimțeau cumplit de pe urma războiului care nu se mai sfîrșea. Lumea era istovită ; lipsurile și privațiunile deveniseră tot mai insuportabile. Și cei care mai sperau într-o victorie asupra dușmanului își pierduseră orice speranță. Foametea făcea ravagii la Batavia, mai ales că ocupanții strîngeau totul pentru a trimite acasă și pe front. Banda se număra printre puținii privilegiați care nu duceau lipsă de nimic, fiind protejată de japonezi. Dar Banda își schimbase atitudinea.

Suprafața imensă a teritoriilor ocupate de trupele japoneze trebuia supravegheată cu trupe. Or, războiul necesita tot mai multe forțe pe numeroasele fronturi din insulele Pacificului. Japonezii au încercat să găsească un remediu. Indoneziei, de pildă, Japonia i-a promis independența după război, cu condiția ca guvernul marionetă să asigure securitatea internă, și astfel o parte din trupele japoneze de ocupație să poată fi retrase și trimise pe alte fronturi. În acest scop, japonezii au autorizat crearea Gărzii teritoriale. Unul dintre comandanții acesteia era colonelul Abdul, un patriot înflăcărat care, sub masca loialității față de ocupanții japonezi, urzea un complot ce viza izgonirea acestora, la momentul oportun.

Colonel Abdul era un bărbat, din cîte s-a scris, extrem de bine făcut. În acea perioadă era îndrăgostit de Banda. Pe cei doi îi uneau nu numai legăturile sentimentale, ci și ura împotriva ocupanților japonezi. Împreună reușiseră să închege o rețea clandestină de rezistență gata să intervină în momentul oportun. Rolul Bandei, prin poziția sa în serviciul secret japonez, era de a preveni pe indonezieni de măsurile care erau luate contra acestora.

În ultimele luni ale anului 1944, Banda reuși să sustragă documente importante privind amplasamentul și forța trupelor japoneze aflate în Indonezia. Ea le predă lui Abdul, care le trimitea în aceiași zi cu un curier la Borneo. De acolo, o navă obișnuită de pescuit le ducea în

larg, într-un anumit punct, unde își făcea apariția periscopul unui submarin britanic.

Deznodămîntul războiului se apropia. Colonelul Abdul a îmbrățișat-o într-o zi pe Banda, anunțînd-o că urmează să plece într-o misiune înlăuntrul țării. Femeia a avut o presimțire. Despărțirea a fost dureroasă, tristă.

Și furtuna s-a dezlănțuit. Trupele britanice au debarcat în trei puncte de pe coasta Javei. Luptătorii cunoșteau locurile slabe ale inamicului și mai ales cărui fapt se datora aceasta. Serviciul de spionaj condus de Abdul își făcuse pe deplin datoria, iar Banda reușise să-i furnizeze la rîndu-i informații deosebit de importante. Patrioții indonezieni, reuniți în mici grupe de partizani, loviseră prin surprindere pe ocupanți, provocînd pierderi grele și derută. Cuprinși între două focuri, japonezii se retrăgeau în dezordine. Fugăriți în junglă, erau hărțuiți în permanență, fiind incapabili să facă față uraganului care se abătuse asupra lor.

Banda se gîndea la omul pe care-l iubea. Tremura la gîndul că l-ar putea pierde. Timpul se scurgea încet, frontul se depărtase și nu avea nici o veste de la Abdul. Într-o bună dimineață, cînd abia se luminase de ziuă, auzi un zgomot la oblonul ferestrei. Era același semn pe care îl făcea iubitul ei cînd venea la întîlniri și îi dădea de veste, pentru a nu afla servitorii. Și-a aruncat în grabă un kimono pe ea și a alergat la fereastră. Nu-i venea să-și creadă ochilor ; Abdul se afla în fața sa, numai că îi lipsea un braț, iar celălalt îl avea legat cu o eșarfă albă.

Cu o voce tristă, gîtuită de emoție, bărbatul falnic de odinioară, de care multe femei din Batavia erau îndrăgostite, o întreabă :

— Mă mai iubești ? și ochii lui Abdul, arzînd de febră, o privire temător.

— Cum poți să-mi pui o asemenea întrebare ? spuse Banda și scoțînd un strigăt de ușurare, i se agață de gît, acoperindu-i obrajii cu sărutări.

— Acum nu am să te mai las să pleci, nimic și nimeni nu ne va mai despărți !

— Niciodată, Banda, dacă aceasta îți este dorința. Am să-ți fiu cel mai credincios și supus bărbat ! L-a îngrijit pe Abdul și rănile acestuia s-au vindecat repede. Au urmat apoi cele mai frumoase zile. Ziarele militare britanice publicară articole elogioase privitor la activitatea depusă în timpul ocupației de Abdul și Banda.

Treptat ocupația colonială olandeză a revenit la Batavia. Și lucrurile reintrară pe făgașul normal. Dar, în fond, a plecat un ocupant și a venit un altul. Pentru ce și-au jertfit viața atîția indonezieni ? De fapt, Indonezia rămînea mai departe exploatată. Acestea erau gîndurile care îl frămîntau pe Abdul. El le împărtăși iubitei, în care avea o încredere fără margini.

— Lupta trebuie continuată, îi declară el într-o zi. Nu pot rămîne inactiv. Conștiința nu-mi poate ierta faptul să mă eschivez de la datoria sacră față de patrie. De data aceasta vom lupta pentru ca patria noastră să fie liberă și independentă. Dușmanii, acum, sînt alții : olandezii.

Banda nu spuse nimic. Știa că Abdul are dreptate. Se găsea într-o dilemă grea : pe de o parte ea era olandeză, iar pe de altă parte, nu putea suporta gîndul că iubitul ei s-o părăsească din nou. Imediat după alungarea japonezilor, Banda își puse casa la dispoziția prietenilor și în saloanele ei aveau loc din nou recepții somptuoase. Aici se întîlneau înalți funcționari olandezi, ofițeri, reporteri, comercianți, într-un cuvînt întreaga elită locală.

A urmat apoi o perioadă neclară din viața și activitatea acestei femei. Dealtfel nu este singura spioană care a lucrat pentru mai mulți stăpîni, din diverse rațiuni, și dacă ar fi să-i credem pe biografi, și din patriotism.

Evenimentul la care vrem să ne referim și care a intervenit privește legăturile cu un oarecare Platir, agent secret, care își avea serviciul în birourile guvernatorului olandez. Platir știa că Banda fusese în serviciul japonezilor. Acum, Platir, agent al unei alte puteri, îi spiona pe olandezi. Convins de Abdul, Platir a furnizat toate secretele militare care îi cădeau sub mînă în palatul guvernatorului general olandez și le furniza patrioților indonezieni.

În decembrie 1948, trupele olandeze au declanșat operațiuni contra patrioților indonezieni. Era un adevărat război, în care victimele cădeau de ambele părți. Armata

de eliberare era prevenită de orice intenție a ocupanților olandezi. Banda obținea și transmitea cu repeziciune informațiile culese pe diverse căi. Ca și în trecut, casa ei devenise o adevărată placă turnantă în care se întretăiau cele mai importante informații.

Într-o dimineață, către sfîrșitul anului 1948, un ofițer american, îmbrăcat civil, și-a făcut cunoscută intenția de a-i vorbi Bandei. Aceasta l-a primit imediat. Ceva îi spunea că se întîmplase un lucru grav.

— Sînt dezolat doamnă, a început ofițerul, dar vă aduc o veste proastă.

— Abdul ? strigă ea.

— Da, a murit ca un erou. Puteți fi mîndră de el.

Au urmat clipe grele de tăcere. Femeia nu mai înceta să plîngă. Era împietrită. Vizitatorul reluă convorbirea :

— Nu trebuie să plîngeți, doamnă. A luptat și a căzut pentru idealul său. Noi avem nevoie de dumneavoastră. Știm că ați lucrat pentru serviciul secret japonez. Vrem să uităm aceasta. Un oarecare domn, Zelle, v-a recomandat ca fiind o femeie extrem de capabilă. Ne-a mai spus că sînteți fiica lui Mata Hari. Vă propunem să lucrați pentru noi. Vă vom face pregătirea necesară și vă vom trimite în China.

Au urmat trei luni de muncă intensă, timp în care Banda s-a familiarizat cu noile tehnici ale spionajului american. Banda MacLeod, deghizată în infirmieră, a fost introdusă într-o misiune organizată de un comitet internațional de ajutor și a plecat la Shanghai. Aici a început activitatea de spionaj împotriva R. P. Chineze.

În toamna anului 1953, un grup de foști prizonieri americani din Coreea se întorceau spre casă. Printre aceștia erau și cîțiva civili. Unul dintre ei, grav bolnav, s-a prezentat la comandamentul american și a cerut să vorbească cu un ofițer al serviciului de informații.

— Mă numesc Allen Pierce, și-a început destăinuirea în fața ofițerului american. Fusese trimis în 1949 ca agent secret în R. P. Chineză. La Shanghai se alăturase unei misiuni aparținînd Crucii Roșii și ajunsese la Chungking. Aici, cunoscuse o femeie frumoasă, Wilhelmina Van Deeren, care pretindea că este soția unui misionar olandez. Pierce a fost surprins să constate că această așa-zisă soție

de misionar întreținea relații amicale cu o serie de personalități. A început s-o supravegheze discret. Într-o zi s-a gîndit că ar putea trage mari foloase dacă ar reuși s-o convingă să lucreze pentru serviciul secret american. Era riscant, dar a încercat, totuși. Spre surprinderea lui, femeia i-a spus că în realitate se numește Banda MacLeod și că lucrează pentru serviciul secret american, care a trimis-o aici în misiune. I-a fost teamă să nu fie o cursă și în realitate să aparțină serviciului de contrainformații chinez... Dar Banda i-a dovedit curînd că nu minte. Grație relațiilor pe care le avea, l-a prevenit că este suspectat și că în curînd va fi arestat. Atunci a crezut-o și i-a dat o mînă de ajutor reparîndu-i emițătorul de radio care i se stricase. Așa s-au împrietenit. A hotărît să fugă. Trebuia să se întîlnească cu un vechi coleg de facultate, un misionar englez, reverendul Harper. O lună mai tîrziu, spre surprinderea lui, a sosit și Banda. Aceasta i-a relatat că nu a mai putut rămîne în China, serviciul de contrainformații fiind pe urmele sale. A izbucnit apoi războiul din Coreea. Pierce a fost arestat și supus la lungi interogatorii, dar a reușit să scape. Internat într-un lagăr a fost pus în libertate. Boala era prea înaintată și organismul slăbit pentru a mai putea supraviețui.

Clarificarea definitivă asupra soartei avute de Banda, avea s-o facă un alt agent american, Joseph Makhalski, infiltrat, de asemenea, pe teritoriul nord-coreean. La 24 mai 1951 s-a prezentat la biroul serviciilor de contraspionaj al Armatei engleze din Hong Kong, unde a stat de vorbă cu căpitanul House.

— Mă numesc Joseph Makhalski și sînt agent al serviciului de informații american. Vin din Coreea...

Raportul lui Makhalski a ajuns pe biroul șefului C.I.A. din Tokio, Jack Mac Donald. Acesta l-a adăugat la dosarul „agentului Floarea soarelui", numele de cod al Bandei MacLeod. Raportul lui Makhalski nu făcea decît să completeze și să lămurească detalii în care spioana își găsise sfîrșitul.

După cum știm, Banda fusese trimisă în R. P. Chineză sub acoperirea unei misiuni organizate de un comitet internațional. Îndată ce a ajuns la Shanghai s-a grăbit să renunțe la uniforma de infirmieră și s-a angajat ca dansa-

toare la un bar. Aici, a intrat în atenţia serviciilor de informaţii ale diverselor puteri. Prin intermediul unor agenţi care frecventau barul, ea îşi trimitea rapoartele serviciului secret american. Ulterior şi-a schimbat sediul la Chungking unde şi-a luat înfăţişarea unei luptătoare indoneziene.

Desfăşurarea evenimentelor a obligat-o să plece în misiune de spionaj în serviciul americanilor pe frontul din Coreea. La Maengsong, drumul ei s-a încrucişat cu ceilalţi doi spioni americani : Pierce şi Makhalski. Ultimul a asistat la execuţia Bandei. Descoperită de serviciul de contrainformaţii nord-coreean a fost condamnată la moarte şi executată.

Sfîrşitul lui Kim Suim

Într-o dimineaţă de aprilie a anului 1950, la Seul. Pe aeroportul militar al oraşului, un avion cu însemnele lui „Air Force" îşi încălzea motoarele într-un vuiet asurzitor, pregătindu-se să-şi ia zborul. Un jeep condus cu îndemînare de un sergent din armata americană se apropie pînă la o mică distanţă de avion. Din maşină descindea o pereche insolită : un colonel american cu tîmplele încărunţite, înalt şi suplu, cu mişcări vioaie îi ajută să coboare însoţitoarei sale, o femeie tînără, o coreeană, extrem de frumoasă şi bine proporţionată, ce amintea o figurină veche de porţelan. Cu ochii migdalaţi îşi stăpînea cu greu lacrimile de despărţire. Era o scenă obişnuită între doi îndrăgostiţi. Însă ceva era totuşi deosebit. Ofiţerul american se întorcea acasă, la soţie şi copii şi îşi lua rămas bun de la prietena sa, sud-coreeană, cu care împărţise o parte din clipele sale libere, departe de oraşul în care se născuse.

După ce avionul s-a pierdut în albastrul nesfîrşit al cerului, femeia s-a îndreptat cu paşi şovăitori spre maşină. Şoferul a aşteptat să urce şi să închidă portiera, apoi a pornit spre oraş.

Cînd tînăra coreeană a pătruns în locuinţa sa, a tresărit speriată : aşezaţi în cele două fotolii aflate de o parte şi de alta a căminului se aflau doi bărbaţi necunoscuţi. Îmbrăcaţi în haine de piele şi cu pălăriile trase pe frunte o priveau cu atenţie. S-au ridicat în picioare şi unul din ei se adresă femeii.

— Kim Suim, jocul a luat sfîrşit !

— Cine sînteţi, şi ce vreţi de la mine ! a răspuns femeia speriată.

Dar sud-coreeanul, care părea a avea un grad mai mare decît celălalt, îi răspunse pe un ton grosolan :

— Nu te mai preface ! De multă vreme sîntem la curent cu activitatea ta, dar am fost împiedicaţi să te arestăm datorită influenţei prietenului tău american care te proteja. Am fost nevoiţi să evităm un scandal. Acum, însă, cînd colonelul a plecat, vei merge cu noi. Adună-ţi cele necesare şi urmează-ne !

Şi-a dat seama că nu se poate opune ordinului categoric. A încercat să-şi adune cîteva lucruri. Dar îi era foarte greu să se descurce : locuinţa îi fusese răvăşită cu prilejul percheziţiei efectuate în lipsa sa. Peste tot, lucrurile îi erau aruncate pe jos, iar căptuşelile scaunelor şi mobilei fuseseră tăiate cu cuţitul.

*

Kim Suim se născuse într-o familie de ţărani săraci. Părinţii trudeau de dimineaţa pînă noaptea tîrziu. Mama planta orezul în ogorul mocirlos, iar tatăl era mereu în căutare de lucru la oraş. Chiria unui mic petic de pămînt se plătea cu orez. După arenda lunară, familiei nu-i mai rămînea aproape nimic pentru a supravieţui. În casă erau opt guri de hrănit. Cei şase copii munceau de mici, fie acasă, fie la oraş.

Situaţia s-a înrăutăţit şi mai mult după ocupaţia japoneză. Tatăl era obligat să presteze muncă fără salariu

timp de patru zile pe săptămînă lucrînd la calea ferată. În aceste condiţii grele, Kim a crescut, alături de fraţii şi surorile ei mai mici. Devenise o tînără frumoasă, în ciuda condiţiilor vitrege în care se născuse şi trăise. În 1942 a făcut cunoştiinţă cu un băiat, Lee King Kook. Tînărul era drăguţ şi între cei doi s-a legat o strînsă prietenie.

După un timp, băiatul i-a mărturisit fetei că făcea parte dintr-o organizaţie, care lupta împotriva ocupanţilor străini şi a slugilor lor de la conducerea ţării. Nedreptăţile, exploatarea, traiul greu al poporului ale cărui suferinţe nu cunoşteau margini, îl determinaseră să apuce pe acest drum de luptă.

Kim l-a ascultat cu atenţie şi amintirea copilăriei triste cît şi a vieţii pe care a dus-o alături de părinţii, fraţii şi surorile ei, au făcut-o să se decidă să treacă de partea celor care luptau contra ocupanţilor. Alături de alţi patrioţi, a urmat cursuri speciale, în deplină conspirativitate. Principalele cunoştinţe însuşite aici constau în variatele metode de a culege informaţii despre trupele de ocupaţie. A învăţat să folosească aparatul fotografic, să utilizeze diferite materiale, să developeze microfilme, să manipuleze posturi de radio-emisie pe unde scurte precum şi folosirea codurilor.

Pentru a nu trezi bănuieli, Kim şi-a luat identitatea unei coreene trecută la creştinism.

După terminarea celui de-al doilea război mondial, cînd japonezii au fost înfrînţi, patria ei, Coreea, nu a devenit liberă. Au venit alţi ocupanţi : trupele americane. Kim, alături de ceilalţi patrioţi a început să acţioneze împotriva lor. Ea s-a amestecat în mulţimea care-i „aclama" pe americanii veniţi după ocupaţia japoneză. Kim făcea parte — alături de iubitul ei — din comitetul de primire a „eliberatorilor" americani. Era pregătită în acest scop : fusese „crescută şi educată la şcoala catolică", vorbea limba engleză, era simpatică şi, mai ales, foarte frumoasă.

Infiltrîndu-se în cercurile ofiţerilor americani a avut ocazia să afle multe lucruri interesante şi, mai ales, utile. A reuşit să fie angajată ca telefonistă la cartierul general american din Coreea, instalat la Seul, în „Manto Hotel".

Asculta toate conversaţiile telefonice cu Tokio şi Washington. Prin intermediul prietenului ei transmitea tot cee ce era important pentru mişcarea de eliberare.

Într-o zi, „din întîmplare", a făcut cunoştinţă cu un colonel american ce lucra la cartierul general. Acesta s-a îndrăgostit de frumoasa coreeană cu ochii migdalaţi. A devenit protectorul ei. În felul acesta a ajutat-o, fără să ştie, în „culegerea" unor importante informaţii, pe care Kim le transmitea mai departe. Ea a furnizat, printre altele, extrem de importante dezvăluiri a diferendului dintre generalul Mac Arthur şi preşedintele Truman. Dar cea mai extraordinară informaţie a sa a fost cea care se referea la pregătirile armatei Statelor Unite ale Americii de a invada partea de nord a Coreei.

Colonelul american, subjugat de graţiile frumoasei coreene nu ştia cum s-o răsplătească. A reuşit să găsească un post bine remunerat în însăşi Comandamentul general american instalat la Seul, iar după un timp a intrat chiar în serviciul de contraspionaj american. Această situaţie era una dintre rarile posibilităţi pe care puţini spioni reuşiseră să le atingă în Asia, fiind un adevărat record în materie, şi mai ales pentru o femeie. În noua sa funcţie, Kim a reuşit să fotografieze şi să transmită documente ultrasecrete.

Protectorul său, colonelul american, a instalat-o pe Kim într-un elegant apartament din Seul. Aici, cu prilejul unor petreceri, ea avea prilejul să primească multă lume : japonezi, ofiţeri americani şi sud-coreeni, diplomaţi, înalţi funcţionari ai Naţiunilor Unite. Acum avea posibilitatea să-şi ajute şi numeroasa sa familie, care nu-şi părăsise petecul de pămînt de la ţară. Devenise o femeie elegantă, se îmbrăca bine, dar nu ostentativ. Nu lăsa niciodată impresia că ar dispune de sume mari de bani. S-a străduit, din toate puterile, să convingă că era ataşată americanilor. Kim reuşise să camufleze cu şiretenie faptul că locuinţa sa devenise un veritabil centru de spionaj împotriva ocupanţilor. Fără ca cineva să bănuiască, numeroşi agenţi au fost instruiţi în apartamentul său, înainte de a fi trimişi în misiune.

Şi totuşi, inevitabilul s-a întîmplat. Se apropiau zilele războiului care aveau să aducă enorme suferinţe şi sacri-

ficii poporului coreean. Agenții poliției regimului dictaturii din Coreea de sud, împreună cu agenții armatei americane și-au intensificat acțiunile represive. A fost arestat un grup de patrioți. Cineva nu a suportat chinurile la care a fost supus și a divulgat-o pe Kim.

După cum știm, imediat după ce colonelul american plecase, Kim a fost arestată. În beciurile poliției a fost bătută și supusă unor interogatorii chinuitoare. În casa ei au fost descoperite materiale care dovedeau activitatea de spionaj : coduri, aparate de emisie, un laborator fotografic.

Armata nord-coreeană își începuse marșul impetuos spre sud pentru eliberarea țării și alungarea trupelor americane. Kim Suim aflase în închisoare de toate acestea. Ea spera din toată inima ca armata eliberatoare să ajungă la Seul cît mai curînd. Viața ei depindea de aceasta.

Procesul care i-a fost intentat a durat cinci minute. Sentința : condamnarea la moarte ! Era în iunie 1950.

Ultimele sale speranțe i-au fost spulberate în clipa în care, în retragerea precipitată a trupelor, a fost urcată în duba închisorii din Seul și dusă în sudul Coreei. Kim Suim a rămas tăcută în timpul călătoriei cu mașina. I se promisese o ultimă favoare : își va putea revedea părinții care au fost anunțați să asiste la execuție.

— Cum voi sfîrși, întrebă ea pe gardianul care o însoțea în mașină ? Acesta nu știa nimic.

— Mă vor împușca ?

Nimeni nu era în stare să-i răspundă.

— Oare mă vor lega la ochi ?

Au ajuns la un aerodrom puternic răscolit de bombardamente. Kim a remarcat imediat un mic grup de militari. Și-a dat seama că trebuia să fie vorba de plutonul de execuție. Părinții ei se aflau ceva mai la o parte. Mama s-a apropiat de ea, a strîns-o la piept și a început s-o mîngîie pe obraji și pe păr :

— Fetița mea, sărmana mea fetiță !

Kim a murit curajoasă, jertfindu-și viața pentru o cauză mai bună. Cinci gloanțe i-au pătruns în trup, dintre care unul în inimă.

„Operațiunea Irmgard"

În preajma anilor 1950, atît C.I.A. cît și Serviciul federal de informații de la Bonn, condus de Reinhard Gehlen, și-au intensificat eforturile în vederea obținerii de informații din țările socialiste europene și îndeosebi din R.D. Germană. În acei ani, Central Intelligence Agency a S.U.A. trecuse prin schimbări importante. Președintele Truman îl rechemase de la Moscova pe generalul Walter Bedell Smith, ambasadorul Statelor Unite în Uniunea Sovietică, și-l numise director al Agenției de spionaj. Acesta considera că spionajul american dispunea de informații puține și incomplete în legătură cu cele ce se petreceau în țările socialiste.

Astfel că Bedell Smith a trecut de îndată la reorganizarea serviciilor secrete americane. Ca adjunct al său, Bedell l-a numit pe Allen Welsh Dulles, care, prin activitatea sa de pînă atunci, devenise o figură proeminentă a spionajului american. Acesta era un specialist în ale meseriei, cu o practică ce se întindea, în timp, peste ambele războaie mondiale.

La scurtă vreme după instalarea sa ca director adjunct al C.I.A., Dulles a plecat în R.F. Germania. Reorganizarea serviciilor secrete americane a adus, de asemenea, modificări ale Serviciului de informații condus de Gehlen. Drept urmare, serviciile de spionaj occidentale încep o colaborare și mai strînsă și își intensifică activitatea de diversiune împotriva țărilor socialiste, și în special, împotriva R. D. Germane.

Dar ofensivei declanșate de serviciile de spionaj occidentale li s-a opus un om temerar ; numele acestuia era Ernst Wollweber. Misiunea sa, încredințată de guvernul R.D.G., consta în a cunoaște și a contracara tentativele serviciilor secrete occidentale. Wollweber parcursese un drum lung, drum care începuse pe cînd nu avea încă 20 de ani. Fusese primul care înălțase drapelul roșu pe un vas al flotei imperiale germane ; ulterior a organizat demonstrațiile de la Spartakusbund din Hamburg și Bremen. În timpul regimului hitlerist devenise unul dintre condu-

cătorii de frunte ai rețelei de rezistență antifasciste. Luptător în Gărzile internaționale din Spania împotriva lui Franco și apoi contra dictaturii naziste din Germania, avea la activul său numeroase acte de sabotaj, care se soldaseră cu scufundarea a 21 vase de război și aruncarea în aer a numeroase trenuri ce transportau material de război.

După instaurarea puterii populare în Republica Democrată Germană a început să-și pună experiența sa în slujba securității țării. Zilnic la orele șapte și treizeci de minute, un bărbat de statură mijlocie, aproape de cincizeci de ani, cu un început de burtă, cobora în stația de metrou Berlin-Lichtenberg. Mergea fără să se grăbească pînă la Normanen-Strasse nr. 22. Aici, într-o veche clădire cenușie, cu multe camere și coridoare, Ernst Wollweber urca la etajul doi, unde își avea biroul. Accesul, la capătul fiecărui coridor, era controlat de un ofițer de serviciu.

Într-o dimineață, pe la începutul lunii mai 1953, Wollweber a convocat pe cei mai apropiați colaboratori ai săi. Cei de față au analizat acțiunile de spionaj occidentale ; reieșea în mod evident o recrudescență a activității acestora și mai ales o schimbare în modul lor de a proceda. Le erau cunoscute noile reorganizări ale C.I.A., dar se impunea o recunoaștere „la fața locului". Astfel a luat naștere „Operațiunea Irmgard", după numele lui Irmgard Schmit, care primise misiunea principală în această acțiune.

Ideea centrală era aceea de a implanta o agentă în inima serviciilor de informații americane, ce-și aveau birourile în sectorul occidental al Berlinului, la cîțiva kilometri de Tempelhof.

Importanța misiunii era enormă, iar riscul nu era cîtuși de puțin mai mic. Dar fiecare agent care se hotărăște să se dedice activității de informații știe un lucru : activitatea în acest domeniu, din prima zi, este plină de neprevăzut.

Două zile după această ședință, acțiunea a fost demarată. Metroul berlinez a depus-o pe frumoasa Irmgard în sectorul american al orașului. Cu o mare stăpînire de sine a păsit pragul comandamentului american din Berlin. Orologiul plasat deasupra intrării arăta orele 11. Era ora care indica că se apropie pauza de masă. Se privi în

oglindă. Arăta minunat : îmbrăcată cu un taior bleu, purta pe cap o pălărioară care nu reușea să-i acopere buclele de un castaniu închis ce-i încadra fața. În mînă avea o poșetă de piele de culoare maro, iar peste brat atîrna un guler de blană. Pe stradă nu era bărbat, tînăr sau vîrstnic, care să nu-și întoarcă admirativ privirile spre ea. Se simțea un miros plăcut de parfum franțuzesc.

Zgomotul tocurilor sale atrase atenția santinelei aflată la intrarea în clădire. Acestuia nu-i venea să-și creadă ochilor : „o femeie tînără, și atît de frumoasă ! Probabil este o nouă secretară".

Cînd tînăra ajunse la doi pași de santinelă, aceasta îl privi drept în ochi, adresîndu-i-se în engleză :

— Doresc să fiu primită... pentru a face o declarație.

— Dacă nu vă supărați, la ce se referă declarația ?

În mod curent, persoanele care veneau la Serviciile secrete americane trebuiau să se anunțe înainte și erau primite după o prealabilă stabilire a întîlnirii.

— Nu pot să vă spun, răspunse Irmgard, coborîndu-și privirea, vădit jenată de întrebare. Dar pentru a nu-și supăra interlocutorul, surîse timid, făcînd să i se ivească două gropițe în obraji, și adăugă : declarația mea interesează Serviciul secret.

Soldatul stătu puțin pe gînduri ; putea foarte bine să nu fie vorba de ceva important ; dar putea fi și invers. În acest ultim caz, dacă nu va fi primită, s-ar putea să fie mustrat. Mai bine să decidă un superior, se gîndi el.

— Am să fac tot ce-mi stă în putință. Vă rog să poftiți în sala de așteptare. Nu vă supărați, pe cine să anunț... ?

— Schmidt... Irmgard Schmidt.

Soldatul întinse mîna, apucă receptorul telefonului și ceru centrala. După o scurtă convorbire, închise aparatul.

— Vă rog să aveți puțină răbdare, locotenentul Frisby are să stea de vorbă cu dumneavoastră.

Tînăra aprobă tăcută din cap în semn de mulțumire și răspunse la privirea admirativă a militarului.

După scurt timp și-a făcut apariția un tînăr ofițer american : locotenentul Frisby. Se îndreptă direct spre tînăra vizitatoare, o salută cu o simplă înclinare a capului, după care o invită să-l urmeze. Parcuseră cîteva coridoare

și intrară într-o cameră. În mijloc o masă mare și cîteva taburete. Încăperea, ca și clădirea, era veche și suferise mult în urma războiului. Se simțea nevoia de o reparație generală.

— Vă rog să luați loc, domnișoară Schmidt. Mi s-a spus că doriți să faceți o declarație. Vă stau la dispoziție.

Irmgard repetase de zeci de ori ceea ce avea să declare în diferite situații.

— Domnule locotenent, vă rog să nu mi-o luați în nume de rău. Nu vă consider cîtuși de puțin incompetent în meseria dumneavoastră, dar ce doresc să relatez constituie o problemă prea complicată ca să repet de zeci de ori. Fiind vorba de secrete deosebit de importante, consider că ar fi mai bine, pentru a nu pierde timp, să rugați să vină și unul din ofițerii superiori ai dumneavoastră. Vă cer iertare, dar sper să nu mă înțelegeți greșit...

Locotenentul, luat prin surprindere, nu știa ce să creadă. „Într-adevăr, s-ar putea să aibă dreptate, își spuse el în gînd. Nu văd ce ar strica dacă mi-aș deranja șefii."

— Mă întorc într-o clipă, domnișoară. Irmgard îi mulțumi cu o față radioasă.

După ce ieși ofițerul, Irmgard își desfăcu poșeta și își pudră puțin fața. Apoi, mulțumită, închise pudriera. Era pregătită să înfrunte momentul decisiv.

Se scurseră cinci minute cînd locotenentul Frisby reveni însoțit de alți doi ofițeri : maiorul William Scarborough și căpitanul Edward O'Rourke, află ea după prezentările de rigoare.

Irmgard îi examină scurt pe noii veniți. Căpitanul O'Rourke era un om cu experiență, care anchetase mulți oameni în timpul activității sale. Avea o privire rece, cercetătoare, penetrabilă. Irmgard își dădu seama că va trebui să fie deosebit de prudentă cu acest om.

Cît privește pe cel de-al doilea ofițer, maiorul Scarborough, lucrurile stăteau altfel. Începu să vorbească primul, era și normal fiind cel mai mare în grad, dar vorbele sale se mărgineau la o serie de aprecieri măgulitoare asupra orașului și oamenilor. Femeia înțelese ce se ascundea în dosul cuvintelor sale și îi surîse larg. „Acest bărbat este

ușor de cucerit și va trebui să-i cultive prietenia". Dar, mai avea pînă atunci. Spera ca totul să meargă bine.

Irmgard se decise să înceapă, cu o voce puțin voalată, ce trăda emoția.

— Am stat mult pe gînduri dacă este bine sau nu să mă adresez dumneavoastră sau autorităților germane. În cele din urmă am considerat, și rămîne să mi-o confirmați, că sînteți cei mai interesați să cunoașteți lucrurile pe care am să vi le relatez.

Vădit tulburată, tînăra părea că se află într-un moment critic ; mîinile îi tremurau ușor și strîngeau mașinal mănușile. Sesizînd situația, pentru a-i veni în ajutor, maiorul Scarborough scoase un pachet și, oferindu-i o țigară, i-o aprinse cu ajutorul brichetei. Trase adînc fumul în piept și-i aruncă o privire recunoscătoare, după care își începu povestirea :

— Domnilor, spuse ea, abia împlinisem 19 ani cînd am intrat la universitate. Eram o fată simplă, venită de la țară, care a dus o viață puțin complicată. În facultate am făcut cunoștință cu un bărbat. Am crezut în dragoste, în acea dragoste pe care am descoperit-o atunci. A fost însă groaznic. Era prea tîrziu cînd mi-am dat seama de ceea ce se întîmplase de fapt. Am crezut că și el mă iubește, așa cum îl iubeam eu.

— Dar, ne scuzați, că vă întrerupem, cine era bărbatul de care v-ați atașat ?

Irmgard lăsase mănușile și acum frămînta neliniștită o batistă mică de mătase albă cu o monogramă bleu.

— Era dr. Franz Lappe, profesor de istorie. Comportarea sa era neobișnuită și mai ales exuberantă, plin de atenție și apropiat sufletește. Astfel m-a copleșit curînd. A devenit mentorul meu, descoperindu-mi o lume minunată. Eram fericită și binecuvîntam ziua cînd l-am cunoscut. A urmat apoi deznodămîntul nedorit de mine. Pe scurt, am acceptat ușor invitația sa și în ziua respectivă m-am dus acasă la el. Pregătise un dineu, cu multă băutură ; șampanie, coniac și muzică. Nu eram obișnuită să beau și la puțin timp am simțit că totul se învîrtește cu mine. Nu mai știu ce s-a întîmplat. A doua zi dimineața m-am trezit în patul său.

Locotenentul Frisby privi semnificativ la maiorul Scarborough, dar acesta îl evită, părînd preocupat de funcționarea brichetei sale.

— Franz s-a comportat foarte drăguț cu mine. Mi-a vorbit despre viața modernă care trebuie trăită din plin. Îi admiram modul de a gîndi și logica sa.

Prietenia noastră a continuat astfel un timp. Legăturile care ne uneau au devenit din ce în ce mai strînse și sentimentul care-l aveam pentru el s-a consolidat. Am făcut numeroase excursii împreună. Nici nu-mi trecea prin minte că nu se va căsători cu mine. Dar, șase luni mai tîrziu, totul s-a năruit. Atunci am avut surpriza să descopăr că omul acesta nu era cîtuși de puțin demn de simțămintele mele. Pe scurt, am descoperit că era un om murdar, fără suflet și că făcea totul numai pentru a-și atinge anumite țeluri, despre care nu mi-am putut face nici pînă azi o idee clară. Trezirea la realitate a fost bruscă : într-o bună zi mi-a cerut să devin amanta unui oarecare Werner Vronkov.

La pronunțarea acestui nume, ofițerii americani au avut o tresărire bruscă, neașteptată. Știau ceva despre acest om și ce i se întîmplase.

— Franz s-a justificat că avea nevoie de ajutorul meu pentru a „lupta" contra lui Werner, care urma și el, la universitate, unele cursuri comune cu ale mele. Am fost total dezorientată, nu mai știam ce să fac și ce să cred despre „lupta" împotriva lui Werner. Franz avea asupra mea o putere neobișnuită, eram total sub influența și înrîurirea sa încît, în cele din urmă, am acceptat să fac tot ceea ce îmi cerea el.

Ajunsă aici cu povestirea, căpitanul o întrerupse pe tînăra femeie :

De ce ai acceptat să faci treaba aceasta murdară dacă îți repugna ? Ai avut alte motive ?

— Vă rog să mă credeți că nu mă supăr că m-ați întrebat. Este adevărat că este o chestiune delicată, răspunse Irmgard cu ochii voalați de lacrimi. A mai fost și un alt motiv : contra serviciului făcut, Franz mi-a jurat că va utiliza toate relațiile pe care le avea — și mă convinsesem că este un om influent — pentru ca eu și mama mea, care este văduvă, să putem pleca împreună în Germania Occi-

dentală și să ne stabilim acolo. Aceasta, bineînțeles, după ce „afacerea" cu Werner ar fi fost terminată.

Ofițerii dădură din cap aprobator. Exista o logică în tot ce povestea femeia din fața lor.

Irmgard s-a liniștit, și continuă :

— A urmat partea cea mai dramatică. Am profitat de un curs la care am asistat împreună cu Werner și am intrat în vorbă cu el. La sfîrșitul orelor de la Universitate am acceptat invitația sa să luăm dejunul la un restaurant. Și, cum după-amiază nu aveam cursuri, am mers împreună la cinema. Legătura noastră s-a înfiripat, relativ, repede. Cînd i-am povestit lui Franz cele întîmplate am observat că nu-l mai interesează persoana mea. Mă asculta însă atent despre tot ce îi povesteam despre Werner. Pentru mine era o situație greu de suportat ; ajunsesem nervoasă, irascibilă, nu mai dormeam noaptea, aveam coșmaruri. A fost penibil, dar am făcut tot ceea ce îmi cerea Franz.

Irmgard deschise poșeta, scoase pachetul cu țigări și își aprinse una. Rămase o clipă gînditoare privind fumul albăstrui și-și reluă povestirea.

— Desigur, purtarea mea era condamnabilă și m-am comportat într-un mod rușinos. Știam aceasta și am fost perfect conștientă. Dar, treptat, a intervenit în mine o schimbare uimitoare : pe zi ce trecea mă îndepărtam tot mai mult de Franz, pînă am ajuns să-l urăsc și, în schimb, mă atașasem de Werner. Eram într-o situație pe care n-o pot descrie cu cuvintele cele mai potrivite.

Au urmat apoi o serie de evenimente care s-au succedat într-un ritm rapid. Într-o după-amiază, cînd plecam de la cursuri, Werner a fost reținut de doi necunoscuți și invitat să-i urmeze. L-am văzut dispărînd în interiorul unui „Opel" demodat. Este ultima imagine pe care o mai păstrez despre el. De atunci nu l-am mai văzut.

Tînăra tăcu. Ofițerii americani știau unele lucruri despre Werner. Era un agent vest-german strecurat în Berlinul răsăritean. Reușise chiar să înjghebe în acei ani o rețea de informații cînd a fost demascat.

Maiorul Scarborough își schimbă locul pe scaun și părea acum total absorbit de priveliștea ce se zărea pe fereastră. Locotenentul Frisby se căuta nervos prin buzu-

nare și numai căpitanul O'Rourke o privea pe Irmgard. O întrebă apoi brusc :

— Și profesorul Lappe s-a ținut de cuvînt ?

— Poate că nu vă vine să credeți, dar s-a ținut. Mi-a dat o sumă mare de bani și a dat telefon unui prieten care la rîndul său a intervenit pe lîngă autorități. Și eu și mama am primit pașapoarte și am plecat neîntîrziat.

— Cînd s-a petrecut aceasta ?

Irmgard și-a dat seama că acum încep întrebările de verificare. Știa că, o prea mare precizie ar fi însemnat că repetă o lecție învățată, iar un răspuns greșit... Ezită un timp pentru a da impresia că se gîndește.

— Este greu să-mi aduc aminte ziua și chiar luna. Dacă stau bine să mă gîndesc, cred că a fost în noiembrie 1952.

— Toate sînt bune, i se adresă căpitanul O'Rourke. Acum va trebui să ne dați o declarație scrisă. Am să chem o secretară. Puse mîna pe telefon și ceru ca o stenodactilografă să se prezinte imediat.

În mai puțin de trei minute își făcu apariția o secretară îmbrăcată în uniformă. Era total lipsită de feminitate. Cele două femei își încrucișară privirile. Căpitanul îi făcu un semn și aceasta luă loc, așezîndu-și în față o mașină de scris portabilă. Introduse trei foi de hîrtie cu indigo și apoi începu să scrie cele declarate de Irmgard. Interogatoriul fu condus de căpitanul O'Rourke, dar anumite amănunte, cu unele reveniri, fuseseră adăugate și de ceilalți doi ofițeri prezenți.

Filmul evenimentelor fu derulat cu încetinitorul și, mai ales, fiecare întîmplare localizată în timp și spațiu. Irmgard își dădu seama că principalele curse care i le întindeau cei trei ofițeri americani se ascundeau în spatele datelor. Desigur, unele erau cunoscute, iar altele puteau fi ușor verificate. Începuse să aibă emoții, dar cei de față crezură că starea sufletească care i se reflecta pe chip se datora celor întîmplate și retrăite acum.

Trecuse de mult ora mesei de prînz și maiorul Scarborough își privi ceasul. Avu o scurtă ezitare, după care întrerupîndu-l pe căpitan, li se adresă tuturor propunîndu-le o pauză. Căzură de acord și telefonă la bufet să li se

trimită ceva de mîncare. În acest timp, secretara se ridică de la masă și părăsi încăperea. La scurt timp intră un soldat care îmbrăcase peste uniformă o bluză și un șorț alb. Ducea în mînă o tavă cu sandvișuri și cafea.

În timp ce mîncau atmosfera se destinse și Irmgard deveni extrem de sociabilă. Pe cînd își sorbea cafeaua, Irmgard își recăpătă stăpînirea de sine. Remarcase în privirile bărbaților acea flacără jucăușă care nu înșeală pe nici o femeie cînd se simte că este dorită. Totul decurse, deci, cum își dorise. Prinse curaj și, la rîndul ei, sub masca curiozității, începu să le pună întrebări celor de față despre condițiile de trai, orașele unde s-au născut, minunîndu-se și admirînd tot ce i se povestea.

După un timp, maiorul dădu semnalul reluării interogatoriului.

— Am venit aici — continuă Irmgard — pentru că, într-un fel, doresc să răscumpăr tot răul care i l-am făcut lui Werner. Și dacă s-ar putea aș face orice să-l ajut. Dar să nu mă trimiteți înapoi. Dați-mi ocazia să lucrez pentru dumneavoastră. Am convingerea că aș putea să vă fiu de un oarecare folos.

Cei trei ofițeri se priviră surprinși, și Irmgard avu senzația că făcuse un pas greșit.

Căpitanul O'Rourke se ridică și începu să se plimbe îngîndurat prin încăpere. În cele din urmă i se adresă pe un ton puțin aparte decît îi vorbise pînă atunci :

— Froäulein Schmidt, vă mulțumim pentru că ați avut încredere în noi și ați venit să ne spuneți cele întîmplate. Chiar propunerea de colaborare ne măgulește. Dar, în definitiv, cu ce credeți că ne puteți fi de folos ?

Irmgard era pregătită pentru această întrebare la care, de fapt, voise să ajungă în cursul interogatoriului. Așteptă puțin, pentru a părea surprinsă și răspunse :

— Pot să vă furnizez o serie de nume, date cu caracter militar și multe altele...

Fu întreruptă brusc de gestul spontan al căpitanului care bătu puternic cu palma în masă.

— Scumpa mea domnișoară. Datele pe care pretindeți că ni le puteți furniza ar putea să ne fie folositoare !

Irmgard știuse atunci că reușise să cîștige prima bătălie. Urma numai să dea impresia că ei sînt cei care au cîștigat. Trebuia să ofere impresia că ea depinde de ei.

— Domnule căpitan, am venit aici pentru a vă furniza informații care au, cel puțin așa sper, o mare valoare pentru dumneavoastră. Făcînd aceasta, unii mă pot considera trădătoare, deși eu nu mă simt cîtuși de puțin astfel. Cert este că sînt, din această clipă, în mare pericol. Aș vrea să mă înțelegeți și să-mi oferiți protecția dumneavoastră.

— Domnișoară Schmidt, spuse el, trecutul dumneavoastră vă privește direct și noi nu putem să vă oferim o protecție totală decît numai în cazul în care doriți să vă trimitem cu o altă identitate într-un alt colț al globului, de pildă, în Australia sau Canada. Dar, am înțeles că nu doriți să vă despărțiți de mama dumneavoastră cu care ați venit aici. Vom încerca să facem tot ce ne stă în putință ca, în schimbul informațiilor ce ni le veți furniza, să vă protejăm. Apoi căpitanul o salută curtenitor și părăsi încăperea.

Maiorul Scarborough dădu un telefon superiorului său. Din modul cum a decurs convorbirea, Irmgard avu senzația că interlocutorul nevăzut era de acord cu totul. În acest timp, locotenentul Frisby, pentru a-și recompensa parcă atitudinea rece avută pînă atunci față de tînăra femeie, îi oferi o țigară, o aprinse și îi servi o ceașcă de cafea.

Maiorul Scarborough termină convorbirea la telefon și cu un zîmbet i se adresă :

— Domnișoară, vă așteptăm mîine dimineață. Vă rugăm să ne aduceți cît mai multe informații, indiferent dacă vi se par lipsite de importanță. Lăsați în seama specialiștilor noștri să le discearnă. La revedere.

Locotenentul Frisby o conduse pînă la poartă, luîndu-și rămas bun.

Timp de mai bine de două săptămîni, Irmgard veni zilnic la sediul reprezentanței C.I.A. din Berlinul apusean. Cu acest prilej, ea dicta secretarei o serie de detalii și nume. Știa că totul va fi, după aceea, supus unei verificări amănunțite. Printre multe informații eronate erau strecurate și date reale, pentru a deruta și a conferi mai multă veridicitate spuselor sale.

La numai cîteva zile de la prima ei vizită a fost prezentată colonelului Pritchard, șeful instituției americane. Acesta era un bărbat de aproximativ 45 ani, prezentabil. Comportarea sa față de Irmgard era diferită față de ceilalți ofițeri cu care stătuse de vorbă. Cine i-ar fi văzut și ascultat ar fi zis că sînt doi buni prieteni. Într-una din zile, colonelul o felicită pentru colaborare.

— Irmgard, îi spuse adresîndu-i-se familiar pe nume, te felicit ! Rapoartele pe care ni le-ai prezentat au fost verificate și ne sînt de mare folos. La sfîrșitul întrevederii, colonelul Pritchard îi dădu o întîlnire. Seara a fost punctuală și s-au plimbat pe străzile orașului, care purtau încă urmele războiului. Au discutat despre multe lucruri. Dar la un moment dat, Irmgard i se adresă colonelului :

— Aș vrea să-mi cîștig cinstit existența. Nu cunoașteți un serviciu pentru mine ? Ceva care să nu aibă legătură cu armata ?

Colonelul Pritchard a angajat-o ca... secretară particulară.

Irmgard nu spera că va reuși atît de repede să ajungă acolo. În scurt timp a reușit să se facă utilă în interesul serviciului. A pus la punct sistemul de clasificare a documentelor în dosare, astfel încît, în cîteva minute, șeful ei putea avea pe birou orice document cerut. Colegele, și mai ales, colegii au îndrăgit-o foarte repede. Colonelul, șeful ei, a început s-o invite și la recepțiile oficiale. Avea o atitudine rezervată, care nu făcea decît să fie și mai mult admirată și curtată. Era veselă, mereu bine dispusă și știa să facă pe oricine să se simtă bine în compania sa. „Distanța" la care îl ținuse pe colonelul Pritchard a dat în curînd roade : ofițerul s-a îndrăgostit de ea.

Într-o zi, Irmgard a început să-i povestească copilăria. Și-a ascuns fața în mîini, izbucnind în plîns. Colonelul Pritchard s-a sculat repede din fotoliul și a îmbrățișat-o. Ea și-a așezat capul pe umărul bărbatului, care a început s-o mîngîie tandru pe păr. Așa a început povestea lor de dragoste. Din acel moment eforturile ei s-au concentrat asupra colonelului Pritchard.

Colonelul era acum total în mrejele femeii. Nu mai avea nici un secret faţă de ea şi o consulta pentru toate problemele de serviciu. Bărbatul era de nerecunoscut : avea senzaţia că lucrurile mergeau bine. Şefii lui erau mulţumiţi de informaţiile furnizate. Tot timpul era în compania tinerei femei, în orele programului şi după. Aproape că îşi uitase familia : soţia şi cei şapte copii rămaşi în ţară. Se gîndea tot mai puţin la ei.

Dar cei doi „îndrăgostiţi" nu au simţit primejdia care îi păştea. Au scăpat din vedere că şi ei, la rîndul lor, sînt supraveghiaţi. Irmgard a început să facă greşeli. A pierdut din vedere că activitatea sa nu putea să treacă neobservată. Agenţii americani aflaţi în R.D.G. au început să semnaleze scurgerea unor informaţii din cadrul C.I.A. Pentru verificare, Washingtonul a luat o serie de măsuri. Birourile reprezentanţei din Tempellhof au fost supuse unei observări discrete. Sarcina a fost încredinţată maiorului Baker, trimis de centrală.

Experimentatului agent nu i-a scăpat din vedere „prietenia" lui Irmgard cu colonelul Pritchard. Politicos, i-a pus în vedere, fără nici un preaviz, să-şi abandoneze serviciul.

Irmgard s-a plîns colonelului Pritchard.

— Am să te părăsesc, i-a declarat ea simplu într-o dimineaţă. Maiorul Baker m-a concediat. Consideră oare că sînt primejdioasă ? El nu mă cunoaşte atît de bine ca tine !

Pritchard a fost total surprins. Mîniat peste măsură a vrut să reacţioneze violent contra aceluia care îi punea la îndoială capacitatea sa de discernămînt. Irmgard a fost impresionată de ataşamentul bărbatului, dar lucrurile ameninţau să ia o turnură dramatică. Cînd s-a calmat, colonelul Pritchard l-a invitat pe maiorul Baker. Discuţia s-a purtat într-o atmosferă calmă.

— Întrucît toată lumea din acest serviciu, a conchis Baker, nu are decît cuvinte elogioase pentru competenţa domnişoarei Schmidt, eu vă propun s-o transferăm într-un birou la una din bazele forţelor aeriene. Sînteţi de acord cu mine că nu este prudent s-o păstrăm aici ? În cele din urmă, Pritchard a acceptat. A pierdut în Irmgard una din cele mai bune secretare, dar cel puţin avea posibilitatea să se întîlnească cu ea în fiecare zi.

Dar lucrurile nu s-au sfîrşit aici. Colonelul îl subestimase pe Baker. Acesta a procedat metodic. A reorganizat complet serviciul, şi ofiţerii au fost transferaţi, unul după altul, în posturi noi, în alte unităţi. Însuşi colonelul Pritchard a fost transferat în S.U.A., iar Irmgard a fost trimisă la o bază aeriană din Berlin şi supusă supravegherii.

Agenţii C.I.A. aflaţi în R.D.G. nu au mai semnalat nici o scurgere de informaţii. Baker putea să se considere mulţumit. Totuşi îl obseda un gînd : cine transmisese ştirile. O bănuia pe Irmgard, dar nu avea nici cea mai mică dovadă. Singura soluţie era s-o supravegheze continuu, să-i întindă o cursă, pînă va greşi...

A început urmărirea, la care participa în anumite momente ale zilei însuşi maiorul Baker. Astfel a observat că tînăra femeie caută mereu compania ofiţerilor americani. I-a trimis în cale pe Alfred Mainz, agent al C.I.A.

Aceea care reuşise să păcălească un întreg departament al C.I.A. a fost, în cele din urmă, descoperită de un obscur spion. Folosise aceleaşi arme pe care Irmgard le utilizase cu puţin timp în urmă.

Irmgard Schmidt a fost judecată la 20 decembrie 1954 de Tribunalul militar din Berlin. A fost condamnată la cinci ani închisoare. Colonelul Pritchard a fost judecat şi el, fiind acuzat de neglijenţă. A fost nevoit să-şi dea demisia din armată.

„Dansul crizantemei"

Există agenţi secreţi a căror apariţie străluceşte pentru un timp scurt pe „frontul din umbră", ca apoi să dispară fără urmă. În jurul lor se ţes legende din cele mai fante-

ziste. Mărturii „demne de încredere", cum se obișnuiește să se spună, afirmă cu o „certitudine dezarmantă", că li s-a găsit urma în furnicarul cutărui oraș din Extremul Orient sau în unele din numeroasele orașe din America de sud.

Un astfel de agent misterios a fost și Eva Wu. Reconstituirea activității sale de spioană s-a dovedit deosebit de grea. Acțiunea pe care o vom relata s-a petrecut în anul 1955, în îndepărtatul Hong Kong. Orașul, cunoscut pe toate meridianele pentru statutul său de port liber, cu dane în care se văd vapoare pe care flutură pavilioane de pe întreg globul, reprezintă un conglomerat de firme și fabrici, mai mici sau mai mari, în care trudesc în ateliere, cu salarii minime, sute de mii de oameni. Aceasta explică prețurile produselor ce sfidează orice concurență, produse care sînt trimise, de aici, în toată lumea purtînd eticheta „Made în Hong Kong". Orașul cu cea mai mare densitate de locuitori cunoaște o viață trepidantă, care nu încetează nici o clipă, nici măcar noaptea. Aici se află centrele de spionaj ale multor țări din Extremul Orient și ale altor mari puteri.

În Hong Kong informațiile agenților secreți parcurg o filieră tot atît de întortochiată ca și străzile orașului, „lichidarea unor conturi", adică asasinatele se fac în zori, atît în străzile lăturalnice precum și în momentul deschiderii portierei unei luxoase limuzine, sau la lumina discretă dintr-un mare cabaret. Se țes intrigi, se pun la cale comploturi și poliția operează descinderi, arestări, care rămîn, pînă la urmă, fără rezultate. În nici un alt loc pe lume nu există atîtea organizații secrete și „antene" ale unor servicii de spionaj îndărătul celor mai nevinovate firme de export-import. Este și cazul agenților trimiși de guvernul din Taiwan.

*

Despre Eva Wu a scris Tong Lim, poate singurul om din Hong Kong care a văzut-o pentru ultima oară într-o dimineață de octombrie din 1955.

O rafală de vînt făcu să tremure geamurile biroului lui „Far Eastern Political Review". Tong Lim își ridică

nasul de pe hîrtiile din fața sa și se uită pe fereastră. Nori groși ai unei furtuni de sfîrșit de muson veneau dinspre sud. În mai puțin de o oră, Hong Kong-ul va fi înecat sub valurile unei ploi repezi și calde. La celălalt capăt al biroului, telefonul începu să sune. Secretara ridică cu repeziciune receptorul.

— Tong ! Este pentru tine, strigă ea. Hong-You la telefon !

Cu ochelarii săi de baga, cu părul negru, strălucitor și mustața fină, Tong Lim era cunoscut pentru ascuțimea minții sale. Era unul dintre rarii jurnaliști care încerca să-și exercite onest meseria în condițiile deosebit de grele ale conjuncturii politice din acea parte a lumii.

Aștepta ca secretara să-i întindă receptorul. Nu avea decît un singur aparat în biroul situat la etajul 12 al lui „Boat House", o clădire nou construită în prelungirea lui Shanton Way, supranumit „Wall-Street-ul Hong Kong-ului". Întinzîndu-se pe o suprafață de circa 500 de metri pătrați, clădirea se prezintă cu o arhitectură strălucitoare, vizibilă de la mare distanță. Adăpostind numeroase sedii și sucursale de bănci, era un mister cum reușiseră să se strecoare cîteva redacții și birouri modeste ale unor avocați sau reprezentanțe. Blocul era un simbol al bogăției spre care tindeau anumite pături ale populației orașului. Shanton Way, în urmă cu cîțiva ani, nu era decît un teren viran ce mărginea Telok Cher Basin. Acum, prin geamurile de sticlă groasă, fixate în rame de oțel, se zăreau formele unui alt colos, clădire ce răsărise parcă peste noapte.

Cînd vorbea la telefon, Tong Lim avea obiceiul să privească pe fereastră, încercînd să ghicească ce se petrece îndărătul zidurilor de beton ale clădirii vecine.

— Alo, Tong este la aparat, spuse el în engleza sa puțin stîlcită și cu un accent peltic, specific orientalilor.

Interlocutorul său vorbea o engleză tot atît de caracteristică, dar cu un accent continental mai pronunțat, specific oamenilor din nord.

— Am o informație interesantă privitor la subiectul Evei Wu, anunță el.

Tong Lim, involuntar, strînse și mai tare receptorul. El nu cunoștea adevăratul nume și nici fața acelui care

îl chema la telefon. Era un anonim care, destul de frecvent, îi furniza lui Tong Lim fapte care se dovediseră totdeauna exacte. În schimbul acestor informații, Tong Lim depunea un plic cu bani într-un loc anume. Era un mod de a proceda cu astfel de oameni care transmiteau informații ce amintea tehnica serviciilor secrete : plicul era depus sub cea de a treia bancă de pe Orchard Road, dinspre micul părculeț cu pini pitici și lacul artificial. De cîte ori Tong Lim depunea plicul cu recompensa pentru informația ce apăruse pe ultima pagină a ziarului, simțea că, probabil, furnizorul său îl supraveghea discret din apropiere. În zadar a încercat să ghicească cine ar putea fi. Era atîta lume în jur, încît s-a lăsat păgubaș. Și, apoi, dacă ar fi călcat convenția putea să-l supere și să piardă o sursă prețioasă și l-ar fi determinat pe necunoscut să se adreseze unui alt ziar. În afară de satisfacerea curiozității nu avea nici un motiv să-i cunoască identitatea.

Era chemat la telefon la birou, dar cîteodată și acasă, în zori, cu puțin înainte de a pleca la redacție. Tong se întreba mereu de originea acestor informații. Însă nu suflase nici un cuvînt nimănui în afară de soția sa, Sakra. Era mai bine să ignore acest gen de lucruri. În orice caz, „colaboratorul" său era bine informat. Articolul pe care Tong Lim era pe punctul de a-l bate la mașină se referea tocmai la o ciudată afacere de spionaj.

— Despre ce este vorba ? întrebă el pe invizibilul său interlocutor, adoptînd un ton indiferent.

— Va trebui s-o supravegheați pe Eva Wu în această seară, spuse cu o voce egală informatorul. Ea se va întîlni cu cineva care vă interesează, fiind în legătură cu cazul pe care-l relatați în ziarul de mîine...

Privirea lui Tong căzu pe rîndurile foii de hîrtie. Hotărît lucru, informatorul știa mult mai mult decît își putea imagina el. Ridică din umeri neputincios.

— Vă doresc succes și, nu uitați, mîine să-mi lăsați „recipisa", se auzi vocea necunoscutului.

Zgomotul sec al receptorului, pus brusc în furcă, făcu să vibreze neplăcut urechile jurnalistului. Acesta împinse îndărăt scaunul pe rotile și-și ridică cu un gest mașinal ochelarii. Privirea i se pironi din nou pe blocul din față. Vîntul se întețise și vizibilitatea scăzuse.

Tong Lim își consultă ceasul : cinci și jumătate. Birourile se închideau la șase. Mai avea suficient timp să meargă acasă, să facă un duș și să se schimbe. Dădu instrucțiunile necesare secretarei, îmbrăcă impermeabilul și ieși din birou, spre lift.

*

Eva Wu se stabilise la Hong Kong, venind din nordul continentului. Ce o determina să trăiască aici ? Mirajul care atrage și farmecă pe atîția oameni, împingîndu-i să joace în viață rolurile cele mai bizare. Eva Wu își practica meseria de dansatoare orientală la restaurantul „Shangrila". Pentru a o descrie să citățm din cele scrise de acei care au cunoscut-o. „Eva era personificarea frumuseții orientale în tot ceea ce are ea mai excitant". Semnase un angajament pentru mai multe luni cu unul din barurile cosmopolite ale vieții nocturne din Hong Kong. Seară de seară, ea executa, în fața unei săli arhipline, vechi și celebre dansuri sacre.

Eva Wu avea o personalitate aparte. Meseria și talentul său îi asigurau un trai îndestulat. Nu încerca să-și rotunjească veniturile în schimbul unei vieți ușuratice. Cel puțin așa ne asigură biografii săi.

Era în mai 1954. Noaptea se apropia de sfîrșit, cînd Eva Wu se întorcea de la spectacol. Își parcă mașina în fața blocului. Încuie cu grijă mașina și, ocolind-o prin spate, se pregătea să traverseze strada. Tresări brusc auzind o voce.

— Vreți să-mi acordați o scurtă întrevedere, miss Wu ?

Dansatoarea rămase înlemnită. Știa de existența unor sam-seng * care jefuiau trecătorii. Dar frica nu dură decît cîteva clipe. Nu avea nimic de valoare asupra ei. Și apoi... era ceva în vocea care o auzise ce-i inspira curiozitate și nu teamă. Puțin cîte puțin, ochii i se obișnuiseră cu întunericul de sub arțarii ce umbreau trotuarul și văzu un bărbat care se ridica de pe o bancă.

Era îmbrăcat îngrijit și șchiopăta destul de vizibil. După cîteva fraze banale, necunoscutul o rugă să-i acorde

* Gangsteri, în limba chineză.

o întrevedere de cîteva clipe. Cum curiozitatea îi biruise teama, ea îl urmă fără ezitare și se așeză alături de el, pe banca de pe care tocmai se ridicase. Necunoscutul avea o voce plăcută și convingătoare, care reușea să insufle partenerei o stare sufletească neobișnuită. Discuția a fost, la început, obișnuită și femeii îi fu greu să-și dea seama ce vroia bărbatul. Nu era genul de femeie ce se lăsa acostată de oricine.

Eva era originară din Canton. Tatăl său, Lim Wu, era un medic cu o situație financiară care-i permitea să întrețină singur o familie ce număra... 15 copii. Mai mult, reușise să-i ofere Evei mijloacele ca să înceapă o facultate. Evenimentele mai puțin cunoscute din viața familiei nu ne dau informații despre cele întîmplate. Cert este că Eva ajunsese în Hong Kong. Talentul său pentru dans o făcuse să renunțe la studiile începute. Și așa a demarat succesul pe scena restaurantului, culegînd ropote de aplauze, seară de seară. Aceasta era Eva Wu, sau cel puțin ceea ce se știa despre ea.

În timp ce Eva îl asculta distrată pe ciudatul necunoscut, acesta schimbă cursul discuției. Bărbatul adusese vorba despre doi dintre frații ei rămași în Taiwan. Mai mult, el era la curent cu viața întregii familii. Știa de unde venea, că era originară din Canton și unde se găsea fiecare membru al familiei. Vorbea calm, dovedind o perfectă stăpînire de sine, fără nici o ezitare și fără a fi cîtuși de puțin tulburat de frumusețea femeii de lîngă el. Îi dădu de înțeles că ar putea aranja să-și revadă pe cei doi frați, pe care Eva îi iubea foarte mult. În cele din urmă, ea îl întrerupse :

— Vorbiți de serviciile pe care aș putea să vi le aduc. În definitiv, cu ce v-aș putea fi de folos ?

— Știu că din timp în timp mergeți în cartierul chinezesc pentru a face cumpărături ; aș vrea să vă duceți în anumite locuri care, pentru un european, ar atrage atenția. Personal nu o pot face.

— Dacă este vorba numai de atîta, nu mi se pare un lucru prea greu de înfăptuit, îi răspunse Eva.

Necunoscutul a stat mult de vorbă cu ea, explicîndu-i că operațiunea ar putea fi totuși primejdioasă, nefiind cîtuși de puțin lipsită de pericole. În cele din urmă s-a

convenit că el îi va aduce scrisori pe care ea le va introduce în cartierul chinezesc. De fiecare dată, după îndeplinirea misiunii, Eva îi va face cunoscut modul cum au decurs lucrurile și dacă are ceva de comunicat. În acest scop au stabilit un cod, care să le permită să comunice de la distanță, fără a se apropia unul de altul. Dacă, de exemplu, totul a decurs bine și fără incidente, ea își va pune o crizantemă în păr, în timp ce va executa programul de dansuri la barul unde era angajată. În caz contrar, dacă se ivește un pericol, va purta o floare roșie.

Cînd cei doi s-au despărțit, zorile se iviseră. Bărbatul a rămas pe bancă urmărind-o pe Eva cum a traversat în fugă strada, s-a oprit o clipă în pragul casei și, întorcîndu-se, a fluturat mîna. Necunoscutul nu a apucat să-i răspundă cînd tînăra a intrat în holul blocului. Pentru un eventual martor, cei doi lăsaseră impresia unei perechi de îndrăgostiți care s-au despărțit.

Începînd de a doua zi, Eva întreprinse prima sa misiune de agent secret. Mesajul pe care urma să-l transmită l-a ascuns înlăuntrul coafurei, deosebit de complicate, așa cum se vede în vechile stampe japoneze. Vizita prin magazine a decurs fără nici un incident și transmiterea scrisorii s-a făcut extrem de ușor. Debutul a încurajat-o părîndu-i-se extrem de simplu tot ceea ce avea de făcut.

Eva Wu ducea cu regularitate scrisori în Chinatown. Încet, încet între ea și necunoscut s-au stabilit unele relații mai apropiate. Bărbatul care șchiopăta era un agent secret al Taiwanului. Convingîndu-se de serviciile pe care i le putea aduce Eva, agentul o instrui asupra metodelor de transmitere a informațiilor. Astfel, ea află că mesajele erau copiate pe microfilme nedevelopate și reduse la dimensiuni minuscule, ușor de disimulat. În caz că ar fi căzut în mîna cuiva, filmul s-ar fi voalat. Eva nu a știut niciodată ce transmitea, tocmai ca, în caz de eșec, să nu poată primejdui operațiile. Treptat, treptat a primit și alte misiuni. De pildă, i s-a dat să ducă la un magazin ce vindea mătăsuri, piese de schimb pentru un post de radio-emisie.

De fiecare dată cînd Eva Wu se ducea în cartierul chinezesc pentru a-și face cumpărăturile necesare toalete-

lor și a accesoriilor pe care le arbora pe estrada restaurantului, ea transmitea mesaje pentru agenții clandestini ai Taiwanului, preluînd informații cu caracter secret asupra armatei R. P. Chineze. Prin intermediul ei se scurgeau un mare număr de mesaje în ambele direcții, Eva devenind, în cele din urmă, principala placă turnantă a rețelei de spionaj a Taiwanului în Hong Kong.

Timp de aproape o jumătate de an, lucrurile au decurs fără nici un incident și, încă de la primele misiuni, Eva s-a acomodat cu rolul jucat, neîncercînd nici o emoție. Cu atît mai mult cu cît se convinsese că „îngerul" ei păzitor, agentul șchiop, o însoțea îndeaproape. Treptat a început să aibă nu numai admirație pentru acest om, ci și sentimente deosebite. Mai ales cînd acesta i-a adus vestea că a reușit să stea de vorbă cu cei doi frați din Taiwan. Ea nu avea de unde să știe că, de fapt, serviciile secrete dăduseră o lovitură dublă. Și frații ei deveniseră agenți secreți în serviciul Taiwanului.

Eva Wu devenise un spion important al serviciilor secrete taiwaniste. În paralel, pe scenă, succesul ei creștea în mod vertiginos. Eva Wu devenise o celebritate pe firmamentul artistic. Apariția ei pe scena orbitor luminată a cabaretului din Hong Kong era așteptată. Proprietarul făcea afaceri excelente, locurile erau reținute cu săptămîni înainte. Eva Wu devenise cea mai aplaudată dansatoare din oraș. Dansurile sale orientale fascinau publicul. Succesul era rezultatul mai multor factori : în primul rînd, dansul ei era o combinație ingenioasă a temelor rituale și simbolice, autentice, vechi de mii de ani, cu o interpretare modernă. Dintre toate dansurile, unul se remarcase în mod deosebit. Era vorba de un dans simbolic, un dans sacru, destinat alungării spiritelor rele. În timp ce dansa, Eva strîngea într-o mînă un pumnal antic, veritabilă bijuterie, cu mînerul de jad, în timp ce în cealaltă mînă ținea un castronaș strălucitor de aramă plin cu apă parfumată. De fiecare dată, la sfîrșitul dansului, publicul era vrăjit de lumea misterioasă pe care o evoca mimica și dansul artistei. Între momentul cînd rămînea încremenită în mijlocul scenei, în actul final, și explozia ropotului de aplauze, ea se smulgea cu greu de sub impresia dansului.

Viața Evei se scurgea liniștită ; contractul cu localul în care dansa îi aducea un venit frumușel. Ducea, în general, o existență singuratecă și nu avea prieteni. Putea fi văzută, uneori, în compania „vărului" său, un bărbat care șchiopăta ușor.

Își petrecea timpul liber studiind muzica veche, căutînd în permanență melodii care să-i acompanieze dansul. Singură își alegea costumele, stînd ore întregi în anticariate unde răsfoia vechi stampe chineze. Cît privește activitatea de spionaj, aceasta nu-i răpea prea mult timp : i se cerea doar de două, trei ori pe lună să ducă mesajele. Cu timpul se obișnuise și cu această îndeletnicire, încît senzația de încordare, de la început, a părăsit-o.

Într-una din zile, în timp ce Eva mergea ca de obicei în cartierul chinezesc al orașului, a fost oprită pe neașteptate de doi bărbați ce abia coborîseră dintr-o mașină. După ce aceștia își prezentară legitimațiile, din care reieșea că erau agenți de poliție, îi spuseră că o vor percheziționa pe loc. Eva opuse rezistență și nu consimți sub nici un chip. Atunci, agenții făcură semn șoferului să vină cu mașina cît mai aproape și, în văzul curioșilor care începuseră să se adune, o forțară să intre în mașină. Eva fu condusă la comisariatul de poliție, unde, într-o cameră specială, fu percheziționată de către o femeie polițist. Toate vestmintele sale și poșeta din piele de crocodil au fost cercetate cu atenție. Dar nu a fost găsit nimic compromițător asupra sa. Eva prinse curaj și protestă.

— Nu am făcut nimic ca să merit să fiu tratată astfel. Sînt dansatoare și nu mă interesează decît meseria mea și arta... Nimic altceva. Nu aveți nici un drept să procedați astfel și cer să fiu imediat pusă în libertate !

— Greșiți foarte mult, îi replicară polițiștii. Sînteți supravegheată de multă vreme, fiind bănuită că faceți spionaj pentru o putere străină.

La aceste cuvinte, Eva uluită, înălță din umeri și gîndi că este mai prudent să tacă.

Polițiștii au continuat cu întrebările :

— De ce vă interesează în mod deosebit arta japoneză ?

— Înainte de a imagina un nou dans, obișnuiesc să studiez arta Hokusai, răspunse Eva. Dar acestea sînt

lucruri care nu prezintă interes pentru dumneavoastră, sau cel puțin nu văd la ce v-ar servi.

Cei doi polițiști se retraseră și o lăsară singură sub supravegherea femeii care o percheziționase. S-au scurs mai bine de două ore, timp în care Eva s-a gîndit la tot ce se poate întîmpla. Brusc, ușa se deschise și unul dintre polițiști îi spuse :

— Sînteți liberă !

Eva nu aștepta să i se spună de două ori și, luîndu-și poșeta, se strecură în stradă. Opri un taxi și merse direct acasă. Aruncîndu-și pantofii se trînti îmbrăcată pe pat, încercînd să-și revină din emoția care o cuprinsese. Ciudat, acum era mai speriată decît la comisariat. Surescitată, își aprinse o țigară și trase cîteva fumuri ; parcă se mai liniștise. Începu să-și facă ordine în gînduri. Avusese noroc. Mesajul pe care îl ducea fusese redus la dimensiunea gămăliei unui ac și lipit pe una din numeroasele ornamente ale poșetei. Nimănui nu i-ar fi trecut prin minte să examineze fiecare detaliu. Și chiar dacă ar fi făcut-o, i-ar fi trebuit un timp enorm.

Nu a plecat de acasă pînă la ora cînd trebuia să se prezinte la bar. Liniștită, a chemat telefonic un taxi. Era veselă, dispusă și, mai ales, sigură pe sine cînd urca, cu pași caracteristici, spre scenă.

Tong Lim, ziaristul convocat de telefonul misterios, ocupa o masă, singur, în apropierea unuia din proiectoarele care-i urmăreau evoluția Evei pe estradă. Dansatoarea își rulă atentă și cu grație rochia-i lungă în jurul picioarelor. Ajunsă în mijlocul scenei, își luă atitudinea caracteristică dansului ei celebru, cu mîna stîngă pe mînerul pumnalului, iar cu dreapta susținea vasul de aramă. Luminile reflectoarelor se aprinseră și începură să lumineze tot mai puternic fața acoperită cu un machiaj alb. Păstrîndu-și capul imobil, ca un imens șarpe, ea începu lent mișcările ritmice.

Cu picioarele fixate într-un anume punct, își întoarse ușor corpul astfel ca să întindă vasul de aramă în direcția spectatorilor. A fost momentul în care a avut senzația că inima i s-a oprit în piept ; printre cei care se aflau în

sală și o urmăreau cu atenție se găseau și cei doi agenți care o arestaseră în acea dimineață.

Primul gînd, care îi veni în minte, fu acela că este amenințată de un mare pericol. Cuprinsă de panică, mîna începu să-i tremure și era să scape vasul. Se încurajă singură, spunîndu-și că trebuie să-și regăsească calmul, acum mai mult ca oricînd, și să pară naturală, pentru a nu trezi nici o suspiciune. Luptînd din răsputeri, pentru a-și păstra sîngele rece, se întoarse încet, astfel ca să îndrepte vasul și în direcția de unde o urmărea prietenul și protectorul ei. Era acolo. Prezența acestuia îi accentuă primejdia în care se afla. Cum să-i semnaleze prietenului situația în care se găsea ?

Schiță cîțiva pași de dans, își schimbă poziția, întinse vasul din nou spre public, apoi îl readuse spre ea. În tot acest timp, ea urmărea ritmul din ce în ce mai rapid al orchestrei, compusă din instrumente de suflat și tobe. În timp ce ritmul se accentua, dansatoarea încerca să găsească o soluție ; mintea-i lucra cu febrilitate. Ea știa că era inutil să încerce să fugă în noapte, nu ar fi avut alt rezultat decît să primească un glonț în spate. Regreta acum că a uitat de sfaturile agentului. Ar fi trebuit să-și pună în păr o crizantemă roșie în loc de cea albă, și prietenul ei ar fi fost astfel avertizat. Aceste gînduri îi trecură prin minte, dar trebuia găsită o soluție. Orchestra încetase să mai cînte, dar Eva continua să danseze, gîndind că astfel va mai putea cîștiga timp. În cele din urmă se opri în mijlocul scenei. Brusc, instrumentistul de la tobă, dîndu-și seama că se petrece ceva, își reluă ritmul sincopat. Tobele răsunau straniu în sala cufundată în tăcere. Publicul literalmente vrăjit, privea mut această completare pe care Eva o oferea spectatorilor. Încet, încet, ea coborî vasul de aramă și-l așeză pe podea, drept în fața ei. Ridică capul, ca și cum ar fi implorat divinitățile păgîne ; apoi, cu un gest brusc, scoase pumnalul din teacă. Plecă fruntea și simulînd un gest de sacrificiu, își făcu o tăietură la antebrațul stîng. Rămase un lung moment imobilă privind sîngele care se scurgea pe mîna sa albă ca fildeșul. Lăsă cuțitul să cadă și, cu mîna dreaptă, își desprinse din păr crizantema albă. O muie prin sîngele care șiruia. Floarea se coloră în roșu, semn

pentru prietenul ei că îi paște o mare primejdie. Acesta înțelese și-i făcu un semn discret. Fața dansatoarei își pierdu masca palidă. Surîse. Publicul interpretă în felul lui acest gest. Eva întinse drept înainte brațul plin de sînge, în timp ce mîna dreaptă ținea crizantema roșie.

Publicul începu să aplaude frenetic. Unii comentau cu voce tare efectul extraordinar al dansului Evei. Mulțimea nu încetase să aplaude cînd prietenul ei dispăru.

La ușa localului se aflau cei doi agenți, alții la ieșirea personalului de serviciu. Dar dansatoarea și însoțitorul ei dispăruseră. Eva reușise să ajungă la un medic. Rana superficială fu desinfectată și pansată. Privind rana, medicul gîndi : „Iar o poveste de dragoste... Ce nebuni pot fi unii oameni".

Despre Eva Wu, Tong Lim a scris un reportaj. Se mai vorbește și astăzi la Hong Kong de dansatoarea Eva Wu și numeroși sînt admiratorii care-și amintesc de finalul „dansului crizantemei". Toți sînt de acord că cea mai reușită scenă a fost aceea cînd ea a făcut să-i curgă propriul sînge. Și toată lumea se întreabă : de ce Eva nu mai dansează în cluburile din oraș. Unii afirmă că s-ar fi căsătorit cu un american bogat; alții că ar fi zărit-o dansînd la San Francisco ; alții că ar fi fost ucisă...

Moneda de cinci cenți

Jimmy Bozart, un băietan pistruiat, cu o claie de păr blond, în vîrstă de 14 ani, avea să joace un rol principal în descoperirea activității unui agent străin. Jimmy făcea parte dintr-o familie numeroasă care trăia destul de modest. La vîrsta pe care o avea a înțeles să-și ajute

tatăl la întreținerea celorlalți. Cîteva ore pe zi se ocupa cu distribuirea ziarelor și revistelor. Cîștigul pe care îl realiza nu era prea mare, în schimb era mulțumit că putea fi util părinților săi.

Pe la sfîrșitul primăverii anului 1953, la New York, într-o dimineață însorită, Jimmy se pregătea să se întoarcă acasă. Încasase costul abonamentelor și era bucuros că avusese o zi bună. După ce alergase pe stradă, intrînd pe treptele imobilului de la nr. 54 din Brooklyn, încerca să sară peste 3—4 odată. În mîna stîngă ținea strîns monedele pe care le primise, iar cu dreapta se sprijinea de balustradă, încercînd să-și demonstreze îndemînarea de care era capabil.

Deodată, picioarele-i alunecară și fu nevoit să se țină cu ambele mîini de bara de protecție ; scara mai avea încă multe trepte și o rostogolire pe ea nu era o perspectivă tocmai plăcută. Timp de o clipă, Jimmy uită de monedele pe care le ținea în mînă și acestea se rostogoliră pe scări cu zgomot asurzitor. Îndată însă, băiatul își regăsi calmul și începu să-și adune bănuții : monede de nichel de cinci, zece și douăzeci și cinci de cenți. Terminase de recuperat banii și, cînd se pregătea să se ridice, zări o piesă de cinci cenți care se strecurase într-o crăpătură, la marginea palierului.

Jimmy apucă moneda cu mîna dreaptă și simți că ceva părea în neregulă. Parcă nu semăna cu celelalte monezi. Privi mai îndeaproape piesa de cinci cenți : aceasta, în cădere, se crăpase în două. Băiatul se așeză pe o treaptă și o examină pe ambele fețe : nu, nu era ceva normal. Era vorba de o monedă special tăiată și care era prevăzută cu un lăcaș la mijloc, un ascunziș în care se găsea o bucățică de hîrtie împăturită cu grijă.

Jimmy citise multe romane polițiste și, mai ales, văzuse nenumărate filme de spionaj la televizor. Asemănarea era izbitoare cu ceea ce văzuse el cîndva într-un film. Cînd tatăl său se întoarse spre seară acasă, Jimmy îi povesti totul și îi arătă moneda cu pricina. Tatăl își puse ochelarii și, ținînd moneda între degetul mare și arătător, o examină îndelung la lumina puternică a unui bec. Ciudat : băiatul avea dreptate. Nu era vorba de

imaginația înfierbîntată a puștiului, și nici de o banală monedă falsă.

— Trebuie să anunțăm poliția, spuse Bozart-tatăl, și aceasta cît mai neîntîrziat.

Jimmy avea un coleg care locuia cîteva case mai departe. Tatăl acestuia, Frank Millery, era agent al F.B.I.-ului. Seara, cînd s-a întors acasă, i-a găsit pe cei doi Bozart, tatăl și fiul, așteptîndu-l în camera băiatului său. Millery și-a dat imediat seama că mica piesă de cinci cenți face parte dintr-o afacere de spionaj.

Declarațiile lui Jimmy Bozart împreună cu moneda introdusă într-un plic de celofan au constituit prima piesă într-un dosar ce se anunța enigmatic și neobișnuit. Trebuie să mai adăugăm că specialiștii, care au examinat moneda, au găsit ascuns un microfilm al unei hărți.

Acestea sînt datele care au fost date publicității și care au jucat un rol important în procesul care a urmat patru ani mai tîrziu.

*

Procesul acuzatului, în al cărui dosar se afla, printre alte piese, și micuța monedă de cinci cenți, a început la 7 august 1957, în fața instanței din Brooklyn. Numele înscris pe dosar era : Rudolf Ivanovici Abel. Cei aflați în sală, judecători, ziariști și simpli spectatori aveau să mărturisească mai tîrziu că acuzatul nu a pronunțat decît cîteva cuvinte în cursul interogatoriului procesului său : „Eu sînt un soldat și lupt pentru țara mea".

Rudolf Abel era un om de o valoare excepțională : inteligent, cu mult sînge rece, cunoștințe lingvistice și tehnice, toate caracterizau acest ofițer al serviciilor secrete. În anul 1947, Abel s-a introdus în Statele Unite ale Americii, unde urma să asigure, sub modesta aparență a unui fotograf profesionist, o vastă rețea de informații ce cuprindea teritoriul Americii de Nord.

Ca toți agenții secreți, pentru a deruta și a i se pierde urma, folosea mai multe identități. Locuința o avea într-un mic hotel din Manhattan, iar activitatea și-o desfășura într-un studio de fotograf situat la ultimul etaj al unui imobil din Brooklyn, în strada Fulton nr. 252.

Dînd dovadă de îndrăzneală și sînge rece, Abel își instalase sediul într-un loc unde nimănui nu i-ar fi trecut prin minte : lîngă Tribunalul Suprem al Statelor Unite ale Americii.

Colocatarii imobilului și vecinii de pe stradă aveau o impresie cît se poate de bună despre modestul și tăcutul domn Emil R. Goldfus, un îndemînatec fotograf, cu reale aptitudini de pictor. Era un bărbat de statură mică, modest și manierat, care nu deranja pe nimeni. La scurt timp după ce se instalase în apartament reușise să-și facă o serie de prieteni în cartier. Extrem de politicos, saluta întotdeauna primul și afișa un respect ce nu omitea nici pe vînzătorii din micile magazine de unde-și făcea zilnic cumpărăturile. Toată lumea știa că nu dispunea de mulți bani și ducea un trai modest, neatrăgînd cu nimic atenția cetățenilor din cartier. Mai mult, își pregătea singur cina și doar rareori era văzut stînd ore întregi în fața unui păhărel, la un local unde cînta muzica. Așa se face că nu a avut niciodată probleme, inclusiv cu plata chiriei, pe care și-o achita cu regularitate. În lumea aceea mic burgheză, cu evenimentele cotidiene mărunte, mister Goldfus se integrase pe nesimțite și toți îl priveau ca pe unul de al lor, de cînd lumea. Era la curent cu tot ceea ce se petrecea în familiile din bloc și avea pentru fiecare un cuvînt bun și de îmbărbătare, la nevoie.

Printre hîrtiile care au fost găsite la locuința sa, de pildă, era și o scrisoare de mulțumire a unei tinere perechi domiciliată în Fulton Street. Curioși să știe cum Abel își atrăsese recunoștința acestor oameni, agenții au primit o explicație plauzibilă. Cu prilejul căsătoriei celor doi tineri, Emil Goldfus le trimisese un cadou de nuntă. Nimic mai normal ca aceștia să mulțumească cunoștinței lor care fusese atît de amabilă și sacrificase o sumă de bani din bugetul său. „Cadoul" făcea parte din arsenalul de procedee folosite de inteligentul agent.

Arestarea sa a avut loc la 21 iunie 1957 ; ea a trecut neobservată. Lucrurile au început cît se poate de comun : într-o dimineață, în timp ce lucra în laboratorul foto, s-a pomenit cu trei agenți în civil. I-au cerut politicos actele și l-au invitat la poliție. Se povestește că atunci cînd agenții au vrut să pornească mașina, aceasta nu a

mai luat-o din loc. Vremea era urîtă, ploua cu găleata. Extrem de politicos, Abel i-a invitat în modesta sa mașină care a pornit imediat. Îndatorați, unul dintre polițiști i-a oferit o țigară. Abel a zîmbit, a mulțumit și a răspuns că nu fumează. Apoi cît se poate de natural a scos un pachet cu gumă de mestecat și și-a tratat însoțitorii. Aceștia, surprinși, au primit. Calmul imperturbabilului lor prizonier nu aveau să-l uite multă vreme.

Acuzația care i s-a adus lui Abel se referea la faptul că intrase ilegal în Statele Unite ale Americii, drept pentru care s-a hotărît să fie expulzat. În așteptarea îndeplinirii formalităților care se impuneau a fost dus într-un loc de detenție la McAllen, în Texas. Aici au urmat interogatoriile de rutină, completarea fișelor și culegerea de informații pentru întocmirea dosarului. Au trecut două săptămîni, cînd, deodată polițiștii au făcut o descoperire senzațională. Cei care l-au arestat erau convinși — cel puțin așa se spune — că prizonierul lor era un simplu contravenient al legilor de imigrație. Percheziționile efectuate la domiciliul și atelierul acuzatului au produs consternare. Materialele găsite nu puteau aparține unui umil imigrant... fotograf, ci unui... spion profesionist ! Un întreg arsenal de aparate fotografice, inclusiv echipamentul necesar înregistrării documentelor și de redus la dimensiunile unui punct ; aparat de sudat, alimentat la o baterie, diamante pentru tăiat sticla, binoclu extrem de puternic, aparat de filmat etc. În total, inventarul întocmit număra... 126 de articole. Nu lipsea nici aparatul de radio recepție-emisie și o serie de obiecte prevăzute cu ascunzători secrete : monede (asemănătoare cu cea găsită de Jimmy Bozart), chei, creioane, butoni etc.

Au fost cercetate cu amănunțime cărțile din bibliotecă, filă cu filă și, în general, fiecare petec de hîrtie. Au fost reținute ca piese de dosar trei mesaje enigmatice, cărora nu li s-a aflat pînă la urmă sensul, dar care păreau suspecte. Era vorba de niște însemnări făcute în grabă pe cîte un bilețel. Primul menționa : „Am cumpărat un bilet pentru vaporul următor, pentru joia viitoare 31.1. Imposibil să vin pentru că sînt urmărit de trei oameni". Cel de-al doilea bilet cuprindea : „Lui Mex — semnal T la stîlpul din str. Chihuahua nr. 191 folosind marginile

stîlpului către stradă, sîmbătă sau duminică, marți, joi. Întîlnire miercuri, joi, vineri la ora 15, cinema Balmora". Și ultimul : „Aveida Oberon, ora 15 vitrina stîngă de la intrare. Este un film interesant. Da. Doriți să vedeți pe Mr. Brandt ? Fumează pipă și ține cartea roșie în mîna stîngă".

Cercetările minuțioase au arătat că Abel intrase în S.U.A. în 1947, venind din Montreal, cu un pașaport al unei țări europene emis pe numele de Andrew Kayotis. Dealtfel nu era singura sa identitate și dispunea de documente care-i ofereau și alte acoperiri. De exemplu, se folosea cu predilecție de numele unui oarecare Martin Collins, născut la 2 iulie 1897 la New York, sau a celui de Emil R. Goldfus, născut în Manhattan, la 2 august 1902. Verificîndu-se aceste date s-a constatat că titularul se născuse într-adevăr la acea dată, dar nu trăise decît... două luni. În ceea ce privește adevărata zi a nașterii lui Rudolf Abel, aceasta era la 2 iulie 1902, doar cu o lună diferență față de cea din acte. Coincidența era surprinzătoare.

Polițiștii americani au ajuns la concluzia că mister Goldfus era un agent secret. Cercetările luară o nouă turnură și probele începură să se adune. A rămas un mister pînă astăzi, dacă primele acuzații se refereau doar la trecerea ilegală în Statele Unite sau exista și o probă mult mai importantă, de exemplu, un denunț.

Interogatoriile nu s-au soldat cu nici un rezultat. În schimb, ancheta a furnizat o serie de probe ce nu puteau fi contestate. Abel era un agent cu experiență : avea la efectivul său peste 30 de ani de practică. El lucrase cu o discreție deosebită, rar întîlnită în S.U.A. Era un fotograf extraordinar și un foarte capabil inginer electronist, cunoscător al fizicii nucleare, desenator talentat, un adevărat artist. Vorbea la perfecție, fără accent, cinci limbi : germana, italiana, franceza, engleza și rusa.

Metodele pe care le folosea acest agent secret erau cele clasice, cu deosebirea că aflate în mîinile unui expert deosebit de talentat au condus la niște rezultate neașteptate. Diversele mesaje, documente și fotografii erau transmise cu ajutorul numeroaselor recipiente, care erau adevărate ascunzătoare secrete. Materialele erau fotografiate

și reduse la dimensiuni microscopice ; pentru cunoștințele și aparatura de care dispunea nu prezenta nici o dificultate. Materialele erau predate unor agenți care le transportau, trecînd prin Europa occidentală. Datorită notelor găsite la locuința sa a fost posibilă identificarea numeroaselor „cutii de scrisori". Unele erau situate foarte departe : de exemplu, în Mexico sau Colorado, într-un mic orășel pierdut în inima Munților Stîncoși.

Abel era ajutat în activitatea sa pe care o desfășura de numeroase ajutoare de pe teritoriul S.U.A. și care, de regulă, aveau sub observație cîte un obiectiv important ce prezenta interes : o importantă bază aeronavală sau o uzină producătoare de instrumente electronice ce serveau echipării rachetelor balistice. Dar în afară de folosirea agenților de legătură, el apela și la puternicul emițător de care dispunea.

După cum am mai arătat, procesul său a început la 7 august 1957. În tot timpul procesului cît și la pronunțarea sentinței, Abel a păstrat o ținută tăcută și imperturbabilă. Cu acest prilej au ieșit la iveală depozițiile a doi martori care au cîntărit mult în balanța ce pleda pentru vinovăția sa.

Primul a fost Reino Hayhanen, unul din colaboratorii lui încă din anul 1952. Acesta s-a dovedit a fi incapabil în exercitarea misiunii de agent și căzuse în patima băuturii : cu prilejul unei escale la Paris, și-a denunțat șeful, adică pe Abel, determinînd arestarea sa.

Mărturia acestuia a jucat, evident, un rol important, însă juriul a fost influențat și de declarația unui alt martor. Este vorba de sergentul Roy Rhodes, care tocmai fusese condamnat la o pedeapsă de cinci ani închisoare pentru că dezvăluise secrete în timp ce lucra ca tehnician la ambasada americană din Moscova. Întors în 1953 în S.U.A. a declarat că Abel i-a dat dispoziție lui Hayhanen să-l contacteze.

Președintele completului de judecată, judecătorul Mortimer Byers a pronunțat la 15 noiembrie 1957 sentința : 30 ani închisoare.

Abel a stat cinci ani în închisoare. La 10 februarie 1962 a fost schimbat, la Berlin, contra lui Francis Powers, spionul american condamnat în U.R.S.S.

Spionaj în port

Era la începutul anului 1960, în portul Portland. În partea de răsărit a portului funcționa Centrul de cercetări militare „Underwater Weapons Establishment". Imaginea acestui obiectiv era identică cu a multor altora : clădiri din beton și sticlă, laboratoare, ateliere. Pe poarta instituției veneau și plecau mereu autoturisme de tot felul. Pretutindeni, însă, în interior și în exterior, oameni de pază. De aceste locuri se leagă unul dintre cele mai extraordinare cazuri de spionaj.

Începutul a fost banal și am putea spune că s-a datorat unei greșeli. Mai întîi au fost niște scrisori anonime. Ele conțineau amenințări și injurii adresate unui lucrător de la atelierul foto. Acesta le-a predat sergentului din poliția de pază. Încercînd să descopere autorul, bănuielile s-au îndreptat asupra unui modest funcționar, Harry Houghton. Mic de statură și rotofei, acesta îndeplinea o funcție de birou plătită cu 15 lire pe săptămînă. Era un om prea lipsit de importanță ca să poată fi autorul anonimelor provocatoare. Dar ancheta discretă dusă în jurul său avea să descopere altceva, mult mai grav ; Houghton demonstra că dispunea de sume de bani mult mai mari decît salariul pe care-l primea. Cheltuia foarte mult.

Sergentul Hoskins, în sectorul căruia se afla cel suspectat, primește încuviințarea din partea superiorilor săi să-și continue cercetările. Și iată ce a ieșit la iveală : Houghton locuia în Weymouth ; aici și-a cumpărat o căsuță plătită imediat cu 9 000 de lire, sumă mare în acea perioadă, mai ales pentru un salariat modest. Dar, aceasta nu era totul. În urmă cu o lună, își luase o mașină, marca „Renault-Dauphine". Vecinii au declarat, cu prilejul anchetei, că grăsunul Harry primea tot timpul musafiri și organiza petreceri care țineau pînă în zori.

Sergentul Hoskins a înțeles să-și pregătească temeinic raportul. Și așa a aflat că Harry trăiește cu o oarecare Ethel Gee, fără să fie căsătoriți. În cartea de imobil nu se specifica nimic în acest sens. Femeia nu locuia perma-

nent în casa lui Harry ; venea și pleca, rămînea peste noapte, mai ales cînd se organizau petrecerile.

În timpul liber, Houghton pleca cu mașina la Londra, de unde se întorcea încărcat cu pachete și lăzi cu sticle de băutură. Oare de ce se aproviziona numai din Londra ? se întreba sergentul Hoskins. Doar și în localitate erau magazine ! Este adevărat că în Portland era un local, o cîrciumă, unde intra foarte des. Aici venea o clientelă variată, foarte mulți salariați ai instituțiilor din port și mulți marinari. Harry avea colțul lui, o masă așezată în dreptul ferestrei. Nu era zgîrcit și oamenii nu-l ocoleau, mai ales că știau că este gata oricînd să ofere un păhărel de rom sau o bere. În schimb trebuiau să-l suporte : vorbea mult, și-i plăcea să întrebe de toate.

Acestea au putut fi aflate de sergentul Hoskins și raportate mai departe. Șeful lui l-a ascultat în tăcere și pe urmă a făcut o apreciere măgulitoare în ce privește perspicacitatea sa. I-a cerut să aștearnă totul pe hîrtie. Raportul scris, însoțit de o scurtă notă, în care se menționa că Harry Houghton nu are nici o legătură cu scrisorile anonime au fost trimise la Scotland Yard. Motivul : trecutul celui în cauză ridica o serie de întrebări și, mai ales, în privința provenienței banilor pe care îi cheltuiește cu atîta ușurință.

Aici se încheie prima parte a povestirii noastre. Este banal de simplu, și cazuri similare au mai fost. Poate vă întrebați ce rol au avut scrisorile anonime de care aminteam la început și care, de fapt, au declanșat întreaga acțiune. Scrisorile au încetat tot atît de misterios cum au început. Nu se știe nici astăzi cine le-a trimis și în ce scop. Se poate presupune orice ; a fost o întîmplare sau că cineva avea interesul să atragă atenția asupra lui Harry Houghton.

Raportul sergentului Hoskins a poposit la o secție a Scotland Yard-ului care se ocupă, printre altele, de siguranța internă a statului. Au început cercetările de rutină. S-a căutat în cartotecă fișa lui Houghton. A fost scoasă și examinată. Nu conținea nimic neobișnuit și în ea se menționa că cel în cauză lucrează la un institut de cercetări militare, ocupînd o funcție în serviciul administrativ. Dar

cercetările nu s-au oprit aici. Dosarul a fost trimis mai departe și a ajuns la secția a 5-a a lui „Millitary Intelligence", adică serviciul de contra-spionaj militar englez. Cazul a fost încredințat inspectorului George G. Smith, unul dintre agenții secreți ai serviciului. Și viața lui Harry Houghton a fost reconstituită cu minuțiozitate, pas cu pas.

Harry a avut o copilărie ce nu s-a deosebit cu nimic de a altor copii din orășelele de provincie britanice. Învăța binișor, nu chinuia păsărelele și animalele, cînta în corul bisericii și de la școală venea direct acasă. Într-un cuvînt putea fi dat drept model și părinții se mîndreau cu odrasla lor. Totul a mers bine pînă la vîrsta de șaisprezece ani. Pe neașteptate, spre surpriza generală, Harry a demonstrat că știe să i-a hotărîri rapide, fără să țină seama de cei din jur. Pe neașteptate, eroul nostru și-a făcut bagajele și a plecat în lume. S-a înscris voluntar în marina militară. Dar nu apucă să-și satisfacă pasiunea de a cutreiera lumea, cînd izbucnește cel de-al doilea război mondial. Oricît spirit de aventurier ar fi avut, războiul nu-l „atrage" pe Harry și face în așa fel încît să fie repartizat la o unitate ce însoțea convoaiele de aprovizionare.

Terminarea războiului i-a adus cîteva distincții pentru meritele pe cîmpul de luptă, precum și o pensie modestă. Harry Houghton s-a întors acasă cu gradul de subofițer de marină și cu dorința de a se realiza. Mai întîi, timp de patru ani, a ocupat un post de funcționar într-un birou al portului militar Gosport. Remarcat pentru conștiinciozitatea lui este recrutat de „Foreign Office" și trimis la ambasada engleză din Varșovia.

Trebuie să spunem că între timp, Harry se căsătorise ; dar odată ajunsă la Varșovia, familia nu s-a mai înțeles, pînă cînd soția nu a mai putut răbda, l-a părăsit și s-a reîntors la Londra. În scurtă vreme, Harry înjghebează o legătură intimă cu o poloneză, pe nume Cristina.

Colajul se va dovedi util și pe alt plan, în sensul că Harry îi va preda amantei medicamente și mărfuri pe care Cristina le desfăcea la bursa neagră, realizînd cîștiguri importante. Treburile i-au mers bine, astfel încît, în 1951, cînd a fost nevoit să se întoarcă în Anglia, avea în cont la bancă suma de 4 000 lire sterline.

Dar Harry nu a putut s-o uite ușor pe frumoasa poloneză și cei doi au continuat să corespondeze încă mulți ani. Ajunge din nou la Londra și fără serviciu ; fosta soție îl reprimește în casă crezîndu-l vindecat de apucăturile rele. Datorită unui prieten, fost marinar, află că la baza de submarine din Portland se angajează oameni. Se prezintă la concurs și reușește să fie primit ca funcționar la o importantă instituție în care se făceau încercări și se puneau la punct armele viitorului război submarin. Lucrările efectuate erau ținute în cel mai desăvîrșit secret.

Cititorul își poate pune o întrebare firească : cum a fost posibil ca Harry să fie angajat cu atîta ușurință fără a i se cerceta trecutul. Răspunsul este dezarmant : nimeni nu s-a gîndit să-i cerceteze antecedentele, fiind considerat ca un om de încredere. Faptul că a fost în serviciul unei reprezentanțe diplomatice în străinătate constituia un certificat suficient, au mărturisit la anchetă cei de la biroul angajări.

Dar Harry nu mai era funcționarul model de odinioară : leneș și bețiv, lucra superficial și fără interes, astfel încît după un an a fost trecut într-un post neînsemnat la atelierul de reparații. Se pare că acest lucru l-a iritat grozav și a început să profere amenințări, în dreapta și-n stînga, la adresa Amiralității. Speriată, într-o zi din primăvara anului 1958, soția sa, Pegy, a venit la șeful lui Harry și i-a comunicat comportarea soțului ei. Acesta a căutat s-o liniștească și nu a dat importanță spuselor sale. De fapt, cine putea să-l ia în serios pe Harry, omul care nu era bun de nimic ?

Căsnicia celor doi s-a destrămat din nou, în cele din urmă, și Harry a rămas singur, dar și fără casă. Dintre cunoștințele sale a pus ochii pe o fată în vîrstă, domnișoara Bunty Elisabeth Gee, colaboratoare la „Underwater Detection Establishment". Harry își scoate banii de la bancă și cu 9 000 lire își cumpără o căsuță frumoasă. Gee s-a dus la un magazin de mobilă și a ales ceea ce îi plăcea. Harry s-a declarat de acord și totul părea că a intrat pe un făgaș nou, mai bun.

Se ne întoarcem cu doi ani în urmă. În ianuarie 1957, Harry Houghton a primit un telefon la birou ; un bărbat

necunoscut îi solicita o întîlnire. Și, ca să fie mai convingător, a adăugat că vine din partea Cristinei. Imaginea frumoasei poloneze i-a trezit amintirea unor clipe de neuitat și Harry s-a grăbit să-i fixeze mesagerului o întîlnire în fața unei săli de expoziție, din centrul orașului.

Discuția a fost cît se poate de banală și, fapt surprinzător, necunoscutul nu știa prea multe despre Cristina. În cele din urmă, Harry care nu era un naiv, l-a întrebat direct ce urmărește. Omul nu a răspuns și a început să discute despre locul și natura serviciului lui Harry. Pe neașteptate a urmat o întrebare care l-a uluit :

— Aș avea nevoie de unele informații despre unitatea unde lucrați. Doriți să mi le dați ?

Mai tîrziu, atunci cînd a fost anchetat, Harry a mărturisit că a acceptat tîrgul cu necunoscutul deoarece a fost... șantajat. Dar, de afirmația sa nu s-a ținut seamă, căci s-a dovedit că începuse să sustragă documente secrete cu mult timp înainte.

A urmat punerea la punct a detaliilor în privința contactărilor viitoare : Houghton va strînge informații și materiale pe care le va păstra într-un loc sigur în locuința sa (în plicuri de plastic ascunse în pămîntul din ghivecele celor 50 de cactuși care-i ornau apartamentul). Data întîlnirii pentru predarea documentelor urma să fie anunțată atunci cînd va primi prin poștă un plic conținînd un prospect pentru aspiratorul de praf, marca „Hoover". În prima duminică va trebui să plece la Londra și va bea o bere în restaurantul „Tobyjug".

La plecare, necunoscutul care s-a prezentat cu numele de John i-a oferit opt lire „pentru timpul pierdut". Au urmat, pe parcursul a cîtorva luni, și alte întîlniri. După un timp, acesta a venit însoțit de un „prieten", Nicky, care, ulterior l-a înlocuit pe John. Întrevederile nu aveau nimic neobișnuit : Harry furniza informații despre noile arme submarine, despre detectoarele electronice de submarine și alte date. După convorbire, Houghton căpăta cîteva lire.

Dar toată această perioadă a fost considerată doar ca o etapă de pregătire a „proaspătului" spion, perioadă de pregătire psihologică și de verificare. Harry însă era

nerăbdător să dea „o lovitură dublă" dintr-un foc : să se răzbune pe cei de la Amiralitate care l-au concediat cu mulți ani în urmă și, în același timp, spera să cîștige o sumă de bani substanțială.

Într-o zi, cei doi agenți care l-au pregătit au considerat că Harry era apt pentru a i se încredința o misiune mai importantă.

Era pe la sfîrșitul verii. Harry venise acasă de la serviciu ; în halat și papuci, tocmai privea programul la televizor. Cineva sună la ușă. Uitîndu-se prin vizor, zări un bărbat de statură mijlocie, elegant îmbrăcat. Deschise ușa. Necunoscutul i se adresă :

— Mister Houghton ?

— Da. Cu ce vă pot fi de folos ?

— Aș vrea să stăm puțin de vorbă.

— Cu plăcere, dar în ce problemă ?

— Am să vă spun îndată. Îmi permiteți să intru o clipă ?

— Poftiți, vă rog.

După ce închise ușa, musafirul fu invitat să ia loc pe unul din cele două fotolii. Privindu-l drept în ochi, necunoscutul i se adresă pe un ton cît se poate de amabil :

— Dați-mi voie să mă prezint : sînt locotenent-comandorul Alex Johnson, reprezentant al marinei Statelor Unite la Londra. Vă cer scuze că v-am deranjat la o oră atît de nepotrivită... Am venit la dumneavoastră, în primul rînd, să vă transmit salutări de la colegul meu din Varșovia, cu care ați fost prieten, și în al doilea rînd, am o rugăminte la dumneavoastră, sper să mă înțelegeți și să mă ajutați.

Pentru a avea răgaz să-și studieze vizitatorul mai bine, Harry l-a servit cu un păhărel de băutură. Nu se îndoia că omul din fața sa era trimis de John și Nicky. În ultimul timp aceștia se arătaseră foarte mulțumiți de activitatea sa, lăsînd să le scape o serie de aprecieri măgulitoare, dar destul de vagi și incerte. Ardea de nerăbdare să știe ce va urma. Poate că acum se va ivi marea afacere, pe care o aștepta de atîta timp.

Locotenent-comandorul își muie buzele în păhărel și îi spuse :

— Am să intru direct în subiect ; în cadrul funcției pe care o am la Londra îmi revine misiunea, mie și unui număr restrîns de colaboratori, să supraveghez, bineînțeles cu multă discreție, respectarea acordurilor și experimentărilor unor noi arme în cadrul N.A.T.O. Sînt în interes de serviciu la Portland și, aducîndu-mi aminte de „comisionul" colegului de la Varșovia, m-am decis să vă fac o vizită. Faptul că prezentați încredere, ați lucrat doar în serviciul diplomatic, m-a determinat să vă solicit colaborarea.

— Domnule locotenent-comandor sînt surprins și în același timp foarte flatat. Dar nu văd cu ce aș putea să vă fiu de folos ?

— Vă dați seama că multe explicații nu vă pot oferi, datorită naturii serviciului pe care îl am. În inspecțiile făcute de mine la Portland am ajuns la concluzia că Anglia nu respectă unele clauze. De aceea sînt interesat să obțin informații din care să pot trage unele concluzii.

— Pot să înțeleg că securitatea Angliei nu este periclitată ?

— Nu vă temeți. Știți că N.A.T.O. este format din parteneri diferiți și ca concepții. Și este normal. Dorim tocmai să evităm fricțiunile publice. Pot să mai adaug că strădania dumneavoastră va fi foarte bine recompensată.

Harry Houghton nu a stat mult pe gînduri. „Încălzirea" era făcută doar de John și Nicky. Așa că i-a răspuns hotărît :

— Domnule locotenent-comandor vă ajut bucuros. Vă rog să-mi spuneți ce am de făcut.

— La momentul oportun, veți fi pus la curent cu totul. Prima întîlnire va avea loc pe 6 august în fața intrării teatrului „Old Vic". Sper ca prietena dumneavoastră, domnișoara Gee, ne va da o mînă de ajutor !

După ce au mai schimbat cîteva fraze și au golit încă un păhărel pentru reușita colaborării, vizitatorul i-a oferit lui Harry o țigară, aprinzîndu-i-o cu o frumoasă brichetă din aur. Harry i-a cerut permisiunea să se uite la ea și în privire i se citea dorința de a o avea. Ridicîndu-se, locotenent-comandorul i-a dat bricheta cadou, în semn de prietenie. Apoi și-a luat rămas bun și a plecat.

Harry era mulțumit : șansa cea mare sosise. Poate va face rost de bani. Și apoi primise un cadou prețios la care nu se aștepta. Bricheta de aur era în mîna lui.

La data și ora fixată, Harry se întîlni cu Alex Johnson. Au intrat la „Steve's Café" și au discutat îndelung modalitățile de întîlnire și, în linii generale, ce l-ar interesa pe comandor. În ziua de 10 decembrie, pe una din aleele parcului de lîngă „Festival Hall", comandorul i-a predat lui Harry un mic „cadou" : un aparat de fotografiat marca „Minox" cu care urma să se facă fotografiile documentelor. Prima misiune de spionaj era : fotografierea unor obiective militare ale Marinei regale engleze.

Harry a atras în activitatea de spionaj și pe amanta sa, Gee. Aceasta lucra la un centru de documentare, avînd ca sarcină evidența documentelor și planurilor din arhivă. Materialele erau strict secrete. Cei doi au început să fotografieze tot ce le cădea în mînă.

Dar atît Harry cît și Alex Johnson nu bănuiau că activitatea lor era supravegheată de agenții serviciilor de contra-informații. Fiecare întîlnire era fotografiată cu un aparat prevăzut cu teleobiectiv. Johnson își depozita temporar materialele furnizate de Harry în seiful de la „Banca Midland", din strada Great Portland. Agenții contra-spionajului au violat seiful și au verificat conținutul. Cînd Johnson a deschis dulapul blindat și-a dat seama că cineva a umblat printre hîrtii. Era prima dovadă că era urmărit. Atent, acum se concentra să vadă de unde vine primejdia. Într-o duminică seara, cînd s-a întors acasă, a avut o surpriză să constate că apartamentul fusese violat și toată casa răvășită. Și-a dat repede seama că sub aparența unui jaf, de fapt, fusese efectuată o percheziție minuțioasă. Avea de acum certitudinea că lanțul se strînge în jurul său.

La 7 ianuarie 1961, la orele 16,30, Harry Houghton împreună cu Bunty Gee urmau să se întîlnească cu Alex Johnson. Ultimul, bănuind că este supravegheat a plecat mai devreme de acasă și, cu multă abilitate, și-a „presărat" urmăritorii pe drum. Dar nu același lucru a făcut și Harry. Așa că, pînă la urmă, agenții i-au fotografiat pe cei doi, Harry și Gee în timp se îi predau lui Johnson un pachet. I-au lăsat să se despartă și apoi i-au arestat separat.

Iată-i pe toți trei în fața inspectorului principal, George G. Smith de la Scotland Yard. Acesta le spuse :

— Sînteți bănuiți de spionaj împotriva Angliei, făcut în favoarea unei puteri străine. Vă rugăm să vă spuneți numele, continuă apoi inspectorul examinînd hîrtiile de identitate găsite asupra lor.

Mai întîi a răspuns Bunty Gee, apoi Harry Houghton. Veni rîndul celui de-al treilea. Dar surpriză ! Harry nu știa ce să creadă ; Alex Johnson, locotenent-comandor în armata Statelor Unite și diplomat nu era altul decît canadianul Gordon Arnold Lonsdale, unul dintre marii agenți secreți ai zilelor noastre.

Cazuri misterioase

Creșterea continuă a gradului de concentrare a producției în mîinile monopolurilor acționează de o manieră complexă asupra progresului tehnico-științific. Identificînd în acest progres o cale de sporire a profiturilor, marile trusturi și companii folosesc orice mijloc în goana după profit. În această acțiune pentru aflarea noutăților tehnico-științifice create în laboratoarele de cercetare, spionajul a fost și este una din formele principale ale luptei dintre monopoluri. Dar să ne referim la cîteva fapte prezentate în ziarele și revistele ce apar în Occident.

16 iulie 1965. La aterizarea pe un aeroport militar american din R.F.Germania, un avion american „R.F.101" a fost înconjurat de un grup de militari francezi. Un ofițer al forțelor aeriene franceze s-a prezentat pilotului american în momentul cînd acesta a coborît din carlingă și i-a cerut să-i remită benzile fotografice înregistrate în timpul

zborului efectuat deasupra localității Pierrelatte. Acest fapt a fost începutul unui incident urmat de o puternică încordare a relațiilor franco-americane. Ce a determinat protestul vehement al părții franceze și scuzele prezentate de americani ?

Protecția aeriană a uzinei atomice de la Pierrelatte și a centralelor atomice de la Marcoule și Cadarache este complicată, deoarece aceste trei obiective sînt situate în lungul văii Rhonului, traseu pe care-l utilizează zilnic sute și sute de avioane. Șapte stații radar interconectate echipate cu calculatoare electronice, permit cunoașterea în cîteva secunde a poziției unui avion, a traiectoriei sale, a vitezei și a altitudinii, alarmînd unitățile speciale, civile și militare, însărcinate cu paza acestor instalații.

Sectoarele industriei atomice franceze interesează, în cel mai înalt grad, unele companii americane, din motive de concurență, asupra stadiului producerii în Franța a materialelor fisionabile și a diverselor tipuri de reactori atomici.

Metodele și energia consumată pentru a para efectele spionajului în domeniul atomic sînt impresionante. De exemplu, în Franța a fost înființat și funcționează un Departament al siguranței și protecției secretului, îndrumat de Comisariatul pentru energia atomică. Acest departament numără peste 300 de inspectori care trebuie să fie „îngerii păzitori" ai celor cîteva zeci de persoane considerate ca deținătoare ale secretelor atomice franceze.

În zona localității Pierrelatte sînt urmăriți toți indivizii care frecventează cafenelele, hotelurile și restaurantele, printre care și cei 8 000 de salariați ai instalațiilor atomice. Inspectorii călătoresc „incognito" printre pasagerii trenurilor, cu care parte din personalul tehnic al instalațiilor atomice pleacă la Paris, urmărind cu atenție discuțiile care au loc, cunoștințele care se fac etc. Deghizați în turiști, „îngerii păzitori" sînt prezenți și în avioanele care străbat zonele din apropierea Văii Rhonului, pentru a descoperi cel mai mic indice de spionaj. Cu toate măsurile de pază care se iau și care sînt generate atît în S.U.A. cît și în Marea Britanie, Franța, R.F. Germania, spionajul militar și economic are totuși loc. Iată un alt caz.

Cu ani în urmă, ziarul londonez „Sunday Telegraph" a anunțat că centrala nucleară experimentală de la Wifrith Health (Dorest) a fost scoasă din funcțiune în urma unui act de sabotaj. Primele rezultate ale anchetei întreprinse de Divizia specială a Scotland Yard-ului au permis să se stabilească faptul că în rezervorul de aluminiu al reactorului a fost introdus mercur, care, în contact cu aluminiul, a provocat un fenomen de coroziune.

Reactorul sabotat era destinat exportului. Ziarul londonez subliniază faptul că nu este exclus ca actul de sabotaj să fi fost inspirat de reprezentanții intereselor comerciale ale unei puteri străine. Se știe că Statele Unite oferă spre vînzare pe piața mondială, reactoare atomice industriale. Ziarul își încheie știrea arătînd că au fost luate măsuri speciale de protejare a instalațiilor secrete împotriva spionajului și a sabotajului.

*

Petrolul, această prețioasă sursă de energie, a constituit și constituie obiectul unui număr incredibil de acțiuni de spionaj. Ne vom rezuma, în cele ce urmează, a prezenta doar cîteva.

Pe arterele de circulație, mici sau mari, automobilele de diverse feluri și dimensiuni, gonesc neîncetat în toate direcțiile. Forfota acestora, încetinită doar în miez de noapte și reluată imediat în primele ore ale dimineții, constituie o imagine cotidiană. O observare mai atentă a acestora, mai cu seamă acum cînd poluarea a început să devină o obsesie, ne atrage atenția : sînt autoturisme mici, mai cu seamă care nu poluează prea mult atmosfera ; altele, mari, autobuze și autocamioane, din eșapamentul cărora se revarsă valuri de fum negru cu miros înnecăcios. Fără a intra în detalii tehnice trebuie să spunem că, la scurt timp după inventarea motorului cu explozie, a avut loc și apariția motorului cu combustie internă. Fiecare tip de motor își are partizanii săi, care-i scot în evidență avantajele și dezavantajele celuilalt tip. Criza energetică a făcut ca motorina, mult mai ieftină și disponibilă în urma procesului de rafinare a petrolului, să dea un impuls producției de motoare cu combustie

internă, avînd calităţi îmbunătăţite. Însă cele două tipuri de motoare au declanşat, la vremea respectivă, o bătălie nevăzută a serviciilor secrete, soldată şi cu pierderi de vieţi omeneşti.

Să ne întoarcem în timp către sfîrşitul secolului trecut. În orice enciclopedie tehnică este menţionat numele descoperitorului motorului cu explozie : inginerul francez Alphonse Bean de Rochas. Cu meticulozitatea cercetătorului obişnuit cu „labirintul pistelor", dintre care una singură duce la succes, De Rochas şi-a însemnat într-un caiet calculele şi schiţele motorului cu explozie în patru timpi. Vestea cercetărilor sale nu a întîrziat să se răspîndească cu iuţeala fulgerului ajungînd, bineînţeles, şi la urechile „concurenţei". Aşa se face că într-o bună zi, inginerul s-a pomenit că a „pierdut" preţiosul caiet, depozitarul a multor ani şi nopţi de trudă. Se părea că invenţia lui De Rochas rămînea pierdută pentru totdeauna şi omenirea nu va mai putea beneficia de opera sa. Iată că, după aproape douăzeci de ani, caietul „pierdut" reapare, şi lupta între motorul cu explozie şi cel cu aprindere internă se declară pe faţă.

Reamintim cititorilor noştri că motoarele cu explozie nu intraseră încă în construcţia autovehiculelor, întrucît aprinderea electrică nu fusese pusă la punct şi funcţionarea era deosebit de greoaie. Aprinderea electrică a fost inventată de Karl Benz şi Robert Bosch şi astfel motorul cu explozie a putut să-şi continue impetuos ascensiunea.

În anul 1897, inginerul german Rudolf Diesel şi-a făcut apariţia cu o descoperire remarcabilă — motorul cu combustie internă —, de care îşi va lega numele, probabil, pentru totdeauna. În mai puţin de zece ani, motorul lui Diesel se răspîndeşte pe întreg globul : aproximativ un milion de exemplare cu ţăcănitul caracteristic al cailor putere funcţionau pe toate meridianele. A fost momentul declanşării pe faţă a luptei între marii exponenţi ai industriei de automobile aflată la începutul ascensiunii ei.

În ajunul primului război mondial, mai precis în toamna anului 1913, Rudolf Diesel aflat în plină celebritate, avea să fie victima unei întîmplări al cărui mister nu a fost dezlegat nici pînă în zilele noastre, existînd doar

nişte presupuneri. Pe scurt, celebrul inventator a primit o invitaţie pentru a lua parte la o consfătuire ştiinţifică iniţiată de Amiralitatea britanică şi care avea ca temă aplicabilitatea motoarelor cu combustie internă în diverse domenii.

La 29 septembrie 1913, Diesel s-a îmbarcat pe vaporul „Dresden" la Anvers, avînd asupra sa o servietă ce conţinea planurile şi calculele unui nou motor, mult mai perfecţionat în ceea ce priveşte raportul dintre putere şi greutate, cu alte cuvinte mult mai uşor. Diesel a fost zărit pentru ultima dată în seara plecării vaporului în larg, plimbîndu-se pe puntea vasului. Apoi a dispărut şi nimeni nu va mai afla nimic despre soarta celebrului inventator. În cabina sa i s-au găsit bagajele, mai puţin servieta ce conţinea planurile motorului.

De atunci, lumea se întreabă mereu cum a dispărut Diesel. Enciclopediile tehnice rămîn mute în această privinţă. Este cert doar că nu a mai fost văzut pe puntea vasului ce-l transporta în Marea Britanie ; dar de ce şi în ce împrejurare a dispărut, a rămas un mister de nepătruns. S-au emis mai multe ipoteze, presupunîndu-se că ar fi vorba de o sinucidere ; alţii au afirmat că a fost un accident şi chiar de o crimă. Care din aceste versiuni ascunde adevărul ? În ultimii ani, cînd metodele spionajului au început să fie dezvăluite tot mai mult, se afirmă că Rudolf Diesel a fost victima serviciului de spionaj german. Doi agenţi secreţi germani s-au îmbarcat odată cu Diesel pe vas şi, seara, tîrziu l-au pîndit cînd acesta se plimba singuratic pe puntea vasului. Profitînd de ceaţa densă în care intrase vasul la un moment dat, l-au atacat, aruncîndu-l peste bord. Au sustras apoi servieta din cabină şi s-au amestecat printre ceilalţi pasageri. Scenariul de mai sus nu este exclus, chiar foarte plauzibil, mai ales că se ştie că militariştii germani pregăteau în secret un nou război, în care submarinele aveau să joace, după cum se prevedea, un mare rol. Motorul lui Diesel era ideal pentru echiparea „U-Boot"-urilor, iar inventatorul, un pacifist convins, refuzase să cedeze militariştilor germani invenţia sa. Speriaţi ca invenţia să nu încapă pe mîna englezilor s-au decis să-l suprime. Şi astfel au dat o dublă

lovitură, punînd mîna și pe planurile noului motor. În timpul primului război mondial, după cum se știe, submarinele germane au cauzat mari pierderi flotei aliaților.

*

Fiind în domeniul petrolului vom prezenta, în continuare, două cazuri în care eroii au căzut victime ale agenților secreți plătiți de marile monopoluri. Și de această dată domnește incertitudinea asupra detaliilor.

Vom începe cu Enrico Mattei. Numele cineastului italian Francesco Rosi este binecunoscut atît în Italia cît și peste hotarele ei. Filmele lui se remarcă prin valoarea artistică și, mai ales, prin subiectele sale politice. Întrebat, la puțină vreme după proiecția filmului său „Enrico Mattei", de către un reporter, care sînt cauzele probabile ale morții fostului președinte al societății E.N.I. (Ente Nazionale Idrocarburi), Rosi a răspuns, ridicînd din umeri a neputință :

— Nu știu. Am vrut pur și simplu să atrag atenția opiniei publice asupra împrejurărilor morții acestui om, pe care nu le-am putut limpezi, din unele motive independente de mine.

Filmul începe și se termină cu aceeași secvență. Un luminiș într-o pădure, arbori învăluiți în pîcla dimineții. Un excavator lucrează la o groapă adîncă ; sînt scoase la iveală fragmente din fuselajul unui avion cu reacție. Niște polițiști poartă în brațe ceva înfășurat într-un cearșaf. Este tot ce a mai rămas din trupul inginerului Mattei, din pilotul său personal, Bertuzzi, și din ziaristul american William Mac Hale, care tocmai terminase un studiu biografic despre președintele societății E.N.I.

Într-adevăr, așa s-au petrecut lucrurile. La 27 octombrie 1962, Enrico Mattei a pierit într-un accident de avion. O explozie misterioasă s-a produs în timpul zborului, în apropierea localității Bascarpe. Și acum, după 20 de ani, cazul Mattei continuă să rămînă o enigmă.

Deși lasă să se înțeleagă că această catastrofă n-a fost întîmplătoare, Francesco Rosi, în filmul său n-a pus punctul pe „i". Nu din lipsă de curaj, ci pentru că scenariul scris de un om care-i făgăduise să-i furnizeze probe documentare că asasinii Mafiei, puși în slujba unor monopoluri străine, fuseseră implicați în această afacere, a rămas neterminat.

Enrico Mattei a fost directorul Societății petroliere de stat italiene E.N.I. În această calitate, în urma tratativelor cu reprezentanți ai statului iranian, el a obținut exploatarea petrolului pe o suprafață totală de 23 000 km^2. Spre deosebire de alte mari societăți petroliere care împărțeau beneficiul cu posesorul terenului în proporție de 50 la sută, Enrico Mattei a propus o împărțire a profitului mai mare în favoarea părții iraniene. Acordul a determinat o reacție violentă din partea marilor societăți petroliere, consorțiu cunoscut sub numele de „Cele șapte surori". Precedentul fiind creat au fost forțate și aceste societăți, în decursul anilor, să schimbe raportul împărțirii profiturilor. Faptul însă nu a rămas fără urmări pentru Enrico Mattei, mai ales pentru că avînd legături cu personalități aflate la cîrma statului algerian, intenționa să colaboreze cu „SONATRACH" în vederea exploatării resurselor de petrol nord-africane.

Nu trebuie uitat nici cealaltă latură a complexei personalități a personajului nostru : după cum spun biografii săi, Mattei, democrat convins, a activat în timpul ultimului război în rețeaua de rezistență antifascistă, sabotînd mașina de război nazistă. Ulterior a colaborat cu patrioții algerieni pentru eliberarea țării. Poate că toate acestea ascund explicația unor rivalități care au mocnit și s-au amplificat în cursul anilor conducînd, atunci cînd conjunctura a fost favorabilă, la deznodămîntul cunoscut.

Cineastul italian a început să lucreze la filmul „Enrico Mattei" în 1970. Aflînd de asta, De Mauro, originar din Palermo, s-a oferit să scrie el scenariul despre cauza morții tragice a președintelui societății E.N.I.

— Am cules date reale, i-a spus el lui Rosi. Îmi mai lipsesc cîteva detalii. Dar, în general, promite să fie ceva senzațional.

La începutul lui septembrie 1970, mai multe ziare italiene au anunțat că ziaristul sicilian De Mauro știe cine a pus la cale asasinarea lui Enrico Mattei și că, în curînd, va da în vileag acest lucru. La 16 septembrie, De Mauro a telefonat acasă de la redacție, anunțînd că o să mai

întîrzie puțin. La zece seara a plecat de la birou și a pornit cu mașina spre casă. La colțul străzii Pirandello a oprit mașina și a intrat într-un bar să cumpere țigări și o sticlă de vin. Cînd a stopat în fața locuinței, acolo se afla fiica lui cu logodnicul. Cei doi tineri au lăsat poarta deschisă și au intrat în apartament. Din casă, fata și-a auzit tatăl explicînd ceva, cu voce tare, unor inși aflați lîngă mașina lui. După tonul conversației, păreau să se cunoască. Apoi, De Mauro s-a urcat din nou în mașină, cu un ins lîngă el și doi în spate. De atunci nimeni nu l-a mai văzut.

A doua zi, poliția a găsit mașina abandonată într-un cartier periferic. După alte cinci zile, adresîndu-se tuturor italienilor, ziarul „L'ora" a scris în prima pagină : „De Mauro a fost răpit sub ochii noștri. Ajutați-ne : acest apel este adresat fiecărui dintre voi. Participați la investigațiile noastre. Cel mai mic indiciu poate fi prețios !". Ziaristul a fost căutat pretutindeni. Dar în zadar...

Pe la sfîrșitul anului 1971, ziarele italiene au publicat o nouă știre senzațională. Un preot sicilian, al cărui nume n-a fost comunicat, a relatat poliției conținutul spovedaniei unui anume Giuseppe P., asasin în slujba Mafiei din Palermo și care l-a ținut ascuns pe De Mauro. Iată cum s-ar fi desfășurat, conform acestei mărturii, evenimentele din septembrie 1970. Cînd a coborît din mașină, De Mauro a fost acostat de Giuseppe P., care-l cunoștea de mult pe ziarist. El i-a prezentat doi prieteni care posedau, după afirmația lui, informații unice despre „cazul Mattei". De Mauro a acceptat imediat să se ducă cu ei, să se înțeleagă asupra prețului. În apartamentul în care a fost dus, ziaristul a fost drogat cu forța. Apoi, în cursul interogatoriilor luate sub tortură, i s-au administrat și alte stupefiante. Ce voiau asasinii să afle ? Giuseppe P. n-o spune : De Mauro a fost sechestrat la Palermo fără ca cineva să prindă de veste, timp de 19 zile. Apoi, cu o ambulanță, condusă tot de Giuseppe P., a fost transportat într-o casă din Agrigento, unde a mai fost ținut trei zile. În dimineața zilei de 8 octombrie, De Mauro a fost îmbarcat pe o șalupă. Acolo (mort sau în stare de inconștiență, nu se știe exact) a fost pus într-un conteiner greu și aruncat în mare.

Peste cîteva luni, presa italiană a reluat acest caz, relatînd o declarație a procurorului general Pietro Scaglione, din Palermo. Se știu foarte puține lucruri despre viața personală a acestui magistrat sicilian. Născut la 2 martie 1906, la Lecara-Friddi, toată viața și-a petrecut-o în Sicilia, unde s-a ocupat de cercetarea crimelor organizate de mafioți.

În cursul unei conferințe de presă, Scaglione a făcut o declarație senzațională. A făgăduit nu numai să comunice „în cel mai scurt timp" numele celor care îl răpiseră pe De Mauro, ci să facă dovada legăturii dintre dispariția ziaristului și moartea tragică a președintelui societății E.N.I. În dimineața zilei de 5 mai, Scaglione a plecat de la locuința lui din strada Marchese Ugo, s-a urcat în mașină, împreună cu fiul său Antonino și cu sergentul de poliție Sebastiano D'Agostino, pentru a pleca spre centrul orașului. Acolo, fiul lui și polițistul au coborît, iar procurorul a pornit mai departe, spre cimitirul „Dei Cappuccini", unde se ducea aproape în fiecare dimineață, spre a depune flori pe mormîntul soției. Apoi, mașina lui Scaglione s-a întors pe via Cippressi, o străduță pustie de la periferie. Poliția n-a putut găsi decît un singur martor care a văzut ce s-a întîmplat și anume, un băiat de 11 ani. „Fiat"-ul albastru (mașina lui Scaglione) a declarat băiatul — a găsit strada barată de un „Fiat" alb (mașina unor necunoscuți), din care au coborît doi inși. Alți doi au ieșit din curtea unei căsuțe vecine (băiatul nu-și amintește exact care căsuță). Toți patru au început să tragă cu focuri de armă asupra „Fiat"-ului albastru. Apoi s-au urcat în mașina albă și au fugit.

Cînd a sosit la fața locului, poliția l-a găsit pe șofer mort, iar pe procuror într-un lac de sînge, ciuruit de unsprezece gloanțe. În drum spre spital a decedat și el.

În anul 1972, în Italia a apărut o carte a ziaristului Riccardo de Sanctis, în care autorul a relatat date zguduitoare despre moartea misterioasă a celor trei : Mattei, De Mauro și Scaglione. „Sînt sigur — a declarat De Sanctis la o conferință de presă — că cele trei crime au fost comise cu participarea Mafiei". Dar cine a plătit mîna criminală ? Desigur, cineva interesat în concesiunile petroliere.

Recent, într-un serial documentar realizat de televiziunea franceză asupra Mafiei, și prezentat și pe micile ecrane

din țara noastră, a fost menționat numele unui șef mafiot din Corleone, presupus ca autor al uciderii lui Enrico Mattei. Evident, menționa laconic comentatorul, firele duc undeva mai sus, spre „rețeaua internațională a crimei organizate...".

*

În anii ce au urmat după cel de-al doilea război mondial, tot mai multe foste colonii au pășit pe drumul independenței punînd bazele edificării unor economii de tip nou. Procesul nu a fost ușor, întîmpinînd dificultăți pe plan intern și mai ales extern. Marile companii monopoliste au întreprins nenumărate acțiuni împotriva mișcărilor de eliberare națională a popoarelor din fostele țări coloniale și dependente, ale căror bogății naturale au făcut obiectul unor lupte aprige între grupurile monopoliste.

În lupta pentru petrol, chiar după obținerea independenței unor state, marii capitaliști nu au ezitat să folosească orice mijloc pentru a-și adjudeca „aurul negru". Acest lucru ne este demonstrat din plin de episodul următor.

Într-o dimineață, un „Citroen DS" a oprit brusc, făcînd roțile să scrîșnească sub pietrișul alb. Totul era alb împrejur : palatul, aleile și zidurile care înconjurau grădina cu vegetație abundentă. Din limuzină a coborît un bărbat brunet, de statură mijlocie, cu ochelari de soare, îmbrăcat europenește, avînd în mîna stîngă o mapă diplomat. Cu pas elastic, de sportiv, s-a îndreptat spre intrarea palatului. A răspuns scurt la salutul celor doi polițiști care străjuiau portalul, adăpostiți în umbra unor firide, și o clipă silueta i se oglindi în placa de alamă strălucitoare fixată pe peretele din dreapta, unde se putea citi : „Ministerul hidrocarburilor". Pătruns în hol, o răcoare plăcută îl izbi în față, făcîndu-l să inspire adînc aerul. S-a îndreptat spre cabinetul ministrului.

Cine era acest personaj care se mișca ca la el acasă în palatul păzit cu strășnicie ? Fiecare coridor era supravegheat de către o cameră de luat vederi, iar ferestrele erau protejate de detectoare ultrasensibile. Și, mai ales, care era scopul vizitei sale la minister ?

Persoana nu era altcineva decît P.D.G. (Prezident Director General) al societății de stat „National Petroleum Co." Cu trei ani în urmă, statul pe care-l reprezenta terminase ultima etapă în acțiunea de naționalizare a întreprinderilor care vizau exploatarea resurselor minerale ale țării. În prezent, în domeniul petrolului și al gazelor naturale, statul pe care-l reprezenta dispunea de toate mijloacele, de la forare și extracție și pînă la prelucrare și o bună rețea de transport. Această politică vizînd trecerea industriilor cheie din mîinile capitalului străin în cele ale statului, pe de o parte, iar pe de altă parte, dezvoltarea cu precădere a industriei grele, se dovedise a da roade în scurtul interval de timp de cînd fusese pusă în practică.

Țițeiul și gazele naturale erau, în parte, într-o cantitate destul de mică, prelucrate în cele trei rafinării situate în nordul țării, dar cea mai mare parte erau exportate în stare brută. Statul încasa, datorită țițeiului extras, valoarea integrală a acestuia, conform sistemului de prețuri practicat pe piața internațională.

Pierderile înregistrate de către marile companii internaționale erau însă imense și foștii stăpîni nu le puteau trece ușor cu vederea. Căutau cu febrilitate soluții care să le permită recuperarea terenului pierdut. Orice mijloc era examinat cu atenție și nu se dădeau în lături nici chiar de la acțiuni violente de sabotare a producției. De elemente care să le îndeplinească planurile nu duceau lipsă : în țară lucrau încă mulți specialiști străini în calitate de cooperanți.

Audiența de lucru a P.D.G.-ului societății „National Petroleum Co." la ministru era legată de apropiata vizită pe care P.D.G. urma s-o facă într-o țară occidentală, în vederea încheierii unui contract pe timp de cinci ani, vizînd livrarea a 25 milioane tone țiței către „Astor Oil International".

Firma occidentală nu era necunoscută : ea făcea parte din grupul celor cîteva companii care, pînă mai ieri, își aveau sucursale și în țara respectivă. Se căzuse de acord să se continue legăturile datorită unor rațiuni multiple, în care un rol important îl jucau asigurarea pieselor de schimb necesare instalațiilor. Aceasta constituia una din problemele care dădeau cea mai mare bătaie de cap. Fap-

tul că „Astor Oil International" era cooperantă și că predarea bunurilor monopolului către stat decursese fără nici un fel de incident mai deosebit, comparativ cu alte cazuri, determinase conducerea ministerului să înceapă tratativele privind exportul de țiței.

În discuția directorului general cu ministrul au fost trasate precis, pînă la cele mai mici amănunte, toate aspectele privind clauzele contractuale. Se avuseseră în vedere inclusiv revizuirile periodice de preț, în funcție de o previzibilă evoluție economică mondială, precum și plata diferențiată în raport cu calitatea țițeiului. Toate aceste amănunte, directorul general al lui „National Petroleum Co." le-a notat cu grijă și a introdus notițele în mapa prevăzută cu închizători cifrate.

A doua zi de dimineață, delegația formată din cinci persoane, în frunte cu P.D.G., aflată în salonul oficial al aeroportului, a fost poftită să urce prima în avion, după care, așa cum se obișnuiește, au urmat și ceilalți pasageri. Ușile au fost închise și avionul, cu motoarele ambalate, se deplasa încet spre pista de decolare nr. 3. Pasagerii se uitau prin hublouri ; panorama orașului se zărea prin straturile vibrante ale aerului cald.

După aproape nouă ore de zbor au ajuns la destinație. La aeroport au fost primiți cu o curtoazie deosebită, poate chiar puțin exagerată ; directorului i-a fost pusă la dispoziție o limuzină, iar alta era la dispoziția restului delegației. Avînd în vedere drumul obositor, șeful Departamentului Public Relation le-a comunicat ceremonios că vor fi conduși direct la hotel pentru a se odihni, urmînd ca de a doua zi să înceapă derularea programului. Ajunși la hotel, surpriza avea să fie plăcută : fiecare membru dispunea de un mic apartament, care, în afară de televizor în culori, mai beneficia și de un minibar, bine aprovizionat. Totul, bineînțeles, era trecut în contul companiei gazdă, inclusiv posibilitatea cumpărării unor articole din holul hotelului.

După un duș și cîteva ore de somn reconfortant, oaspeții s-au reîntîlnit, cu toții, în sala restaurantului, pentru a cina. Atmosfera era voioasă și, la cafea, P.D.G. le-a făcut colaboratorilor ultimele recomandări, atrăgîndu-le atenția să nu angajeze discuții în particular și, mai ales, să nu

dezvăluie nimic în ceea ce privește politica țării lor în materie de prețuri ale țițeiului.

Gazdele avuseseră grijă, mai înainte, ca în fiecare colțișor al camerelor, inclusiv în automobile, să fie montate microfoane ultrasensibile. Fiecare cuvînt era interceptat la o stație centrală, unde avea loc înregistrarea pe o bandă de magnetofon. În eventualitatea că cineva ar fi dispus de un detector, microfoanele erau confecționate din ceramică, iar transmiterea se efectua dintr-o cameră de serviciu, astfel încît depistarea „urechilor indiscrete" era, practic, aproape imposibilă.

Pentru traducerea convorbirilor a fost însărcinat un funcționar al companiei, care lucrase mulți ani la sediul rafinăriei din Capitala țării din care veneau oaspeții.

Delegații, fără a cunoaște aceste detalii, au bănuit, totuși, la ce se pot aștepta ; au luat unele măsuri de precauție : consemnul general era ca să nu se discute nimic în hotel sau în alt loc public referitor la problemele misiunii lor.

A doua zi, după micul dejun, cînd terminau de sorbit ultima înghițitură de cafea și-a făcut apariția, surîzător și amabil, reprezentantul firmei, care, în mod ciudat, sosise tocmai în acel moment. Delegații nu aveau de unde să știe că acesta venise mai devreme și că îi așteptase într-un mic salonaș pînă în momentul în care chelnerul îi făcuse un semn discret că oaspeții au terminat gustarea. Programul tratativelor era prevăzut să se desfășoare pe parcursul a cinci zile : în primele două urmau să aibă loc convorbirile la sediul societății, în alte două zile, oaspeții erau invitați la o călătorie cu avionul într-o stațiune climaterică situată în nord, în munți, iar ultima zi era rezervată perfectării și parafării contractului.

Ajunși la sediul societății „Astor Oil International", după o luare de contact protocolară, s-a trecut la negocierea tuturor aspectelor legate de tranzacția proiectată. Nu mică le-a fost surprinderea delegației de la „National Petroleum Co." cînd au constatat că gazdele se menținеau pe poziții ferme în ceea ce privește prețul oferit, cu mult sub limitele celor existente pe plan internațional.

Primele două zile s-au scurs în discuții interminabile, fără a se ajunge la o înțelegere. În cea de a doua zi, unul din membrii delegației a acuzat o indispoziție acută, fapt care l-a determinat să nu părăsească hotelul. În cea de a treia zi, restul delegației, conform programului stabilit, s-a deplasat în stațiunea montană, urmînd ca, la întoarcere, tratativele să fie reluate. Starea bolnavului s-a agravat subit, necesitînd internarea sa într-o clinică de specialitate.

Delegația urma să se întoarcă în Capitală, conform programului, în seara celei de a patra zi. Dar un accident tragic a făcut ca avionul să ia foc în aer, explozia carburantului pulverizîndu-l pur și simplu. Nu s-au salvat decît pilotul și ajutorul său, ceilalți pasageri pierzîndu-și viața. Ancheta efectuată la locul accidentului a condus la concluzia că explozia s-a datorat spargerii conductei de benzină.

Știrea a produs consternare. Presa din ambele capitale a acordat spații largi acestei tragedii. Articolele publicate, însă, în ziarele occidentale, pe lîngă relatarea accidentului, menționau că regretul era cu atît mai mare cu cît tranzacțiile care făcuseră obiectul vizitei delegației lui „National Petroleum Co." se soldaseră cu un acord deplin ! Într-adevăr, la sediul firmei a fost trimis, printr-un curier, contractul semnat de însuși P.D.G., care ulterior își pierduse viața în accident.

Consiliul de conducere al firmei avea să constate, cu uimire, că pe lîngă faptul că contractul fusese încheiat pe o perioadă de cinci ani, iar prețurile stipulate erau cu mult mai mici decît cele hotărîte la plecare, în plus se prevedea clauza de a nu fi renegociate pe toată durata contractului. Contractul era perfect legal întocmit și nu putea fi contestat.

Au urmat apoi o serie de întîmplări care aveau să dezvăluie, cel puțin în parte, cauzele misteriosului accident de avion, sabotajul pus la cale. Unul din membrii delegației, după cum ne amintim, nu a participat la călătoria de agrement, fiind bolnav. După vindecarea sa a revenit în țară. Surprinderea a fost totală : avea în fața ochilor contractul semnat de șeful delegației ; el a declarat că în timpul celor două zile în care avuseseră loc convorbirile nu se ajunsese la nici o înțelegere. Acum, negru pe alb,

se afla semnătura celui dispărut și data zilei cînd el s-a îmbolnăvit ! Declarațiile sale, după cum era și firesc, au trezit suspiciuni. A fost inițiată o anchetă discretă. Rezultatele, date fiind circumstanțele, nu au putut fi în măsură să ofere probe ; au reieșit doar o serie de indicii care, fără a putea servi ca probe, demonstrau că în avion, în momentul exploziei, nu se afla conducătorul delegației, ci doar trei membri. Acesta dispăruse fără urmă ! Bineînțeles, după ce semnase contractul. Fiind exclusă coruperea acestuia, nu rămîne în picioare decît alternativa de a i se fi luat semnătura prin forță. P.D.G. mai era sau nu în viață ? Nu se cunoaște nici astăzi.

Așa cum arătam la începutul acestui capitol, agenții secreți aflați în slujba patronilor marilor societăți transnaționale nu se dau în lături de a folosi orice mijloc pentru a-și servi stăpînii. Realitatea depășește uneori cea mai fecundă ficțiune și cazul descris mai sus ne oferă un exemplu elocvent, dezvăluind una din fațetele spionajului economic.

Pirații aerului

Mihail Mihailovici Voronov era comandantul unei unități militare, instalată în apropierea orașului Sverdlovsk, în regiunea Ural. În acea zi, în biroul său, el se ocupa de întocmirea planificării concediilor subordonaților. La un moment dat a auzit pe cineva alergînd și, fără să bată la ușă, un militar a intrat agitat. Era sergentul de serviciu. Cu vocea întretăiată de emoție și cu răsuflarea greoaie a raportat că „în spațiul aerian a apărut un obiect necunoscut".

Era în dimineaţa zilei de 1 Mai 1960, cu cîteva secunde înainte ca acele ceasornicului să arate orele 9. Cerul era albastru, aerul limpede şi totul prevestea o zi frumoasă de primăvară.

În faţa ecranelor aparatelor de radar, militarii sovietici, care aveau misiunea să supravegheze sectorul aerian încredinţat, au observat un semnal, un obiect neidentificat. Ostaşii de serviciu se întrebau ce putea fi : un avion sovietic neanunţat, şi care se rătăcise ? O eroare datorată dereglării instrumentelor lor ? S-au hotărît să raporteze comandantului.

În semiîntunericul încăperii în care erau instalate aparatele, pe ecrane pîlpîia o lumină ciudată. Privirile încordate, fără să clipească, urmăreau punctul care se deplasa pe suprafaţa caroiată.

Maiorul Voronov ezită o fracţiune de secundă, apoi apăsă hotărît pe butonul roşu. Alarma aeriană se declanşă de-a lungul întregii reţele de apărare antiaeriană a frontierei sovietice.

— Nu este o „farfurie zburătoare", rosti cu voce răguşită comandantul. Este un avion străin. Priviţi... priviţi cum zboară în zig-zag. Încearcă să-şi modifice direcţia. Da, descrie un cerc larg în jurul bazei noastre. Maiorul se aplecă apoi asupra microfonului care făcea legătura cu comandanţii de subunităţi.

— Atenţie ! obiectivul în linia de ochire ! Foc !

O rachetă sol-aer „SAM-2" se aprinse şi porni, la început greoi, apoi din ce în ce mai iute, şi se pierdu în înaltul cerului.

Maiorul Voronov nu-şi dezlipise privirea de pe ecran. El şi ceilalţi militari, a căror răsuflare o simţea în ceafă, văzură apărînd pe ecran un al doilea punct luminos. Era racheta. Cele două puncte se îndreptau unul către celălalt. Brusc, ecranul nu mai oferi nici-o imagine, punctele se întîlniseră, contopindu-se într-o scînteie ce a pîlpîit pentru o fracţiune de secundă ceva mai tare. Apoi nimic.

— Ţinta a fost atinsă !

Maiorul Voronov alergă afară. Din mers luă din cuier un binoclu puternic. Se opri în pragul clădirii scunde, privi cerul. Soarele făcea să strălucească cîteva fragmente metalice, care cădeau ca o ploaie argintie în dimineaţa de

primăvară. Apoi un punct minuscul apăru dedesubtul unei paraşute ce cobora lin.

La cîţiva kilometri de unitatea militară, colhoznicii unui sat din apropiere au auzit o explozie puternică. Oamenii şi-au părăsit, pentru moment, treburile şi au privit nedumeriţi împrejur. Unul întinse mîna spre cer şi le atrase atenţia asupra paraşutistului care cobora din văzduh. Era chiar deasupra lor.

Oamenii sovietici l-au capturat pe musafirul nepoftit şi l-au predat ostaşilor maiorului Voronov care se îndreptau spre ei cu un autoturism de teren.

Francis Gary Powers era prizonier !

Powers a fost supus unui interogatoriu ; el avea să mărturisească următoarele : „Sînt locotenent-major în forţele aeriene militare ale S.U.A. În anul 1956 am intrat în serviciul unei agenţii secrete, fiind încadrat în subunitatea aeriană specială". Folosind drept acoperire firma Direcţiei naţionale pentru aeronautică şi cercetarea spaţiului cosmic, aceasta se ocupa, de fapt, cu spionajul militar de la mare altitudine.

În continuare, Powers a declarat : „Am decolat de pe aerodromul Peshawar, din Pakistan, am trecut frontiera de stat a U.R.S.S. şi am zburat pe deasupra teritoriului sovietic, îndreptîndu-mă spre Norvegia (aerodromul de la Bodo). Urma să trec pe deasupra unor anumite oraşe din U.R.S.S., printre care Murmansk şi Arhanghelsk. În timpul survolării teritoriului sovietic trebuia să conectez şi să deconectez aparatul de fotografiat deasupra anumitor puncte, care e au indicate pe hartă. Fără îndoială că zborul meu pe deasupra teritoriului sovietic urmărea culegerea de informaţii despre proiectilele teleghidate sovietice şi despre staţiile de radiolocaţie".

Powers a recunoscut că acţiunea sa a fost pregătită cu mult timp în urmă. S-a antrenat minuţios, zburînd de multe ori de-a lungul graniţelor U.R.S.S., pentru a studia şi a se familiariza cu sistemul de radiolocaţie al Uniunii Sovietice. La bordul aceluiaşi tip de avion, Powers a zburat pe deasupra teritoriului Greciei, Italiei şi R.F. Germania. Pentru a studia condiţiile de aterizare pe un aerodrom norvegian a stat acolo timp de trei săptămîni.

Trimiţîndu-l pe Powers într-o misiune de spionaj deasupra teritoriului U.R.S.S., şefii săi l-au instruit pînă în cele mai mici amănunte. Pentru eventualitatea unui eşec, pilotului i-a fost înmînat un ac special cu otravă, a cărui înţepătură ar fi provocat moartea în cîteva secunde. Dar Pawers n-a vrut să recurgă la ajutorul acului ; el dorea să trăiască.

Powers nu a constituit un caz singular. Piloţi şi avioane din Statele Unite au fost deseori folosite în scopuri de spionaj, violînd spaţiul aerian al multor ţări. Numeroase zboruri au fost efectuate, mai ales, în regiunile nordice ale Uniunii Sovietice, în regiunea Mării Baltice şi a Mării Negre, de-a lungul frontierelor din regiunea Extremului Orient.

Înaintea zborului lui Powers, în 1952, un avion militar american, de tipul „B-29", a pătruns în spaţiul aerian al U.R.S.S. Despre zborul acestui avion au scris şi ziarele americane. Astfel, s-a aflat că avionul avea la bord o instalaţie de radiolocaţie şi utilaj special pentru efectuarea de fotografii aeriene. Joseph Haarsh, corespondentul din Washington al ziarului „Christian Science Monitor", scria că a fost vorba de cercetarea unor lucrări de apărare sovietice. „Noi dorim, menţiona Haarsh, să cunoaştem cît mai exact cu putinţă ce se petrece la bazele militare maritime ale ruşilor...". Neil Stanford, un alt corespondent al aceluiaşi ziar, se dovedea a fi şi mai sincer : „Cercurile militare ale puterilor occidentale — scria el — manifestă cel mai viu interes faţă de dezvoltarea barajelor de radiolocaţie sovietice. Litoralul Mării Baltice este, probabil, locul unde se amenajează, în primul rînd, astfel de baraje. Statele Unite ar dori, firesc, să verifice aceste baraje şi nu este un secret faptul că ele fac această verificare prin toate mijloacele de care dispun".

Atunci, ca şi ulterior, după eşuarea lui Powers, s-a făcut un mare efort prin propaganda scrisă pentru a convinge publicul american că „survolarea unui teritoriu străin, chiar dacă nu este un act legal, este în orice caz foarte util". Şi, aşa cum s-au justificat preşedintele S.U.A., precum şi secretarul Departamentului de Stat, din acea vreme : „este esenţial de a continua aceste zboruri pentru a feri S.U.A. de un atac prin surprindere".

Pentru scopurile de spionaj aerian, aviaţia Statelor Unite a întreprins cercetări costisitoare. Astfel, în anul 1956, firma „Lockheed Aircraft Corporation" a fost în măsură să scoată de pe banda de montaj un avion ce poseda caracteristici cu totul ieşite din comun. Noul aparat a fost botezat „Lockheed U 2" sau mai pe scurt „U-2". Era un aparat ce putea zbura la mare altitudine — peste 20 000 metri — fiind dotat cu instalaţii speciale. Aparatajul fotografic al acestui avion era capabil să surprindă imagini de la o mare înălţime, iar pe aceste fotografii — spuneau specialiştii — se putea distinge chiar şi figura unui om ! Dar principala caracteristică a noului avion, după cum căutau să convingă opinia publică, o constituia invulnerabilitatea sa : se afirma că nu poate fi doborît cu mijloace de apărare antiaeriană cunoscute, iar avioanele de vînătoare nu se puteau ridica pînă la acea înălţime.

Cînd a fost scos prima oară din hangarul care-l adăpostea, privitorilor le-a apărut silueta ciudată a unui avion vopsit complet în negru ! După cum avea să se spună atunci, după secretul care a învăluit construirea bombei atomice în S.U.A., nu a mai existat nimic mai deosebit ca realizarea şi programul zborurilor acelor avioane negre.

Pentru executarea zborurilor cu avioanele „U-2", piloţii erau supuşi unei pregătiri speciale. Candidaţii selecţionaţi — piloţi din subunităţile forţelor aeriene militare ale S.U.A. — erau obiectul unei verificări minuţioase, după care semnau un angajament cu C.I.A. Faza următoare o constituia pregătirea propriu-zisă. În Nevada, într-o extremitate a poligonului destinat experienţelor cu arma nucleară — se afla aerodromul de pe care îşi luau zborul avioanele negre. Aici, piloţii făceau zboruri de antrenament şi se iniţiau în utilizarea complicatei aparaturi instalate la bordul avioanelor „U-2". Întocmai ca în şcolile de spioni, pe perioada cursului de pregătire a piloţilor, acestora li se dădeau nume fictive. Numai puţini funcţionari superiori ai C.I.A., şi din alte cîteva instituţii guvernamentale, ştiau de existenţa acestui proiect. Piloţilor de la bordul avioanelor „U-2" le era strict interzis să ia legătura prin radio cu bazele aeriene în timpul zborului, pentru a nu fi reperaţi.

Utilizarea avioanelor „U-2" în scopuri de spionaj nu era un fapt singular, izvorît din inițiativa unor militari ai Pentagonului. Folosirea acestor avioane se înscria în, ceea ce s-a numit la vremea respectivă, „programul cerului deschis". Autorul acestui program este fostul colonel Richard S. Leghorn, din serviciul forțelor aeriene militare ale S.U.A. Acesta era considerat, în cercurile militariste, ca un specialist de prima mînă în domeniul spionajului aerian. După pensionare, Richard Leghorn rămăsese în continuare consultant al forțelor aeriene militare. A început să publice o serie de articole în ziarele și revistele americane, în care menționa : „Statele Unite pot fotografia acum Rusia din aer. Avioane există, echipamentul există la îndemînă, tehnica noastră este în stare de așa ceva !". Prin înfăptuirea „programului cerului deschis", după concepția lui Leghorn, Statele Unite ar fi căpătat posibilitatea să rezolve principalele sarcini ce revin spionajului militar. „În vederea atingerii acestor țeluri — susținea Leghorn — trebuie folosite orice mijloace aeriene, chiar cu riscul unei contra-acțiuni din partea Uniunii Sovietice".

„Programul cerului deschis" a avut și alți apărători zeloși. Astfel, mareșalul de aviație Basil Ambrey, fost comandant al forțelor aeriene militare ale N.A.T.O. din Europa de vest, recunoscînd importanța spionajului aerian, a menționat că „războiul nuclear necesită informații precise despre locul unde se intenționează să se trimită această armă de o forță colosală, pentru ca ea să provoace pierderi cît mai mari". Iar contra-amiralul în retragere Bryan menționa, într-un articol publicat în revista „Military and Engineer" : „Una dintre tezele geopoliticii americane este necesitatea ridicării cartografice totale și foarte exacte a fiecărui petic de uscat și de apă de pe întreg globul".

Acestea au fost condițiile și atmosfera politică care au favorizat și condus la zborurile „avioanelor negre" în scopuri de spionaj. Ele decolau din Alaska, Japonia, Filipine, Anglia, R.F. Germania, Turcia și Pakistan. Programele de zbor în scopuri de spionaj aerian ale avioanelor „U-2" erau concepute și conduse nemijlocit de C.I.A. Ea avea la dispoziție piloți, tehnicieni și întreg materialul necesar, inclusiv accesul la anumite aerodroame militare. Graficul și itinerarul fiecărui zbor se întocmea după ce, în

prealabil, erau coroborate știrile privitoare la anumite obiective militare ce trebuiau fotografiate. În vederea păstrării celui mai strict secret asupra operațiunilor, numărul documentelor și al persoanelor implicate era redus la strictul necesar.

Planul acestor acțiuni speciale era urmărit în permanență de șeful C.I.A., de comandamentul forțelor aeriene militare și de conducătorii Ministerului Apărării și ai Departamentului de Stat. Totodată, fapt semnificativ, planul zborurilor întreprinse de avioanele „U-2" era văzut și aprobat de președintele S.U.A.

Și totuși „U-2" nu a constituit primul pas al Statelor Unite ale Americii în spionarea teritoriului altor țări. Încă din anul 1950, serviciile americane de spionaj au început prin a expedia baloane echipate cu camere de luat vederi, pentru a survola, de la circa 20 000 metri altitudine, teritoriul sovietic. Baloanele, ajunse la o anumită înălțime își eliberau echipamentul cu parașuta deasupra țărilor vest-europene, recuperarea urmînd să se facă de către agenți speciali destinați unor astfel de misiuni.

Dar, datorită condițiilor meteorologice, cea mai mare parte a acestor baloane pluteau în derivă, și astfel încărcătura lor nu putea fi recuperată. Multe baloane cădeau pe teritoriul sovietic. Fotografiile luate de aparatele montate pe aceste mijloace erau în măsură să servească la întocmirea de hărți, dar nu erau suficient de detaliate pentru a oferi informații corecte asupra sistemului de apărare sovietic, după cum ar fi dorit cei care organizau asemenea acțiuni de spionaj.

Destinația informațiilor obținute cu ajutorul baloanelor apare, evident, dintr-un film găsit la bordul unuia din aceste aerostate. Fotografiile făcute după acest film reprezintă obiective de apărare, dispuse pe teritoriul U.R.S.S. Numărul baloanelor lansate din mai 1950 deasupra teritoriului țărilor socialiste, cît și a altor țări (cum ar fi, de exemplu, India) se ridică la mai multe mii.

Pentru lansarea baloanelor-spion și asigurarea zborului lor cît și a recuperării și prelucrării informațiilor, organele militare ale S.U.A. au creat un serviciu special terestru, foarte ramificat. Din relatările făcute, fiecare balon de acest

fel, umplut cu hidrogen, avea un volum de aproximativ 1 600 metri cubi şi o capacitate de ridicare de 650—700 kilograme. Era confecţionat dintr-un material plastic subţire şi transparent. Echipamentul special aflat la bordul lui se compunea dintr-un aparat pentru luat vederi aeriene, cu o mare rezervă de film, care, concomitent cu luarea imaginilor, indiferent de starea vremii, marca pe marginea peliculei şi coordonatele obiectivului prins în vizor. Cît priveşte aparatajul radio-tehnic, acesta avea rolul de a asigura urmărirea de pe pămînt a balonului — de la staţia de control — în timpul zborului, menţinerea altitudinii de zbor, stabilitatea prin aruncarea la nevoie a lestului, cît şi declanşarea aparatelor de fotografiat. Un alt dispozitiv avea destinaţia să decupleze nacela cu aparataj de restul balonului şi s-o aducă la destinaţie cu ajutorul paraşutelor.

Pentru funcţionarea aparaturii electronice, alimentarea era asigurată de o baterie de construcţie specială — uşoară şi cu volum mic — capabilă să furnizeze curentul necesar timp de 8—10 zile. Aparatajul special al unui asemenea balon cîntărea în jur de 350 kg, iar balastul care asigura manevrabilitatea, circa 300 kg. Costul unui balon-spion se cifra la aproximativ 50 000 dolari.

Obiectivele urmărite de baloanele-spion erau vaste. Un specialist al forţelor aeriene militare americane, S. Solot, a declarat că baloanele pot să asigure obţinerea de informaţii de mare importanţă pentru dirijarea unei rachete asupra ţintei. O ştire relatată de Agenţia Associated Press, menţiona că Pentagonul utiliza informaţiile obţinute pe această cale la proiectarea viitoarelor avioane ale forţelor aeriene militare cît şi a proiectilelor teleghidate care zboară la înălţime şi cu rază mare de acţiune.

Dar secretul operaţiilor baloanelor-spion nu au putut fi ascunse multă vreme. În vara anului 1959 a fost prezentată, la Berlin, o expoziţie unde era arătată activitatea subversivă dusă de serviciile secrete ale marilor puteri occidentale, inclusiv cu ajutorul baloanelor. Demascarea operaţiei „Moby Dick" a provocat derută şi alertă la Washington.

După o serie de versiuni stîngace, publicate în presă, au existat ziare care au recunoscut, totuşi, că există un plan

de spionaj cu ajutorul baloanelor. Transpirarea unei asemenea ştiri nu a făcut decît să sporească jena organizatorilor activităţilor de spionaj. Departamentul de Stat al S.U.A. a dat dispoziţii stricte de a nu se mai publica în presa americană nici un fel de informaţii cu privire la aerostatele lansate de forţele aeriene militare americane. Totodată, serviciile americane care lansau baloane-spion în direcţia ţărilor socialiste au început să ia măsuri care să asigure mai bine secretul operaţiilor de pregătire pentru lansarea lor şi, totodată, să le permită să zboare neobservate, pe distanţe cît mai mari pe teritoriul altor ţări.

Pentru observaţia la distanţă medie, pe o rază de circa 1 000 km, americanii au utilizat şi avioane fără pilot ce erau lansate de pe un avion de transport „Lockheed C-130". După cum vedem, firma „Lockeed" s-a specializat în construcţia de aparatură pentru forţele armate ale S.U.A. cu o „destinaţie specială". Aceste aparate teleghidate filmau totul în timpul zborului lor, aveau detectoare cu raze infraroşii şi reţineau pe peliculă ce exista la sol. Patru modele ale acestor avioane sînt cunoscute că au fost folosite de S.U.A. : „Fairchild", „Aerojet M.Q.M. 68—A", „Republic Swallow" şi „Ryan Firebee". A fost experimentat şi un aparat de provenienţă belgiană, „Epervier" : acesta cîntărea 114 kg, lung de 2 metri şi cu o anvergură de 1,70 m. Pentru lansare putea fi folosită platforma unui camion obişnuit, pe care era montat şi postul de telecomandă. Avionul putea zbura la o altitudine de 1 000 metri pe distanţă de 350 km, cu o viteză minimă de 35 metri pe secundă şi lua o fotografie la fiecare 400 metri. Avionul îşi efectua misiunea atît pe timpul zilei cît şi noaptea.

Dar să revenim la folosirea avioanelor cu pilot folosite de S.U.A. în scopuri de spionaj. În 1954, Eisenhower, pe atunci preşedinte al S.U.A., a dispus constituirea unei comisii prezidată de James Killan, rectorul lui „Massachusetts Institute of Technology", cu scopul de a găsi mijloacele necesare obţinerii de informaţii de pe teritoriul sovietic. Drept urmare, în cursul uneia dintre şedinţele acestei comisii din toamna anului 1954, s-a luat decizia de a se întreprinde zboruri de recunoaştere deasupra teritoriului sovietic şi al celorlalte ţări socialiste.

Dar transpunerea în practică a acestui plan a ridicat o serie de probleme deosebite : în primul rînd nu exista nici-un aparat capabil să ducă la bun sfîrșit astfel de misiuni. Membrii comisiei au aflat de un proiect al unui avion de recunoaștere care poate zbura la foarte mare altitudine, aparat propus Forțelor Aeriene militare ale S.U.A. de către Kelly Johnson, inginerul șef al serviciului de studii aparținînd firmei „Lockheed". Acest proiect de avion era cu totul deosebit față de normele cunoscute în aviație și, ca atare, fusese refuzată construcția sa, motivîndu-se că un astfel de aparat „nu putea fi niciodată construit". Cu această mențiune pe dosar, planurile luaseră drumul arhivei.

Comisia specială care se afla tocmai în căutarea unor soluții neobișnuite, a proiectului unui avion care să iasă din tiparele cunoscute, a scos dosarul din arhivă, pe care începuse să se așternă praful uitării și, sub forma unui raport scurt, fu adus la cunoștința președintelui Eisenhower. Acesta îl chemă fără întîrziere pe Allen Dulles, șeful C.I.A. și îi dădu ordin să organizeze începerea construcției avionului proiectat de Kelly Johnson.

Acest inginer nu era totuși un necunoscut. El se afirmase încă din perioada anilor 1938—1940 ca unul dintre specialiștii cei mai buni în domeniul aeronauticii din Statele Unite. Lui i se datorau cele mai reușite avioane realizate în timpul celui de-al doilea război mondial, de către industria americană. Printre acestea, amintim aparatul „F—80", primul avion de vînătoare cu reacție american, precum și avionul cargou „C—130 Hercules", aflat încă în serviciu. După primirea ordinului de a da viață proiectului său, Kelly și-a ales 23 de ingineri și tehnicieni și, cu această echipă s-a retras într-un hangar izolat al uzinelor „Lockheed" din Burbank, California.

Protejat de un sistem eficace de securitate, echipa lui Johnson și-a început lucrul. Proiectul a fost botezat cu numele de cod „Aquatone". Avionul care prindea contur în hangarul din Burbank se remarca printr-un profil elegant și simplu. Avea o anvergură de aproape 27 metri, iar linia sa aducea, mai curînd, cu cea a unui planor, decît cu a unui avion clasic. S-a căutat să se renunțe la tot ce se dovedea

inutil. Aripile cîntăreau aproximativ o treime din greutatea unei aripi obișnuite de avion. Trenul de aterizaj a fost înlocuit cu roți minuscule, care făceau avionul să pară un planor. În sfîrșit, avionul era demontabil în întregime și putea fi ambarcat la bordul unui avion-cargou, sau transportat cu camionul pînă la aerodromul de pe care urma să-și ia zborul. În ce privește caracteristicile de zbor, era proiectat să se ridice la înălțimea de 25 000 metri, ceea ce însemna cu 8 000 de metri peste plafonul posibil de atins de orice avion construit în lume pînă atunci, dezvoltînd o viteză de 900 km pe oră. Trebuiau rezolvate numeroase probleme legate de funcționarea motoarelor la acea înălțime, unde atmosfera este rarefiată. Aparatul trebuia să rămînă în aer 10—12 ore și să aibă o rază de acțiune cel puțin egală cu a cunoscutului bombardier „B—52".

Primele avioane au fost realizate la 6 august 1955, adică aproximativ la opt luni din ziua în care i se dăduse mînă liberă lui Johnson să-și materializeze proiectul. Avioanele erau gata să-și ia zborul. La prima încercare, înainte de a se ridica, „Îngerul" (acesta era numele aparatului) a făcut un salt de 12 metri pe pistă și s-a sfărîmat de sol ; un altul s-a dezintegrat în plin zbor și un al treilea a dispărut pur și simplu. Piloții nu se puteau obișnui cu noul avion și cu caracteristicile sale. Au fost necesare numeroase zboruri. La mare înălțime, ceața se condensa pe parbriz și jena vizibilitatea, iar funcționarea reactoarelor era deficitară.

În cele din urmă, toate dificultățile au fost eliminate și „Îngerii" au fost în măsură să întreprindă zboruri lungi. S-a alcătuit un program de antrenament pentru piloți. Exigențele programului erau de așa manieră încît numeroși piloți îl abandonau pe parcurs.

În timp ce se lucra la construcția avioanelor au fost rezolvate și alte probleme cerute de misiunile de spionaj, ce urmau să fie încredințate acestor avioane. De pildă, „Eastman-Kodak" realizase un film mai subțire decît hîrtia de țigări, foarte sensibil și putea încăpea într-o cantitate mult mai mare decît în casetele obișnuite ale aparatelor. Obiectivul aparatelor de luat vederi era conceput astfel încît să poată capta imagini clare de la înălțimea la care zbura avionul. Un singur element mai lipsea pentru a

se pregăti prima misiune de spionaj a avionului : un specialist care să fie în măsură să trieze, dar mai ales să descifreze fotografiile luate cu aparatele de la bordul avionului. Acesta a fost găsit în persoana lui Art Lundahl, profesor la Universitatea din Chicago. El își exersase aptitudinile pe fotografiile experiențelor atomice de la Bikini, unde determinase efectul distrugerilor. Sub prestare de jurămînt a fost pus la curent cu programul de spionaj de la mare înălțime. I-a revenit sarcina să organizeze un laborator capabil să trateze și să interpreteze filmele care urmau să-i parvină în cantități enorme.

Și astfel au demarat împreună : avioane, obiective, camere de fotografiat, interpretarea lor, toate constituind un instrument de spionaj. După primele zboruri, „Îngerul" și-a schimbat denumirea în „U-2",

Primul zbor al avioanelor „U-2" deasupra U.R.S.S. a avut loc la 4 iulie 1956. După aproximativ 4 ani s-a găsit un remediu eficace și împotriva acestei metode de spionaj. Imediat cu zborurile următoare, radiolocatoarele sovietice au reușit să detecteze prezența avioanelor spion.

Pentru fapta sa, Francis G. Powers a fost judecat conform legilor sovietice și condamnat la 10 ani închisoare.

*

Presa de pretutindeni — inclusiv cea din Occident — a dedicat numeroase articole, la vremea respectivă, acestor încercări nereușite de spionaj. S-a așternut apoi liniștea și foarte mulți oameni de bună credință au înclinat să creadă că acest domeniu va fi abandonat de serviciile secrete americane. Nu a fost așa, și opinia publică avea să ia cunoștință de noi fapte ale spionajului aerian.

La data cînd „U-2" a fost doborît deasupra teritoriului sovietic, aviația militară americană dispunea de un avion și mai perfecționat. Primul care a dezvăluit public acest lucru a fost Lyndon Johnson, președintele Statelor Unite din acea vreme. Acesta a făcut cunoscut, la 29 februarie 1964, că S.U.A. dispun de un avion cu pilot capabil să zboare cu o viteză de 3 200 km/h la o altitudine de 21 000 m ! Această știre a făcut o mare senzație, mai ales că

președintele a continuat imediat cu o precizare : primul dintre aceste avioane „A-11" zboară de la data de 26 aprilie 1962.

Un al doilea anunț a fost făcut referitor la dispunerea de către forțele aeriene americane a unui avion capabil să intercepteze orice avion inamic care ar fi încercat să pătrundă în spațiul aerian american și să-l distrugă mai înainte de a ajunge la obiectivul urmărit. Este vorba de același „A-11" care acuma căpătase o nouă denumire : „YF-12 A". După cum se vede, nu numai agenții secreți posedă mai multe identități, ci și uneltele folosite de ei, în cazul nostru avionul „U-2".

Pentru a scoate în evidență calitățile noului avion, a fost făcută o demonstrație : la 1 mai 1965 (poate e o simplă întîmplare că data a fost aleasă astfel încît să coincidă cu ziua în care a avut loc doborîrea, la 1 mai 1959, a lui Powers și a avionului său „U-2") un avion „YF-12 A", ridicîndu-se la altitudinea de 24 462 m, a zburat în linie dreaptă atingînd o viteză de 3 331,5 km/h și apoi, într-un cerc de 1 000 km, cu o viteză medie de 2 718 km/h. De remarcat că aceste recorduri de viteză au fost realizate avînd la bord o încărcătură de 2 tone.

Care era țelul adevărat al demonstrației unui asemenea avion de interceptare ? O primă „acoperire" oficială în privința destinației sale a fost : efectuarea de cercetări meteorologice. Apoi s-a vorbit de folosirea avionului drept țintă pentru antrenamentul trupelor de apărare antiaeriană. Numai despre destinația reală, adică spionajul aerian, nu s-a suflat o vorbă. Peste cîțiva ani, „YF-12 A" a primit un nou nume : „SR-71", și o nouă destinație : avion de recunoaștere ! Deci o denumire apropiată de destinația aparatului. În presa occidentală s-a scris clar : „SR-71" este un avion-spion. Opinia publică a aflat de existența noului avion-spion cu prilejul săptămînii aerospațiale organizate în Marea Britanie, în 1974.

„SR-71" trezise curiozitatea specialiștilor și printr-o serie de performanțe neobișnuite. Printre altele este vorba și de viteză. Către sfîrșitul deceniului trecut, britanicii, de pildă, pretindeau că dețin recordul de viteză în materie. „Royal Air Force" achiziționase un avion de vînătoare ame-

rican pe care l-au modificat, înlocuindu-i reactoarele, cu altele de proveniență britanică, „Phantom", ale firmei „McDonnell Douglas-Spey", mult mai puternice. Rezultatul scontat nu s-a lăsat așteptat și, în 1969, acest hibrid bătuse toate recordurile de viteză pe distanță mare, fără escală, zburînd din Marea Britanie pînă în America în numai 4h46'. Euforia a fost de scurtă durată, căci, ceva mai tîrziu, s-a aflat că americanii erau cei care dispuneau de cel mai rapid avion. Avansul nu fusese anunțat pentru simplul fapt că divulgarea sa era „o crimă împotriva siguranței statului american".

Într-adevăr, „SR-71" era construit la data cînd englezii considerau că au întîietate în acest domeniu. Inginerul constructor de avioane L. Johnson, părintele lui „U-2" și „A-11" realizase și acest monstru de oțel și sticlă incasabilă. Un exemplar din „SR-71", purtînd altă denumire, executase un zbor de 10 ore și 30 de minute, în timpul căruia, în ciuda celor șapte aprovizionări cu carburant în aer de pe un „Boeing KC-135", a înregistrat o viteză de 3400 km pe oră.

Toate acestea explică informațiile care circulau încă din ianuarie 1966, privind activitatea unor echipaje aparținînd aviației americane care își luase zborul și brăzdase cerul pe toate continentele pentru culegerea de informații. Așa a fost cazul cu regiunea Canalului de Suez în 1970 ; apoi cu misiuni de spionaj deasupra teritoriului R.P. Chineze, în 1971, decolările avînd loc de la o bază din Okinawa ; în nordul Vietnamului, în 1973, atunci cînd bombardamentele au încetat și cînd raidurile aeriene trebuiau efectuate cu aparate lipsite de armament la bord. În sfîrșit, după ultimul război arabo-israelian, aparatele „SR-71" supravegheau în permanență întreg Orientul Mijlociu.

Pilotarea aparatului se efectuează de un echipaj compus din doi membri : pilotul și inginerul care are ca misiune supravegherea aparatelor de recunoaștere, asigurarea navigației și la nevoie rolul de copilot. Înainte de fiecare zbor, echipajul este supus unui examen medical. Limita de vîrstă : 35 ani. Și, ca majoritatea spionilor, și piloții de pe „SR-71" sînt voluntari și necăsătoriți. Formarea unui echipaj se face pentru misiunea prevăzută, care, odată terminată, echipajul său este desființat. O oră de zbor permite observarea în amănunțime a unei suprafețe de circa 156 000 km^2.

*

În ultimii ani a căpătat o largă răspîndire folosirea mijloacelor electronice în domeniul spionajului. Și acest lucru nu este de mirare dacă avem în vedere faptul că electronica reprezintă un ansamblu de domenii ale științei și tehnicii ce se ocupă cu folosirea energiei electromagnetice pentru transmiterea, recepția, și prelucrarea informației, pentru măsurători și în alte scopuri. Domeniile electronicii sînt foarte diversificate : radiodifuziunea, televiziunea, telecomunicațiile, radiolocația, hidrolocația, radionavigația, radioastronomia, telecomanda, tehnica razelor infraroșii, tehnica laser, calculatoarele electronice, sisteme electronice de pază, dirijarea rachetelor, cercetarea radio etc. Proprietățile deosebite ale schemelor electronice determină ca operațiile să se efectueze cu viteze foarte mari, detectează semnalele cele mai slabe, măsoară procese ce se desfășoară în timp scurt, folosesc semnale electrice și luminoase care se pot transmite, amplifica și vizualiza. Astfel se și explică folosirea echipamentelor electronice în domeniul spionajului.

Țările dezvoltate industrial alocă fonduri însemnate din bugetele lor pentru realizarea și exploatarea echipamentelor electronice militare și pentru spionaj. În 1980, după datele publicate de „Electonics News", Statele Unite ale Americii au afectat peste 50 la sută din bugetul Ministerului Apărării pentru aparatura electronică. Costul foarte ridicat al avioanelor militare, al submarinelor și rachetelor se explică prin echipamentele electronice instalate pe această tehnică de luptă. Un exemplu în acest sens îl constituie bombardierul american „B-1", care este dotat cu 22 calculatoare electronice foarte rapide, 5 stații de radiolocații, aparatură de televiziune și infraroșii, mijloace radio de transmisiuni, radiogoniometre, aparatură de recunoaștere, echipamente pentru lupta electronică și altele.

Despre folosirea aparaturii electronice instalate pe avioane în scopuri de spionaj s-a vorbit în paginile anteri-

oare. In rîndurile ce urmează ne vom referi la alte forme ale spionajului cu ajutorul electronicii. În ultima perioadă a războiului din Vietnam, dar mai cu seamă după ultimul război dintre Israel și Egipt s-au folosit aparate electronice perfecționate „pentru pază și alarmare", în fond aparate destinate spionajului. Ele au fost instalate, și funcționează și astăzi, de-a lungul granițelor diferitelor state pentru obținerea de informații de pe teritoriile statelor vecine.

Asemenea aparate constau, în principal, din sesizoare perfecționate care acționează la diferiți factori fizici (presiune, unde sonore, lumină, schimbarea caracteristicilor electrice ale mediului, variații de temperatură), instalații care permit amplificarea diferitelor semnale, a ecranelor luminoase, difuzoare care funcționează în mod automat vreme îndelungată, în orice condiții meteorologice.

În general, asemenea aparate sînt folosite în combinație cu spionajul prin radio. Se încearcă detectarea emisiunilor mijloacelor radioelectronice folosite de armatele altor state, goniometrarea locului de dispunere a forțelor, stabilirea tipurilor și caracteristicilor de lucru a aparatelor inamicului, precum și interceptarea traficului radio pentru a afla date despre obiective militare și economice importante, locul punctelor de comandă, dispunerea aerodroamelor, identificarea sistemului de apărare al țărilor potențial inamice, în primul rînd, al țărilor socialiste, descifrarea codurilor și cifrurilor folosite de țările străine, inclusiv de țările aliate Statelor Unite ale Americii.

Cu cîțiva ani în urmă, unul din funcționarii Agenției naționale de securitate (N.S.A.), de lîngă Washington, care printre alte operațiuni de spionaj se ocupă și de descifrarea codurilor, a descoperit că cifrul ce-i fusese repartizat spre decodificare aparținea patriei sale de origine. Joseph Sidney Petersen, cetățean american de origine olandeză, nu s-a putut abține și, trecînd peste angajamentele semnate la intrarea sa în serviciul de spionaj american, a luat contact cu autoritățile olandeze și le-a transmis cele întîmplate, comunicîndu-le că reușise chiar să dezlege cifrul codului olandez. Petersen a fost condamnat la 7 ani închisoare de către autoritățile americane, însă procesul care a avut loc nu a avut darul să întărească „relațiile prietenești" dintre cele două țări.

Un alt fost angajat al Agenției naționale de securitate, Perry Fellwock, a făcut unele destăinuiri revistei americane „Ramparts" despre activitatea acestei instituții de spionaj unde era angajat. El a dezvăluit că S.U.A. avea peste 2 000 de posturi de interceptare radio, răspîndite în întreaga lume, menite să înregistreze, interpreteze și să exploateze toate convorbirile și mesajele radio. Perry lucra la un post de interceptare instalat la Karamsel, de lîngă Istanbul.

Pe lîngă posturile de ascultare și interceptare aflate pe teritoriul diferitelor țări, operațiile de spionaj electronic sînt realizate și de grupe speciale îmbarcate la bordul unor nave spion. Apele teritoriale ale țărilor socialiste au fost încălcate permanent de către nave-spion, înzestrate cu echipamente speciale electronice. Un timp, asemenea nave au reușit să acționeze fără a putea fi observate. Aceasta pînă în ziua de 23 ianuarie 1968.

În acea zi, organele de securitate ale R. P. D. Coreene au reușit să captureze nava „Pueblo", sub pavilion american și comandată de Lloyd M. Bucher. Acesta avea să declare autorităților nord-coreene că, de fapt este căpitan de fregată în marina militară americană. După percheziționarea navei s-a constatat că aparatura instalată avea o destinație specială, și anume, spionajul electronic. Pentru prima oară, pe această navă a fost instalat cel mai modern aparat destinat descifrării comunicărilor radio dintre unitățile militare. Repeziciunea cu care a fost executată operația de surprindere a navei americane nu a mai permis echipajului, așa cum erau date instrucțiunile, să distrugă toate instalațiile de la bordul navei. Prinși asupra faptului, membrii echipajului, în frunte cu comandantul, au trebuit să recunoască că au fost instruiți în mod special pentru acțiunea de spionaj cu ajutorul aparaturii electronice instalate pe navă. Bucher a recunoscut că baza navală era instalată în portul japonez Sasebo, de unde se deplasau periodic lîngă coastele teritoriului R.P.D. Coreene pentru executarea misiunilor de spionaj primite din partea C.I.A.

Cu prilejul acestor dezvăluiri a reeșit la iveală că asemenea nave-spion acționau și în alte zone. De pildă, nava „Liberty", scufundată la 8 iunie 1967 de aviația israeliană în largul coastelor egiptene, era echipată cu aceleași mijloace de spionaj și avea aceleași misiuni. Evident, pentru

greşeala comisă, guvernanţii israelieni şi-au cerut scuzele de rigoare.

Capturarea şi scufundarea unor asemenea nave destinate activităţilor subversive nu au pus capăt spionajului pe teritoriul altor ţări, aşa cum era de aşteptat. Se cunoaşte, de pildă, că în largul Insulelor Hawai, pe fundul Pacificului, este instalat un sistem de ascultare deosebit de complex, care înregistrează toate zgomotele emise de motoarele submarinelor sau de alte surse. Un calculator electronic separă aceste zgomote, le compară şi le identifică. De asemenea, navele-spion de de tip „Pueblo" au fost înlocuite cu submarine, echipate cu aparatură specială pentru desfăşurarea activităţilor subversive.

Culegerea şi transmiterea informaţiilor considerate de mare importanţă de către serviciile de informaţii ale marilor puteri sînt realizate astăzi, mai ales, prin sateliţii artificiali ai pămîntului, lansaţi special în acest scop. Folosirea sateliţilor a debutat în Statele Unite ale Americii odată cu prima lansare, la 28 februarie 1959, a unui satelit „Discoverer". Asemenea sateliţi, încă din acea perioadă, transportau la bordul lor aparatură de observare şi înregistrare, adevărate laboratoare de spionaj. C.I.A., în cooperare cu forţele aeriene ale Statelor Unite, au hotărît să finanţeze un vast program de spionaj cu ajutorul sateliţilor, deoarece considerau că sînt handicapaţi de faptul că Uniunea Sovietică reuşise încă din 1957 să lanseze, prima în lume, un satelit artificial al pămîntului avînd un om la bord.

După lansarea sateliţilor din seria „Discoverer" au urmat lansările cunoscute sub denumirea „Samos" şi apoi „Midas". În funcţie de echipamentul care-l trasportau, ele cîntăreau între 12 şi 14 tone : detectoare de infraroşii, magnetometre, aparate foto capabile să fixeze de la înălţimea de 165 km imagini pe care se pot distinge chiar obiecte de 20 cm, aparate de filmat a căror role puteau fi recuperate pe pămînt sau developate în satelit şi transmise direct la un centru de înregistrare. Fotografiile luate de la bordul sateliţilor au o claritate exprimată prin raportul de 180 de linii pe milimetru, ceea ce reprezintă o claritate de cinci ori mai mare decît o fotografie reprodusă în presă.

Există o gamă variată de modalităţi şi sisteme spaţiale de observare şi spionare a celor ce se întîmplă într-o ţară

sau alta. Însă toate au o trăsătură comună : sateliţii reprezintă un mijloc privilegiat de culegere de informaţii ale activităţii umane de pe suprafaţa pămîntului. Cu ajutorul acestor mijloace tehnice se obţin date secrete care altfel ar fi greu de obţinut sau chiar complet inaccesibile.

Sateliţii artificiali ai pămîntului nu furnizează doar date cu caracter militar-strategic. Ei culeg informaţii economice de mare interes, cum ar fi : descoperirea unor noi zăcăminte de petrol, minereuri, situaţia recoltei de cereale, activitatea de pe diferite şantiere de interes naţional, situaţia de pe reţelele de transport şi multe altele. După cum a afirmat ziaristul Jack Anderson în publicaţia americană „International Herald Tribune", serviciile de spionaj din S.U.A. au elaborat un proiect, numit „Gamma Gupy", prin care se urmăreşte ca prin intermediul sateliţilor să se intercepteze convorbirile purtate prin posturile de radio-telefon. Dezvăluirile ziaristului american au determinat autorităţile să ancheteze şi să condamne în mod public asemenea metode de spionaj. Aceasta nu înseamnă că ele nu continuă să se practice.

Un lucru este cert. Culegerea de informaţii, activitatea de spionaj cu ajutorul sateliţilor a devenit o practică a marilor puteri care deţin asemenea mijloace tehnice. Informaţiile obţinute astfel rămîn în posesia exclusivă a puterilor spaţiale. Aceasta reprezintă o situaţie fără precedent, cînd un număr mic de state efectuează permanent o „supraveghere" asupra întregii lumi.

Asemenea activităţi se desfăşoară în pofida faptului că prin Tratatul cu privire la principiile care guvernează activitatea statelor în explorarea şi exploatarea spaţiului extraatmosferic, inclusiv Luna şi celelalte corpuri cereşti, încheiat la 27 ianuarie 1967, se prevedea, potrivit art. 1, că toate cercetările „trebuie făcute spre binele şi în interesul tuturor ţărilor, indiferent de gradul dezvoltării lor economice sau ştiinţifice ; ele sînt apanajul omenirii întregi". În afara Tratatului menţionat există şi alte cîteva acorduri care limitează sau stabilesc unele reguli în privinţa folosirii sateliţilor. Însă, după cum se poate constata, ele nu sînt de natură să aibă efecte majore asupra activităţii de observare şi spionaj în spaţiul extraatmosferic.

Cuprins

În loc de prefață 5
Furtul planurilor avionului „Mirage“ . . 12
Bucălatul 24
O poveste de dragoste 41
O crimă misterioasă 53
„Trandafirul din Tokio“ 69
Agentul secolului douăzeci 74
Destine paralele 99
Sfîrșitul lui Kim Suim 114
„Operațiunea Irmgard“ 119
„Dansul crizantemei“ 131
Moneda de cinci cenți 142
Spionaj în port 149
Cazuri misterioase 157
Piraților aerului 171

Redactor : S. STANCIU
Tehnoredactor : Locot-col. ing. L. PETRE

Bun de tipar : 22.04.1983. Apărut 1983.
Coli tipar 12. B 288.

Comanda nr. 30 128
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii“
București — Piața Scînteii nr. 1
Republica Socialistă România

DE ACELAȘI AUTOR :

— **Spionajul economic**, 1976
— **Agenți secreți și misiuni confidențiale**, 1978
— **Afaceri și căderi financiare în lumea capitalului**, 1979
— **Drama otrăvurilor**, 1980
— **În slujba vieții și a adevărului**, vol. 1, 1981
— **Brain-drain — exodul creerelor**, 1982

ÎN PREGĂTIRE :

— **În slujba vieții și a adevărului**, vol. 2
— **Din culisele spionajului contemporan**